

al. dumas

1225

al. dumas

contele de monte-cristo

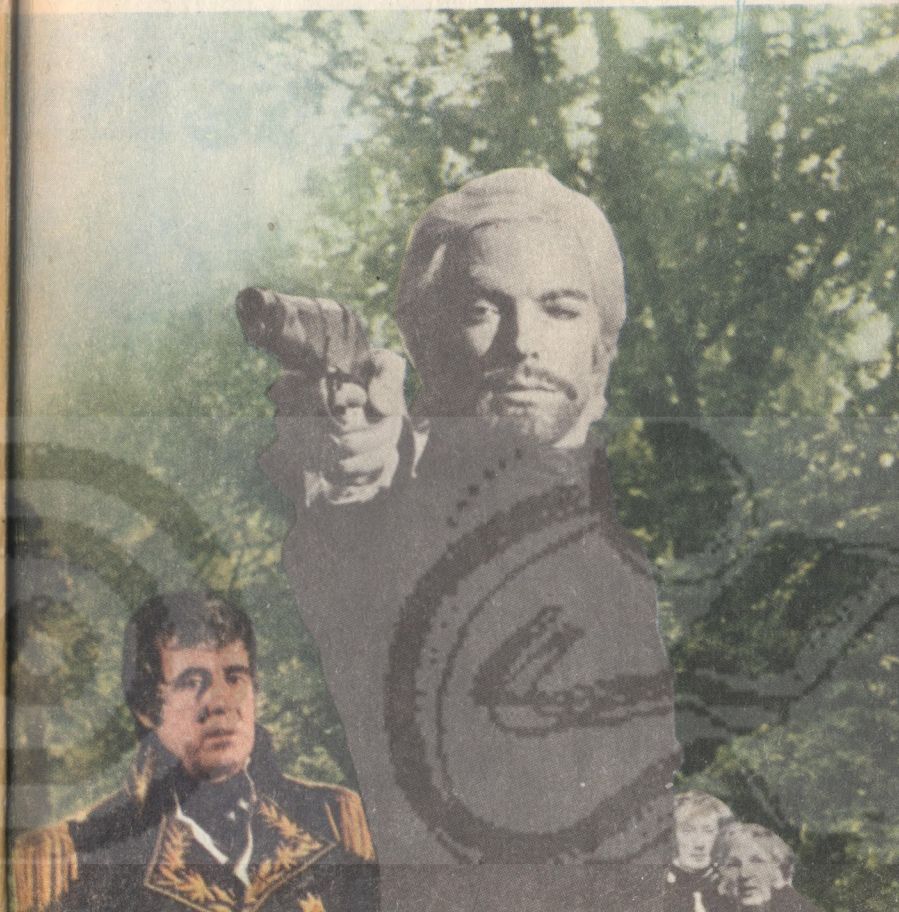

«Dincolo de amănuntele „de dosar” ale romanului, *Contele de Monte Cristo* întrușipează un excelent document al perioadei atât de frământată în care este plasată acțiunea și în care a trăit romancierul; revoluții, războaie, perioade de restaurație, toate aceste evenimente dau o anume configurație societății franceze în care încep să apară beneficiari abili ai viltorilor și comploturilor epocii; ariviștii Restaurăției, care nu sînt în fond decît niște haimanale preschimbate în demnitari, escroci deveniți peste noapte bancheri, oameni stigmatizați de grefele din provincie ajunși înalți magistrați la Paris, criminali ai expedițiilor coloniale transformați în onești generali de divizie, aventuriei veniți de nu se știe unde și răsfățați de protipendada pariziană ca niște adevărați principii, iată lumea față de care Alexandre Dumas, mai mult, poate, decît eroul său, este necruțător. Căci, folosind pretextul intrigii, romancierul întreprinde o laborioasă introspecție în viața contemporană lui.

Modalitatea de prezentare a acestor aspecte este permanentă întrepătrundere de planuri, real/fictiv, zugrăvirea unor personaje imaginare aflate în relație cu personaje reale, bine cunoscute în epocă. Autorul crează astfel iluzia unei lumi și a unor întâmplări autentice, a unei povestiri reale, trăite.»

SANDA ANGHELESCU

al.dumas

editura minerva

Vol. V—VI, lei 16

Ilustrația copertei : *Francisc Kalab*

al. dumas
contele de monte-cristo

ROMAN

★ ★
★ ★ ★

TRADUCERE DE GELLU NAUM

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1985
EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

CUPRINS

Cap.	I Procesul-verbal	5
Cap.	II Progresele lui Cavalcanti fiul	20
Cap.	III Haydée	34
Cap.	IV Ni se scrie din ianina	59
Cap.	V Limonada	83
Cap.	VI Învinuirea	97
Cap.	VII Locuința brutarului retras din afaceri	105
Cap.	VIII Spargerea	128
Cap.	IX Mina lui Dumnezeu	146
Cap.	X Beauchamp	154
Cap.	XI Călătoria	163
Cap.	XII Judecata	178
Cap.	XIII Provocarea	195
Cap.	XIV Insulta	204
Cap.	XV Noaptea	217
Cap.	XVI Întilnirea	228
Cap.	XVII Mama și fiul	244
Cap.	XVIII Sinuciderea	252
Cap.	XIX Valentine	264
Cap.	XX Mărturisirea	274

Lector : NICOLAE TEICĂ
Tehnoredactor : VASILE CIUCA

*Bun de tipar : 24.07.1985. Coli ed. 14,06.
Coli tipar 9.*

Comanda nr. 50 114
Combinatul poligrafic „Casa Scintei”,
Piața Scintei nr. 1, București,
Republica Socialistă România

Capitolul I
PROCESUL-VERBAL

Inveșmîntat în negru și stînd în jilțul său, Noirtier îi aștepta.

Cînd cele trei persoane pe care știa că are să le vadă intrară, el se uită la ușă, iar servitorul o închise numai-decît.

— Bagă de seamă, îi șopti Villefort Valentinei, care nu-și mai putea ascunde bucuria, dacă tata vrea să-ți spună niște lucruri pentru a zădărnici căsătoria, eu nu-ți dau voie să-l înțelegi.

Valentine roși, dar nu răspunse.

Villefort se apropie de Noirtier.

— Iată-l pe domnul Franz d'Épinay, îi spuse el. L-ai chemat și s-a supus dorinței dumitale. Nici vorbă că doream de multă vreme întrevvedere asta și aș fi încîntat ca ea să-ți dovedească în ce măsură împotrivirea dumitale la căsătoria Valentinei era neîntemeiată.

Noirtier răspunse doar printr-o privire care îl înfioră pe Villefort.

El îi făcu Valentinei semn cu ochii, să se apropie.

Și, într-o clipă, datorită mijloacelor pe care ea obișnuia să le folosească în convorbirile cu bunicul, Valentine găsi cuvîntul „cheie“.

Atunci ea întrebă privirea paralticului, care se fixă asupra sertarului unei mici mobile așezate între cele două ferestre.

Valentine trase sertarul și găsi într-adevăr o cheie.

Cînd avu cheia în mîna și cînd bătrînul îi făcu semn că asta-i cerea, ochii paralticului se îndreptară spre un scrin vechi, uitat de ani de zile, și care, după cum se credea, n-avea în el decît hîrtoage nefolositoare.

— Să deschid scrinul ? întrebă Valentine.

— Da, făcu bătrînul.

— Să deschid sertarele ?

— Da.

— Acelea de pe margini ?

— Nu.

— Cel din mijloc ?

— Da.

Valentine deschise și scoase un teanc de hîrtii.

— Astea le dorești, bunicule ? întrebă ea.

— Nu.

Ea scoase rînd pe rînd toate celelalte hîrtii, pînă cînd sertarul rămase cu desăvîrșire gol.

— Acum sertarul e gol, spuse ea.

Ochii lui Noirtier se ațintiră pe dicționar.

— Da, bunicule, înțeleg, spuse fata.

Și ea repetă una după alta fiecare literă a alfabetului : la S, Noirtier se opri.

Valentine deschise dicționarul și căută pînă la cuvîntul secret.

— Are un secret ? spuse Valentine.

— Da, făcu Noirtier.

— Și cine cunoaște secretul acesta ?

Noirtier privi ușa prin care ieșise servitorul.

— Barrois ? întrebă Valentine.

— Da, făcu Noirtier.

— Să-l chem ?

— Da.

Valentine deschise ușa și-l chemă pe Barrois.

În acest timp sudori de nerăbdare șiroiau pe fruntea lui Villefort, iar Franz rămăsese mut de uimire.

Bătrînul servitor se ivi.

— Barrois, spuse Valentine, bunicul mi-a poruncit să iau cheia din măsuta asta, să deschid scrinul de colo și să trag sertarul acesta. Acum, se pare că scrinul are un secret pe care dumneata îl cunoști. Deschide-l.

Barrois îl privi pe bătrîn.

— Dă-i ascultare, spuneau privirile inteligente ale lui Noirtier.

Barrois se supuse, deschise un fund dublu al sertarului și scoase la iveală un teanc de hîrtii legate cu o panglică neagră.

— Asta dorea domnul ? întrebă Barrois.

— Da, făcu Noirtier.

— Cui trebuie să-i dau hîrtiile ? Domnului de Villefort ?

— Nu.

— Domnișoarei Valentine ?

— Nu.

— Domnului Franz d'Épinay ?

— Da.

Franz, mirat, făcu un pas înainte.

— Mie, domnule ? întrebă el.

— Da.

Franz primi hîrtiile din mîinile lui Barrois și, privind plicul citi :

„Pentru a fi depus după moartea mea, la prietenul meu, generalul Durand, care, cînd va muri și el, va lăsa moștenire hîrtiile acestea fiului său, cu pînca de a le păstra așa cum se păstrează actele de cea mai mare importanță“.

— Ce doriți să fac cu actele ? întrebă Franz.

— Să le păstrezi, pecetluite cum sînt, fără îndoială, spuse procurorul regal.

— Nu, nu ! spuse repede Noirtier.

— Poate vrei ca domnul d'Épinay să le citească ? întrebă Valentine.

— Da, răspunse bătrînul.

— Ați auzit, domnule baron ? Bunicul vrea să le citiți, spuse Valentine.

— Atunci să ne așezăm, făcu Villefort nerăbdător, fiindcă o să țină cîtăva vreme.

— Așezați-vă, făcu privirea bătrînului.

Villefort se așază, Valentine rămase în picioare lîngă bunicul ei, sprijinită de fotoliu, iar Franz, în picioare, în fața lui.

El ținea în mînă hîrțiile misterioase.

— Citește, îndemnau privirile bătrînului.

Franz desfăcu plicul și în odaie se lăsă o tăcere adîncă. În mijlocul tăcerii acesteia el citi :

„Extras din procesul-verbal al unei ședințe a clubului bonapartist din strada Saint-Jacques, ținută la 5 februarie 1815“.

Franz se opri.

— Cinci februarie 1815 ! E ziua cînd tatăl meu a fost asasinat !

Valentine și Villefort rămaseră muți. Numai ochii bătrînului spuneau limpede : citește mai departe !

— Și tocmai ieșind din clubul acesta a dispărut tata, continuă Franz.

Privirea lui Noirtier continua să-i spună : citește !

Franz citi mai departe :

„Subsemnații Louis-Jacques Beaurepaire, locotenent-colonel de artilerie, Etienne Duchampy, general de brigadă și Claude Lecharpal, director al domeniilor statului,

Declarăm că la 4 februarie 1815 a sosit o scrisoare din insula Elba, recomandându-l spre bunăvoința și spre încrederea clubului bonapartist pe generalul Flavien de Quesnel, care, servind sub împărat din 1804 și pînă în 1815, trebuia să fie pe deplin devotat dinastiei napoleonene, în ciuda titlului de baron pe care Ludovic al XVIII-lea i-l dăduse după moșia lui de la d'Épinay.

Ca urmare, i-a fost trimis generalului de Quesnel un răvaș, rugîndu-l să ia parte la ședința de a doua zi, 5 februarie. Răvașul nu arăta nici strada și nici numărul casei unde avea să se țină întîlnirea; el nu purta nici o semnătură, dar îl anunța pe general că, dacă voia să fie gata, vor veni să-l ia pe la orele nouă seara.

Ședințele se țineau de la orele nouă seara și pînă la miezul nopții.

La nouă seara, președintele clubului se prezentă la general. Generalul era gata. Președintele îi spuse că una dintre condițiile primirii sale era să nu știe niciodată locul adunării și să se lase legat la ochi, jurînd că nu va căuta în nici un chip să-și ridice legătura.

Generalul de Quesnel primi condiția și își dădu cuvîntul de onoare că nu va căuta să vadă unde va fi condus.

Generalul puse să i se înhame caii la trăsură; dar președintele îi spuse că era cu neputință să-i folosească, dat fiind că n-avea nici un rost să lege ochii stăpînului dacă vizitiul rămînea cu ochii deschiși și recunoștea străzile prin care aveau să treacă.

„Atunci, cum să facem?“ întrebă generalul.

„Îmi am trăsura mea“, răspunse președintele.

„Va să zică ai atîta încredere în vizitiul dumitale încît îi încredințezi o taină pe care nu cutezi să mi-o spui și mie?“

„Vizitiul nostru e un membru al clubului, răspunse președintele. Vom fi conduși de un consilier de stat.“

„Atunci, spuse generalul rîzînd, ne pîndește altă primedie: aceea de a ne răsturna.“

Consemnăm gluma aceasta ca dovadă că generalul n-a fost cît de cît silit să ia parte la şedinţă şi că a venit cu totul de bună voie.

Odată urcat în trăsură, preşedintele i-a amintit generalului săgăduiala de a se lăsa legat la ochi. Generalul nu se împotrivi de loc formalităţii acesteia ; o basma, pregătită dinainte, fu folosită.

Pe drum, preşedintelui i se păru că generalul caută să privească pe sub legătură : el îi aminti jurămîntul.

„Aşa e, răspunse generalul.“

Trăsura se opri într-o alee a străzii Saint Jacques. Generalul coborî, sprijinindu-se de braţul preşedintelui, al cărui rang nu-l ştia şi pe care-l lua drept un simplu membru al clubului. Străbătură aleea, urcară un etaj şi intrară în încăperea unde se ţineau adunările.

Şedinţa începuse. Membrii clubului, preveniţi de cunoştinţa pe care aveau s-o facă în seara aceea, se adunaseră cu toţii. Ajuns în mijlocul sălii, generalul fu invitat să-şi scoată legătura de la ochi. El nu se lăsă rugat de două ori şi, scoţînd-o, păru foarte mirat să găsească un număr atît de mare de chipuri cunoscute într-o asociaţie a cărei existenţă nici n-o bănuise măcar pînă atunci.

Fu întrebat asupra simţimintelor sale, dar el se mulţumi să răspundă că scrisorile din insula Elba trebuie că le-au arătat...”

Franz se întrerupse.

— Tata era regalist, spuse el. N-ar fi fost nevoie să-l mai întrebe despre ce simţiminte nutreşte. Ele erau cunoscute.

— Chiar de la ele mi se trage prietenia cu tatăl dumitale, dragă domnule Franz, spuse Villefort. Nu e greu să te împrieteneşti cu cineva care îţi împărtăşeşte părerile.

— Citeşte ! continuă să spună privirea bătrînului.

Franz citi mai departe :

„Președintele luă atunci cuvîntul, invitîndu-l pe general să vorbească mai lămurit. Dar domnul de Quesnel răspunse că dorea mai întîi să știe ce așteptau de la el.

I se arată atunci chiar scrisoarea venită din insula Elba, care îl recomanda față de club ca pe un om al cărui ajutor se puteau bizui. Un paragraf întreg vorbea despre reîntoarcerea probabilă din insula Elba și făgăduia o nouă scrisoare și amănunte mai depline la sosirea „Faraonului“, corabie aparținînd armatorului Morrel din Marsilia, al cărei căpitan era pe deplin devotat împăratului.

În tot timpul lecturii, generalul, pe care crezuseră că se pot bizui ca pe un frate, dădea semne de nemulțumire și de silă vădită.

După ce se sfîrși lectura, el rămase tăcut și cu sprîncele încruntate.

„Ce spui despre scrisoare, domnule general?“ îl întrebă președintele.

„Spun că a trecut prea puțin timp de cînd am depus jurămîntul față de regele Ludovic al XVIII-lea ca să-l și calc în folosul fostului împărat“, răspunse el.

De data aceasta, răspunsul era destul de limpede ca să nu se mai poată nimeni înșela asupra simțămîntelor generalului.

„Generale, îi spuse președintele, pentru noi nu există un rege Ludovic al XVIII-lea și nici un fost împărat. Pentru noi nu există decît majestatea sa împăratul, îndepărtat de zece luni prin forță și trădare, din Franța, statul său.“

„Iertați-mă, domnilor, răspunse generalul. S-ar putea ca pentru dumneavoastră să nu existe un rege Ludovic al XVIII-lea, dar pentru mine există, dat fiindcă el m-a făcut baron și mareșal și că nu voi uita niciodată că numai fericitei lui reîntoarceri în Franța îi datoresc aceste două titluri.“

„Domnule, răspunse președintele cu un ton deosebit de serios, ridicîndu-se în picioare, luați seama la ce spu-

neți : cuvintele dumneavoastră ne arată limpede că, în ceea ce vă privește, cei din insula Elba s-au înșelat și că am fost și noi înșelați. Comunicarea făcută era legată de încrederea ce-o aveam în dumneavoastră și, prin urmare, de un simțămînt care vă face cinste. Acum văd că am greșit. Un titlu și un grad vă unesc cu noua stăpînire pe care noi vrem s-o răsturnăm. Nu vă silim să ne dați ajutor. Noi nu înrolăm pe nimeni împotriva conștiinței și a voinței lui. Dar vă vom sili să vă purtați ca un om de onoare, chiar dacă nu veți dori să faceți asta.“

„Dumneavoastră îl numiți om de onoare pe unul care v-ar cunoaște conspirația și nu ar destăinui-o ? Pe un astfel de om eu îl numesc complice. Vedeți, așadar, că sînt mai sincer decît dumneavoastră...”

— Vai, tată, spuse Franz întrerupîndu-se, acum înțeleg de ce te-au asasinat.

Valentine nu se putu împiedica să-l privească pe Franz : în înflăcărarea lui de fiu, tînărul era într-adevăr frumos.

Villefort se plimba în lung și în larg, în spatele lui.

Noirtier urmărea din ochi expresia fiecăruia și își păstra ținuta demnă și severă.

Franz reveni la manuscris și citi mai departe :

„Domnule, spuse președintele, ați fost rugat să veniți în mijlocul unei adunări și nu v-a silit nimeni s-o faceți. Vi s-a propus să vă legați la ochi, și ați primit. Cînd nu v-ați împotrivit acestor două cereri, erați încredințat că noi nu ne îngrijim să-i întărim tronul lui Ludovic al XVIII-lea, fiindcă altfel n-am fi avut atîta grijă să ne ascundem de poliție. Acum, înțelegeți, ar fi prea comod să-ți pui o mască cu ajutorul căreia să surprinzi tainele oamenilor și să nu rămînă decît să scoți masca pentru a-i duce la pieire pe cei ce ți-au arătat încredere. Nu, nu va trebui să ne spuneți mai întîi deschis dacă sînteți pentru

regele întimplător care domnește acum sau pentru majestatea sa împăratul.“

„Sînt regalist, răspunse generalul. I-am jurat credință lui Ludovic al XVIII-lea și-mi voi ține jurămîntul.“

Cuvintele acestea fură urmate de un murmur general și se putut vedea, după privirile unui mare număr dintre membrii clubului, că ei ar fi vrut să-l facă pe domnul d'Épinay să se căiască pentru cutezătoarele lui cuvinte.

Președintele se ridică din nou și porunci tăcere.

„Domnule, continuă el, sînteți un om prea serios și prea înțelept ca să nu înțelegeți urmările situației în care ne găsim unii față de alții, și însăși sinceritatea dumneavoastră ne dictează condițiile care ne rămîn de îndeplinit : ne veți jura, deci, pe onoarea dumneavoastră că nu veți destăinui nimic din ce ați auzit aici.“

Generalul își duse mîna la sabie și strigă :

„Dacă vorbiți despre onoare, începeți prin a nu-i tăgădui legile și prin a nu impune nimic forțat.“

„Iar dumneavoastră, domnule continuă președintele cu un calm poate și mai grozav decît mînia generalului, nu vă atingeți de sabie : e un sfat pe care vi-l dau.“

Generalul se uită în preajmă cu o privire în care se ascundea un început de neliniște. Totuși, nu se înduplecă încă ; dimpotrivă, adunîndu-și toate puterile, răspunse :

„Nu voi jura !“

„Atunci veți muri, domnule, răspunse liniștit președintele.“

Domnul d'Épinay păli : el mai privi o dată în preajmă. Mai mulți membri ai clubului șuşoteau și-și căutau armele pe sub mantii.

„Fiți liniștit, generale, îi spuse președintele. Vă aflați printre oameni de onoare, care vor încerca prin toate mijloacele să vă convingă, înainte de a folosi ultimele mijloace împotriva dumneavoastră ; dar, de asemenea, după cum ați spus, vă aflați printre conspiratori, ne-ați aflat taina și trebuie să ne-o păstrați.“

O liniște grăitoare urmă după aceste cuvinte ; și cum generalul nu răspundea nimic, președintele porunci : „Închideți ușile.“

Aceeași tăcere de moarte urmă după cuvintele sale.

Atunci generalul înaintă și, forțându-se să se stăpânească, spuse :

„Am un fiu, și deoarece mă aflu printre asasini, trebuie să mă gândesc la el“.

„Generale, îi răspunse cu noblete șeful adunării, un singur om are totdeauna dreptul să insulte cincizeci : acesta e privilegiul slăbiciunii. Numai că nu face bine folosind un asemenea drept. Credeți-mă, generale, jurați și nu ne mai insultați.“

Generalul, domolit pentru a doua oară de superioritatea șefului adunării, șovăi o clipă. Dar în cele din urmă, înaintînd pînă la masa președintelui, întrebă :

„Care e formula jurămîntului ?“

„Iat-o :

Jur pe cuvînt de onoare să nu destăinuiesc nimănui în lume ce am văzut și auzit la 5 februarie 1815, între orele nouă și zece seara, și declar că-mi merit moartea dacă-mi calc jurămîntul.“

Generalul păru cuprins de un tremur nervos care îl împiedică să răspundă timp de cîteva clipe. În sfîrșit, cu o silă vădită, el rosti jurămîntul cerut, dar cu voce atît de înceată, încît abia putu fi auzită : atunci mai mulți membri îi cerură să îl repete din nou, cu glas mai puternic și mai deslușit, ceea ce el făcu.

„Acum aș vrea să plec, spuse generalul. Sînt liber, în sfîrșit ?“

Președintele se ridică, numi trei membri ai adunării ca să-l însoțească și se urcă în trăsură, alături de general, după ce îl legă la ochi. Printrei cei trei membri se afla și vizitiul care îl adusese.

Ceilalți membri ai clubului se împrăștiară tăcuți.

„Unde vreți să vă ducem ?“ întrebă președintele.

„Oriunde am să pot scăpa de prezența dumneavoastră“, răspunse domnul d'Épinay.

„Domnule, continuă atunci președintele, luați seama. Nu vă mai aflați în adunare, nu mai aveți de a face decît cu oameni izolați. Nu insultați, dacă nu vreți să fiți tras la răspundere pentru insultă.“

Dar în loc să înțeleagă limbajul acesta, domnul d'Épinay răspunse :

„Sînteți mereu la fel de curajos și în trăsura și la club, domnule, fiindcă patru oameni sînt totdeauna mai puternici decît unul singur.“

Președintele porunci să fie oprită trăsura.

Se aflau tocmai la intrarea cheiului des Ormes, unde se găsește scara care duce la fluviu.

„De ce ați oprit aici?“ întrebă domnul d'Épinay.

„Pentru că ați insultat un om, domnule, îi răspunse președintele, și pentru că omul acesta nu vrea să mai facă un pas măcar fără a vă cere, în mod cinstit, socoteala.“

„Și asta-i tot un fel de asasinat“, spuse generalul dînd din umeri.

„Fără gălăgie, domnule, îi răspunse președintele, dacă nu vreți cumva să vă privesc ca pe unul dintre oamenii aceia pe care dumneavoastră îi numeați mai adineaori, adică dacă nu vreți să vă numesc un laș, care-și ia slăbiciunea drept scut. Sînteți singur și numai unul dintre noi vă va răspunde ; aveți o sabie la șold și eu am una în bastonul acesta ; n-aveți martori și unul dintre domnii de față vă va fi martor. Acum, dacă vă convine, vă puteți dezlega la ochi.“

Generalul își smulse chiar în clipa aceea basmaua de pe ochi.

„În sfîrșit, spuse el, am să pot ști cu cine am a face.“

Trăsura fu deschisă, cei patru bărbați coborîră...”

Franz se întrerupse încă o dată. El își șterse sudoarea înghețată care-i curgea pe frunte ; era îngrozitor să vezi

un fiu tremurînd, palid, citind cu glas tare amănuntele neştiute pînă atunci ale morţii tatălui său.

Valentine îşi împreună mîinile ca pentru rugăciune.

Noirtier se uita la Villefort cu o privire aproape măreaţă, plină de dispreţ şi de trufie.

Franz citi mai departe :

„După cum am spus, era în ziua de 5 februarie. De trei zile se lăsase un ger de cinci sau şase grade. Scara se acoperise cu gheaţă. Fiindcă generalul era gras şi înalt, preşedintele îi făcu loc pe marginea rampei, ca să poată coborî.

În urma lui veneau cei doi martori.

Era o noapte întunecoasă. Locul de la scară la rîu era umezit de zăpadă şi promoroacă. Se vedea apa scurgîndu-se, neagră şi adîncă, tîrînd cîteva sloiuri de gheaţă.

Unul din martori aduse un felinar dintr-o luntre cu cărbuni şi, la lumina felinarului acestuia, fură examinate armele.

Sabia preşedintelui, după cum spusese, era o lamă simplă, vîrită într-un baston, mai scurtă decît a adversarului său şi fără gardă.

Generalul d'Épinay propuse să se tragă la sorţi cele două spade, dar preşedintele răspunse că el provocase şi că, provocînd, ceruse ca fiecare să se servească de arma sa.

Martorii încercară să stăruie ; preşedintele însă îi făcu să tacă.

Felinarul fu pus pe pămînt ; cei doi adversari se aşezară de o parte şi de alta ; lupta începu.

Lumina făcea două fulgere din cele două spade. Cît despre oameni, abia dacă se zăreau, atît de neagră era noaptea.

Generalul trecea drept unul dintre cei mai buni spadasi din armată, dar fu atît de hărţuit de la primele lovituri, încît dădu înapoi ; şi dînd înapoi, căzu.

Martorii îl crezură ucis. Dar adversarul său, care ştia că nu-l atinsese de loc, îi întinse mîna ca să-i ajute să se

ridice. Împrejurarea aceasta, în loc să-l potolească, îl înfurie și mai mult pe general. El se năpusti asupra adversarului.

Dar adversarul nu se dădu înapoi nici cu un pas măcar, apărîndu-se cu spada. De trei ori se trase înapoi generalul, dîndu-și seama că s-a apropiat prea mult, și de trei ori începu din nou.

A treia oară, el căzu iar.

Se crezut că alunecase ca și prima dată. Totuși, martorii, văzînd că rămîne jos, se apropiară de el și încercară să-l ridice. Dar cel care-l apucase pe după mijloc, simți pe mîna o umezeală caldută. Era sînge.

Generalul, care aproape leșinase, își veni în fire.

„Am fost dat pe mîna unui spadasin de meserie, a unui profesor de scrimă“, spuse el.

Fără să-i răspundă, președintele se apropie de acela dintre martori care ținea felinarul și, ridicîndu-și mîneca, arătă brațul străpuns de două lovituri de spadă. Apoi, desfăcîndu-și haina și descheindu-și vesta, el își arătă coastele zgîriate de o a treia lovitură.

Cu toate acestea, nici nu suspinase măcar.

Generalul d'Épinay intră în agonie și-și dădu sufletul, cinci minute mai tîrziu...”

Franz citi ultimele cuvinte cu o voce atît de sugrumată, încît abia putu fi auzit. După ce le citi, se opri trecîndu-și mîna peste ochi ca și cum ar fi vrut să alunge o ceață.

Dar, după ce tăcu un timp, el citi mai departe :

„Președintele urcă scara după ce își virise din nou spada în baston. O diră de sînge însemna drumul făcut de el prin zăpadă. Nu ajunsese încă la capătul scării cînd auzi un clipocit înăbușit de apă : era corpul generalului pe care martorii îl aruncaseră în fluviu, după ce îi constataseră moartea.

Generalul a murit, așadar, într-un duel cinstit, și nu într-o cursă, cum s-ar putea spune.

Drept care am semnat prezentul proces-verbal, pentru a statornici adevărul faptelor, de teamă să nu vină un timp când vreunul dintre actorii acestei groaznice scene ar putea fi învinuit de crimă cu premeditare sau de abateri de la legile onoarei.

Semnat :
BEAUREGARD, DUCHAMPY
și LECHARPAL.

Cînd Franz termină de citit actul acesta, atît de groaznic pentru un fiu, cînd Valentine, palidă de emoție, își șterse o lacrimă, cînd Villefort tremurînd și înghemuit într-un colț încercă să alunge furtuna prin priviri rugătoare adresate bătrînului neînduplecat, d'Épinay îi spuse lui Noirtier :

— Domnule, pentru că știți în toate amănuntele lor faptele acestea înfricoșătoare, pentru că le-ați întărit prin semnături onorabile și pentru că, în sfîrșit, păreți că vă interesați de mine, deși interesul dumneavoastră nu s-a vădit pînă acum decît prin suferință, nu-mi refuzați o ultimă satisfacție : spuneți-mi numele președintelui clubului, ca să pot afla, în sfîrșit, cine l-a ucis pe bietul meu tată.

Villefort căută, ca năuc, mînerul ușii. Valentine, înțelegînd înaintea tuturor răspunsul bătrînului pentru că zărise adeseori pe brațul lui urmele a două lovituri de spadă, se dădu cu un pas înapoi.

— În numele cerului, domnișoară ! spuse Franz, adresîndu-se logodnicei sale, veniți-mi în ajutor ca să pot afla numele omului care m-a lăsat orfan pe cînd aveam doi ani !

Valentine rămase neclintită și mută.

— Haide, domnule, spuse Villefort, crede-mă pe mine, nu mai prelungi scena asta oribilă. De altfel, numele au

fost ascunse dinadins. Nici chiar tata nu-l cunoștea pe președinte, și chiar dacă l-ar fi cunoscut n-ar putea să spună cum îl chema; numele proprii nu se găsesc în dicționar.

— Nenorocire! strigă Franz. Singura nădejde care m-a sprjinit în tot timpul lecturii și care mi-a dat putere să ajung pînă la capăt era să cunosc numele celui ce mi-a ucis tatăl! Domnule, domnule! strigă el întorcîndu-se spre Noirtier, în numele cerului! Faceți tot ce puteți... Ajungeți, vă rog, pînă la a-mi arăta, pînă la a mă face să înțeleg...

— Da, răspunse Noirtier.

— Domnișoară, domnișoară, strigă Franz, bunicul dumneavoastră mi-a făcut semn că ar putea să mi-l arate... pe omul acela... ajutați-mă... înțelegeți... dați-mi ajutor. Noirtier privi dicționarul.

Franz îl luă, prins de un tremur nervos și rosti rînd pe rînd literele alfabetului, pînă la E.

La litera aceasta bătrînul făcu semn că da.

— E, repetă Franz.

Degetul tînărului alunecă de-a lungul cuvintelor. Dar la toate, Noirtier răspundea printr-un semn negativ.

Valentine își ascundea fața în mîini.

În sfîrșit Franz ajunse la cuvîntul EU.

— Da, făcu bătrînul.

— Dumneavoastră! strigă Franz, îngrozit. Dumneavoastră, domnule Noirtier! Dumneavoastră l-ați ucis pe tata!

— Da, răspunse Noirtier fixînd asupra tînărului o privire măreață.

Franz se prăbuși într-un fotoliu.

Villefort deschise ușa și fugi, căci îi dăduse prin minte să înăbușe și puțină viață care mai rămăsese încă în inima teribilă a bătrînului.

Capitolul II

PROGRESELE LUI CAVALCANTI FIUL

Între timp, domnul Cavalcanti tatăl plecase să-și reia slujba, nu în armata majestății sale împăratul Austriei, ci la ruleta cazinoului băilor din Lucca, ruletă căreia îi era unul dintre cei mai nelipsiți adoratori.

Se înțelege de la sine că luase cu cea mai conștiincioasă exactitate pînă și ultimul pitac din suma ce-i fusese în-cuviințată pentru călătorie și pentru răsplata felului marelui și solemn în care-și jucase rolul de tată.

Domnul Andrea moștenise la plecare toate actele care dovedeau că avea într-adevăr cîntea de a fi feciorul marchizului Bartolomeo și al marchizei Oliva Corsinari.

Așadar, aproape prinsese rădăcini în societatea pariziană, care-i primește cu atîta ușurință pe străini și îi tratează nu după cum sînt, ci după cum vor ei să fie.

De altfel, ce i se cere unui tînăr la Paris ?

Să știe oarecum să vorbească, să fie îmbrăcat cum se cuvine, să fie bun jucător și să plătească în aur.

Se înțelege de la sine că unui tînăr străin i se cer și mai puține decît unui parizian.

Andrea cîștigase deci, în două săptămîni de zile, o situație destul de frumoasă. I se spunea domnule conte, se vorbea despre el că ar avea un venit de cincizeci de mii de livre și se discuta despre comorile nesfîrșite ale tatălui

său, îngropate, după cîte se părea, în carierele din Saravezza.

Un savant, în fața căruia fusese pomenit acest din urmă lucru, declară că văzuse carierele în chestiune, ceea ce dădu o mare greutate afirmațiilor, pînă atunci îndoielnice, și care de atunci părură pe deplin reale.

Aici ajunsese Andrea în cercul societății pariziene, unde l-am introdus pe cititor, cînd Monte-Cristo veni într-o seară în vizită la domnul Danglars. Bancherul nu era acasă, dar i se propuse contelui să poftească la baroană care primea vizite, și el se învoi.

De cînd avusese loc ospățul din Auteuil și întîmplările care urmaseră după el, doamna Danglars tresărea de cîte ori auzea rostindu-se numele de Monte-Cristo. Iar dacă prezența contelui nu urma după rostirea numelui său, atunci baroana simțea că i se face rău. Dacă, dimpotrivă, contele se iveaua, înfățișarea lui prietenoasă, ochii strălucitori, bunăvoința, și chiar curtenia lui față de doamna Danglars îi alungau de îndată pînă și ultima urmă de teamă. Atunci baroanei i se părea cu neputință ca un bărbat atît de încîntător la înfățișare să poată nutri gînduri dușmănoase împotriva ei. De altfel, inimile cele mai corupte nu pot crede în rău decît dacă își dau seama că ar fi mînat de un interes oarecare : răul fără rost și fără cauză le face silă, ca un lucru nefiresc.

Cînd Monte-Cristo intră în buduarul unde ne-am mai introdus odată cititorii și unde baroana urmărea cu o privire destul de neliniștită desenele pe care i le întindea fiică-sa, după ce privise împreună cu domnul Cavalcanti fiul, venirea lui își produse efectul obișnuit. Baroana, după ce se neliniștise puțin auzindu-i numele, îl primi chiar surîzătoare.

Monte-Cristo îmbrățișă dintr-o privire întreaga scenă.

Lîngă baroană, Eugénie stătea aproape întinsă pe o canapeluță, în timp ce Cavalcanti fiul, rămăsese în picioare în fața ei.

Cavalcanti, înveșmîntat în negru ca un erou din Goethe, cu pantofi de lac și ciorapi de mătase albi ajurați, își trecea prin pletele blonde o mîină destul de albă și de îngrijită, împodobită cu un diamant scînteietor, pe care, cu toate sfaturile lui Monte-Cristo, vanitosul tînăr ținuse cu tot dinadinsul să și-l pună pe degetul mic.

Gestul și-l însoțea cu priviri ucigătoare aruncate domnișoarei Danglars și cu suspine trimise la aceeași adresă ca și privirile.

Domnișoara Danglars era mereu aceeași, adică frumoasă, rece și ironică. Nici una dintre privirile sau dintre suspinele lui Andrea nu-i scăpa ; s-ar fi spus că ele alunecau pe platoșa Minervei, platoșă despre care filozofii susțin că, pe vremuri, i-a acoperit pieptul lui Sapho.

Eugénie îl salută cu răceală pe conte și folosi primele minute ale convorbirii ca să se retragă în salonul ei de muzică, de unde în curînd, două glasuri voioase și zgomotoase, amestecate cu primele acorduri ale unui pian, îi arătară lui Monte-Cristo că domnișoarei Danglars îi plăcea mai mult tovărășia domnișoarei Louise d'Armilly, profesoara ei de muzică, decît tovărășia lui și a domnului Cavalcanti.

Și atunci mai ales, tot vorbind cu doamna Danglars și părăind absorbit de farmecul convorbirii, contele observă stăruința deosebită a lui Andrea Cavalcanti, felul lui de a asculta muzica la ușa pe care nu îndrăznea s-o deschidă, și stăruința lui de a-și arăta admirația.

Peste puțin timp intră și bancherul. E drept că prima privire el și-o îndreptă spre Monte-Cristo, dar pe cea de a doua i-o dăruie lui Andrea.

Cît despre soție, Danglars îi trimise un salut dintre acelea adresate de unii soți soțiilor lor, și pe care cei necăsătoriți nu le-ar putea înțelege decît dacă s-ar publica un cod foarte amănunțit al căsnicieii.

— Oare domnișoarele nu te-au poftit să cînți împreună cu ele ? îl întrebă Danglars pe Andrea.

— Vai ! nu, domnule, răspunse Andrea cu un suspin și mai remarcabil decât cele de mai înainte.

Danglars se duse numaidecît la ușă și o deschise.

Atunci fură văzute cele două fete, stînd pe același scaun, în fața pianului. Ele cîntau fiecare cu o mîină, așa cum, obișnuindu-se din joacă, ajunseseră să se prieapă foarte bine.

Domnișoara d'Armilly, care fu văzută atunci formînd împreună cu Eugénie și datorită cadrului ușii, unul dintre acele tablouri vii cum se fac adeseori în Germania, era de o frumusețe deosebită, sau mai curînd de o drăgălășenie nespusă. Era una dintre acele femei micuțe și blinde ca niște zîne, cu păr lung și buclat căzîndu-i pe un gît ca de lebadă, asemenea fecioarelor pictate odinioară de Perugino ; ochii ei păreau cerniți de osteneală. Se spunea că suferea de plămîni și că, asemenea Antoniei din *Vioara din Cremona*, avea să-și dea sufletul, într-o bună zi, cîntînd.

Monte-Cristo aruncă o privire rapidă și curioasă în gineceul acesta ; era pentru prima dată cînd o vedea pe domnișoara d'Armilly, despre care auzise adeseori vorbindu-se în casa lui Danglars.

— De ce nu ne primiți și pe noi ? o întrebă bancherul pe fiică-sa.

Apoi îl duse pe Andrea în salonaș și, fie din întîmplare, fie dinadins, închise în așa fel ușa după el, încît din locul unde stăteau, Monte-Cristo și baroana nu mai puteau vedea nimic. Dar pentru că baronul îl urmase pe Andrea, doamna Danglars păru că nici nu ia în seamă faptul acesta.

Curînd, contele auzi vocea lui Andrea răsunînd și acordurile pianului acompaniînd un cîntec corsican.

În timp ce Monte-Cristo asculta zîmbind cîntecul care-l făcea să uite de Andrea și să-și amintească de Benedetto, doamna Danglars lăudă tăria sufletească a soțului ei care, chiar în dimineața aceea, pierduse într-un faliment al

unor bancheri din Milano, trei sau patru sute de mii de franci.

Și într-adevăr, lauda era meritată ; căci, dacă Monte-Cristo n-ar fi aflat de la baroană sau poate prin vreunul din mijloacele pe care le avea el de a afla totul, chipul baronului nu i-ar fi arătat nimic.

„Bun, gândi Monte-Cristo. A început să-și ascundă pierderile : acum o lună se lăuda cu ele.“

Apoi spuse cu glas tare :

— Domnul Danglars cunoaște atît de bine bursa, doamnă, încît va recîștiga mereu ceea ce ar putea să piardă în altă parte.

— Văd că dumneavoastră greșiți ca și ceilalți, răspunse doamna Danglars.

— Cum greșesc ? întrebă Monte-Cristo.

— Crezînd că domnul Danglars joacă la bursă pe cînd, dimpotrivă, el nu joacă niciodată.

— Adevărat, doamnă, îmi aduc amînte că și domnul Debray mi-a spus... Dar fiindcă veîni vorba, ce-i cu domnul Debray ? Nu l-am mai văzut de vreo trei sau patru zile.

— Nici eu nu l-am mai văzut, răspunse doamna Danglars, cu o îndrăzneală nemaipomenită. Dar ați început o frază pe care ați lăsat-o neterminată.

— Care anume ?

— Susțineți că domnul Debray v-a spus...

— Adevărat ; domnul Debray mi-a spus că pe dumneavoastră vă pasionează jocul...

— Mărturisesc, am avut toana asta cîtăva vreme, dar acum n-o mai am.

— Și rău faceți doamnă. Roata norocului e schimbătoare ; dacă aș fi femeie iar soarta ar voi să mai fiu și soție de bancher, oricîtă încredere aș avea în norocul soțului meu — căci în speculații, după cum știți, totul e noroc sau nenoroc — ei bine, după cum vă spun, oricîtă încredere aș avea în norocul soțului meu, tot aș începe

prin a-mi asigura o avere independentă, chiar dacă ar fi s-o câştig punîndu-mi interesele în mîini pe care soţul nu le-ar cunoaşte.

Doamna Danglars roşi-fără să vrea.

— Iată, continuă Monte-Cristo ca şi cum n-ar fi observat nimic, se vorbeşte despre o lovitură splendidă care s-a dat ieri cu bonurile de Neapole. -

— N-am astfel de bonuri, spuse repede baroana. Şi n-am avut niciodată. Dar mi se pare că am vorbit destul despre bursă, domnule conte, şi am început să semănăm cu nişte agenţi de schimb. Hai să vorbim puţin despre bieţii Villefort, atît de crunt loviţi de soartă...

— Dar ce li s-a întîmplat ? întrebă Monte-Cristo cu o naivitate desăvîrşită.

— Cred că ştiţi ; după ce l-au pierdut pe domnul de Saint Méran la trei sau patru zile după plecarea lui, au pierdut-o acum pe marchiză, la trei sau patru zile după sosire.

— Adevărat, spuse Monte-Cristo, am aflat şi eu. Dar cum îi spune Clodius lui Hamlet, asta e o lege a naturii : părinţii lor au murit mai înainte şi ei i-au plîns ; iar ei vor muri înaintea fiilor lor şi fiii îi vor plînge.

— Dar nu-i numai atît.

— Cum nu-i numai atît ?

— Nu. Ştiţi că trebuiau să-şi mărite fiica...

— Cu domnul Franz d'Épinay... Nu se mai face nunta ?

— Ieri dimineată, după cîte se pare, Franz şi-a luat înapoi cuvîntul.

— Aşa ?... Care sînt cauzele rupturii ?

— Nu ştiu.

— Ce veste mi-aţi dat, doamnă !... Şi domnul de Villefort, cum îndură el toate nenorocirile astea ?

— Aşa cum face totdeauna, ca un filozof.

În clipa aceea Danglars reintră singur.

— L-ai lăsat pe domnul Cavalcanti cu fiica noastră ? întrebă baroana.

— Și pe domnișoara d'Armilly drept cine o iei ? făcu baronul.

Apoi, întorcându-se spre Monte-Cristo :

— E un tânăr încântător prințul Cavalcanti, nu-i așa, domnule conte ?.. Numai că, e cu adevărat prinț ?

— Nu garantez, răspuse Monte-Cristo. Tatăl lui mi-a fost prezentat ca marchiz, iar el va fi conte. Dar cred că nu prea are mare pretenție la titlu.

— De ce ? se miră bancherul. Dacă e prinț, nu face bine că nu se mîndrește cu asta. Fiecare cu dreptul lui. Mie nă-mi place să se renege origina cuiva.

— Dumneata ești un democrat pur, spuse Monte-Cristo, zîmbind.

— Ia seama la ce te expui, se amestecă baroana. Dacă domnul de Morcerf ar veni din întâmplare, l-ar găsi pe domnul Cavalcanti într-o cameră unde el, logodnicul Eugéniei, n-a avut voie niciodată să intre...

— Bine faci că spui „din întâmplare“, răspuse bancherul, fiindcă s-ar putea spune, cu drept cuvînt, că numai întâmplarea îl aduce pe aici, atît de rar vine.

— În sfîrșit, dacă ar veni și l-ar găsi pe tânăr lîngă fiica noastră, ar putea fi nemulțumit.

— El ? Vai de mine, cum te mai înșeli : domnul Albert nu ne face cinstea de a fi gelos pe logodnica lui, pentru că nu o iubește destul. De altfel, ce-mi pasă mie dacă e nemulțumit sau nu ?

— Cu toate astea, la punctul unde am ajuns...

— Da, la punctul unde am ajuns : vrei să știi la ce punct am ajuns ? La balul maică-si a dansat o singură dată cu Eugénie, în timp ce domnul Cavalcanti a dansat de trei ori cu ea și Albert nici n-a observat măcar.

— Domnul viconte Albert de Morcerf, anunță valetul.

Baroana se ridică repede. Era cît p-aci să intre în salonaș, să îi dea de veste fiică-si, dar Danglars o opri, apucînd-o de braț.

— Lasă, îi spuse el.

Ea îl privi mirată.

Monte-Cristo se făcu că nu bagă de seamă scena aceasta.

Albert intră foarte chipeș și foarte vesel. O salută pe baroană cu o plecăciune adîncă, pe Danglars cu familiaritate și pe Monte-Cristo cu simpatie ; apoi întorcîndu-se spre baroană îi spuse :

— Îmi îngăduiți, doamnă, să vă întreb de sănătatea domnișoarei Danglars ?

— Se simte foarte bine, domnule, răspunse repede Danglars. Tocmai face muzică în salonaș, cu domnul Cavalcanti.

Albert își păstră aerul calm și nepăsător. Poate îl încerca o ciudă lăuntrică ; dar simțea privirea lui Monte-Cristo ațintită asupra lui.

— Domnul Cavalcanti are o voce foarte frumoasă de tenor spuse el, iar domnișoara Eugénie e o soprană minunată, fără să mai punem la socoteală că știe să cînte la pian ca Thalberg. Trebuie să fie un concert încîntător.

— Adevărul e că se potrivesc de minune, spuse Danglars.

Albert păru a nu lua în seamă subînțelesul acestor cuvinte, atît de grosolane totuși, încît doamna Danglars se roși.

— Și eu sînt muzicant, cel puțin după cît spun profesorii mei, continuă tînrul. Dar, ciudat lucru, nu mi-am putut potrivi niciodată vocea cu o altă voce, iar cu vocile de soprane mai ales și mai puțin decît cu oricare altele.

Danglars zîmbi ușor, ca și cum ar fi vrut să spună : supără-te !

— De aceea, adăugă el, nădăjduind fără îndoială să-și atingă scopul dorit, prințul și fiica mea au fost admirați ieri de toată lumea. N-ai fost ieri aici, domnule de Morcerf ?

— Care prinț ? întrebă Albert.

— Prințul Cavalcanti, urmă Danglars, care se încăpă-
țina mereu să-i dea titlul acesta lui Cavalcanti.

— Iertați-mă, răspunse Albert, dar nu știam că ar fi
prinț. Prințul Cavalcanti a cîntat ieri cu domnișoara Eu-
génie ? Trebuie să fi fost cu adevărat încîntători și rău
îmi pare că nu i-am auzit. Dar n-am putut răspunde invi-
tației dumneavoastră, fiindcă am fost nevoit să o însoțesc
pe doamna de Morcerf la baroana de Chateau-Renaud,
mama, unde cîntau Germanii.

Apoi după o clipă de tăcere, și ca și cum ar fi vorbit
într-o doară, Morcerf repetă :

— Îmi îngăduiți să-i prezint omagiile mele domnișoarei
Danglars ?

— Așteaptă, așteaptă te rog, îl opri bancherul. Nu auzi
ce cavatină frumoasă ? Ta, ta, ta, ta, ti, ta, ti, ta, ta ; e în-
cîntător, și se termină acum. Numai o clipă : foarte bine !
Bravo ! Bravi ! Brava !

Și bancherul începu să aplaude din toate puterile.

— Adevărat, spuse Albert, e încîntător, și nu se poate
să înțeleagă cineva mai bine muzica din țara lui decît
o înțelege prințul Cavalcanti. Parcă prinț ați spus, nu-i
așa ? Altminteri, chiar dacă n-ar fi prinț, are să fie făcut
prinț, fiindcă asta nu-i de loc greu în Italia. Dar, ca să ne
întoarcem la minunații noștri cîntăreți, ar trebui să ne
faceți o plăcere, domnule Danglars : ar fi bine să-i rugați
pe domnișoara Danglars și pe domnul Cavalcanti să înceapă
încă o bucată, fără să le spuneți că e un străin aici. Să
ascuți muzică de la o depărtare oarecare, din umbră, fără
să fii văzut, fără să vezi și, prin urmare, fără să-l stînje-
nești pe muzicantul care poate, astfel, să-și dea drumul
întregului instinct al geniului său, sau întregului avînt al
inimii sale, e foarte plăcut.

De data asta Danglars fu buimăcit de calmul tînărului
Morcerf.

El îl luă pe Monte-Cristo de o parte.

— Ce zici despre îndrăgostitul nostru ? îl întreabă el.

— La naiba ! Mi se pare rece, nici vorbă, dar ce să-i faci ; odată ce v-ați legat...

— Fără îndoială că m-am legat, dar să-mi dau fiica unui bărbat care o iubește, nu unuia care n-o iubește de loc. Uitați-vă la Albert : e rece ca marmora și trufaș ca taică-su. Dacă ar fi bogat, dacă ar avea averea familiei Cavalcanti, mai treacă-meargă. Pe cinstea mea, n-am întrebat-o pe fată. Dar dacă ea ar avea gust...

— Nu știu dacă prietenia pentru el mă orbește, răspunse Monte-Cristo, dar vă asigur că domnul de Morcerf e un tânăr încântător, care o s-o fericească pe fiica dumneavoastră și care, mai curînd sau mai tîrziu va fi cineva. Iar situația tatălui său, orice s-ar spune, e cum nu se poate mai bună.

— Hm ! făcu Danglars.

— De ce vă îndoiiți ?

— Știi, are trecutul... trecutul ăsta întunecos.

— Dar trecutul tatălui nu-l interesează pe fiu.

— Ba da, ba da !

— Haide, nu vă întăriți singur. Acum o lună găseați căsătoria asta foarte bună... Înțelegeți, îmi pare nespus de rău, deoarece tînărul Cavalcanti, pe care, vă repet, nu-l cunosc de loc, v-a fost prezentat de mine.

— Îl cunosc eu și asta mi-e de-ajuns, răspunse Danglars.

— Îl cunoașteți ? Așadar ați luat informații asupra lui ? întreabă Monte-Cristo.

— Ce nevoie am de informații ? Nu pot să-mi dau seama dintr-o ochire cu cine am de-a face ? Mai întîi e bogat...

— Eu nu v-aș asigura.

— Și totuși, răspundeți pentru el ?

— E vorba de cincizeci de mii de livre, o nimica toată...

— Are o educație aleasă.

— Hm ! făcu Monte-Cristo, la rîndul său.
— E muzicant.
— Toți italienii sînt muzicanți.
— Mi se pare, conte, că sînteți cam nedrept cu tînărul...
— Mărturisesc, mă supără că știindu-vă angajamentele față de Morcerf, vine așa să se pună împotriva și să abuzeze de averea lui.

Danglars începu să rîdă.

— Ce mai puritan sînteți ! Dar asta se întîmplă în fiecare zi în lume.

— Cu toate astea nu puteți s-o rupeți așa, dragă domnule Danglars. Morcerfii se bizuie pe căsătoria discutată.

— Se bizuie pe ea ?

— Sigur.

— Atunci să se lămurească. Strecurați-i cîteva cuvinte tatălui, dragă conte, dumneavoastră care vă aveți atît de bine cu ei.

— Eu ? Unde naiba ați văzut asta ?

— La bal, mi se pare. Cum ! Contesa, mîndra Mercédès, disprețuitoarea catalană, care abia catadixește să deschidă gura față de cunoștințele cele mai vechi, v-a luat de braț, a ieșit cu dumneavoastră în grădină, s-a plimbat pe aleile lăturalnice și n-a reapărut decît după o jumătate de ceas.

— Baroane, baroane, spuse Albert, nu ne lăsați să ascultăm : ce barbarie pentru un meloman !

— Bine, bine, domnule ironic, răspunse Danglars.

Apoi, întorcîndu-se spre Monte-Cristo :

— Vreți să-i spuneți lui Morcerf tatăl ?

— Cu plăcere, dacă doriți.

— Dar aș vrea de data asta să fie lămurit și definitiv. Mai ales să ceară mîna fiicei mele, să fixeze o dată, să arate cîți bani vrea, ca să ne putem înțelege sau să ne putem certa. Înțelegeți însă, fără aminări.

— Bine, așa am să fac.

— N-o să vă spun că îl aștept cu plăcere, dar, oricum, îl aștept ; știți, un bancher trebuie să fie sclavul cuvîntului său.

Și Danglars suspină, la fel cum suspinase Cavalcanti fiul cu o jumătate de ceas mai înainte.

— Bravi ! Bravo ! Brava ! strigă Morcerf, parodiindu-l pe bancher și aplaudînd sfîrșitul cîntecului.

Danglars începuse să se uite cam pieziș la Albert, cînd valetul veni și-i șopti cîteva cuvinte.

— Mă reîntorc, îi spuse bancherul lui Monte-Cristo ; așteptați-mă, poate că am să vă spun ceva, îndată.

Și ieși.

Baroana profită de lipsa soțului ei ca să deschidă ușa salonașului Eugéniei și îl văzură pe Andrea sărind ca un arc de la pianul unde stătuse lîngă domnișoara Eugénie.

Albert o salută zîmbind pe domnișoara Danglars, care, fără să pară cît de cît tulburată, îi răspunse cu un salut la fel de rece ca totdeauna.

Cavalcanti păru vădit încurcat ; el îl salută pe Morcerf, care-i răspunse cu aerul cel mai neobrăzat din lume.

Apoi Albert începu să copleșească cu laude vocea domnișoarei Danglars și să arate cît îi părea de rău că nu luase parte la serata din ajun...

Cavalcanti, lăsat în pace, îl luă de o parte pe Monte-Cristo.

— Haideți, spuse doamna Danglars, destulă muzică și complimente. Veniți să luați ceaiul.

— Vino, Louise, își strigă domnișoara Danglars prietena.

Trecură în salonul vecin unde, într-adevăr, ceaiul fusese pregătit.

În clipa cînd începuseră să lase lingurițele în cești, după obiceiul englezesc, ușa se deschise și Danglars reapăru. Se vedea cît de colo că era foarte agitat.

Monte-Cristo mai cu seamă își dădu seama de agitația bancherului și-l întrebă din ochi.

— Am primit răspunsul din Grecia, spuse Danglars.

— De asta ați fost chemat ? făcu Monte-Cristo.

— Da.

— Cum o mai duce regele Othon ? întrebă Albert, pe un ton cit putea mai hazliu.

Danglars îl privi pieziș fără să-i răspundă, iar Monte-Cristo se întoarse cu spatele ca să ascundă expresia de milă ce i se ivise pe față și care dispăru aproape îndată.

— O să plecăm împreună, nu-i așa ? îl întrebă Albert pe conte.

— N-am nimic împotrivă, dacă ții, răspunse acesta.

Albert nu înțelegea nimic din privirea bancherului ; de aceea, întorcându-se spre Monte-Cristo care înțelesese foarte bine, îl întrebă :

— Ați văzut cum s-a uitat la mine ?

— Da, răspunse contele ; găsești ceva deosebit în privirea lui ?

— Cred și eu. Dar ce-o fi vrut să spună cu veștile lui din Grecia ?

— De unde vrei să știu eu ?

— Fiindcă, după câte îmi închipui, dumneavoastră cunoașteți multe dedesubturi din țara aceea.

Monte-Cristo zîmbi cum se zîmbește întotdeauna cînd vrei să scapi de un răspuns.

— Iată, continuă Albert, se apropie de dumneavoastră. Mă duc să-i spun domnișoarei Danglars că îmi place camera pe care o poartă. În acest timp, tatăl va avea răgaz să vă vorbească.

— Dacă vrei să-i spui ce-ți place la ea, vorbește-i măcar despre voce, îl sfătui Monte-Cristo.

— Ba nu, asta i-o spun toți.

— Dragă viconte, trufia dumitale seamănă a neobrazare.

Albert păși spre Eugénie cu zîmbetul pe buze.

Tot atunci Danglars se plecă la urechea contelui.

— Mi-ai dat un sfat excelent, îi spuse el. Există o poveste îngrozitoare în legătură cu aceste două cuvinte : Fernand și Ianina.

— Ei aș ! făcu Monte-Cristo.

— Da, am să vă povestesc tot ; dar luați-l de aici pe tînăr ; nu m-aș mai simți de loc bine să rămîn împreună cu el, acum.

— Chiar așa o să fac. El mă însoțește. Acum tot mai e nevoie să vi-l trimit pe tatăl lui ?

— Mai mult ca oricînd.

— Bine.

Contele îi făcu semn lui Albert.

Se înclină amîndoi dinaintea doamnelor și ieșiră. Albert părăind cu totul nepăsător față de disprețul domnișoarei Danglars, Monte-Cristo dîndu-i încă odată doamnei Danglars sfaturi cu privire la prevederea pe care trebuie s-o aibă soția unui bancher pentru a-și asigura viitorul.

Domnul Cavalcanti rămase stăpîn pe cîmpul de bătaie.

Capitolul III

HAYDÉE

De-abia ajunseră caii contelui la colțul bulevardului, cînd Albert se întoarse spre Monte-Cristo și izbucni într-un rîs, prea zgomotos ca să nu pară oarecum forțat.

— Vă voi întreba, așa cum regele Carol al IX-lea a întrebat-o pe Caterina de Medicis, după noaptea sfîntului Bartolomeu ; cum vi se pare că mi-am jucat micul meu rol ?

— În legătură cu ce ? întrebă contele.

— În legătură cu statornicirea rivalului meu la domnul Danglars.

— Care rival ?

— Pe naiba ! Care rival ? Protejatul dumneavoastră, domnul Andrea Cavalcanti !

— Nu face glume proaste, viconte. Eu nu-l protejez de loc pe domnul Andrea, cel puțin pe lîngă domnul Danglars.

— Pentru asta v-aș mostra și eu dacă tînărul ar avea nevoie de protecție. Dar, din fericire pentru mine, se poate lipsi de ea.

— Cum ! Crezi că-i face curte ?

— Garantez că da : învîrtește niște ochi de îndrăgostit și scoate niște sunete de amarez ! Năzuiește la mîna mîndrei Eugénie. Asta-i bună, am început să fac poezie !

Pe onoarea mea că nu sînt eu de vină. Dar n-are a face; o repet : năzuiește la mîna mîndrei Eugénie.

— Degeaba însă, dacă gîndul ei e tot la dumneata..

— Nu vorbești așa, conte ; sînt înghiontit din amîndouă părțile.

— Cum din amîndouă părțile ?

— Fără îndoială : domnișoara Eugénie abia dacă mi-a răspuns, iar domnișoara d'Armilly, confidenta ei, nu mi-a răspuns de loc.

— În schimb, tatăl te adoră, spuse Monte-Cristo.

— El ! Ba dimpotrivă, el mi-a înfipt o mie de pumnale în inimă : pumnale intrînd în mîner, e adevărat, pumnale de teatru, dar pe care le credea pe deplin reale.

— Gelozia arată dragoste.

— Da, dar eu nu sînt gelos.

— El este.

— Pe cine ? Pe Debray ?

— Nu, pe dumneata.

— Pe mine ? Pun rămășag că n-o să treacă nici opt zile și o să-mi închidă ușa în nas.

— Te înșeli, dragă viconte.

— Dați-mi o dovadă.

— Vrei ?

— Da.

— Sînt însărcinat să-l rog pe domnul conte de Morcerf să discute definitiv cu baronul.

— De către cine ?

— Chiar de către baron.

— Zău, n-o să faceți așa, nu-i așa, dragul meu conte ! se rugă Albert cu toată drăgălășenia de care era în stare.

— Te înșeli, Albert. am s-o fac, fiindcă am făgăduit.

— Atunci, spuse Albert suspinînd, se pare că ți-neți cu tot dinadinsul să mă însurați.

— Țin să mă am bine cu toată lumea. Dar ce mai e cu Debray ? Nu-l mai văd de loc pe la baroană.

— E o ceartă la mijloc.

— Că doamna ?
— Nu, cu domnul.
— O fi observat ceva ?
— Ce glumă !
— Nu cumva îți închipui că baronul știe ? întrebă Monte-Cristo cu o naivitate fermecătoare.

— Vai de mine, dar de unde ați picat, dragă conte ?
— Din Congo, dacă vrei.
— Tot nu e destul de departe.
— Oare știu eu cum sînt soții parizieni ?
— Eh, dragă conte, soții sînt pretutindeni la fel : odată ce ai studiat un individ într-o țară oarecare, cunoști întreaga rasă.

— Dar din ce cauză s-o fi certat Danglars cu Debray ? Păreau că se înțeleg foarte bine, făcu Monte-Cristo cu tot atîta naivitate.

— Știți, intrăm în misterele lui Isis, și eu nu sînt inițiat. Cînd domnul Cavalcanti fiul va face parte din familie întrebați-l pe el.

Trăsura se opri.

— Iată că am ajuns, spuse Monte-Cristo. Nu e decît zece și jumătate. Hai la mine.

— Cu plăcere.

— O să te ducă acasă trăsura mea.

— Nu, mulțumesc. Cred că ne-a urmat și cupeul meu.

— Adevărat, spuse Monte-Cristo, sărind jos, iată că a și sosit.

Intrară amîndoi în casă. Salonul era luminat. Se opri ră acolo.

— Fă-ne ceai, Baptistin, porunci Monte-Cristo.

Baptistin ieși fără să scoată un cuvînt. După două secunde reapăru cu o tavă gata pregătită și care, asemeni unei gustări din basme, părea ieșită din pămînt.

— Ce admir la dumneavoastră, dragul meu conte, spuse Morcerf, nu e bogăția pe care o aveți : poate că există oameni și mai bogați decît dumneavoastră. Și nici spiritul :

Beaumarchais nu avea mai mult, dar avea tot atât. Vă admir felul cum sînteți servit, fără să vi se răspundă un cuvînt, pe dată, într-o secundă, ca și cum s-ar ghici ce doriți, după cum sunați și ca și cum ce vreți ar fi totdeauna gata.

— E oarecum adevărat ce spui. Mi se cunosc obiceiurile. De pildă, ai să vezi : nu vrei să faci ceva în timp ce-ți bei ceaiul ?

— Aș vrea să fumez.

Monte-Cristo se apropie de gong și lovi o dată.

Peste o clipă se deschise o ușă specială și Ali se ivi aducînd două ciubucuri pline vîrf cu cel mai bun tutun latakie.

— E o minune ! spuse Albert.

— Da de unde, e foarte simplu, urmă Monte-Cristo. Ali știe că atunci cînd îmi beau ceaiul sau cafeaua, am obicei să fumez ; el știe că am cerut ceaiul, știe că am venit împreună cu dumneata, aude că îl chem, bănuiește pentru ce, și cum e născut într-o țară unde ospitalitatea se dovedește mai ales cu pipa în locul unui ciubuc, se aduce două.

— Fără îndoială că asta e o explicație ca oricare alta ; dar nu e mai puțin adevărat că numai dumneavoastră... Dar ce aud ?

Și Albert se aplecă spre ușa prin care, într-adevăr, pătrundeau sunete asemănătoare cu ale unei chitare.

— Pe cinstea mea, dragă viconte, ai parte numai de muzică în seara asta. Abia ai scăpat de pianul domnișoarei Danglars ca să dai peste guzla Haydéei.

— Haydée ! Ce nume minunat ! Există deci pe lume femei pe care le cheamă cu adevărat Haydée, și nu numai în poemele lordului Byron ?

— Sigur că da ; Haydée e un nume foarte rar în Franța, dar destul de obișnuit în Albania și în Epir. E ca și cum ai spune, de pildă, neprihănire, pudoare, nevino-

văție. E un fel de nume de botez, cum spuneți voi, parizienii.

— Cît e de încîntător ! se minună Albert. Cît aș vrea să le văd pe franțuoaicele noastre numindu-se domnișoara Bunătate, domnișoara Tăcere, domnișoara Milă Creștinească ! Dar ia spuneți-mi, dacă domnișoara Danglars, în loc să se numească Claire-Marie-Eugénie, așa cum se numește, s-ar numi domnișoara Neprihănire-Pudoare-Nevinovăție Danglars, nu-i așa că ar face o impresie grozavă în publicarea strigărilor de căsătorie ?

— Nebunule ! zîmbi contele, nu glumi atît de tare. Ar putea să te audă Haydée.

— Și s-ar supăra ?

— De loc, răspunse contele, cu aerul său măreț.

— E o ființă bună ? întrebă Albert.

— Nu e vorba de bunătate, ci de datorie : o sclavă nu se supără niciodată pe stăpînul ei.

— Nu zău ! Glumiți pesemne. Parcă mai există acum sclave ?

— Sigur că da, din moment ce Haydée îmi e sclavă.

— Zău, nu faceți și n-aveți nimic asemănător cu ceilalți oameni ; sclava domnului conte de Monte-Cristo ! E o situație în Franța. După felul în care mînuiești banii, trebuie să fie un loc care prețuiește o sută de mii de taleri pe an.

— O sută de mii de taleri ? Biata copilă a avut mai mult decît atît. Ea s-a născut deasupra unor comori pe lîngă care cele din *O mie și una de nopți* sînt nimica toată.

— E o prințesă adevărată ?

— Precum zici, și încă una dintre cele mai de seamă din țara ei.

— Bănuiam eu. Dar cum poate deveni o prințesă, sclavă ?

— Oare cum a devenit Dionisie tiranul învățător ? Hazardul războiului, dragă viconte, nestatornicia Sorții.

— Și numele ei e o taină ?

— Pentru restul lumii, da ; dar pentru dumneata, dragă viconte, care mi-ești prieten și știi să taci, nu-i așa, dacă îmi vei făgădui să taci...

— Pe cuvînt de onoare !

— Cunoști povestea Pașei din Ianina ?

— A lui Ali Tebelin ? Fără îndoială, fiindcă tata s-a îmbogățit fiind în slujba lui.

— Adevărat, uitasem !

— Și ce-i este Haydée lui Ali Tebelin ?

— Numai fiică.

— Cum ? Fiica lui Ali-Pașa ?

— Și a frumoasei Vasiliki.

— Și e sclava dumneavoastră ?

— Da.

— Cum asta ?

— Drace ! Într-o zi cînd treceam prin piața Constantinopolului, am cumpărat-o.

— Minunat ! Cu dumneavoastră, dragă conte, nu se trăiește, se visează. Acum, ascultați-mă : ce am să vă cer e cu totul nepotrivit.

— Totuși, spune.

— Fiindcă ieșiți împreună cu ea, fiindcă o duceți la Operă...

— Ei ?

— Pot să cutez să vă cer...

— Poți să cutezi să-mi ceri orice.

— Ei bine ! Dragă conte, prezentați-mă prințesei dumneavoastră.

— Cu plăcere. Dar am să-ți pun două condiții.

— Le primesc dinainte,

— Prima este să nu destăinuiești nimănui că ai cunoscut-o.

— Foarte bine ! (Morcerf întinse mîna.) Jur !

— A doua, să nu-i spui că tatăl dumitale a fost în slujba tatălui ei.

— Jur și asta.

— Minuat, viconte. N-ai să-ți uiți jurămintele, nu-i așa ?

— Puteți fi sigur.

Contele lovi din nou în gong. Ali reapăru.

— Anunț-o pe Haydée, îi spuse contele, că voi veni să-mi iau cafeaua cu ea. Și fă-o să înțeleagă că îi cer îngăduința de a-i prezenta pe unul dintre prietenii mei.

Ali făcu o plecăciune și ieși.

— Atunci ne-am înțeles. Nu pui nici o întrebare directă, dragă viconte. Dacă vrei să afli ceva, întreabă-mă pe mine și eu o voi întreba pe ea.

— Ne-am înțeles.

Ali reapăru pentru a treia oară și ținu draperia ridicată, pentru a le arăta stăpînului și lui Albert că puteau să treacă.

— Să intrăm, spuse Monte-Cristo.

Albert își trecu mîna prin păr și își răsuci mustața. Contele își luă pălăria, își puse mînușile și porni înaintea lui Albert, spre apartamentul pe care Ali îl păzea ca o santinelă, iar trei cameriste franceze, sub comanda lui Myrtho, îl apărau, ca pe o redută.

Haydée aștepta în prima încăpere, adică în salon, cu ochii măriți de uimire, fiindcă era prima dată cînd un alt bărbat în afară de Monte-Cristo pătrundea pînă la ea. Stătea pe o sofa, într-un ungher, cu picioarele cruciș, și se cuibărise, ca să spunem așa, în mătăsurile vărgate și brodate, cele mai scumpe din orient. Lîngă ea se afla guzla ale cărei sunete o dăduseră de gol. Așa cum stătea, Haydée era încîntătoare.

Zărindu-l pe Monte-Cristo, ea se ridică cu acel zîmbet dublu de fiică și de amantă pe care numai ea îl avea. Monte-Cristo se apropie și întinse mîna pe care, ca de obicei, Haydée își apăsă buzele.

Albert rămase lîngă ușă, vrăjit de farmecul frumuseții acesteia neobișnuite pe care o vedea pentru prima oară și despre care nu se putea avea nici măcar idee în Franța.

— Pe cine mi-l aduci ? îl întrebă Haydée în limba greacă modernă, pe Monte-Cristo. E un frate, un prieten, o simplă cunoștință, sau un dușman ?

— Un prieten, răspunse Monte-Cristo în aceeași limbă.

— Cum îl cheamă ?

— Conte de Albert. E același pe care l-am scăpat din mâinile bandiților la Roma.

— În ce limbă vrei să-i vorbesc ?

Monte-Cristo se întoarse spre Albert.

— Cunoști greaca modernă ? întrebă el.

— Vai ! dragă conte, nu cunosc nici măcar greaca veche, răspunse Albert. Niciodată Homer și Platon n-au avut un școlar mai nepriceput și, aș îndrăzni chiar să spun, mai vrednic de dispreț decât mine.

— Atunci, spuse Haydée, arătînd prin ce spunea că înțelesese întrebarea lui Monte-Cristo și răspunsul lui Albert, voi vorbi franțuzește sau italienește, dacă, bineînțeles, stăpînul vrea să vorbesc așa.

Monte-Cristo chibzui o clipă :

— Vei vorbi italienește, îi spuse el.

— E păcat că nu înțelegi greaca modernă sau greaca veche, căci Haydée le vorbește minunat pe amîndouă. Biata copilă va fi nevoită să ne vorbească italienește, și asta îți va da poa'e o falsă idee despre ea.

El îi făcu semn Haydéei.

— Fii binevenit, prietene care vii împreună cu domnul și stăpînul meu, spuse tînăra într-o toscană desăvîrșită, cu plăcutul accent roman care face limba lui Dante la fel de sonoră ca și limba lui Homer. Ali ! Adu cafele și pipe !

Și Haydée îi făcu un semn cu mîna lui Albert să se apropie, în timp ce Ali pleca să îndeplinească poruncile tînerei sale stăpîne.

Monte-Cristo îi arătă lui Albert două scaune care se puteau strînge. Își luară fiecare cîte un scaun și se apropiară de un fel de mescioară rotundă, în al cărei mijloc

se găsea o narghilea înconjurată cu flori naturale, desene și note muzicale.

Ali se reîntoarse aducînd cafeaua și ciubucurile. Cît despre Baptistin, el nu avea voie să intre în partea aceasta a locuinței.

Albert înapoie pipa pe care i-o întinsese nubianul.

— Ia, îl îndemnă Monte-Cristo, Haydée e aproape la fel de civilizată ca și o pariziană : havana nu-i place, fiindcă nu-i plac mirosurile urite. Dar tutunul de orient, după cum știi, e parfumat.

Ali ieși.

Ceștile de cafea erau pregătite ; numai că pentru Albert adăugaseră și o zaharniță. Monte-Cristo și Haydée sorbeau cafeaua arabă așa cum o beau arabii, adică fără zahăr.

Haydée întinse mîna, luă cu vîrfurile degetelor ei trandafirii și prelungi ceașca de porțelan japonez și o duse la gură cu plăcerea naivă a unui copil care bea sau mîncă ceva tare plăcut.

În același timp intrară două femei aducînd alte două tăvi încărcate cu înghețată și șerbeturi, pe care le depuseră pe două mescioare făcute dinadins pentru asta.

— Dragă conte, și dumneavoastră, signora, spuse Albert italienește, iertați-mi încremenirea. Sînt pe deplin buimăcit, dar am dreptate să fiu așa. Iată că în mijlocul Parisului regăsesc Orientul, adevăratul Orient. nu așa cum din nefericire l-am văzut eu, ci așa cum l-am visat. Mai adineauri auzeam huruitul tramcarelor și clopoței vînzătorilor de limonadă. Signora !... De ce nu știu să vorbesc grecește ! Convorbirea cu dumneavoastră, unită cu feeria care mă înconjură, ar face împreună o seară de care mi-aș aminti întotdeauna !

— Știu destul de bine italienește ca să vorbesc cu dumneavoastră, domnule, răspunse Haydée liniștită. Iar dacă iubiți Orientul, am să fac tot ce am să pot ca să-l regăsiți aici.

— Despre ce aş putea să vorbesc ? îl întrebă Albert în şoaptă pe Monte-Cristo.

— Despre ce vrei : despre ţara, despre copilăria şi despre amintirile ei ; apoi, dacă-ţi place mai mult, despre Roma, despre Neapole sau despre Florenţa.

— Ar fi păcat să ai în faţă o grecoaică şi să-i vorbeşti despre tot ce i-ai putea vorbi unei pariziene, făcu Albert. Daţi-mi voie să-i vorbesc despre Orient.

— N-ai decît, dragă Albert. E subiectul care îi place şi ei cel mai mult.

Albert se reîntoarce spre Haydée.

— La ce vîrstă a plecat şignora din Grecia ? o întrebă el.

— La cinci ani, răspunse Haydée.

— Şi nu v-aţi uitat patria ?

— Cînd închid ochii, revăd tot ce am văzut. Există două feluri de priviri : privirea trupului şi privirea sufletului. Privirea trupului poate uita uneori, dar cea a sufletului îşi aminteşte întotdeauna.

— Şi care e vremea cea mai îndepărtată de care vă puteţi aminti ?

— Cînd abia puteam să umblu. Mama, care se numea Vasiliki (Vasiliki înseamnă regească, adăugă tînăra, înălţîndu-şi fruntea), mama mă lua de mîină şi amîndouă, acoperite de-un văl, după ce puneam în fundul pungii tot aurul pe care-l aveam, ne duceam să cerem de pomană pentru prizonieri, spunînd : „Cine pe săraci ajută, pe Dumnezeu împrumută“. Apoi, cînd aveam punga plină, ne reîntorceam la palat şi, fără să-i spunem nimic tatii, trimiteam toţi banii care ni se dăruiseră fiind luate drept două femei sărmame, la stareţul mănăstirii, care îi împărţea prizonierilor.

— Şi cîţi ani aveţi pe atunci ?

— Trei ani, spuse Haydée.

— Atunci vă amintiţi de tot ce s-a întîmplat în preajma dumneavoastră la vîrsta de trei ani ?

— N-am uitat nimic !

— Conte, șopti Morcerf, ar trebui să-i îngăduiți signorei să ne spună cîte ceva din povestea ei. M-ați oprit să-i vorbesc despre tata, dar poate că-mi va vorbi ea despre el, și nu vă închipuiți cît de fericit aș fi să-i aud numele rostit de o gură atît de frumoasă.

Monte-Cristo se întoarse spre Haydée și, arătîndu-i printr-un semn de sprincene că trebuie să dea cea mai mare importanță cerinței pe care avea să i-o facă, îi spuse în grecește :

— Πατρός μενάτην, μὴ δὲ ὄνομα προδοτὸν καὶ προδοσιαν εἰπέ ημιν¹.

Haydée suspină adînc și un nor îi întunecă fruntea atît de curată.

— Ce-i spuneți ? întrebă Morcerf în șoaptă.

— Îi repet că-mi ești prieten și că nu trebuie să ascundă nimic față de dumneata.

— Așadar, prima dumneavoastră amintire este pelerinajul acesta de demult, spuse Albert. Dar alte amintiri ?

— Alte amintiri ? Mă văd la umbra sicomorilor, lingă un lac, căruia îi mai zăresc încă, prin frunzișul des, oglinda tremurătoare. Rezemat de cel mai bătrîn și mai stufos dintre sicomori, tata stătea deasupra unei perne. Iar eu, copil neputincios, mă jucam cu barba lui cărunță, care îi cobora pînă la piept, și cu mînerul bătut în diamante al hangerului de la brîu, în timp ce mama stătea culcată la picioarele lui. Apoi, din cînd în cînd, venea la el un albanez și-i spunea cîteva vorbe pe care nu le ascultam și cărora el le răspundea cu același glas : să fie ucis ! sau, să fie iertat !

— E ciudat să auzi asemenea cuvinte rostite de gura unei fete, altundeva decît la teatru, și să-ți spui : „nu e o închipuire.“ Și cum vi se pare Franța, cînd aveți un ori-

¹ Cuvînt cu cuvînt : „A tatălui tău soartă, dar fără numele trădătorului și fără trădare, povestește-ne“ (n. a.).

zont atît de poetic şi o perspectivă atît de minunată ? întrebă Albert.

— Mi se pare o ţară frumoasă, răspunse Haydée, dar Franţa o văd aşa cum este, căci o privesc cu ochi de femeie, pe cită vreme mi se pare, dimpotrivă, că patria mea, pe care n-am văzut-o decît cu ochi de copil, e mereu învăluită într-o ceaţă luminoasă sau întunecoasă, după cum ochii mei fac din ea o patrie fericită sau un loc de suferinţe amare.

— Atît de tînără, signora, spuse Albert, lăsîndu-se fără voie furat de puterea obişnuinţei, cum de aţi putut suferi ?

Haydée îşi întoarse privirile spre Monte-Cristo, care, făcîndu-i un semn abia zărit, îi şopti :

— Εἰπὲ.

— Nimic nu-ţi formează sufletul mai mult decît primele amintiri. În afara celor două pe care vi le-am povestit, toate amintirile copilăriei mele sînt triste.

— Mai povestiţi-mi, mai povestiţi-mi, signora, spuse Albert. Vă jur că vă ascult cu nespusă plăcere.

Haydée zîmbi cu tristeţe.

— Aşadar, vreţi să trec la celelalte amintiri ? întrebă ea.

— Vă rog mult, spuse Albert.

— Ei bine, aveam patru ani cînd, într-o seară, m-a trezit mama. Ne aflam în palatul din Ianina. Ea m-a ridicat de pe pernele unde mă odîhneam şi, deschizînd ochii, i-am văzut pe ai ei plini de lacrimi amare. Mama mă luă de acolo, fără să spună nimic. Văzînd-o că plînge, eram cît p-aci să plîng şi eu.

„Linişte ! copila mea“, îmi spuse ea.

Adesea, cu toate alintările sau ameninţările mamei, fiind plină de toane, ca toţi copiii, eu plîngeam mai departe ; de data asta însă, în glasul sărmaneii mele mame răsună o asemenea groază, încît am tăcut amîndouă.

Ea porni, ducîndu-mă grăbită.

¹ Povesteşte (n. a.).

Atunci am văzut că ne coboram pe o scară largă. În fața noastră, toate slujitoarele mamei coborau scara sau mai curînd se năpusteau, cărînd cufere, săculețe, obiecte de găteală, giuvaieruri, pungi cu aur.

Înapoia femeilor venea o gardă de vreo douăzeci de bărbați, înarmați cu flinte lungi și cu pistoale și îmbrăcați în veșmintul pe care dumneavoastră, în Franța, îl cunoașteți de cînd Grecia a devenit o națiune.

Era ceva sinistru, credeți-mă, în șirul acela prelung de sclave și de femei pe jumătate buimăcite de somn, sau cel puțin așa-mi închipuiam eu, care poate le credeam pe celelalte adormite fiindcă nu mă trezisem încă de-a binelea, adăugă Haydée, clătînd capul și pâlînd numai aducîndu-și aminte.

Pe scară alergau umbre gigantice pe care făcliile de brad le făceau să tremure pe bolți.

„Grăbiți-vă !” rosti un glas din fundul galeriei.

Glasul acesta făcu să se plece toată lumea, așa cum vîntul trecînd peste cîmpie face să unduiască spicele.

Pe mine însă m-a făcut să tresar.

Era glasul tatălui meu.

El venea ultimul, înveșmîntat în veșminte minunate, ținînd în mînă carabina pe care i-o dăruise împăratul dumneavoastră. Și, sprijinîndu-se de favoritul său Selim, el ne mîna înaintea lui, așa cum un cioban își mîna turma rătăcită.

— Tatăl meu, spuse Haydée înălțînd fruntea, era un om vestit pe care Europa l-a cunoscut sub numele de Ali Tebelin, pașă al Ianinei. Dinaintea lui a tremurat întreaga Turcie.

Fără să știe de ce, Albert se înfioră auzind cuvintele acestea rostite cu un ton de nespusă măreție și demnitate. I se păru că o lucire sumbră și înfricoșătoare sclipise în ochii fetei, cînd, asemeni unei magicieni care evocă un spectru, ea trezi amintirea figurii însîngerate pe care

moartea groaznică a făcut-o să pară gigantică în ochii Europei contemporane.

— Curînd ne-am oprit din mers, continuă Haydée ; ajunseserăm în josul scării, pe malul lacului. Mama mă strîngea la pieptul ei zîcnitor, şi l-am văzut pe tata — la doi paşi în urma mea — privind neliniştit în preajmă.

În faţa noastră se aşterneau patru trepte de marmoră, iar la capătul ultimei trepte se legăna o barcă.

Din locul unde ne aflam, se vedea înălţîndu-se în mijlocul lacului o formă neagră ; era chioşcul către care ne îndreptam noi.

Chioşcul acesta, poate din cauza întunericului, mi s-a părut la o depărtare nesfîrşită.

Ne-am coborît în barcă. Îmi amintesc că vîslele, atingînd apa, nu făceau nici un zgomot. Mă aplecam să le privesc : vîslele erau înfăşurate în brîurile palicarilor noştri.

În afară de vîslaşi, nu se mai aflau în luntre decît femei, tata, mama, Selim şi eu.

Palicarii rămăseseră pe ţarmul lacului, îngenunchiaţi pe ultimele trepte, şi formînd, în cazul cînd am fi fost urmăriţi, un meterez din celelalte trei trepte.

Luntrea noastră înainta cu iuţeala vîntului.

„De ce aleargă barca atît de repede ?“ o întrebai eu pe mama.

„Sst !... Fiindcă fugim, copila mea“, îmi răspunse ea.

N-am înţeles-o. De ce fugea tata, el, atotputernicul, el, dinaintea căruia de obicei fugeau ceilalţi, el, care avea drept deviză :

„Ei mă urăsc, se tem de mine, deci !“

Într-adevăr, tata îşi căuta scăparea pe lac. Mi-a povestit mai apoi că garnizoana castelului din Ianina, obosită de un prea îndelungat serviciu...

Spunînd acestea, Haydée îşi aţînti privirea asupra lui Monte-Cristo, care n-o slăbea din ochi. Tînăra continuă.

deci, pe îndelete, ca unul care născocеște, sau care sare peste anumite fapte.

Albert asculta povestirea cu cea mai mare atenție.

— Spuneați, signora, reaminti el, spuneți că garnizoana din Ianina obosită de un prea îndelungat serviciu...

— Se înțelese cu seraschierul Courchid, trimise de sultan să pună mîna pe tata. Atunci tata, după ce-i trimise sultanului un ofițer din neamul francilor, în care avea toată încrederea, luă hotărîrea să se retragă în adăpostul pregătit de multă vreme și numit Kataphygion, adică locul de refugiu.

— Pe ofițerul acela vă amintiți cumva cum îl chema, signora ? întrebă Albert.

Monte-Cristo schimbă cu Haydée o privire repede ca fulgerul, nezărită de Morcerf.

— Nu, răspunse ea, nu-mi amintesc de loc ; dar poate că mai târziu am să mi-l reamintesc, și am să-l spun.

Albert era gata să rostească numele tatălui său, cînd Monte-Cristo ridică încetișor degetul în semn de tăcere ; tînărul își aminti jurămîntul făcut și tăcu.

— Spre chioșcul acela ne îndreptam noi.

Un parter împodobit cu arabescuri, scaldîndu-și terasele în apă, și cu primul etaj dînd spre lac, iată tot ce se putea vedea din palat.

Dar sub parterul prelungit în insulă, se afla o subterană, o peșteră uriașă, unde am fost conduse, mama, eu și celelalte femei, și unde zăceau șaizeci de mii de pungi și două sute de butoiașe, formînd o singură grămadă. În pungi se găseau douăzeci și cinci de milioane în aur, iar în butoiașe, treizeci de mii de livre de pulbere.

Lîngă butoiașe stătea Selim, favoritul tatii, despre care v-am vorbit. El veghea zi și noapte ținînd în mînă o lance în vîrfurile căreia ardea o feștilă aprinsă. Avea poruncă să arunce în aer totul, chioșcul, gărzile, pașa, femeile și aurul, la primul semn al tatălui meu.

Îmi amintesc că sclavele noastre, știind ce le așteaptă, își petreceau zilele și nopțile rugîndu-se, văietîndu-se și gemînd.

Cît despre mine, îl văd mereu pe tînărul soldat cu obrazul palid și cu ochii negri ; și cînd îngerul morții va coborî spre mine sînt sigură că-l voi recunoaște pe Selim.

N-aș putea să vă spun cît timp am stat așa : pe vremea aceea nu știam încă ce înseamnă timpul. Cîteodată, dar rareori, tata trimitea să ne cheme, pe mama și pe mine, sus, pe terasa palatului. Atunci petreceam ceasuri de adevărată plăcere, eu, care nu vedeam în subterană decît umbre gemînd și lancea aprinsă a lui Selim. Tata, stînd în fața unei porți largi, privea țintă cu ochi întunecați, adîncimile zării, cercetînd fiecare punct negru ce se ivea pe loc, în timp ce mama, întinsă lîngă el, își sprijinea capul de umărul lui. Eu mă jucam la picioarele lor, admirînd, cu uimirile copilăriei care măresc și mai mult obiectele, povîrnișurile Pindului ce se înălțau în zare, castelele din Ianina, răsărind albe și colțuroase din apele albastre ale lacului, mănunchiurile uriașe de verdeață, întunecate, atîrnînd ca niște licheni pe stîncile muntelui, care seamăna de departe cu mușchii, iar de aproape sînt brazi gigantici și mirți nespuse de mari.

Într-o dimineată, tata trimise după noi. L-am găsit destul de liniștit, însă mai palid decît de obicei.

„Ai răbdare, Vasiliki, astăzi totul se va sfîrși ; astăzi sosește firmanul stăpînului și soarta îmi va fi hotărîtă. Dacă iertarea va fi deplină, ne vom reîntoarce triumfători în Ianina, iar dacă primim o veste rea, la noapte vom fugi împreună.“

„Dar dacă ne vor împiedica să fugim ?“ întrebă mama.

„N-ai grijă, îi răspunse tata zîmbind ; Selim și lancea lui aprinsă îmi sînt garanție. Ei ar vrea să mă vadă mort, dar cu condiția să nu moară o dată cu mine.“

Mama răspunse doar prin suspine la consolările acesteia.

Ea îi pregăti apa înghețată pe care el o bea întruna, căci de cînd se retrăsese în chioșc, tata era ars de febră ; îi parfumă barba cărunță și-i aprinse ciubucul căruia, uneori, timp de ore întregi, îi urmărea distrat fumul împrăștiindu-se în aer.

Deodată, tata făcu o mișcare atît de bruscă, încît mă cuprinse teama.

Apoi, fără să-și întoarcă ochii de la punctul care-i ațîntea atenția, el ceru ocheanul.

Mama i-l dădu, mai albă decît marmura de care se rezema.

Am văzut cum tatii îi tremura mîna.

„O luntre !... două... trei... șopti el ; patru !“...

Și se ridică să-și ia armele și să-și toarne, așa cum îmi amintesc bine pulbere în lăcașurile pistoalelor.

„Vasiliki, îi spuse el mamei, cu o înfiorare vădită, iată clipa care ne va hotărî soarta. Peste o jumătate de ceas vom ști răspunsul preamăritului împărat. Du-te înapoi în subterană, împreună cu Haydée.“

„Nu vreau să te părăsesc, răspunse Vasiliki. Dacă ai să mori tu, stăpîne, vreau să mor și eu cu tine.“

„Du-te lîngă Selim“, îi porunci tata.

„Adio, stăpîne !“ șopti mama, supusă și încovoiată ca la apropierea morții.

„Duce-ți-o pe Vasiliki“, le spuse tata palicarilor.

Dar eu, de care uitaseră, alergai spre el întinzîndu-i brațele. Tata mă văzu și, plecîndu-se, mă sărută pe frunte. Vai ! Sărutul acela a fost cel din urmă și-l mai simt încă.

Coborîndu-ne, am deslușit printre bolțile de viță ale terasei luntrile mărindu-se pe lac. Dacă mai adineauri ele părăuseră niște puncte negre, acum începuseră să se asemene unor păsări, tăind luciul valurilor.

În acest timp, în chioșc, douăzeci de palicari, stînd la picioarele tatei și ascunși după căptușeala de lemn a

pereților, pîndeau cu ochi sîngeroși sosirea luntrilor ți-nîndu-și gata pregătite lungile lor flinte încrustate cu sidef și argint ; nenumărate cartușe zăceau împrăștiate pe podele ; tata își privea ceasul și se plimba neliniștit.

Iată ce m-a izbit cînd l-am părăsit, după ce am primit de la el ultima sărutare.

Am străbătut subterana împreună cu mama. Selim stătea neclintit la postul lui. El ne zîmbi cu tristețe. Am adus perne din partea cealaltă a peșterii și ne-am așezat lîngă Selim : cînd primejdia e mare, inimile devotate se caută și, deși nu eram decît un copil, simțeam instinctiv că o mare primejdie plutea deasupra capetelor noastre.

Albert auzise adeseori povestindu-se, nu de la tatăl său, care nu povestea niciodată asemenea lucruri, ci de la străini, despre ultimele clipe ale vizirului din Ianina. Citise felurite povestiri asupra morții lui Ali-Pașa. Dar istorisirea aceasta, devenită vie prin ființa și prin glasul Haydéei, tonul ei viu și elegia aceasta jalnică îl pătrundeau ca un farmec și totodată cu o groază de nespus.

Haydée, căzută cu totul în prada amintirilor înfricoșătoare, tăcuse o clipă. Fruntea ei, ca o floare ce se pleacă într-o zi de furtună, i se înclinase pe mîină. iar ochii, pierduți în gol, păreau că mai văd încă zarea Pindului înverzit și apele albastre ale lacului din Ianina — oglindă magică — reflectînd întunecatul tablou pe care-l schițase.

Monte-Cristo o privea cu negrăită milă și simpatie.

— Povestește mai departe, fiica mea, spuse el în limba greacă modernă.

Haydée își înălță fruntea ca și cum cuvintele sonore rostite de Monte-Cristo ar fi trezit-o dintr-un vis și continuă :

— Era cam pe la patru după amiază. Dar deși afară ziua strălucea senină, noi stăteam cufundate în umbra subteranei.

O singură lumină licărea în peșteră, asemănătoare unei stele tremurînd pe fundul unui cer negru : făclia lui Selim. Mama, fiind creștină, se ruga.

Selim repeta din cînd în cînd cuvintele socotite sfinte : „Dumnezeu e mare !“

Totuși, mama nu-și pierduse orice nădejde. Pe cînd cobora, i se păruse că îl recunoaște pe frîncul trimis la Constantinopol, pe omul în care tatăl meu avea toată încrederea, căci el știa că soldații sultanului francez sînt de obicei nobili și mărinimoși. Ea făcu cîțiva pași spre scară și ascultă.

„Se apropie, șopti mama. Numai de-ar aduce pacea și viața !...“

„De ce ți-e teamă Vasiliki ? întrebă Selim cu glasul lui atît de dulce și mîndru totodată. Dacă nu ne aduce pacea, noi le vom da moartea.“

Și își mișcă lancea cu o mișcare care îl făcea să semene cu Dionysos din vechea Cretă.

Dar eu, copil naiv, mă temeam de curajul lui pe care-l găseam cumplit și nebunesc, și mă îngrozea moartea înfricoșătoare prin văzduh și flacăra.

Pe mama o încercau aceleași temeri, căci o simțeam tremurînd.

„Doamne, Doamne, mamă !“ strigai eu, oare o să murim ?“

Și la glasul meu, rugăciunile și vaietele sclavilor sporiră și mai mult.

„Copilă, îmi răspunse Vasiliki, ferească Dumnezeu să ajungi să-ți dorești moartea de care te temi astăzi !“

Apoi șopti :

„Selim, ce poruncă a dat stăpînul tău ?“

„Dacă-mi trimite pumnalul, înseamnă că sultanul nu l-a iertat și că trebuie să pun foc ; dacă-mi trimite inelul, înseamnă că sultanul l-a iertat și că trebuie să părăsesc pulberăria.“

„Prietene, continuă mama, cind va sosi porunca stăpînului tău — dacă-ți trimite pumnalul — în loc să ne ucizi pe amîndouă prin moartea asta înspăimîntătoare, îți vom întinde gîtlejurile și ne vei uide cu pumnalul.“

„Bine, Vasiliki“, răspunse liniștit Selim.

Deodată auzirăm strigăte puternice ; am ascultat : erau strigăte de bucurie. Numele frîcului care fusese trimis la Constantinopol răsuna mereu, repetat de palicarii noștri. Era vădit că el adusese răspunsul preamăritului împărat și că răspunsul era binevoitor.

— Și nu vă aduceți aminte numele lui ? întrebă Morcerf, gata să-i ajute povestitoarei să-și amintească.

Monte-Cristo îi făcu un semn.

— Nu mi-l amintesc de loc, răspunse Haydée.

Zarva spori, răsunară pași pe aproape : cineva cobora scările subteranei.

Selim își pregăti lancea.

Curînd se ivi o umbră în amurgul albăstrui țesut din razele zilei ce pătrundeau pînă la intrarea subteranei.

„Cine ești ? strigă Selim. Dar oricine ai fi, stai pe loc !“

„Slavă sultanului ! răspunse umbra. I-a dăruit iertare deplină vizirului Ali. Și nu numai că i-a salvat viața, dar i-a redat și averea și bunurile sale.“

Mama scoase un strigăt de bucurie și mă strînse la piept.

„Oprește-te, îi strigă Selim, văzînd-o că se repezea spre ieșire. Știi că mai întîi îmi trebuie inelul.

„Așa e“, răspunse mama și îngenunche ridicîndu-mă spre cer, ca și cum rugîndu-se lui Dumnezeu pentru mine, ar fi vrut să mă înalțe în același timp spre el.

Pentru a doua oară Haydée se opri, învinsă de o emoție atît de puternică încît sudoarea îi șiroia pe fruntea palidă, iar vocea sugrumată părea că nu mai poate să răzbată prin gîtlejul înțepenit.

Monte-Cristo îi turnă un pic de apă rece ca gheața într-un pahar și i-o dădu, spunându-i cu o blîndețe prin care străbătea parcă o poruncă :

— Curaj, fiica mea !

Haydée își șterse ochii și fruntea, apoi continuă :

— Între timp, ochii noștri deprinși cu întunericul îl recunoscuseră pe trimisul pașei : era un prieten.

Îl recunoscuse și Selim ; dar bravul tînăr nu știa decît un lucru : să se supună poruncii primite.

„În numele cui vii ?” întrebă el.

„Vin în numele stăpînului nostru, Ali Tebelin.”

„Dacă vii în numele lui Ali, știi ce trebuie să-mi aduci ?”

„Da, răspunse trimisul. Îți aduc inelul.”

În același timp el își ridică mîna deasupra capului ; se afla însă prea departe și nu era lumină îndeajuns pentru ca Selim să poată zări și recunoaște, de acolo de unde ne aflam, obiectul care i se arăta.

„Nu văd ce ții în mînă”, spuse Selim.

„Vino mai aproape, îi răspunse trimisul, sau mă voi apropia eu de tine.”

„Nici una nici alta, răspunse tînărul ostaș ; pune acolo unde ești, sub raza de lumină, obiectul pe care mi l-ai arătat și retrage-te pînă ce am să-l văd.”

„Fie”, răspunse trimisul.

Și se retrase, după ce lăsă la locul arătat semnul de recunoaștere.

Nouă ne bătea inima, căci obiectul ni se părea că este într-adevăr un inel. Dar era oare inelul tatei ?

Selim, ținînd mereu în mînă făclia aprinsă, veni la gura peșterii și se aplecă voios sub raza de lumină ridicînd semnul.

„Inelul stăpînului ; spuse el sărutîndu-l. E bine !” și punînd făclia jos, călcă de-asupra ei, stingînd-o.

Trimisul scoase un chiot de bucurie și bătu din palme. La semnalul acesta, patru soldați de-ai seraschierului

Courchid veni ră în goană, iar Selim căzu străpuns de cinci lovături de pumnal. Fiecare îi dăduse cîte o lovitură.

Și apoi, îmbătați de crima lor, deși încă palizi de teamă, se năpustiră în subterană, căutînd pretutindeni dacă se afla foc și rostogolindu-se peste sacii de aur.

Atunci mama mă strînse mai tare în brațe și sărînd mlădioasă prin întortochieturile cunoscute numai de noi, ajunse la o scară dosnică a chioșcului din care se auzea o zarvă înfricoșătoare.

Sălile de jos erau pline de cîhodarii lui Courchid, adică de dușmanii noștri.

În clipa cînd mama se pregătea să deschidă ușa, am auzit vocea pașei răsunînd cumplită și amenințătoare.

Mama își apropie ochii de crăpăturile scîndurilor; din întîmplare, o crăpătură destul de mare se afla în fața mea și am putut privi.

„Ce vreți?“ le spunea tata unor oameni care țineau o hîrtie scrisă cu litere de aur.

„Vrem să-ți aducem la cunoștință voința Înălțîmii Sale. Vezi firmanul ăsta?“ întrebă unul din ei.

„Îl văd“, răspunse tata.

„Ei bine, citește-l ! Îți cere capul.“

Tata izbucni într-un hohot de rîs mai înfricoșător decît orice amenințare ; nu sfîrșise însă și două focuri de pistol detunară în mîinile lui ucigînd doi oameni.

Palicarii culcați de jur împrejur, cu fața la podele, se ridicaseră și traseră. Încăperea se umplu de larmă, de flăcări și de fum.

În aceeași clipă focul începu și de cealaltă parte, iar plumbii porniră să găurească scîndurile în preajma noastră.

Cît era de frumos, cît era de măreț vizirul Ali Tebelin, tata, în mijlocul gloanțelor, cu spada în mînă, cu fața înnegrită de pulbere ! Cum mai fugeau dușmanii !

„Selim ! Selim ! strigă el către paznicul focului, fă-ți datoria !“

„Selim e mort, răspunse un glas care părea că pornește din adâncimile chioșcului. Iar tu, măritule Ali, tu ești pierdut !“

În același timp se auzi o bubuitură înăbușită, iar podeaua zbură în tândări în jurul tatii.

Ciohodarii trăgeau prin podele. Trei sau patru palicari căzură loviți de jos în sus, cu tot trupul străpuns pe de-a-ntregul.

Tata răcni, își înfipse degetele prin găurile făcute de gloanțe și smulse o scîndură întreagă.

Dar în aceeași clipă, prin locul descoperit izbucniră douăzeci de focuri, iar vîlvătaia ieșind ca din gura unui vulcan ajunse la tapetele pe care le înghiți.

În mijlocul zarvei înspăimîntătoare, în mijlocul strigătelor cumplite, două bubuituri mai deosebite decît toate, două strigăte mai sfîșietoare decît toate celelalte îmi înghetară singele de groază. Două explozii îl loviseră de moarte pe tata, iar strigătele pe care le auzisem fuseseră strigătele lui.

Și totuși el rămase în picioare, ținîndu-se strîns de o fereastră. Mama zguduia ușa ca să se ducă să moară împreună cu el, dar ușa era zăvorîtă pe dinăuntru.

În jurul tatii, palicarii se zvîrcoleau în spasmele morții ; doi sau trei dintre ei, care nu fuseseră răniți sau se aleseseră cu răni ușoare, se zvîrliră prin ferestre. În același timp întreaga podea se crăpă, spartă pe dedesupt. Tata căzu într-un genunchi. Și atunci douăzeci de brațe, înarmate cu săbii, cu pistoale, cu pumnale, se întinseră, douăzeci de lovituri izbirlă dintr-o dată într-un singur om, iar tata dispăru în vârtejul focului, ațîțat de demonii aceștia, răcnind, ca și cum iadul s-ar fi deschis la picioarele lui.

Eu am simțit cum mă rostogolesc ; mama se prăbuși leșinată.

Haydée lăsa să-i cadă brațele în jos, gemînd și privindu-l pe conte, ca și cum ar fi vrut să-l întrebe dacă era mulțumit de supunerea ei.

Monte-Cristo se ridică, veni spre ea, îi luă mîna și îi spuse în grecește :

— Odihnește-te, copilă dragă, și revino-ți în fire, gîndindu-te că există un Dumnezeu care-i pedepsește pe trădători.

— E o poveste înfricoșătoare, conte, spuse Albert îngrozit de paloarea Haydéei. Acum îmi pare rău că nu mi-am stăpînit curiozitatea.

— Nu-i nimic, răspunse Monte-Cristo.

Apoi, punînd mîna pe capul Haydéei, continuă :

— Haydée e curajoasă și uneori s-a simțit ușurată povestindu-și suferințele.

— Pentru că suferințele îmi amintesc binefacerile tale, stăpîne, răspunse Haydée.

Albert o privi curios, căci nu-i spusese tocmai ce dorea el mai mult să afle, adică prin ce întîmplare devenise ea sclava lui Monte-Cristo.

Haydée citi și în privirile contelui și în ale lui Albert aceeași dorință.

De aceea, continuă :

— Cînd mama își reveni în fire, ne aflam în fața se-raschierului.

„Ucideți-mă, spuse ea, dar cruțați cîntea văduvei lui Ali !“

„Nu trebuie să-mi ceri mie asta“, îi spuse Courchid.

„Atunci cui să-i cer ?“

„Noului tău stăpîn.“

„Cine e noul meu stăpîn ?“

„Iată-l !“

Și Courchid ni-l arată pe unul dintre aceia care făcuse cel mai mult ca să pricinuiască moartea tatălui meu, continuă Haydée, cu o mînie sumbră.

— Și ați devenit proprietatea lui ? întrebă Albert.

— Nu, răspunse Haydée ; el n-a îndrăznit să ne păstreze. Ne-a vîndut unor neguțatori de sclavi care plecau către Constantinopol. Am străbătut Grecia și am ajuns

aproape moarte la porțile împărătești. Mulțimea de curioși strînsă acolo se dădea în lături ca să ne lase să trecem, cînd deodată mama, uitîndu-se la ceea ce priveau toți, scoase un țipăt și căzu, arătîndu-mi un cap înfipt deasupra porții.

Dedesubtul capului erau scrise următoarele cuvinte : „Acesta e capul lui Ali Tebelin pașa din Ianina“.

Am încercat, plîngînd, s-o ridic pe mama : dar ea murise.

Am fost dusă în tîrg. M-a cumpărat un armean bogat. El m-a învățat, mi-a pus profesori, iar cînd am împlinit treisprezece ani m-a vîndut sultanului Mahmud.

— De la care, după cum ți-am spus, am cumpărat-o eu, dragă Albert, adăugă Monte-Cristo. Am cumpărat-o pentru un smarald asemănător aceluia în care îmi țin pilulele de hașiș.

— Tu ești bun, tu ești mare, stăpîne, spuse Haydée sărutîndu-i mîna, și sînt fericită că-ți aparțin !

Albert rămăsese buimac de cele auzite.

— Bea-ți cafeaua, îl pofti contele, povestea s-a sfîrșit.

Capitolul IV

NI SE SCRIE DIN IANINA

Franz ieși din camera lui Noirtier clătinându-se și atît de buimăcit încît pînă și Valentinei i se făcu milă de el.

Villefort, care nu rostise decît vreo cîteva cuvinte fără șir și fugise în cabinetul său, primi peste două ore următoarea scrisoare :

„După cele destăinuite azi dimineată, domnul Noirtier de Villefort nu-și poate închipui că ar mai putea fi posibilă o căsătorie între familia sa și aceea a domnului Franz d'Épinay. Domnul Franz d'Épinay se gîndește cu groază că domnul de Villefort, care părea să cunoască faptele povestite azi dimineată, nu l-a înștiințat din vreme cu privire la acestea.“

Oricine l-ar fi văzut atunci pe magistrat încovoiat sub lovitură, n-ar fi putut crede că o prevăzuse : într-adevăr, nu-i trecuse niciodată prin gînd că tatăl său va împinge sinceritatea, sau mai bine zis asprimea, pînă la a povesti asemenea fapte. E adevărat că niciodată domnul Noirtier, căruia puțin îi păsa de părerea fiului său, nu se gîndise să lămurească faptele față de Villefort și că acesta din urmă crezuse întotdeauna că generalul de Quesnel, sau baronul d'Épinay, oricum i s-ar fi spus, fie după nu-

mele făurit de el, fie după numele ce i se dăduse, murise asasinat și nu ucis într-un duel cinstit.

O scrisoare atît de tare, venind din partea unui tînăr care pînă atunci îl respectase în mod deosebit, era uci-gătoare pentru orgoliul unui om ca Villefort.

De-abia intrase procurorul în cabinet cînd soția sa veni să-l vadă.

Ieșirea lui Franz, chemat de către domnul Noirtier, îi mirase într-atît pe toți, încît situația doamnei de Villefort, rămasă singură cu notarul și cu martorii, devenise din clipă în clipă mai stîinjenitoare. Atunci doamna de Villefort se hotărîse și plecase spunînd că se duce să vadă ce se întîmplă.

Domnul de Villefort se mulțumi să-i spună doar că în urma unei explicații între ei, domnul Noirtier, și domnul d'Épinay, căsătoria Valentinei cu Franz nu mai putea avea loc.

Doamnei de Villefort nu-i era ușor să repete ceea ce auzise ; de aceea, reîntorcîndu-se, ea se mulțumi să spună că domnul Noirtier avînd, la începutul convorbirii, un fel de atac de apoplexie, semnarea contractului fusese în mod firesc amînată pentru cîteva zile.

Știrea aceasta, oricît de falsă era ea, părea atît de ciudată în urma celorlalte două nenorociri asemănătoare, încît cei de față se priviră mirați și plecară fără să spună un cuvînt.

În acest timp Valentine, fericită și înspăimîntată totodată, după ce îl îmbrățișase pe bătrîn și îi mulțumise pentru că sfărîmase astfel — dintr-o singură lovitură — un lanț pe care ea începuse să-l creadă de nesfărîmat, ceruse voie să se retragă în camera ei ca să se liniștească, iar Noirtier îi făcuse semn din ochi că îi îngăduie să se ducă.

Dar în loc să se urce în camera ei, după ce ieși, Valentine porni pe coridor și, deschizînd ușa, alergă în grădină. În mijlocul tuturor întîmplărilor care se îngră-

mădiseră unele peste altele, o spaimă înăbușită îi strînsese întruna inima. Ea se aștepta din clipă în clipă să-l vadă apărînd pe Maximilien, palid și amenințător, ca Ravenswood la căsătoria Luciei de Lamermoor.

Într-adevăr, era și timpul să ajungă la poartă. Maximilien care bănuise ce avea să se petreacă văzîndu-l pe domnul de Villefort, îi urmărise ; apoi, după ce-l văzuse pe Franz intrînd, îl văzuse ieșind și reîntorcîndu-se împreună cu Albert și cu Château-Renaud. Pentru el nu mai exista așadar nici un fel de îndoială. Atunci se repezise în ograda cu lucernă, gata pentru orice, și sigur că, de cum va putea scăpa, Valentine va alerga la el.

Maximilien nu se înșelase. Privind printre scînduri, el o văzuse pe Valentine ivindu-se și alergînd spre poartă fără să se mai ferească așa cum făcea de obicei. La prima privire pe care i-o aruncă, Maximilien se liniști ; la primul ei cuvînt, sări în sus de bucurie.

— Salvați ! spuse Valentine.

— Salvați ! repetă Morrel, neputînd să creadă într-o asemenea fericire ; dar cine ne-a salvat ?

— Bunicul. Iubește-l din toată inima, Maximilien !..

Morrel se jură că-l va iubi din toată inima pe bătrîn, și nu-i veni greu de loc s-o facă : în clipa aceea el nu numai că îl iubea cum se iubește un prieten sau un tată, ci îl adora ca pe un Dumnezeu.

— Dar cum s-a întîmplat ? întrebă Morrel ; ce mijloc a folosit ?

Valentine era cît p-aci să-i povestească tot ; dar gîndindu-se că în adîncul acestor întîmplări există o taină cumplită, care poate nu e numai a bunicului, îi răspunse :

— Îți voi povesti mai tîrziu.

— Cînd ?

— Cînd voi fi soția ta.

O astfel de făgăduială era în stare să-l facă pe Maximilien cum nu se poate mai înțelegător : de aceea el înțelese că trebuie să se mulțumească cu cît știa.

și că era de ajuns pentru o singură zi. Totuși, nu plecă pînă ce nu obținu făgăduiala Valentinei că o va vedea în seara următoare.

Valentine îi făgădui ce voia. În ochii ei totul se schimbase și cu siguranță că îi era mai ușor să creadă acum că se va mărita cu Maximilien decît i-ar fi fost, cu o oră mai înainte, să creadă că nu se va mărita cu Franz.

Între timp, doamna de Villefort se urcase la Noirtier. Noirtier se uită la ea cu privirea sumbră și severă cu care avea obiceiul s-o primească.

— Domnule, începu ea, nu mai e nevoie să vă spun că nunta Valentinei nu se va mai face, fiindcă ruptura a avut loc aici.

Noirtier rămase neclintit.

— Dar ce nu știți, continuă doamna de Villefort, este că eu m-am împotrivit din totdeauna la căsătoria asta și că ea urma să se facă în afara voinței mele.

Noirtier își privi nora așteptînd parcă o explicație.

— Acum, cînd căsătoria care știu cît vă era de neplăcută nu va mai avea loc, vin să vă fac o rugămintă pe care n-ar putea să v-o facă nici domnul de Villefort și nici Valentine.

Privirea lui Noirtier întrebă despre ce rugămintă e vorba.

— Vin să vă rog, continuă doamna de Villefort, fiindcă numai eu am dreptul să fac asta, fiind singura care nu va primi nimic ; vin să vă rog să-i redați Valentinei, n-am să zic bunăvoința, fiindcă a avut-o întotdeauna, ci averea dumneavoastră.

Privirea lui Noirtier rămase o clipă nehotărită ; se vedea cît de colo că el caută motivele pentru care i se făcuse o astfel de rugămintă și că nu le putea găsi.

— Pot nădăjdui oare că intențiile dumneavoastră se potrivesc cu rugămintea mea ?

— Da, făcu Noirtier.

— În cazul acesta plec, recunoscătoare și fericită totodată, spuse doamna de Villefort.

Și, salutîndu-l pe Noirtier, ea plecă.

Într-adevăr, Noirtier trimise chiar a doua zi după notar : primul testament fu rupt și se întocmi unul nou, în care el îi lăsa toată averea Valentinei, cu condiția să nu-l părăsească niciodată.

Unii socotiră atunci că domnișoara de Villefort — moștenitoarea marchizului și a marchizei de Saint Méran — recăpătîndu-și bunăvoința bunicului ei, va avea într-o bună zi un venit de aproape trei sute de mii de livre.

În timp ce în casa lui Villefort se desfăcea căsătoria, contele de Morcerf primise vizita lui Monte-Cristo și, ca să-și arate graba sa de a-i răspunde lui Danglars, își îmbrăcase uniforma de gală cu epoleții de locotenent general, se împodobise cu toate decorațiile și poruncise să i se pună la trăsură cei mai frumoși cai. Astfel gătit, el porni spre strada Chaussée d'Antin și se anunță lui Danglars, care își făcea socotelile de sfîrșit de lună.

De vreo cîtăva vreme, timpul cît și făcea socotelile devenise cel mai nepotrivit timp pentru a-l găsi pe bancher bine dispus.

De aceea, la ivirea vechiului său prieten, Danglars luă un aer măreț și se propti în fotoliu.

Morcerf, atît de bătos de obicei, avea acum dimpotrivă, o înfățișare veselă și binevoitoare. Și fiind aproape sigur că introducerea avea să-i fie bine primită, el nu vorbi pe ocolite, ci începu de-a dreptul :

— Iartă-mă, baroane. Ne învîrtim de multă vreme în jurul celor discutate de mult...

Rostind cuvintele acestea, Morcerf se aștepta să vadă înseninîndu-se chipul bancherului a cărui mohorîre credea că se datorește tăcerii sale ; dar, lucru aproape de necrezut, chipul lui Danglars deveni, dimpotrivă, și mai nepăsător, și mai rece.

Iată de ce se opri se Morcerf în mijlocul frazei începute.

— Despre ce am discutat, domnule conte ? întrebă Danglars ca și cum ar fi căutat zădarnic să înțeleagă ce voia să spună generalul.

— Ei, dar văd că ești formalist, nu glumă, dragul meu, și-mi amintești că trebuie să fac ceremonialul după toate regulile, răspunse Morcerf. Foarte bine ! Iartă-mă ; cum n-am decît un fiu și cum e pentru prima dată că mă gîndesc să-l însor, abia îmi fac ucenicia : iată că mă execut.

Și Morcerf, cu un zîmbet silit, se ridică, făcu o plecăciune adîncă în fața lui Danglars și-i spuse :

— Domnule baron, am onoarea să vă cer mîna domnișoarei Eugénie Danglars, fiica dumneavoastră, pentru fiul meu, viconte de Morcerf.

Dar în loc să-i primească cererea cu bucuria la care Morcerf se aștepta, Danglars se încruntă și fără să-l poftască să ia loc pe contele care rămăsese în picioare, îi răspunse :

— Domnule conte, înainte de a da un răspuns, trebuie să chibzuiesc.

— Să chibzuiești ! glăsui Morcerf din ce în ce mai mirat. N-ai avut destul timp să chibzuiești de acum opt ani, de cînd am vorbit pentru prima dată despre căsătoria asta ?

— Domnule conte, răspunse Danglars, se ivesc în fiecare zi lucruri noi, și ele te împing să-ți revizuiiești hotărîrile pe care le credeai luate.

— Cum asta ? întrebă Morcerf. Nu te mai înțeleg, baroane.

— Vreau să spun că de vreo două săptămîni, niște împrejurări noi...

— Dă-mi voie, îl întrerupse Morcerf, e sau nu e o comedie asta pe care o jucăm ?

— Cum o comedie ?

— Da. Să vorbim deschis.

— Nici eu nu vreau altceva.

— L-ai văzut pe domnul de Monte-Cristo ?

— Îl văd foarte des, răspunse Danglars clătîindu-și gușa. Îmi e prieten.

— Ei bine, ultima dată cînd l-ai văzut, i-ai spus că par uituc și nehotărît în privința căsătoriei ?

— Da.

— Iată-mă. Nu sînt nici uituc și nici nehotărît, după cum vezi, din moment ce vin să te somez să-ți ții făgăduiala.

Danglars nu răspunse.

— Ți-ai schimbat cumva părerea ? adăugă Morcerf, sau nu m-ai făcut să-ți cer fata decît pentru plăcerea de a mă umili ?

Danglars își dădu seama că dacă va continua discuția pe tînul de pînă acum, lucrurile puteau lua o întorsătură neplăcută pentru el.

— Domnule conte, răspunse el, trebuie să fii pe drept cuvînt mirat de rezerva mea, și te înțeleg : de aceea, crede-mă că mie însumi îmi pare rău, dar abținerea îmi e poruncită de unele împrejurări deosebit de serioase.

— Astea sînt vorbe în vînt, dragă domnule, îi zise contele. Cu ele s-ar putea mulțumi primul venit ; dar contele de Morcerf nu este primul venit. Și cînd un om ca el vine la un alt om să-i amintească de cuvîntul dat, și cînd omul acesta își calcă făgăduiala, el are dreptul să ceară să i se arate pe loc un motiv ca lumea.

Danglars era laș, dar nu voia să lase să se vadă ; tonul lui Morcerf îl înțepase.

— Va să zică motivul pe care ți l-am dat, nu ți se pare ca lumea ? întrebă el.

— Ce vrei să spui ?

— Că am eu un motiv ca lumea, dar îmi vine greu să-l arăt.

— Îți dai seama, totuși, că nu mă pot mulțumi cu abținerile dumitale, spuse Morcerf. Un singur lucru mi se pare limpede, în orice caz : refuzi să ne înrudit.

— Nu, domnule, răspunse Danglars, îmi amîn hotărîrea și atîta tot.

— Îmi închipui că n-o să ai pretenția să mă supun toanelor dumitale într-atîta încît să aștept liniștit și umil să-ți revină iar bunăvoința !

— Atunci, domnule conte, dacă nu mai poți aștepta, ia planurile noastre drept nevalabile.

Contele își mușcă buzele pînă la sînge ca să-și împiedice izbucnirea la care îl îmboldea firea lui trufașă și iritabilă. Înțelegînd, totuși, că într-o asemenea situație ar putea lesne deveni caraghios, se îndreptă spre ușa salonului dar, răzgîndindu-se, se reîntoarce.

Un nor îi umbrise fruntea, lăsîndu-i în locul trufiei jignite, ura unei frămîntări nedeslușite.

— Ia ascultă, dragă Danglars, spuse el, ne cunoaștem de atîta amar de vreme și prin urmare ar trebui să avem grijă unul de altul. Îmi datorezi o explicație ; ar fi bine măcar să știu prin ce întîmplare nenorocită fiul meu și-a pierdut dreptul la intențiile bune pe care le aveai față de el.

— Nu pot să-ți spun decît că n-am nimic personal cu viconte, răspunse Danglars, redevenind obraznic pe măsură ce Morcerf se îmblînzea.

— Dar cu cine ai ceva personal ? întrebă cu glas răgușit Morcerf, a cărui frunte pălise.

Danglars, care nu scăpa nici unul dintre semnele acestea, aținti asupra lui o privire mai sigură decît de obicei.

— Mulțumește-mi că nu-ți spun mai mult.

Un tremur nervos, datorit fără îndoială miniei reținute, îl străbătu pe Morcerf.

— Am dreptul, răspunse el, căznindu-se cu greu să-și oprească minia, și am de gînd să-ți cer să-mi vorbești

pe șleau ; ai ceva împotriva doamnei de Morcerf ? Ți se pare că nu sînt îndeajuns de bogat ? Oare ai ceva împotriva părerilor mele, care sînt potrivnice părerilor dumitale ?...

— Nu-i nimic din tot ce-mi spui, răspunse Danglars. Dacă ar fi așa, aș fi de neiertat, fiindcă atunci cînd mi-am dat cuvîntul le cunoscteam foarte bine. Nu, nu mai căuta degeaba. Zău, îmi e rușine că trebuie să te fac să-ți întrebi conștiința. Crede-mă, să ne oprim aici. Să ne mulțumim cu o amîinare, adică nici cu o ruptură și nici cu un angajament. Nu ne grăbește nimic, ce naiba ! Fata mea are șaptesprezece ani, iar fiul dumitale douăzeci și unu. În timpul ăsta, vremea n-o să stea pe loc, o să aducă fapte. Unele lucruri care par întunecate acum, pot fi mîine pe deplin luminate ; ba, cîteodată, chiar cele mai cumplite calomnii se pot pulbera într-un ceas.

— Ai spus calomnii, domnule ! strigă Morcerf învinetîndu-se de minie. Așadar, sînt calomniat, eu !

— Domnule conte, ți-am spus că e mai bine să isprăvim.

— Așadar, va trebui să-ți rabd liniștit refuzul ?

— Mie, mai ales, îmi vine foarte greu. Da, mie îmi vine mai greu decît, dumitale, fiindcă eu puneam temei pe onoarea de a ne înrudi, iar o logodnă desfăcută îi face mult mai mult rău logodnicei decît logodnicului.

— Foarte bine ! Atunci să nu mai vorbim, spuse Morcerf.

Și mototolindu-și minios mînușile, Morcerf plecă.

Danglars observă că Morcerf nu îndrăznise să întrebe măcar o dată dacă din pricina lui, a lui Morcerf, el, Danglars, își luase cuvîntul înapoi.

Seara, bancherul avu o lungă discuție cu mai mulți prieteni, iar Andrea Cavalcanti, care stătuse tot timpul în salon împreună cu doamnele, plecă cel din urmă din locuința lui.

A doua zi, cînd se deșteaptă, Danglars ceru ziarele și îi fură aduse îndată; el dădu la o parte trei sau patru dintre ele și luă *l'Impartial*.

La ziarul acesta era redactor responsabil Beauchamp.

Danglars rupse grăbit banderola, deschise cu înfrigurare nervoasă ziarul, trecu disprețuitor peste rubrica pariziană și, ajungînd la faptele diverse, se opri zîmbind răutăcios la o notiță care începea cu aceste cuvinte: „*Ni se scrie din Ianina*“.

— Bun! spuse el după ce citi, iată un articolăș despre colonelul Fernand căre, după cîte se pare, mă va scuti să-i mai dau explicații domnului conte de Morcerf.

În același timp — adică pe la orele nouă dimineața — Albert de Morcerf, îmbrăcat în negru, încheiat cu grijă, pășind grăbit și vorbind repezit, sosi la casa din Champs Elysées.

— Domnul conte a ieșit acum aproape o jumătate de ceas, îi răspunse portarul.

— L-a luat cu el și pe Baptistin? întrebă Morcerf.

— Nu, domnule viconte.

— Atunci, cheamă-l pe Baptistin. Vreau să-i spun ceva.

Portarul porni după Baptistin și după o clipă se reîntoarseră împreună.

— Dragul meu, spuse Albert, te rog să-mi ierți indiscreția, dar vreau să te întreb chiar pe dumneata dacă stăpînul nu e într-adevăr acasă.

— Nu este, domnule, răspunse Baptistin.

— Nici pentru mine?

— Știu cu cîtă plăcere vă primește domnul conte și m-aș feri să vă confund pe dumneavoastră cu ceilalți oameni.

— Ai dreptate, fiindcă am să-i vorbesc despre o afacere foarte serioasă. Crezi că o să zăbovească mult?

— Nu, fiindcă și-a poruncit dejunul pentru orele zece.

— Bine. Am să dau o raită prin Champs Elysées și la zece mă întorc. Dacă domnul conte se reîntoarce înaintea mea, spune-i că îl rog să mă aștepte.

— N-am să uit, puteți fi sigur de asta.

Albert își lăasă trăsura la poarta contelui și porni să se plimbe pe jos.

Trecînd pe dinaintea aleii Văduvelor, i se păru că recunoaște caii contelui așteptînd dinaintea poligonului de tragere al lui Gosset. Se apropie deci, și, după ce își dădu seama că nu se înșeală, îl recunoscă și pe vizitiu.

— Domnul conte e la tragere ? întrebă Morcerf.

— Da, domnule, răspunse vizitiul.

Într-adevăr, de cînd se apropiase de poligon, Morcerf auzise mai multe împușcături.

El intră.

În grădiniță se afla un paznic.

— Iertați-mă, îi spuse paznicul, dar domnul viconte va binevoi să mai aștepte o clipă ?

— De ce să aștept, Filip ? întrebă Albert care, fiind un obișnuit al poligonului, se miră de opreliștea aceasta de neînțeles.

— Fiindcă persoanei care trage, în clipa de față îi place să fie singur și nu trage niciodată de față cu cineva.

— Nici chiar de față cu dumneata, Filip ?

— După cîte vedeți, domnule, am ieșit din cabină.

— Și cine îi încarcă pistoalele ?

— Servitorul său.

— Un nubian ?

— Un negru.

— Tot una e.

— Îl cunoașteți pe boierul care trage acum ?

— Chiar după el am venit ; îmi e prieten.

— Atunci se schimbă lucrurile. Am să intru să-l anunț.

Și Filip, împins de curiozitate, intră în cabina de scinduri. După o clipă, Monte-Cristo se ivi în prag.

— Iertați-mă că v-am urmărit pînă aici, dragul meu conte, îi spuse Albert; dar vreau să vă spun mai întîi că nu e vina servitorilor dumneavoastră, și că numai eu sînt indiscretul. Am fost la dumneavoastră acasă; mi s-a spus că ați ieșit la plimbare, dar că vă veți reîntoarce la orele zece pentru dejun. M-am gîndit să mă plimb și eu, așteptînd să se facă ora zece, și, plimbîndu-mă, v-am zărit caii și trăsura.

— Cuvintele dumitale mă fac să nădăjduiesc că vom dejuna împreună.

— Nu, mulțumesc, nici nu poate fi vorba de un dejun la ora asta. Poate că voi lua masa ceva mai tîrziu... Din fericire însă, nu cu oameni plăcuți.

— Ce naiba tot vorbești?

— Dragă conte, astăzi mă bat în duel.

— Dumneata? Și de ce?

— Ca să mă bat, se înțelege!

— Da, înțeleg eu, dar din ce pricină? Fiindcă, îți dai seama, te poți bate pentru tot feluri de lucruri.

— Ca să-mi apăr onoarea.

— Atunci e serios...

— Atît de serios încît vin să vă rog să-mi faceți un serviciu.

— Care anume?

— Să-mi fiți martor.

— Atunci e grav de tot. Să nu mai vorbim aici. Hai la mine acasă. Ali, toarnă-mi apă!

Contele își suflecă mînele și trecu în cămăruța din față unde trăgătorii au obiceiul să se spele pe mîini.

— Ia intrați puțin, domnule viconte, șopti Filip. O să vedeți ceva nostim.

Morcerf intră. În loc de ținte, pe panou erau prinse cărți de joc.

De departe lui Morcerf i se păru că e un joc întreg ; se aflau acolo cărți de la as și pînă la zece.

— Erați pe cale de a juca un pichet ? întrebă Albert.

— Nu, răspunse contele, eram pe cale să fac un rînd de cărți.

— Cum asta ?

— Da. Aici nu se aflau decît ași și doi ; numai că gloanțele mele au făcut din ele treiuri, cinciuri, șeptari, optari și decari.

• Albert se apropie.

Intr-adevăr, gloanțele, în linie perfectă și la distanțe cu desăvîrșire egale, înlocuiseră semnele lipsă și găuriseră cartoanele în locurile unde ar fi trebuit să fie desenate punctele. Mergînd spre țintă, Morcerf culesese de pe drum cîteva rîndurile care avuseseră neprevăderea să treacă în bătaia pistolului contelui și pe care contele le doborîse.

— Drace ! făcu Morcerf.

— Ce să-i faci, dragă viconte, răspunse Monte-Cristo ștergîndu-și mîinile cu ștergarul adus de Ali, trebuie să-mi folosesc clipile de trîndăvie. Dar hai să mergem, te aștept.

Se urcară amîndoi în cupeul lui Monte-Cristo și în cîteva clipe ajunseră la poarta cu numărul 30.

Monte-Cristo îl conduse pe Morcerf în cabinetul său și îi arătă un scaun. Se așezară amîndoi.

— Acum să stăm de vorbă liniștiți, spuse Monte-Cristo.

— Vedeți bine că eu sînt pe deplin liniștit.

— Cu cine vrei să te bați ?

— Cu Beauchamp.

— Cu un prieten ?

— Totdeauna te bați cu prietenii.

— Cel puțin trebuie să ai un motiv.

— Îl am.

— Ce ți-a făcut ?

— În jurnalul de ieri seară... Dar mai bine citiți !
Albert îi întinse lui Monte-Cristo un ziar în care acesta citi următoarele :

„NI SE SCRIE DIN IANINA

Ni s-a adus la cunoștință un fapt pînă acum necunoscut sau cel puțin nepublicat ; fortărețele care apărau orașul au fost predate turcilor de către un ofițer francez în care vizirul Ali Tebelin își pusese toată încrederea. Ofițerul se numea Fernand.“

— Ei și ? întrebă Monte-Cristo. Ce te supără ?

— Cum ce mă supără ?

— Da. Ce-ți pasă dumitale că la Ianina fortărețele au fost predate de un ofițer numit Fernand ?

— Îmi pasă pentru că pe tatăl meu, contele de Morcerf, îl cheamă Fernand după numele de botez.

— Tatăl dumitale a servit sub Ali Pașa ?

— Adică a luptat pentru independența grecilor ; iată unde este calomnia.

— Ia stai, dragă conte, hai să chibzuim puțin.

— Nici eu nu vreau altceva.

— Ia gîndește-te : cine naiba știe în Franța că ofițerul Fernand este una și aceeași persoană cu domnul conte de Morcerf, și cine se mai ocupă la ora asta de Ianina, care — după cîte cred — a fost luată prin 1822 sau 1823 ?

— Păi tocmai în această constă perfidia : au lăsat să se scurgă timpul și s-au reîntors astăzi la întimplări uitate, ca să stîrnească un scandal care poate duce depărta. Eu, moștenitorul tatălui meu, nu vreau să plutească nici măcar o umbră de bănuială asupra numelui său. Și am să-i trîmit lui Beauchamp, al cărui ziar a publicat nota, doi martori, iar el o va desmînti.

— Beauchamp n-o să desmîntă nimic.

— Atunci o să ne batem în duel.

— Nu, n-o să vă bateți, fiindcă el o să-ți răspundă că în armata grecească se găseau poate vreo cincizeci de ofițeri pe care-i chema Fernand.

— O să ne batem și dacă-mi va răspunde așa. Nu vreau să las lucrurile să treacă astfel... Tata, un ostaș atât de nobil, care a făcut o carieră atât de strălucită...

— Sau o să scrie : „Șintem îndreptățiți să credem că Fernand nu are nimic comun cu domnul conte de Morcerf, al cărui nume de botez este de asemenea Fernand“.

— Îmi trebuie o dezmințire deplină și întreagă ; n-am să mă mulțumesc numai cu atîta.

— Și-i vei trimite martori ?

— Da.

— Nu faci bine.

— Asta înseamnă că îmi refuzați serviciul pe care venisem să vi-l cer.

— Îmi cunoști teoria cu privire la duel ; ți-am mai spus ce cred, la Roma. Îți aduci aminte ?

— Totuși, dragă conte, v-am găsit în dimineața asta, mai adineaori chiar, făcînd un lucru oarecum nepotrivit cu teoria dumneavoastră.

— Fiindcă, înțelegi, dragul meu, nu trebuie să fii niciodată exclusivist. Cînd trăiești laolaltă cu nebunii, trebuie să-ți faci și tu ucenicia nebuniei. Dintr-o clipă într-alta, vreun zăpăcit care n-ar avea mai mult motiv să-mi caute ceartă decît dumitale să-i cauți ceartă lui Beauchamp, ar putea să mă caute pentru prima nevroză care i-ar trăsni prin minte, mi-ar trimite martori, sau m-ar insulta într-un local public ; ei bine, pe zăpăcitul acela aș fi nevoit să-l ucid.

— Așadar, admiteți că și dumneavoastră v-ați bate !

— Pe naiba !

— Atunci eu de ce vreți să nu mă bat ?

— N-am spus că dumneata nu trebuie să te bați; am spus doar că un duel e un lucru serios, la care trebuie să chibzuiești bine.

— Dar el a chibzuit bine când mi-a insultat părintele ?

— Dacă n-a chibzuit și-ți mărturisește asta, n-ai de ce să-i porți pică.

— Dragă conte, prea sînteți îngăduitor !

— Iar dumneata ești mult prea neîngăduitor. Ia să vedem, să zicem că... Ascultă bine ce-ți spun : să zicem că... n-ai să te superi de ce am să-ți spun !

— Ascult.

— Să zicem că faptele arătate ar fi reale...

— Un fiu nu trebuie să îngăduie asemenea presupuneri cu privire la onoarea tatălui său.

— Ei, Doamne ! Trăim într-o vreme când sînt admise toate !

— Tocmai asta este răul epocii noastre !

— Și ai pretenția să-l schimbi ?

— Da, atunci când e vorba de mine.

— Doamne, ce neînduplecat pari, dragul meu.

— Așa și sînt.

— Și nu-ți place să primești sfaturi bune ?

— Ba da, când mi le dă un prieten.

— Pe mine mă crezi prietenul dumitale ?

— Da.

— Ei bine, înainte de a-i trimite martori lui Beauchamp, informează-te.

— La cine ?

— Ei, pe naiba, la Haydée, de pildă.

— La ce poate să ducă amestecul unei femei în toate acestea ?

— Ea ți-ar putea declara, de pildă, că tatăl dumitale n-are nimic a face cu înfrîngerea sau cu uciderea tatălui

ei, sau te-ar putea lumina în privința asta, dacă din întimplare tatăl dumitale ar fi avut nefericirea...

— V-am mai spus o dată, dragă conte, că nu pot admite o asemenea presupunere.

— Așadar refuzi mijlocul pe care ți l-am arătat ?

— Îl refuz.

— Pe deplin ?

— Pe deplin !

— Atunci să-ți mai dau un ultim sfat.

— Fie ! Numai să fie ultimul...

— Nu-l vrei de loc ?

— Dimpotrivă. Chiar vi-l cer.

— Nu-i trimite martori lui Beauchamp.

— Cum ?

— Du-te dumneata la el.

— Ar fi împotriva tuturor obiceiurilor.

— Și afacerea e cu totul neobișnuită.

— De ce, mă rog, m-aș duce eu însumi ?

— Fiindcă așa, afacerea ar rămâne între dumneata și Beauchamp.

— Vorbiți mai lămurit.

— Fără îndoială ; dacă Beauchamp e dispus să desmintă, trebuie să-i lași meritul de a fi binevoitor : desmintirea tot va fi făcută. Dacă, dimpotrivă, refuză, o să ai timp să mai amesteci doi străini în taina voastră.

— Nu vor fi doi străini, ci doi prieteni.

— Prietenii de astăzi sînt dușmanii de mîine.

— Asta-i bună !

— Îl ai ca dovadă pe Beauchamp,

— Așadar...

— Așadar te sfătuiesc să fii prudent.

— Așadar credeți că ar trebui să mă duc eu însumi la Beauchamp ?

— Da.

— Sîngur ?

— Singur. Cînd vrei să capeți ceva de la amorul propriu al unui om, trebuie să-i cruți amorului propriu al acestuia pînă și umbra suferinței.

— Cred că aveți dreptate.

— Îmi pare foarte bine !

— Mă voi duce singur.

— Du-te. Dar ai face și mai bine dacă nu te-ai duce de loc.

— E cu neputință.

— Atunci fă așa. Tot e mai bine decît ceea ce voiai să faci.

— Și dacă, după toate precauțiile mele, după toate mijloacele folosite, voi avea un duel, îmi veți fi martor ?

— Dragă viconte, răspunse Monte-Cristo cît putu mai serios, ți-ai putut da seama că ți-am fost prieten credincios oricînd și oriunde ; dar serviciul pe care mi-l ceri este dintre acelea pe care nu ți le pot face.

— De ce ?

— Poate că vei afla într-o bună zi.

— Și pînă atunci ?

— Îți cer îngăduința să-mi păstrez taina.

— Bine. Îi voi lua pe Franz și pe Chateau-Renaud.

— Ia-i pe Franz și pe Chateau-Renaud. Așa va fi minunat.

— Dar, în sfîrșit, dacă mă voi bate, îmi veți da o mică lecție de spadă sau de pistol ?

— Nu. Și asta îmi e cu neputință.

— Ciudat om mai sînteți ! Atunci nu vreți să vă amestecați de loc ?

— Absolut de loc.

— Fie. Să nu mai vorbim de asta. Adio, conte.

— Adio, viconte.

Morcerf își luă pălăria și plecă.

La poartă își regăsi trăsurica și, stăpînindu-și pe cit putea mînia, se duse acasă la Beauchamp. Beauchamp plecase la ziar.

Albert ceru să fie dus la ziar.

Beauchamp se afla într-un cabinet întunecos și prăfuit, cum sînt toate birourile ziarelor.

Cînd îi fu anunțat Albert de Morcerf, Beauchamp întrebă de două ori cine îl caută, apoi, neconvins încă pe deplin, strigă :

— Intră !

Albert intră. Beauchamp se miră grozav văzîndu-și prietenul pășind peste vrafurile de hîrtie și călcînd cu stîngăcie peste ziarele de toate mărimile care acopereau nu numai parchetul, dar chiar și fața pătată a biroului său.

— Pe aici, pe aici, dragul meu Albert, îi spuse el, întinzîndu-i mina ; ce vînt te aduce ? Te-ai rătăcit ca Degetel, sau ai venit pur și simplu să mă iei la masă ? Încearcă să-ți găsești un scaun. Iată, colo, lîngă mușcată, singura din tot ce e aici care îmi amintește că mai există foi pe lume care nu sînt foi de hîrtie.

— Beauchamp, spuse Albert, am venit să-ți vorbesc despre ziarul dumitale.

— Dumneata, Morcerf ? Șt ce dorești ?

— Doresc o desmințire.

— Dumneata, o desmințire ? În legătură cu ce, Albert ? Dar ia loc, te rog !

— Mulțumesc, răspunse Albert pentru a doua oară, făcînd un semn ușor cu capul.

— Explică-mi.

— O desmințire a unui fapt care atinge onoarea unui membru al familiei mele.

— Ce vorbești ? se miră Beauchamp. Care fapt ? Asta nu se poate !

— Faptul care v-a fost scris din Ianina.

— Din Ianina ?

— Da, din Ianina. Cu adevărat nu știi ce mă aduce aici ?

— Pe onoarea mea... Baptiste, dă-mi ziarul de ieri, strigă Beauchamp.

— Lasă că ți-l dau pe al meu.

Beauchamp citi îngânînd : „Ni se scrie din Ianina, etc, etc.“

— Ți dai seama că e un lucru grav, spuse Morcerf, după ce Beauchamp sfîrși de citit.

— Ofițerul ți e cumva rudă ? întrebă ziaristul

— Da, răspunse Albert roșindu-se.

— Atunci, spune-mi ce să fac să-ți fiu pe plac ? întrebă Beauchamp cu blîndețe.

— Aș vrea, dragul meu Beauchamp, să dezminți cele scrise.

Beauchamp îl privi pe Albert cu o atenție care vădea, fără îndoială, foarte multă bunăvoință.

— Să știi că asta o să ne tîrască într-o discuție nesfîrșită. O dezmințire e un lucru foarte serios. Ia loc : am să mai citesc încă o dată cele trei sau patru rînduri.

Albert se așează, iar Beauchamp recită cu și mai multă atenție decît prima oară rîndurile care-i supăraseră prietenul.

— Vezi, spuse Albert cu hotărîre și chiar cu asprime, ziarul dumitale a insultat pe cineva din familia mea, și vreau o dezmințire.

— Dumneata... vrei...

— Da, eu vreau !

— Dă-mi voie să-ți spun că nu ești de loc curtenitor, dragă viconte.

— Nici nu vreau să fiu, răspunse tînărul, ridicîndu-se. Cer dezmințirea unui fapt pe care l-ați tipărit ieri, și o voi obține.

Apoi, văzînd că Beauchamp ridicase capul, disprețuitor, Albert continuă să vorbească, strîngînd din dinți :

— Îmi ești destul de prieten și, ca atare, nădăjduiesc că mă cunoști îndeajuns de bine ca să-mi înțelegi dîrzenia în astfel de împrejurări.

— Îți sînt prieten, Morcerf, dar ai să mă faci să uit dacă îmi mai vorbești așa cum mi-ai vorbit adineauri... Hai, să nu ne supărăm, sau măcar să nu ne supărăm încă... Ești tulburat, ațîtat, necăjit... Ia spune-mi, care dintre rudele dumitale se numește Fernand ?

— Tata ! răspunse Albert. Domnul Fernand Mondego, conte de Morcerf, un militar bătrîn care a văzut douăzeci de cîmpuri de luptă și căruia unii ar voi să-i acopere nobilele urme ale rănilor cu noroi spurcat, adunat din băltoace.

— Tatăl dumitale ? făcu Beauchamp ; atunci se schimbă lucrurile. Îți înțeleg indignarea, dragă Albert. Să mai citim o dată...

Și Beauchamp citi din nou nota, stăruind de data aceasta asupra fiecărui cuvînt. .

— Dar ce-ți spune că Fernand din ziar ar fi tatăl dumitale ? întrebă el.

— Nimic, știu bine. Dar alții așa vor înțelege. De asta vreau să dai o desmințire.

La cuvîntul „vreau“, Beauchamp ridică ochii spre Morcerf și-i plecă aproape îndată. Apoi rămase o clipă pe gînduri.

— Ai să dai desmințirea, nu-i așa, Beauchamp ? repetă Morcerf tot mai mînios, deși se stăpînea cît putea.

— Da, răspunse Beauchamp.

— Atunci e-n regulă.

— Am s-o dau, dar numai cînd mă voi convinge că știrea e falsă.

— Cum ?

— Da. Lucrul merită osteneala de a fi lămurit și eu îl voi lămuri.

— Dar ce vezi că ar avea nevoie să fie lămurit în asta, domnule ? întrebă Albert, ieșindu-și din fire. Dacă nu crezi că ar putea fi vorba de tata, spune-o numai-decît ; iar dacă-ți închipui că ar putea fi el, arată-mi motivul bănuielii.

Beauchamp îl privi pe Albert cu zîmbetul său deosebit, căruia ştia să-i dea nuanţele tuturor simţămîntelor.

— Da, domnule, spuse el, fiindcă unui domn îi vorbesc ; dacă aţi venit aici să-mi cereţi socoteală, trebuie mai întîi să nu-mi vorbiţi despre prietenie şi despre alte asemenea lucruri uşurate pe care am avut răbdare să le ascult de o jumătate de oră încoace. Şi pe calea asta vom merge de-acum ; luaţi seama !

— Da, dacă nu desminţiţi mîrşava calomnie !

— O clipă. Fără ameninţări, vă rog, domnule Albert Mondego, viconte de Morcerf. Nu le rabd nici de la duşmani, şi cu atît mai mult nu le rabd de la prieteni. Doriţi, aşadar, să desmint faptul cu privire la colonelul Fernand, la a cărui tipărire pe onoarea mea că nu am nici un amestec ?

— Da, asta vreau ! spuse Albert care începuse să-şi piardă capul.

— Iar dacă nu, vreţi să ne batem ? continuă Beauchamp cu aceeaşi linişte.

— Da ! răspunse Albert ridicînd glasul.

— Atunci iată ce am să vă răspund, scumpul meu domn, continuă Beauchamp : nota n-a fost scrisă de mine şi eu n-o cunoşteam. Dar dumneavoastră, prin demersul făcut, mi-aţi atras atenţia asupra unui fapt şi ea a rămas atîntită acolo ; şi va rămîne astfel, pînă cînd va fi desminţită sau confirmată de cine trebuie.

— Domnule, spuse Albert ridicîndu-se, voi avea deci onoarea să vă trimit martori. Veţi discuta cu ei locul şi armele.

— N-am nimic împotrivă, dragă domnule.

— Şi astă seară, dacă doriţi, sau cel mai tîrziu mîine, ne vom întîlni.

— Ba nu ! Voi fi pe teren atunci cînd va trebui şi, după părerea mea, (am dreptul s-o spun, fiindcă eu am primit provocarea) n-a sosit încă ceasul. Ştiu că minuiţi foarte bine spada şi că eu o minuiesc aşa şi aşa. Ştiu că

ochiți trei ținte din șase, adică tot cam cîte ochesc și eu. Știu că un duel între noi va fi un duel serios, fiindcă sînteți curajos și fiindcă... și eu sînt la fel. N-aș vrea deci să mă expun la a vă ucide sau la a fi eu însumi ucis de dumneavoastră, fără motiv. De data asta eu vă pun în-trebarea, și într-un mod ca-te-go-ric : Țineți la desmin-țirea asta pînă într-atîta încît m-ați ucide dacă n-o dau, deși v-am spus, vă repet, vă afirm pe onoarea mea, că nu cunoșteam știrea : deși vă declar, în sfîrșit, că i-ar fi cu neputință oricui, în afară de un don Japhet ca dum-neavoastră, să ghicească despre cine ar fi vorba sub nu-mele de Fernand ?

— Țin neapărat.

— Atunci, dragă domnule, primesc să ne tăiem gîtle-jurile, dar vă cer trei săptămîni. Peste trei săptămîni vă voi regăsi ca să vă spun : da, știrea este falsă și o des-mint ; sau dă, știrea era adevărată și îmi scot spada din teacă, sau pistoalele din cutie, după cum veți dori.

— Trei săptămîni ! strigă lbert. Dar trei săptămîni înseamnă trei secole, în timpul cărora voi fi dezonorat.

— Dacă mi-ați fi rămas prieten, v-aș fi spus : răb-dare, prietene. Dar mi-ați devenit dușman și am să vă spun : ce-mi pasă mie, domnule ?

— Atunci, fie ! Peste trei săptămîni ! se învoi Morcerf. Dar gîndiți-vă că peste trei săptămîni n-o să mai existe nici amînare, nici tertipuri care v-ar putea scăpa...

— Domnule Albert de Morcerf, răspunse Beachamp ridicîndu-se la rîndul său, nu vă pot zvîrli pe fereastră decît peste trei săptămîni, adică peste douăzeci și una de zile, iar dumneavoastră n-aveți dreptul să mă spintecați decît atunci. Astăzi sîntem în douăzeci și nouă august. Așadar, la douăzeci și unu septembrie ! Pînă atunci, cre-deți-mă — și e un sfat de gentilom acesta pe care vi-l dau — să ne cruțăm și să nu lătrăm ca doi dulăi legați la distanță unul de altul.

Spunînd acestea, Beauchamp îl salută cu seriozitate pe Albert, apoi îi întoarse spatele și trecu în tipografie.

Albert se răzbună pe un vraf de ziare pe care le împrăștie izbindu-le cu bastonul. Apoi plecă, întorcîndu-se însă din drum de două sau trei ori și uitîndu-se spre ușa tipografiei.

Pe cînd Albert își biciuia înaintașul de la trăsuri, după ce biciuise nevinovatele hirtii înnegrite cărora puțin le păsa de pățania lui, îl zări, străbătînd bulevardul, pe Morrel, care, cu nasul în vînt, cu privirea trează și cu brațele în voie, trecea pe dinaintea băilor chinezești, venind dinspre poarta Saint Martin, și îndreptîndu-se spre Madeleine.

— Iată un om fericit ! oftă el.

Din întîmplare, Albert nu se înșela de loc.

Capitolul V

LIMONADA

Intr-adevăr, Morrel era pe deplin fericit.

Domnul Noirtier trimisese să-l cheme și el era atât de nerăbdător să aștepte pentru ce, încît nu voise să ia o birjă, încrezîndu-se mai mult în picioarele lui decît în picioarele upui cal de piață. Așadar, pornise în goană pe strada Meslay și se îndrepta spre foburgul Saint-Honoré.

Morrel înainta cu pași atletici, iar bietul Barrois își dădea toată silința să-l urmeze. Morrel avea treizeci și unu de ani, iar Barrois șaizeci; Morrel era amețit de dragoste, Barrois turtit de zăpușeală. Cei doi oameni, cu vîrstă și cu interese atît de deosebite, semănau cu două linii drepte formînd un triunghi: despărțite la bază, ele se întîlneau în vîrf.

Vîrful era Noirtier, care trimisese după Morrel, sfătuindu-l să se grăbească, sfat pe care tinărul îl urma cuvînt cu cuvînt, spre marea deznădejde a lui Barrois.

Cînd ajunsese, Morrel nici nu gîfîia măcar; dragostea dă aripi; dar Barrois, care de multă vreme nu mai fusese îndrăgostit, era learcă de sudoare.

Bătrînul servitor deschise ușa dosnică, închise ușa cabinetului și, peste cîteva clipe, un foșnet de rochie anunță sosirea Valentinei.

Valentine era nespus de frumoasă în veșmintele ei de doliu.

Visul devenea atât de plăcut, încît Maximilien aproape că s-ar fi lipsit să mai stea de vorbă cu Noirtier ; dar fotoliul bătrînului se apropie curînd și Noirtier intră.

Bătrînul primi cu o privire binevoitoare mulțumirile aduse din belșug de Maximilien pentru miraculosul lui amestec care-i salvase, pe Valentine și pe el, din ghearele deznădejdiei. Apoi, privirea lui Maximilien se îndreptă întrebătoare spre Valentine, dorind să afle motivul noii bucurii care-i fusese făcută. Ea, stînd sfioasă și destul de departe de el, aștepta să fie silită să vorbească.

Noirtier o privi și el, la rîndul său.

— Trebuie deci să spun, ce mi-ai cerut ? întrebă ea.

— Da ! făcut Noirtier.

— Maximilien, îi spuse atunci Valentine tînărului care o sorbea din ochi, bunicul Noirtier avea să-ți spună o mie de lucruri pe care de trei zile mi le-a spus mie. Astăzi a trimis după dumneata, ca să ți le repete. Îți voi repeta, așadar, spusele lui, fără să schimb nimic din ele fiindcă m-a ales drept tilmaci.

— Ascult cu nerăbdare, îi spuse tînărul. Vorbește, vorbește.

Valentine plecă privirile, și astăzi se păru lui Maximilien o prevestire plăcută. Ea nu se arăta sfioasă decît cînd era vorba de fericire.

— Bunicul vrea să plece de aici, îi spuse ea. Barrois îi caută o locuință convenabilă.

— Dar dumneata ? întrebă Morrel. Dumneata, care-i ești atât de dragă și de necesară domnului Noirtier ?...

— Eu, continuă fata, nu-l voi părăsi de loc pe bunicul, asupra lucrului acestuia ne-am înțeles. Locuința mea va fi lîngă a sa, fie că voi primi îngăduința domnului de Villefort de a locui cu bunicul, fie că n-o voi primi : în primul caz, plec de îndată ; în cel de al doilea, îmi aștept majoratul pe care-l voi împlini peste zece luni. Atunci voi fi liberă, voi avea o avere independentă, și...

— Și ? întrebă Maximilien.

— Și, cu învoirea bunicului, îmi voi ține făgăduiala pe care ți-am făcut-o.

Valentine rosti aceste cuvinte atît de încet, încît Maximilien nu le-ar fi putut auzi dacă n-ar fi avut interesul să le soarbă.

— Nu-i așa că spun întocmai ce vrei tu, bunicule ? adăugă Valentine adresîndu-i-se lui Noirtier.

— Da, făcu bătrînul.

— Odată ce voi fi la bunicul, adăugă Valentine, Maximilien va putea să vină și să mă vadă de față cu bunul și demnul meu ocrotitor. Dacă legătura pe care inimile noastre, poate neștiutoare și pline de toane, au început s-o săvîrșească, îi va fi pe plac, și i se va părea că asigură destule garanții pentru un viitor strălucit al încercării noastre (vai ! se spune că inimile înflăcărâte în nenorocire se răcesc atunci cînd dau de bine !), Maximilien va putea să mă ceară, iar eu îl voi aștepta.

— Ce fapte bune am făcut în viața mea ca să merit atîta fericire ? strigă Morrel simțindu-se ispitit să ingenuche înaintea bătrînului ca în fața lui Dumnezeu și înaintea Valentinei ca înaintea unui înger.

— Pînă atunci, continuă tînăra cu glasul ei curat și serios, vom respecta buna cuviință, și chiar voința părinților noștri, dacă ei nu vor tinde să ne despartă pentru totdeauna. Într-un cuvînt, și repet cuvîntul pentru că el spune tot, vom aștepta.

— Iar jertfele pe care cuvîntul acesta le impune, domnule, spuse Morrel, jur că le voi îndeplini nu numai cu resemnare, dar chiar cu fericire.

— Astfel, continuă Valentine, privindu-și iubitul cu dragoste, fii mai prevăzător, dragul meu. Să n-o compromiți pe aceea care, de astăzi înainte, se crede hărăzită să-ți poarte, cu toată curătenia și demnitatea, numele.

Maximilien își apăsă mîna pe inimă.

Pe cînd vorbeau, Noirtier îi privea cu duioșie, iar Barrois, rămas acolo, ca unul căruia n-aveau ce să-i ascundă,

zîmbea, ștergîndu-și stropii mari ce-i picau de pe fruntea pleșuvă.

— Doamne, cît îi e de cald lui Barrois, spuse Valentine.

— Ei, domnișoară, fiindcă am alergat pînă n-am mai putut, răspunse Barrois. Dar trebuie să recunosc că domnul Morrel aleargă mult mai repede decît mine.

Noirtier arătă cu privirea o țavă pe care se găseau o sticlă de limonadă și un pahar. Parte din limonadă o băuse Noirtier cu jumătate de ceas mai înainte.

— Haide, Barrois, îl îndemnă Valentine, bea. Văd că sorbi din ochi sticla începută.

— Adevărul e că mor de sete, domnișoară, și că aș bea cu plăcere un pahar de limonodă, în sănătatea dumneavoastră.

— Atunci bea, spuse Valentine, și reîntoarce-te cît mai curînd.

Barrois luă tava. Abia ajunsese în coridor cînd îl și văzură, prin ușa deschisă, cum își lasă capul pe spate ca să golească paharul umplut de Valentine.

Valentine și Morrel își luau rămas bun de față cu Noirtier, cînd auziră soneria răsunînd pe scara lui Villefort.

Era semn că sosesc oaspeți.

Valentine privi ceasornicul.

— E amiază, spuse ea. Astăzi, sîmbătă, fără îndoială că vine doctorul să te vadă, bunicule.

Noirtier făcu un semn, încuviințînd că într-adevăr, doctorul trebuie să fie.

— O să vină aici. Trebuie ca Maximilien să plece, nu-i așa, bunicule ?

— Da, făcu bătrînul.

— Barrois ! chemă Valentine ; vino încoace, Barrois.

Cei trei auziră glasul bătrînului servitor care răspundea :

— Vin îndată, domnișoară.

— Barrois te va conduce pînă la poartă, îi spuse Valentine lui Maximilien. Și acum nu uita un lucru pe care

bunicul ți-l spune : să nu încerci nimic ce ne-ar putea zdruncina fericirea.

— Am făgăduit să aștept, răspunse Morrel, și voi aștepta.

În clipa aceea Barrois intră.

— Cine a sunat ? întrebă Valentine.

— Domnul doctor d'Avrigny, răspunse Barrois clătinându-se pe picioare.

— Ce ai, Barrois ? îl întrebă Valentine.

Bătrînul nu răspunse. Își privi doar stăpînul, cu ochi îngroziți, în timp ce mîinile lui crispate căutau un sprijin ca să nu se prăbușească.

— O să cadă ! strigă Maximilien.

Într-adevăr, tremurul care îl cuprinsese pe Barrois sporea din ce în ce. Trăsăturile feței, urîțite de mișcările convulsive ale mușchilor obrazului, vesteau un atac nervos din ce în ce mai puternic.

Văzîndu-l pe Barrois atît de tulburat, Noirtier își aținti și mai stăruitor privirile care zugrăveau, lesne de înțeles, toate simțămintele ce-i frămîntau inima.

Barrois făcu cîțiva pași spre stăpînul său.

— Dumnezeule ! Dumnezeule ! Doamne, dar ce am... mi-e rău ! Nu mai văd. Îmi trec prin țeastă mii de puncte de foc. Nu mă atingeți ! Nu mă atingeți !

Într-adevăr, ochii îi ieșeau tot mai mult din orbite și păreau tot mai rătăciți. Barrois își răsturnase capul pe spate, în timp ce restul corpului i se înțepenea.

Valentine, înspăimînată, tipă. Maximilien o prinse în brațe ca și cum ar fi vrut s-o apere împotriva vreunei primejdii necunoscute.

— Domnule d'Avrigny ! Domnule d'Avrigny ! strigă Valentine cu voce înăbușită. Vino aici ! Ajutor !

Barrois se învîrți în loc, făcu trei pași înapoi, se clătină și se prăbuși la picioarele lui Noirtier pe al cărui genunchi își sprijini mîna strigînd :

— Stăpîne ! Stăpînul meu bun !

În aceeași clipă, domnul de Villefort, atras de strigăte, apără în pragul camerei.

Maximilien îi dădu drumul Valentinei pe jumătate leșinată, se trase repede înapoi, se afundă într-un ungher al camerei și dispăru aproape, după o draperie.

Pașid, ca și cum ar fi văzut un șarpe înălțându-i-se în față, el își aținti privirile înghețate pe nefericitul care își dădea sufletul.

Noirtier fierbea de nerăbdare și de groază. Sufletul lui zbură în ajutorul bietului bătrîn, mai mult prieten decît servitor. Lupta cumplită dintre viață și moarte se vedea ivindu-i-se pe frunte, în umflătura vinelor și în contrac-tarea celor cîțiva mușchi rămași încă vii în jurul ochilor.

Barrois, cu fața agitată, cu ochii injectați de sînge, cu gîtul lăsat pe spate, zăcea, lovind podeaua cu brațele, în timp ce, dimpotrivă, picioarele lui țepene păreau mai curînd că vor să se frîngă decît să se îndoiaie.

O spumă ușoară îi umpluse buzele și el gîfîia dureros.

Buimăcit, Villefort rămase o clipă cu ochii ațintiți asupra scenei acesteia care-i atrase privirile de cum intra în cameră.

El nu-l văzuse pe Maximilien.

După o clipă de contemplare mută în timpul căreia obrajii îi pălră iar părul i se zburli în cap, procurorul strigă, repezindu-se spre ușă :

— Doctore, doctore, vino, vino !

— Mamă ! Mamă ! strigă Valentine, chemîndu-și mama vitregă și ciocnindu-se de marginea scării, vino, vino repede ! Și adu un flacon de săruri.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă doamna de Villefort cu voce metalică și reținută.

— Vino, vino !

— Unde e doctorul ? strigă Villefort, unde e ?

Doamna de Villefort coborî încet. Se auzeau scîndurile trosnindu-i sub pași. Într-o mină ea ținea batista cu care-și ștergea fața, iar în cealaltă, flaconul cu săruri englezești.

Ajungînd la uşă, ea se uită mai întîi la Noirtier al cărui chip, în afara emoţiei fireşti într-o astfel de împrejurare, vădea o sănătate neschimbată. Apoi privirea i se îndreptă spre muribund.

Doamna de Villefort, păli şi privirea îi sări — dacă putem spune aşa — de la servitor la stăpîn.

— În numele cerului, draga mea, undé e doctorul ? A intrat la dumneata. Barrois are o apoplexie, după cum vezi, şi dacă îi ia sînge poate să-l scape.

— A mîncat de curînd ? întrebă doamna de Villefort, ocolind răspunsul.

— N-a mîncat, dar a alergat mult azi dimineată, ca să se ducă undeva, unde-l trimisese bunicul, spuse Valentine. La întoarcere a băut doar un pahar de limonadă.

— Ah ! De ce n-a băut vin ? făcu doamna de Villefort. Limonada e foarte rea.

— Limonada era la îndemîină, în carafa bunicului. Bietului Barrois i-a fost sete şi a băut ce a găsit.

Doamna de Villefort tresări. Noirtier o învălui într-o privire adîncă.

— Are gîtul atît de scurt ! spuse ea.

— Draga mea, repetă Villefort, te întreb unde e domnul de d'Avrigny ? În numele cerului, răspunde !

— E în camera lui Edouard. Copilul nu se simte tocmai bine, răspunse doamna de Villefort, nemaiputînd ocoli întrebarea.

Villefort se repezi pe scară ca să-l caute el însuşi pe doctor.

— Tîne, spuse doamna de Villefort dîndu-i Valentinei flaconul. Fără îndoială că i se va lua sîngé. Mă urc la mine, fiindcă nu pot suferi să văd sînge.

Şi ea plecă după soţul ei.

Maximilien ieşi din ungherul întunecos unde se retrăsese şi unde nu-l văzuse nimeni, într-atîta erau cu toţii de îngrijoraţi.

— Pleacă repede, Maximilien, îi șopti Valentine. Așteaptă să te chem... Du-te !

Maximilien îl întreabă printr-un gest pe Noirtier. Acesta își păstrase tot singele rece și-i făcu semn că poate pleca.

Maximilien își apăsă pe inimă mina Valentinei și ieși prin coridorul dosnic.

În același timp doctorul și Villefort intrau prin ușa opusă

Barrois începuse să-și revină în fire ; criza îi trecuse, glasul îi revenea, gemător, și bietul bătrîn se ridicase într-un genunchi.

D'Avrigny și Villefort îl duseră într-un jilt.

— Ce poruncești, doctore ? întreabă Villefort.

— Să mi se aducă apă și eter. Aveți în casă, nu ?

— Da.

— Să dea cineva fuga și să-mi caute ulei de terebentină și leacuri pentru vărsături.

— Haide, spuse Villefort unui servitor.

— Și acum, să plece toată lumea.

— Și eu ? întreabă Valentine sfioasă.

— Da, domnișoară, mai ales dumneata ! răspunse doctorul cu asprime.

Valentine se uită mirată la domnul d'Avrigny, își sărută bunicul pe frunte și ieși.

În urma ei, doctorul închise ușa, cu o înfățișare întunecată.

— Doctore, doctore, iată că-și revine ; n-a avut decît o criză ușoară.

Domnul d'Avrigny zîmbi, la fel de întunecat.

— Cum te mai simți, Barrois ? întreabă el.

— Ceva mai bine, domnule.

— Ai putea să bei paharul ăsta cu apă eterată ?

— Am să încerc, numai să nu mă atingei !

— De ce ?

— Pentru că mi se pare că dacă m-ați atinge măcar cu virful degetului, m-ar apuca iar criza.

— Bea !

Barrois luă paharul, îl apropie de buzele învinețite și-l goli aproape pe jumătate.

- Unde te doare ? întreabă doctorul.
- Peste tot. Simt niște dureri îngrozitoare.
- Ai amețeli ?
- Da.
- Țiți urechile ?
- Groaznic.
- Când te-a apucat ?
- Adineaori.
- Dintr-o dată ?
- Fulgerător.
- Ieri, alaltăieri, n-ai avut nimic ?
- Nimic.
- N-ai simțit un fel de somnolență și o greutate ?
- Nu.
- Ce ai mâncat astăzi ?

— N-am mâncat nimic. Am băut doar un pahar din limonada domnului, și atât.

Barrois făcu un semn din cap ca să arate spre Noirtier, care, neclintit în fotoliul său, privea scena aceasta îngrozitoare, fără să piardă nici o mișcare, fără să scape nici un cuvânt.

- Unde e limonada ? întreabă repede doctorul.
- În carafă, jos.
- Unde jos ?
- În bucătărie.

— Vrei să mă duc eu s-o caut, doctore ? întreabă Villefort.

— Nu. Rămii aici și încearcă să-i dai bolnavului să bea ce a mai rămas în paharul cu apă.

— Dar limonada...

— Mă duc s-o caut eu însumi.

D'Avrigny făcu un salt, deschise ușa, se repezi pe scara de serviciu, și era cît pe-aci s-o răstoarne pe doamna de Villefort, care cobora și ea spre bucătărie.

Doamna de Villefort scoase un strigăt.

D'Avrigny nu-i dădu însă nici o atenție. Împins de tăria unui singur gând, el sări cîte trei sau patru trepte deodată, se năpusti în bucătărie și zări carafa, pe trei sferturi goală, așezată pe o tavă.

Doctorul se repezi la ea; așa cum se repede vulturul la pradă.

Gîfîind, urcă apoi din nou treptele și reintră în cameră.

Doamna de Villefort urcă încet scară care ducea spre apartamentul ei.

— Asta e carafa care a fost aici ? întrebă d'Avrigny.

— Da, domnule doctor.

— Din limonada asta ai băut ?

— Așa cred.

— Ce gust ți s-a părut că are ?

— Un gust amărui.

Doctorul își turnă cîteva picături de limonadă în palmă, le sorbi, și după ce își clăti gura, așa cum se face cu vinul cînd vrei să-l guști, scupă lichidul în cămin.

— E aceeași, spuse el. Ați băut și dumneavoastră din ea, domnule Noirtier ?

— Da, făcu bătrînul.

— Și ați simțit același gust ?

— Da.

— Domnule doctor ! strigă Barrois, iar mă apucă !
Doamne, Dumnezeule, fie-ți milă de mine !

Doctorul dădu fuga la bolnav.

— Villefort, vezi dacă au adus leacul pentru vărsături.

Villefort se repezi afară strigînd :

— Au sosit doctoriile ?

Nu-i răspunse nimeni. Groaza cea mai adîncă stăpînea întreaga casă.

— Dacă aș avea cu ce să-i insuflu aer în plămîni, poate că aș putea să-l scap de asfixie, spuse d'Avrigny uitîndu-se în preajmă. Dar nu, nu-i nimic, nimic, la îndemînă.

— Domnule, strigă Barrois, mă lăsați să mor așa, fără nici un ajutor ? Doamne, mor, mor !

— O pară, o pană ! ceru doctorul.

Și, căutînd din nou, văzu o pană pe masă.

D'Arvigny încercă s-o vîre în gura bolnavului, care, zvîrcolindu-se întruna, încerca zadarnic să vomiteze. Dar fălcile bolnavului erau atît de încheștate, încît pana nu putu să pătrundă printre ele.

Barrois fu prins de un atac nervos și mai puternic decît cel dintîi. El alunecă de pe scaun și se înțepeni pe podele.

Doctorul îl lăsa în prada crizei acesteia, căreia nîu putea să-i aducă nici un fel de ușurare, și se îndreptă spre Noirtier.

— Dumneavoastră cum vă simțiți ? șopti el grăbit. Bine ?

— Da.

— Stomacul vă e încărcat ? Vă e ușor ?

— Da.

— Vă simțiți ca atunci cînd luați pilula pe care v-am prescris să o luați în fiecare duminică ?

— Da.

— Limonada v-a pregătit-o Barrois ?

— Da.

— Dumneavoastră l-ați îndemnat s-o bea ?

— Nu.

— Domnul de Villefort ?

— Nu.

— Doamna de Villefort ?

— Nu.

— Atunci, Valentine l-a îndemnat ?

— Da.

Un geamăt al lui Barrois, o căscătură care făcu să-i trosnească oasele fălcilor îi atraseră atenția lui d'Arvigny. El îl lăsa pe Noirtier și dădu fuga spre Barrois.

— Barrois, spuse doctorul, poți să vorbești ?
Barrois bolborosi câteva cuvinte din care nu se înțelegea nimic.

— Fă o sforțare, prietene.

Barrois își deschise ochii înroșiți.

— Cine a făcut limonada ?

— Eu.

— Ai adus-o aici de îndată ce ai făcut-o ?

— Nu.

— Atunci ai lăsat-o undeva ?

— În cămară, fiindcă fusesem chemat.

— Cine a adus-o aici ?

— Domnișoara Valentine.

D'Avrigny se lovi peste frunte.

— Doamne, Doamne ! șopti el.

— Domnule doctor ! strigă Barrois care simțea că se apropie o a treia criză.

— Nu mai sosește odată doctoria ? întreabă doctorul.

— Iată un pahar gata pregătit, răspunse Villefort, intrând pe ușă.

• — Cine l-a pregătit ?

— Ajutorul farmacistului. A venit cu mine.

— Bea !

— Nu pot, domnule doctor. E prea târziu... Mi se strânge gâtul ! Mă înăbuș ! Ah, inima ! Capul !... Ce iad !... O să mai sufăr mult ?

— Nu, nu, dragul meu, spuse doctorul. Vei scăpa curînd de suferințe.

— Vă înțeleg, strigă nefericitul Barrois. Doamne, fie-ți milă de mine !

Și, scoțînd un strigăt, el se prăbuși pe spate, ca și cum ar fi fost lovit de trăsnet.

D'Avrigny îi puse mîna pe inimă și îi apropie o oglindă joară de buze.

— Cum îi e ? întreabă Villefort.

— Du-te la bucătărie și spune să mi se aducă imediat sirop de violete.

Villefort coborî îndată.

— Nu vă temeți, domnule Noirtier, spuse d'Avrigny. Il duc pe bolnav în altă cameră, ca să-i iau sînge. Într-adevăr, sînt groaznice crizele astea cînd stai să le privești.

Și apucîndu-l pe Barrois pe sub brațe, doctorul îl tîri într-o cameră alăturată. Dar se reîntoarce aproape imediat la Noirtier ca să ia restul de limonadă.

Noirtier închise ochiul drept.

— Valentine, nu-i așa ? Vreți s-o chem pe Valentine ? Am să spun să vi-o trimită.

Villefort se reîntorcea. D'Avrigny îl întîlni în coridor.

— Cum îi mai merge ? întrebă el.

— Vino cu mine, răspunse d'Avrigny.

Și îl duse în cameră.

— E leșinat ? întrebă procurorul regal.

— E mort !

Villefort se dădu cîțiva pași înapoi, își prinse fruntea în palme și spuse cu o milă neprefăcută, privind cadavrul :

— Mort atît de repede !

— Da, destul de repede, nu-i așa ? spuse d'Avrigny. Dar asta nu trebuie să te mire : domnul și doamna de Saint Méran au murit la fel de repede. Repede se mai moare în casa dumneavoastră, domnule de Villefort !

— Cum ? strigă magistratul îngrozit și deznădăjduit. Iar te reîntorci la ideea aceea înspăimîntătoare ?

— Da, domnule, da ! răspunse d'Avrigny solemn. N-am uitat-o nici o clipă. Și ca să mă încredîntez pe deplin că nu mă înșel de data asta, ascultă-mă bine, domnule de Villefort :

Villefort tremura din toate încheieturile.

— Există o otravă care ucide aproape fără să lase urme. Otrava aceasta, eu o cunosc : am studiat-o în toate nenorocirile pe care le aduce și în toate fenomenele pe care le produce. Și am recunoscut-o adineaori, la bietul

Barrois, așa cum o recunoscusem și la doamna de Saint-Méran. Fiiindcă există un mijloc de a-i recunoaște prezența : ea redă culoarea albastră hîrtiei de turnesol înroșită de un acid și colorează în verde siropul de violete. Hîrtie de turnesol n-avem. Dar iată că mi s-a adus siropul de violete pe care l-am cerut.

Într-adevăr, pe coridor se auzeau pași. Doctorul întredeschise ușa, luă din mîinile cameristei un vas pe fundul căruia se găseau două sau trei lingurițe de sirop, apoi închise din nou ușa.

— Privește, îi spuse el procurorului regal, a cărei inimă bătea, atît de tare încît i se puteau auzi zvicnirile. Iată, în ceașca aceasta e siropul de violete, iar în carafă e restul limonadei din care domnul Noirtier și Barrois au băut o parte. Dacă limonada e curată și nevătămătoare, siropul își va păstra culoarea ; dacă limonada e otrăvită, siropul va deveni verde. Privește !

Doctorul turnă încet cîteva picături de limonadă din carafă în ceașcă și în aceeași clipă se formă în fundul ceștii un fel de abur. Aburul se coloră mai întîi în albastru ; apoi, de la culoarea safirului trecu la aceea a opalului și de lă a opalului la a smaraldului.

Ajuns la această ultimă culoare, aburul se fixă, ca să spunem așa ; experiența nu mai lăsa nici o urmă de îndoială.

— Nereficitul Barrois a fost otrăvit cu angustură falsă și cu nuca sfîntului Ignațiu, spuse d'Avrigny. Acum pot garanta în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Villefort nu răspunse nimic, dar își înălță brațele spre cer, deschise ochii rătăciți și căzu, ca fulgerat, într-un fotoliu.

Capitolul VI

INVINUIREA

Doctorul d'Avrigny îl făcuse lesne să-și vină în fire pe magistratul care părea un al doilea cadavru în camera aceasta funebră.

— Moartea e în casa mea ! strigă Villefort.

— Mai bine ai spune crima ! răspunse doctorul.

— Domnule d'Avrigny ! strigă Villefort. Nu pot să-ți atrăt tot ce se petrece acum în mine. Sînt înspăimîntat, îngrozit, înnebunit !

— Da, glăsui D'Avrigny cu un calm impunător, dar cred că e timpul să facem ceva. Cred că e timpul să zăgăzuim iureșul acesta al morții. Cît despre mine, nu mă simt de loc în stare să mai păstrez asemenea taine, fără nădejdea că voi face în curînd ca răzbunarea societății și a victimelor să cadă pe capul vinovatului.

Villefort se uită de jur împrejur cu o privire întu-necată.

— În casa mea ! șopti el. În casa mea !...

— Haide, procurorule, continuă d'Avrigny. Fii bărbat. Tîlmăcitor al legii, cinstește-te printr-o jertfire deplină.

— Mă faci să mă cutremur, doctore. O jertfire !

— Întocmai.

— Așadar, bănuiești pe cineva ?

— Nu bănuiesc pe nimeni. Moartea îți bate la ușă, intră și umblă, nu orbește, ci cu chibzuintă, din odaie în odaie.

Eu sînt pe urmele ei, îi recunosc trecerea și-mi însușesc înțelepciunea celor vechi : dibui ; căci prietenia pentru familia dumitale și respectul pentru dumneata îmi acoperă ochii. Și totuși...

— Vorbește, vorbește, doctore. Voi fi curajos.

— Și totuși, la dumneata în casă, poate chiar în familia dumitale, există un monstru din cei pe care îi zămislește fiecare veac. Locușt și Agrippina, trăind în aceeași vreme, au fost o excepție care dovedește cu cîtă furie voia Soarta să ducă la pieire Imperiul roman murdărit de atîtea crime. Brunehaut și Frédégonde sînt urmările penibile ale unei societăți la începuturile ei, cînd omul abia învață să-și stăpînească spiritul, măcar și de la trimisul iadului. Toate femeile acestea fuseseră, sau mai erau încă, tinere și frumoase. Pe fruntea lor înflorise, sau mai înflorea încă, aceeași floare a nevinovăției pe care o regăsim de asemeni și pe fruntea vinovatei aflate în casa dumitale.

Villefort scoase un strigăt, își împreună mîinile și se uită rugător spre doctor.

Dar acesta urmă, fără milă :

— Caută-l pe acel căruia îi folosește crima, ne învață o axiomă juridică...

— Doctore ! strigă Villefort, vai ! Doctore ! De cîte ori nu s-a înșelat justiția omenească din pricina cuvintelor acestora nefericite ! Nu știi, dar mi se pare că crima asta...

— Recunoști, în sfîrșit, că e vorba de crimă ?

— Da, recunosc. Ce vrei ? Sînt silit s-o fac : dar lasă-mă să continui. Crima asta, spuneam, mi se pare că mă lovește numai pe mine și nu lovește victimele. Dedesubtul tuturor acestor dezastre ciudate, bănuiesc o mare nenorocire care mă amenință direct.

— Iată omul ! șopti d'Avrigny. Cel mai egoist dintre animale, cel mai pentru sine dintre toate ființele, crezînd totdeauna că pămîntul se învîrtește, că soarele strălucește,

că moartea seceră, numai pentru el ; furnică blestemînd dumnezeirea de la înălțimea unui fir de iarbă ! Cei ce și-au pierdut viața, n-au pierdut oare nimic ? domnul de Saint Méran, doamna de Saint Méran, domnul Noirtier...

— Cum ? Domnul Noirtier ? !

— Da ! Nu cumva îți închipui că au vrut să-i facă rău nefericitului de servitor ? Nu, nu ! el a murit la fel ca Polonius al lui Shakespeare. Noirtier trebuia să bea limonada. După logica faptelor, Noirtier a băut-o ; la celălalt n-a fost decît o întîmplare ; și, deși a murit Barrois, trebuia să moară Noirtier.

— Atunci, cum de n-a murit tata ?

— Ți-am mai spus-o, într-o seară, în grădină, după moartea doamnei de Saint Méran ; fiindcă trupul lui e obișnuit cu otrava asta, fiindcă doza, neînsemnată pentru el, e mortală pentru oricare altul ; fiindcă, în sfîrșit, nimeni nu știe, nici chiar ucigașul, că de un an de zile tratez cu brucina paralizia domnului Noirtier, dar ucigașul știe, și s-a încredințat din experiență, că brucina e o otravă puternică.

— Doamne, Doamne ! îngăimă Villefort, frîngîndu-și mîinile.

— Urmărește calea ucigașului ; el îl ucide pe domnul de Saint Méran...

— Doctore !

— Aș putea să jur... Ceea ce mi s-a spus despre simptome se potrivește prea bine cu ceea ce am văzut eu însumi.

Villefort nu se mai împotrivi și gemu din greu.

— El îl ucide pe domnul de Saint Méran, repetă doctorul, și o ucide pe doamna de Saint Méran : îi rămîne să culeagă o dublă moștenire de pe urma lor.

Villefort își șterse sudoarea care-i șiroia pe frunte.

— Ascultă-mă bine !

— Vai ! îngăimă Villefort, nu scap nici un cuvînt, nici unul măcar.

— Domnul Noirtier, urmă fără milă d'Avrigny, domnul Noirtier își lăsase averea la săraci, împotriva voinței dumatle și a familiei dumatle. Domnul Noirtier a fost cruțat, fiindcă nu se mai aștepta nimic din partea lui. Dar de-abia și-a distrus primul testament, de-abia și l-a făcut pe al doilea, că, de teamă să nu mai facă încă unul, a și fost lovit ; mi se pare că testamentul a fost făcut alaltăieri. După cum vezi, nu era timp de pierdut...

— Îndurare, d'Avrigny !

— Nu poate fi vorba de îndurare, domnule. Medicul are o misiune sacră pe pămînt și, ca s-o îndeplinească, s-a înălțat pînă la izvoarele vieții și s-a coborît în misterioasele întunecimi ale morții. Cînd crima a fost săvîrșită, și cînd Dumnezeu, îngrozit, fără îndoaială, își întoarce privirile de la ucigaș, atunci se cade ca medicul să spună : iată-l !

— Fie-ți milă de fiica mea, domnule ! șopti Villefort.

— Vezi ? Chiar dumneata tatăl ei, ai numit-o !

— Fie-ți milă de Valentine ! Ascultă, e cu neputință ! Mai curînd m-aș învinovăți pe mine însumi ! Valentine, o inimă atît de curată, o floare a nevinovăției !

— Nu poate fi vorba despre milă, domnule procuror regal. Crima e vădită ; domnișoara de Villefort a împachetat ea însăși medicamentele trimise domnului de Saint Méran și domnul de Saint Méran e mort ! Domnișoara de Villefort a pregătit ceaiul de mușetel pentru doamna de Saint Méran, și doamna de Saint Méran e moartă ! Domnișoara de Villefort a luat din mîinile lui Barrois, pe care l-a trimis afară, carafa de limonadă din care bătrînul bea de obicei dimineata, și bătrînul n-a scăpat decît printr-o minune. Domnișoara de Villefort este vinovată ! Ea este otrăvitoarea ! Domnule procuror regal, v-o denunț pe domnișoara de Villefort. Faceți-vă datoria !

— Doctore, nu mai pot, nu mai mă apăr, te cred ! Dar fie-ți milă, cruță-mi viața, onoarea !

— Domnule de Villefort, urmă doctorul cu o tărie din ce în ce mai mare, sînt împrejurări în care trec peste toate limitele neghioabei prevederi omenеști. Dacă fiica dumitale ar fi săvîrșit numai prima crimă, și dacă aș fi văzut-o gîndindu-se la încă una, ți-aș fi spus : „Atrage-i atenția, pedepsește-o, să-și petreacă restul vieții în vreun schit, în vreo mănăstire, plîngînd și rugîndu-se. Dacă ar fi săvîrșit cea de a doua crimă, ți-aș fi spus : Iată, domnule de Villefort, o otravă al cărui antidot nu se cunoaște și care ucide ca gîndul, ca fulgerul, de repede. Dă-i otrava asta, rugîndu-te lui Dumnezeu pentru sufletul Valentinei și salvează-ți astfel onoarea și viața, fiindcă ucigașa te caută acum pe dumneata. O văd apropiindu-se de căpătîiul dumitale cu zîmbetele ei fățarnice și cu îndemnurile ei blinde ! Va fi vai de dumneata, domnule de Villefort dacă nu te vei grăbi să lovești cel dintîi !” Iată ce ți-aș fi spus dacă ea n-ar fi ucis decît două persoane. Dar a văzut trei agonii, a avut sub ochi trei muribunzi, a îngenunchiat lîngă trei cadavre. Trebuie dată pe mîna călăului, otrăvitoarea ! Pe mîna călăului ! Îmi vorbești despre onoarea dumitale ? Fă ce-ți spun și te așteaptă nemurirea !

Villefort căzu în genunchi.

— Ascultă, spuse el, n-am puterea asta pe care dumneata o ai și pe care n-ai avea-o dacă în locul fiicei mele Valentine ar fi vorba de fiica dumitale, Madeleine.

Doctorul păli.

— Doctore, orice om născut dintr-o mamă e sortit suferinții și morții. Voi suferi și îmi voi aștepta moartea.

— Ia seama, spuse d'Avrigny, moartea îți va fi... înceată. Ai s-o vezi apropiindu-se după ce-ți va lovi tatăl, soția și poate chiar fiul.

Villefort, simțind că se înăbușă, strînse brațul doctorului.

— Ascultă-mă, strigă el, plînge-mă, ajută-mă !... Nu, fiica mea nu e vinovată... Chiar dacă ne vei tîrî în fața tribunalului, tot am să spun : „Nu, fiica mea nu e vinovată... În casa mea nu s-a săvîrșit nici o crimă“... Nu vreau, înțelegi ? Nu vreau să fie vreo crimă în casa mea. Fiindcă atunci cînd pătrunde crima undeva, e la fel ca moartea, nu vine singură. Ascultă ! Ce-ți pasă dacă am să mor asasinat ?... Îmi ești prieten ? Ești om ? Ai inimă ?... Nu, ești medic !... Ei bine ! Îți spun : nu, fiica mea nu va fi tîrîtă de mine în mîinile călăului !... Numai gîndul ăsta mă roade, mă îndeamnă să-mi sfîșii pieptul cu unghiile, ca un smintit !... Dar dacă te înșeli, doctore ? Dacă e altceeva decît fiica mea ? Dacă voi veni într-o zi palid ca un spectru, și-ți voi spune : „Ucigașule ! Tu mi-ai ucis fiica !“... Iată, îți spun că dacă s-ar întîmpla așa, deși sînt creștin, domnule d'Avrigny, mi-aș lua zilele.

— Bine, spuse doctorul după o clipă de tăcere, voi aștepta.

Villefort îl privi ca și cum nu i-ar fi venit să creadă.

— Numai că, urmă domnul d'Avrigny cu un glas solemn și apăsînd pe fiecare cuvînt, dacă se va mai îmbolnăvi cineva în casa dumată, dacă dumneata însuți te vei simți lovit, să nu mă chemi, căci nu voi mai veni. Primesc să-ți împărtășesc taina groaznică, dar nu vreau ca rușinea și remușcările să-mi intre în suflet, dînd roade și crescînd în conștiința mea, așa cum crima și nenorocirea au să crească și au să dea roade în casa dumată.

— Așadar mă părăsești, doctore ?

— Da, fiindcă nu te pot urma mai departe și nu mă opresc decît la picioarele eșafodului. Se va ivi altceva și va pune capăt tragediei acesteia înfricoșătoare. Adio !

— Doctore, te rog !

— Toate grozăviile care-mi murdăresc gîndirea îmi arată casa dumată ca pe un loc odios și fatal. Adio, domnule !

— Numai un cuvînt să-ți spun, doctore ! Pleci, lăsînd pe umerii mei toată oroarea faptelor, oroare pe care ai sporit-o și mai mult prin ce mi-ai destăinuit. Dar despre moartea neașteptată, subită, a bietului servitor bătrîn, ce să spunem ?

— Adevărat ! făcu domnul d'Avrigny. Hai cu mine !

Doctorul ieși primul și Villefort îl urmă. Pe coridoarele și pe scările pe unde trebuia să treacă medicul, stăteau servitorii neliniștiți.

— Domnule, îi spuse d'Avrigny lui Villefort, vorbind cu glas tare și așa fel încît să-l poată auzi toată lumea, bietul Barrois s-a mișcat prea puțin în ultimii ani ; el, căruia îi plăcea atît de mult să alerge în goana calului împreună cu stăpînul său, sau în trăsura de-a lungul Europei, s-a omorît făcînd slujba asta monotonă în jurul unui fotoliu. Singele i s-a îngreunat. Se îngrășase prea mult, avea gîtul gros și scurt și l-a lovit o apoplexie fulgerătoare. M-ați chemat prea tîrziu... Și, fiindcă veni vorba, adăugă el pe șoptite, ai grijă să arunci în foc siropul de violete din ceașcă.

Apoi, fără să-i atingă mîna lui Villefort, păstrîndu-și pînă la capăt hotărîrea luată mai înainte, doctorul ieși însoțit de lacrimile și de jalea tuturor celor din casă.

În aceeași seară, toți servitorii lui Villefort, după ce se adunaseră în bucătărie și stătuseră multă vreme de vorbă împreună, veniră să-i ceară doamnei de Villefort voia de a pleca. Nici o stăruință, nici o propunere de mărire a salariului nu-i putu opri ; la orice li se spunea, ei răs-pundeau :

— Vrem să plecăm, fiindcă a intrat moartea în casă.

Și, cu toate rugămințile, ei plecară mărturisind că le părea foarte rău să părăsească stăpîni atît de buni și mai ales s-o părăsească pe domnișoara Valentine, atît de bună, de binefăcătoare și de blîndă.

Auzind cuvintele acestea, Villefort se uită la Valentine.
Ea plingea.

Și, lucru ciudat, cu toată emoția pe care i-o stîrniseră lacrimile acestea, el o privi de asemeni și pe doamna de Villefort, și i se păru că un zîmbet fugar și întunecat trecuse peste buzele ei subțiri, așa cum trec meteorii, alunecînd sinistri, printre nori, în fundul unui cer furtunos.

Capitolul VII

LOCUINȚA BRUTARULUI RETRAS DIN AFACERI

În seara cînd contele de Morcerf ieșise de la Danglars în prada furiei și a rușinii stîrnite de primirea rece a bancherului, domnul Andrea Cavalcanti, cu părul frezat și pomădat, cu mustățile în furculiță, cu mănuși albe prin care i se cunoșteau unghiile, intrase, aproape stînd în picioare pe capra trăsuricii sale, în curtea bancherului din Chaussée d'Antin.

După zece minute de discuție în salon, el găsi puțința de a-l trage pe Danglars lîngă o fereastră, și acolo, după o introducere iscusită, îi povesti frămîntările vieții sale de cînd plecase nobilul său tată. De la plecarea acestuia, spunea el, găsise în familia bancherului, în bunăvoința lor de a-l îmbrățișa ca pe un fiu, întreaga cheazășie a fericirii pe care un bărbat trebuie să o caute înaintea toancilor și a pasiunilor. Iar cît privește pasiunea însăși, el avusese fericirea s-o întilnească în frumoșii ochi ai domnișoarei Danglars.

Danglars îl ascultă cu cea mai mare atenție. De vreo două sau trei zile bancherul tot aștepta declarația asta și acum, cînd ea sosise, în sfîrșit, privirea i se luminează, tot pe atîta pe cît i se întunecase cînd îl ascultase pe Morcerf.

Și totuși, nu putea să primească propunerile tînărului fără să-i facă unele observații, ca să-și simtă conștiința împăcată.

— Domnule Andrea, nu ți se pare că ești prea tânăr ca să te gindești la căsătorie ?

— Da de unde, domnule, răspunse Cavalcanti. Nu mi se pare de loc ; în Italia marii seniori se însoară, de obicei, foarte tineri. E un obicei sănătos. Viața e atît de schimbătoare, încît trebuie să prinzi norocul de îndată ce-l ai la îndemînă.

— Acum, domnule, continuă Danglars, admițînd că propunerile dumatile, care-mi fac cinste, ar fi bine primite de nevasta și de fiica mea, cu cine să discutăm partea materială ? Cred că asta e o afacere importantă pe care numai părinții știu s-o ducă la capăt cum trebuie, pentru fericirea copiilor lor.

— Domnule, tata e un om înțelept, plin de bună-cuviință și de judecată. El a prevăzut că s-ar putea să mă cuprindă dorința de a mă stabili în Franța ; mi-a lăsat la plecare, odată cu toate actele care-mi dovedesc identitatea, o scrisoare, prin care îmi asigură o sută cincizeci de mii de livre venit începînd din ziua căsătoriei mele, în cazul cînd voi face o alegere care-i va fi pe plac. După cît îmi dau seama, e cam un sfert din venitul tatii.

— Eu, spuse Danglars, am avut totdeauna intenția de a-i da fiicei mele cinci sute de mii de franci cînd se va mărita. De altfel e și singura mea moștenitoare...

— Atunci, toate vor fi cum nu se poate mai bune dacă cererea nu-mi va fi respinsă de către doamna baroană Danglars și de către domnișoara Eugénie. Iată-ne cu un venit de o sută șaptezeci și cinci de mii de livre. Să ne închipuim că aș obține ca marchizul, în loc să-mi plătească venitul, să-mi dea capitalul (și asta n-o să fie ușor de loc, știu bine, dar, în sfîrșit, s-ar putea). Dumneata o să ne asiguri cîștigul de pe urma celor două sau trei milioane, și două sau trei milioane în mîinile unui om iscusit pot oricînd să aducă o dobîndă de zece la sută. ~

— Eu nu iau niciodată decît patru, sau trei și jumătate la sută, spuse bancherul. Dar pentru ginerele meu, am să iau cinci și o să ne împărțim cîștigurile.

— Atunci e grozav, tată-socrule ! spuse Cavalcanti, lă-sîndu-se mînat de firea lui oarecum grosolană care, din cînd în cînd, cu toate sfortările făcute, spărgea lustrul de aristocrație cu care încerca s-o acopere.

Dar își veni în fire îndată :

— Iertați-mă, domnule. Vedeți, a fost de-ajuns numai speranța ca aproape să mă înnebunească. Ce-ar fi fost dacă era realitate !

— Fără îndoială că există o parte din averea dumitale pe care marchizul Cavalcanti nu ți-o poate refuza, continuă Danglars, care, la rîndul lui, nu-și dădea seama cît aluneca discuția, la început dezinteresată, spre învoiala bănească.

— Care parte ? întrebă tînărul.

— Moștenirea mamei dumitale.

— Sigur, vreți să spuneți a mamei, Eleonora Corsinari ?

— La cît se poate ridica partea asta din avere ?

— Pe cîstea mea, răspunse Andrea, vă asigur domnule că nu m-am gîndit niciodată la ea, dar o socotesc de cel puțin două milioane.

Danglars simți că se înăbușă de fericire, așa cum simt fie avarul cînd și-a regăsit o comoară pierdută, fie omul gata să se înece, cînd întîlnește sub tălpi pămîntul tare în locul golului în care era să se cufunde.

— Atunci, domnule, spuse Andrea, salutîndu-l pe bancher cu un respect drăgăstos, pot nădăjdui...

— Domnule Andrea, răspunse Danglars, nădăjduiește și crede că dacă nici o piedică din partea dumitale nu ne va sta în cale, afacerea e ca și încheiată. Dar cum se face că domnul conte de Monte-Cristo, ocrotitorul dumitale în lumea pariziană, n-a venit odată cu dumneata să facă cererea asta ? adăugă Danglars gînditor.

Andrea roși, neobservat.

— Chiar acum vin de la conte, răspunse el. Fără îndoială că e un om încântător, dar e neînchipuit de original. M-a aprobat din toată inima, mi-a spus chiar că n-ar crede ca tata să șovăie măcar o clipă să-mi dea capitalul în locul venitului. Mi-a făgăduit sprijinul lui ca să-l obțin. Dar mi-a declarat că el, personal, nu și-a luat niciodată și nici nu-și va lua răspunderea de a face o cerere în căsătorie. Trebuie recunoscut însă că a binevoit să adauge că dacă i-a părut vreodată rău pentru sila lui față de cererile în căsătorie, apoi tocmai acum i s-a întâmplat; e sigur că legătura plănuită va fi fericită și potrivită. De altfel, deși în mod oficial nu vrea să facă nimic, mi-a spus că vă va răspunde, atunci când îl veți întreba.

— Foarte bine.

— Acum, adăugă Andrea zîmbind cît putea mai fermecător, am terminat de vorbit cu socrul și mă adresez bancherului.

— Ia să vedem, ce vrei de la el, adăugă Danglars, rîzînd și el.

— Poimîine aș avea vreo patru mii de franci de ridicat de la dumneavoastră. Dar contele a înțeles că luna ce începe îmi va cere poate un surplus de cheltuieli la care micul meu venit de flăcău n-ar putea face față, și iată un bon de douăzeci de mii de franci pe care, n-am să spun că mi l-a dăruit, ci mi l-a oferit. După cum vedeți, e semnat de mîna lui. Ați avea ceva împotrivă?

— Adu-mi bonuri din astea pentru un milion și le primesc, spuse Danglars punînd hîrtia în buzunar. Spune-mi ce oră-ți convine mîine; și casierul meu va trece pe la dumneata cu o chitanță de douăzeci și patru de mii de franci.

— La zece dimineată, dacă vreți. Cu cît mai devreme, cu atît mai bine: mîine, am de gînd să plec la țară.

— Fie. Atunci, la zece. Tot la Hotel des Princes locuiești?

— Da.

Și a doua zi, cu o exactitate care făcea cinste punctualității bancherului, cele douăzeci și patru de mii de franci se aflau în buzunarele tânărului. Andrea plecă într-adevăr, lăsînd însă două sute de franci pentru Caderousse.

Plecarea aceasta avea mai ales scopul de a-l feri pe tânăr de primejdiosul său prieten. De aceea, se reîntoarse cît putu mai tîrziu, seara.

Dar abia pășise pe pavajul curții, cînd se pomeni cu portarul hotelului care-l aștepta cu șapca în mînă.

— Domnule, îi spuse portarul, a venit omul acela.

— Care om ? întrebă Andrea nepăsător ca și cum l-ar fi uitat pe cel despre care, dimpotrivă, își amintea prea bine.

— Omul căruia excelența voastră i-a făcut un mic venit.

— Aha ! făcu Andrea. Vorbești de fostul servitor al tatălui meu. Crîd că i-ai dat cele două sute de franci, lăsate pentru el.

— Sigur că da, excelență.

Andrea cerea să i se spună excelență.

— Dar n-a vrut să le ia, continuă portarul.

Andrea păli. Dar fiindcă se înnoptase, nu-l văzu nici-meni pîlînd.

— Cum n-a vrut să le ia ? întrebă el cu o voce puțin tremurătoare.

— Nu ! Voia să-i vorbească excelenței voastre. -I-am răspuns că sînteți plecat. El a stăruit, dar pînă la urmă a părut că se lasă convins și mi-a dat scrisoarea asta pe care o adusese gata sigilată.

— Dă-o înapoi ! spuse Andrea.

Și citi, la lumina felinarului trăsorii :

„Știi unde stau. Te aștept mîine, la nouă dimineața.”

Andrea cercetă plicul, ca să vadă dacă fusese cumva desfăcut și dacă nu cumva vreo privire curioasă pătrun-

sese înăuntrul lui. Dar scrisoarea fusese îndoită în așa fel și cu atât de multe romburi și unghiuri, încît pentru a o citi ar fi trebuit rupt plicul iar plicul era cu desăvîrsire neatins.

— Foarte bine, spuse Andrea. Bietul om ! E o ființă cum nu se poate mai cumsecade.

Și îl lăsă pe portar lămurit prin cuvintele acestea și neștiind dacă să-l admire mai mult pe tînărul stăpin, sau pe bătrînul servitor.

— Deshamă repede și urcă la mine, îi porunci Andrea groomului.

Din cîteva salturi, tînărul ajunsese în cameră și arse scrisoarea lui Caderousse, făcînd să-î dispară pînă și cenușa.

Tocmai sfîrșea operația cînd intră servitorul.

— Ești de aceeași statură cu mine, Pierre, îi spuse Andrea.

— Am cîntea asta, excelență, răspunse valetul.

— Ai cumva livreaua cea nouă, care ți-a fost adusă ieri ?

— Da, domnule.

— Am niște treburi cu o fetișcană căreia nu vreau să-i spun cine sînt și nici ce sînt. Împrumută-mi livreaua și adu-mi actele tale, ca să pot — dacă o fi nevoie — să mă culc în vreun han.

Pierre se supuse.

Peste cinci minute Andrea, pe deplin deghizat, ieșea din hotel fără să fie recunoscut și luă o birjă, cerînd să fie dus la hanul „Calul Roșu“, în Picpus.

A doua zi, el ieși din hanul „Calul Roșu“, tot așa cum ieșise și de la hotelul des Princes, adică pe nevăzute, coborînd în foburgul Saint-Antoine, merse pe bulevard pînă în strada Ménilmontant și, oprindu-se la poarta celei de a treia case pe mîna stîngă, căută pe cineva ca să ceară informații, în lipsa portarului.

— Pe cine cauți, flăcăule ? îl întrebă fructăreasa din față.

— Nu știi cumva unde stă domnul Pailletin, mătușico ?
îi răspunse Andrea.

— Un brutar retras din afaceri ? întrebă fructăreasa.

— Tocmai. Pe el îl caut.

— În fundul curții, la stînga, etajul trei.

Andrea porni pe drumul arătat și, la al treilea etaj, găsi o labă de iepure și o zgîlții cu un simțămînt de ciudă care se resimți în mișcarea repezită a soneriei.

O clipă mai tîrziu, chipul lui Caderousse apăru la ferestruica făcută în ușă.

— Da' știu că ești exact ! îl întîmpină el.

Și trase zăvoarele.

— Pe naiba ! răspunse Andrea, intrînd.

Și își zvîrli șapca de slugă care, nimerind alături de scaun, căzu pe jos și făcu ocolul camerei, rostogolindu-se.

— Haide, haide, spuse Caderousse, nu te supăra băiețas ! Iată, eu m-am gîndit la tine. Vezi ce masă bună ți-am pregătit ? Numai ce știu că-ți place, pe toți dracii !

Într-adevăr, Andrea, respirînd, simți un miros de bucătărie ale cărei arome grosolane nu erau lipsite de oarecare farmec pentru un stomac flămînd ; plutea mirosul de grăsimă proaspătă și de usturoi care vestește bucătăria provençală mai săracă. Și se mai simțea, printre altele, o aromă de pește prăjit și, pe deasupra, mai plutea o mireasmă strașnică de nucșoară și de cuișoare. Toate acestea se înălțau din două cratițe adînci și acoperite, puse pe două ochiuri de plită și dintr-o țigaie care sfîrșia în cuptorul unei sobe de tuci.

În camera de alături, Andrea văzu, printre altele, o masă destul de curată, gătită cu două tacîmuri și cu două sticle de vin sigilate, una cu verde și alta cu galben, o dușcă bună de rachiu într-o stacană și un ghiveci de fructe într-o frunză de varză pusă cu artă pe-o farfurie de faianță.

— Ce părere ai, băiețas ? miroase bine, ai ? întrebă Caderousse. Pe toți dracii, știi că acolo eram bucătar pe cinste ! îți aduci aminte cum își mai lingeau degetele, după mâncărurile făcute de mine ? Și tu, cel dintii, mi-ai gustat sosurile și mi se pare că îți plăceau al naibii !

Spunînd acestea, Caderousse începu să mai curățe un rînd de ceapă.

— Bine, bine făcu Andrea ciudos. La naiba, dacă m-ai deranjat numai ca să iau masa cu tine, atunci să te ia dracu' !

— Fiule, răspunse grozav de serios Caderousse, cînd mîncînci, discuți ; și apoi, ascultă, afurisitul, nu-ți mai place de loc să-ți mai vezi un piculeț prietenii ? Mie-mi vine să plîng de bucurie cînd te întîlnesc.

Și într-adevăr, Caderousse plîngea, numai că ar fi fost greu de spus dacă bucuria sau ceapa își făcea efectul asupra glandei lacrimare a fostului hangiu de la Pont du Gard.

— Lasă gura, fățarnicule ! se răsti Andrea ; adică vrei să spui că mă iubești ?

— Da, să fiu al dracului dacă nu te iubesc. Știu bine că e o slăbiciune, dar nu mă pot stăpîni.

— Numai că asta nu te împiedică să mă chemi aici, cu cine știe ce gînduri viclene.

— Haida-de ! făcu Caderousse ștergîndu-și cuțitul pe sorț. Dacă nu te-aș iubi, crezi că aș îndura viața nenorocită la care mă supui ? Ia te uită ! Ți-ai pus pe tine foalele servitorului. Va să zică ai un servitor ! Pe cînd eu n-am și sînt silit să-mi curăț singur zarzavaturile ; nu-ți place bucătăria mea, fiindcă iei masa la Hôtel des Princes sau la Café de Paris. Nu te bate gîndul că și eu aș putea să am servitor, că și eu aș putea să am o brișcă, și că aș putea să mînc unde-mi place ? Și de ce mă lipsesc de toate astea ? Ca să nu-l necăjesc pe puîșorul de Benedette ! Haide, recunoaște măcar că aș putea să le am și eu, nu-i așa ?

Și privirea limpede a lui Caderousse sfîrși înțelesul frazei.

— Fie ! spuse Andrea. Să zicem că mă iubești : atunci de ce-mi ceri să viu să iau masa cu tine ?

— Păi ca să te văd, puîsorule.

— Și la ce bun să mă vezi ? Doar am stabilit dinainte toate condițiile.

— Ei, dragă prietene, răspunse, Caderousse, există oare testamente fără adăugiri ? Dar, la urma urmei, ai venit mai întîi de toate să mănînci, nu-i așa ? Așa că, haide, așează-te și începe cu sardelele și cu untul ăsta proaspăt pe care l-am pus pe foi de viță anume pentru tine, răutăciosule. Aha ! Te uiți în odaia mea, la cele patru scaune de paie, la pozele mele de trei franci bucata. Drace ! Doar nu e Hôtel des Princes aici, ce vrei !

— Aha, acum ți-e silă ? Nu mai ești fericit, tu care nu voiai altceva decît să pari un brutar retras din afaceri ! Caderousse oftă.

— Ei, ce mai ai de zis ? Ți-ai văzut visul cu ochii.

— Am de spus că e un vis ; un brutar retras din afaceri, dragă Benedetto, e bogat, are venituri.

— Pe toți dracii, și tu ai venituri.

— Eu ?

— Da tu, fiindcă ți-aduc cei două sute de franci ai tăi. Caderousse înălță din umeri.

— E umilitor să primești bani așa, dați în silă, bani nesiguri, pe care poți să nu-i mai ai de pe o zi pe alta. Îți dai seama că sînt silit să fac economii pentru ziua cînd tu n-ai mai duce-o bine ? Ehei, prietene, averea e nestatornică, cum spunea popa... la armată. Știu că tu ai avere multă, ticălosule ; ai să te însori cu fata lui Danglars.

— Cum ! a lui Danglars ?

— Sigur că a lui Danglars ! Nu cumva ai vrea să spun a baronului Danglars ? E ca și cum aș spune : a con-

telui Benedetto. Danglars mi-era prieten, și dacă n-ar avea o ținere de minte atât de proastă, ar trebui să mă poștească la nuntă... fiindcă și el a venit la a mea... Da, da ! La a mea ! Drace ! Pe vremea aia nu se ținea așa de mîndru. Era un biet funcționaraș la domnul Morrel. Am mîncat de mai multe ori împreună cu el și cu contele de Morcerf... Ei, vezi că am cunoștințe înalte și că dacă aș vrea să mă țin un pic după ele, ne-am întîlni în aceleași saloane ?

— Haide, haide, Caderousse ; invidia te face să vezi cai verzi pe pereți.

— Da' de unde, Benedetto mio. Știu ce vorbesc. Poate că într-o bună zi o să-mi pui și eu țoale de duminică și am' să mă duc să spun în fața vreunei cogeamite porți : „Deschideți, vă rog !“ Pînă atunci stai jos și mîncă.

Caderousse dădu el însuși pildă, așezîndu-se, mîncînd cu poftă și lăudîndu-și toate felurile de mîncare pe care i le servea oaspetelui său.

Acesta păru că se hotărăște și el, destupă plin de curaj sticlele și înfulecă ciorba de pește și morunul prăjit în usturoi și ulei.

— Aha, cumetre, spuse Caderousse, mi se pare că ai început să te împaci cu vechiul tău bucătar.

— Pe cîntea mea că da, răspunse Andrea, căruia, fiind tînăr și viguros, pofta de mîncare i-o lua înaintea tuturor celorlalte lucruri.

— Și îți place mîncarea, pușlama ?

— Îmi place așa de mult, încît nu înțeleg cum poate un om care risipește și mîncă lucruri atât de bune să spună că-i viața rea.

— Păi vezi, oftă Caderousse, toată fericirea mea e întunecată de un singur gînd.

— Care ?

— Mă gîndesc că trăiesc pe spinarea unui prieten, tocmai eu, care mi-am cîștigat totdeauna destul de bine cu ce să-mi duc zilele.

— Lasă, lasă, făcu Andrea. Am eu destul pentru amindoi, nu te mai gîndi la asta.

— Zău că nu mint. Poți să nu mă crezi dacă vrei, dar la sfîrșitul fiecărei luni am remușcări.

— Serios, Caderousse ?

— E atît de serios încît ieri n-am vrut să iau cele două sute de franci.

— Da, ai vrut să-mi spui ceva. Dar chiar despre remușcări era vorba ?

— Despre remușcări adevărate. Și-apoi, îmi venise o idee.

Andrea se înfioră. Totdeauna îl înfiorau ideile lui Caderousse.

— Știi, e al dracului de prost să aștepți mereu sfîrșitul lunii, continuă fostul hangiu.

— Eh ! • filozofă Andrea, hotărit să vadă unde vrea să ajungă prietenul. Parcă viața nu se trece așteptînd ? Eu, de pildă, parcă fac altceva ? Am răbdare și atît, nu-i așa ?

— Da, așa e, fiindcă în loc să aștepți niște nenorocite de două sute de franci, tu aștepți cinci sau șase mii, ba poate chiar zece sau douăsprezece ; fiindcă mereu ai cîte ceva de tănuit ; acolo — știi tu unde — cînd te vede omul încercai să ascunzi de bietul Caderousse vreo pînguliță sau vreo pușculiță. Noroc că avea mirosul fin Caderousse ăsta !

— Haide ! Văd că ai început s-o iei razna, spuse Andrea. Ai început să dai mereu zor cu trecutul ! La ce-ți folosește să sporovăiești așa, întruna ?

— Vezi ce înseamnă să ai douăzeci de ani, ca tine, și să poți uita trecutul ? Eu am cincizeci de ani și sînt nevoit să-mi aduc aminte, dar n-are a face ? Să ne întoarcem la afaceri.

— Foarte bine.

— Voiam să-ți spun că dacă aș fi în locul tău...

— Atunci ?

— M-aş procopsi...

— Cum te-ai procopsi ?...

— Da, aş cere gologanii pe şase luni înainte, spunînd că aş vrea să intru în politică şi că ar trebui să-mi cumpăr o moşie ; apoi, aş lua-o din loc cu ei.

— Ia te uită ! făcu Andrea. Poate că nu e tocmai rea ideea ta !

— Dragă prietene, urmă Caderousse, mănîncă din cra-
tiţa mea şi urmează-mi sfaturile. Şi n-o s-o duci mai
prost, nici trupeşte şi nici sufleteşte.

— Ia ascultă, întrebă Andrèa, de ce nu aplici tu însuţi
sfatul pe care-l dai ? De ce nu ceri tu însuţi banii îna-
inte pe şase luni, sau chiar pe un an şi nu te retragi după
aia la Bruxelles ? În loc să pari un brutar retras din afa-
ceri, ai părea un falit în exerciţiul funcţiunii : oamenii
astăia sînt la modă.

— Dar cum naiba vrei să mă retrag cu o mie două
sute de franci ?

— Ei, Caderousse, -mofturos mai eşti ! Acum două
luni crăpai de foame.

— Pofta vine mîncînd, răspunse Caderousse arătîn-
du-şi dinţii, ca o maimuţă care rîde sau ca un tigru care
mîrîie. De-aia mi-am făcut un plan, adăugă el tăind şi
muşcînd dintr-un codru de pîine cu aceeaşi dinţi, atît de
albi şi de ascuţiţi, în ciuda vîrstei.

Planurile lui Caderousse îl înspăimîntau pe Andrea şi
mai mult decît ideile lui ; ideile erau numai germenii, pla-
nurile însemnau realizarea lor.

— Ia să-ţi vedem planul. Trebuie să fie drăguţ !

— De ce n-ar fi ? Planul datorită căruia am şters-o
amîndoi din aşezămîntul bine păzit al domnului Cutărică,
cine l-a făcut, ai ? Îmi inchipui că eu. Şi mi se pare că nu
era prost de loc, fiindcă astăzi, uite, sîntem aici.

— Nu zic, răspunse Andrea, ai şi tu uneori cîte
ceva bun. Dar, în sfîrşit, hai să-ţi vedem planul.

— Ia ascultă, urmă Caderousse, poți tu, fără să scoți un gologan din pungă, să mă pricopsești cu cincisprezece mii de franci ?... Nu, adică nu-i de-ajuns cincisprezece mii, n-aș vrea să mă fac om cînstit cu mai puțin de treizeci de mii de franci...

— Nu, răspunse Andrea sec, nu pot.

— Mi se pare că nu m-ai înțeles, continuă Caderousse recè, cu un ton liniștit. Am spus : fără să scoți un gologan din pungă.

— N-oi fi vrînd cumva să fur și să-mi dau de ripă toată afacerea mea, și pe a ta împreună cu ea, apoi să fim duși, din nou, știi tu unde ?

— Mie mi-e tot una dacă au să mă prindă iar, răspunse Caderousse. Eu știi că sînt poznaș : cîte odată mi-e dor de băieți. Nu sînt ca tine, care n-ai inimă și n-ai mai vrea să-i mai vezi niciodată !

De data asta, Andrea făcu mai mult decît să se înfioare : păli de-a binelea.

— Lasă prostiile, Caderousse.

— Nu, nu, fii liniștit Benedetto, puiule. Arată-mi tu vreun mijloc să cîștig cele treizeci de mii de franci fără să ai nici un amestec. Lasă-mă pe mine să lucrez și atîta tot !

— Am să văd, am să caut, făgădui Andrea.

— Pînă atunci însă, mărește-mi venitul la cinci sute de franci ; am și eu o manie : vreau să-mi iau servitoare.

— Bine, o să ai cinci sute de franci, spuse Andrea ; dar să știi că mi-e greu, dragă Caderousse... Ceri prea mult...

— Ei, aș ! spuse Caderousse. Știu că scoți din cufere fără fund...

S-ăr fi zis că Andrea asta aștepta de la prietenul său, căci în ochi îi trecu o licărire repede ca fulgerul, care, ce-i drept, se stinse îndată.

— Asta așa e, făcu el. Ocrotitorul meu e cum nu se poate mai bun față de mine.

— Dragul de el ! Și cît îți dă pe lună ?...

— Cinci mii de franci.

— Tot atîtea mii, cîte sute îmi dai tu mie, urmă Caderousse. E adevărat că numai copiii din flori pot să aibă atîta baftă. Cinci mii pe lună !... Pe ce dracu poți cheltui atîția bani ? !

— Banii se duc repede ; și eu sînt oa tine, mi-ar plăcea mai mult să am un capital.

— Un capital... da... te înțeleg... Oricui i-ar plăcea să aibă un capital.

— Eu o să am unul.

— Și cine o să ți-l facă ? Prințul tău ?

— Da, prințul meu. Din nenorocire însă, trebuie să aștept.

— Ce să aștepti ? întrebă Caderousse.

— Să-i aștept moartea.

— Moartea prințului ?

— Da.

— De ce ?

— Păi fiindcă m-a trecut în testament.

— Adevărat ?

— Pe cîntea mea !

— Cu cît ?

— Cu cinci sute de mii.

— Numai atîta ? Ia te uită !...

— Cum îți spun...

— Fugi de aici, nu se poate !

— Caderousse, îmi ești prieten ?

— Ce mai întrebi ? Pe viață și pe moarte !

— Atunci să-ți spun un secret.

— Dă-i drumul...

— Dar să știi...

— Pe naiba ! Am să fiu mut ca un pește.

— Ei bine, cred că...

Andreea se opri și privi în jur.

— Ce crezi ?... Nu-ți fie teamă, ce dracu, doar sîntem singuri !

— Cred că l-am regăsit pe tata.

— Pe cel adevărat ?

— Da.

— Nu pe Cavalcanti ?

— Nu, fiindcă ăsta e plecat ; pe cel adevărat, cum îi spui tu...

— Și tatăl ăsta adevărat este...

— Află, Caderousse, că e contele de Monte-Cristo.

— Ei, așa !

— Da. Înțelegi ? Așa se explică tot. Nu poate să-mi spună de-a dreptul, după cîte se pare, dar a făcut să fiu recunoscut de către domnul Cavalcanti, căruia i-a dat cincizeci de mii de franci pentru asta.

— Cincizeci de mii de franci ca să-ți fie tată ! Eu aş fi primit și jumătate preț, douăzeci de mii, cincisprezece mii. Cum nu te-ai gîndit la mine, nerecunoscătorule !

— De unde puteam eu să știu, dacă totul s-a pus la cale cînd noi eram, știi tu unde ?...

— Adevărat ! Și zici să prin testament ?...

— Îmi lasă cinci sute de mii de livre.

— Ești sigur ?

— Mi l-a arătat. Și asta nu-i încă tot.

— Te pomenești că mai e o adăugire, cum îi spuneam adineaori !

— Pesemne că da.

— Și ce spune în ea ?...

— Mă recunoaște...

— Cumsecade tată ! De treabă tată ! Preacîstit tată ! spuse Caderousse, rotind prin aer o farfurie pe care o ținea în mîni.

— Ei, să mai zici că am secrete față de tine !

— Nu mai zic, și încrederea ta te cinstește în ochii mei. Dar prințul de taică-tu înseamnă că e bogat, că are comori !

— Cred și eu. Nici nu-și poate număra averea.

— Nu vorbi !

— Zău ! Eu, care sînt primit oricînd în casa lui, pot să-mi dau seama. Mai alaltăieri, un funcționar de la o bancă i-a adus cincizeci de mii de franci într-un portofel gros cît geanta ta ; ieri un bancher i-a adus o sută de mii de franci în aur.

Caderousse asculta năucit ; i se părea că vorbele tinărului au sunetul metalului și că aude rostogolindu-se cascada de aur.

— Și tu intri în casa asta ? strigă el naiv.

— Intru cînd vreau.

Caderousse căzu o clipă pe gînduri. Era lesne de văzut că îl muncea un gînd adînc.

Apoi, deodată :

— Ce mi-ar mai plăcea să văd și eu toate astea ! striga el. Și ce frumos trebuie să fie totul !

— Adevărul e că e nemaipomenit de frumos ! făcu Andrea.

— Și nu cumva locuiește în Avenue des Champs Elysées ?

— Ba da. La numărul treizeci.

— La numărul treizeci ! repetă Caderousse.

— Da, într-o casă frumoasă și izolată așezată între curte și grădină. Grădina o știi și tu.

— Se prea poate. Dar nu mă interesează ce-i pe dinafară, ci lucrurile dinăuntru : ce mai mobile ! Hei, ce mai trebuie să fie înăuntru !

— Ai fost vreodată la Tuileries ?

— N-am fost.

— Află că e și mai frumos.

— Ia spune, Andrea, pare că se cade să te pleci cînd bunul Monte-Cristo lasă să-i scape punga !...

— Nu face să aștepti pînă atunci, răspunse Andrea ; în casa asta zac banii ca fructele într-o livadă.

— Ia ascultă, ar trebui să mă iei și pe mine într-o bună zi pe acolo.

— Parcă se poate ! Cine să spun că ești ?

— Ai dreptate ! Dar m-ai făcut să-mi lase gura apă... trebuie neapărat să văd și eu ce-i pe acolo. Și am să găsesc vreun mijloc.

— Lasă prostiile, Caderousse.

— Am să mă dau drept lustruitorul de podele.

— Păi sînt covoare peste tot.

— Păcat ! Atunci o să trebuiască să mă mulțumesc să le văd toate numai cu gîndul.

— E cel mai bun lucru, crede-mă.

— Măcar încearcă să mă faci să înțeleg cam cum e pe acolo.

— Cum vrei să... ?

— Nimic mai lesne. Clădirea e mare ?

— Nici prea mare, nici prea mică.

— Și cum e împărțită ?

— Drace ! Mi-ar trebui cerneală și hîrtie ca să-ți fac o schiță.

— Iată-le, spuse repede Caderousse.

Și luă de pe un birou vechi o foaie de hîrtie albă, cerneală și o pană.

— Ține, spuse Caderousse, înseamnă-mi-le toate pe hîrtie, fiule.

Andrea luă pana, zîmbind într-ascuns, și începu :

— După cum ți-am spus, casa e așezată între curte și grădină ; uite așa, vezi ?

Și Andrea desenă grădina, curtea și casa.

— Zidurile sînt înalte ?

— Nu. Să tot aibă cel mult opt sau zece picioare.

— Nu-i prevăzător, cugetă Caderousse.

— În curte, se găsesc vase cu portocali, brazde de iarbă și desigur de flori.

— Capcane pentru lupți nu sînt ?

— Nu.

— Și grajdurile ?

— Sînt de o parte și de alta a porții zăbrele, aici unde ți le arăt.

Și Andreă continuă să deseneze.

— Ia să vedem cum e parterul, ceru Caderousse.

— La parter se află sufrageria, două saloane, sala de biliard, scara din vestibul și scărița dosnică.

— Dar ferestrele ?...

— Ferestrele sînt mărețe, atît de frumoase și de largi încît, pe cîntea mea, da, cred că un om de statură ta ar putea trece prin fiecare ochi.

— De ce naiba au mai făcut scări cînd au asemenea ferestre ?

— Ei, ce vrei ! Luxul !

— Obloane sînt ?

— Sînt și obloane, dar nu le folosesc niciodată. Contele ăsta de Monte-Cristo e un om ciudat ; îi place să vadă cerul pînă și în timpul nopții.

— Dar servitorii unde dorm ?

— Își au casa lor. Închipuie-ți un șopron frumos, cum intri, pe mîna dreaptă, unde sînt strînse-scările. Ei bine, deasupra șopronului ăstuia, sînt înșiruite camerele servitorilor, cu sonerii pentru fiecare încăpere.

— Drace ! Sonerii ! !

— Ce-ai spus ?...

— N-am spus nimic, atîta doar că trebuie să coste foarte mult pusul soneriilor. Și, te întreb : la ce sînt bune ?

— Mai înainte era un cîine care se plimba noaptea prin curte, dar l-au dus la casa din Auteuil, știi, acolo unde ai fost.

— Da.

— Eu îi spuneam chiar ieri : „Domnule conte, nu prea sînteți prevăzător, fiindcă atunci cînd vă duceți la Auteuil și vă luați servitorii cu dumneavoastră, casa rămîne singură“. „Și ce-i cu asta ?“ m-a întreat el. „Într-o bună zi s-ar putea să vă fure.“

- Și ce ți-a răspuns ?
- Ce mi-a răspuns ?
- Da.
- Mi-a răspuns : „Și ce-mi pasă dacă o să mă fure ?“
- Andrea, o fi avînd vreun birou cu mașinărie ?
- Cum vine asta ?
- Da, unul care-l prinde pe hoț, între zăbrele și-i cîntă un cîntecel. Am auzit că la ultima expoziție era o drăcie de asta...
- Ba n-are decît un birou de mahon, a cărui cheie am văzut-o mereu.
- Și nu-l fură nimeni ?
- Nu. Servitorii îi sînt credincioși pînă la unul...
- Ce de gologani trebuie să fie în biroul ăsta, ai ?
- Trebuie să aibă vreo... parcă poți să știi cîți are ?
- Și unde se află ?
- La primul etaj.
- Ia fă-mi puțin planul etajului întîi, pușorule, așa cum mi l-ai făcut și pe al parterului.
- Nu-i greu de loc.
- Și Andrea luă din nou pana.
- Uite, vezi, aici, la primul etaj, e o anticameră cu un salon ; la dreapta salonului se află biblioteca și camera de lucru ; în stînga salonului e dormitorul și camera de toaletă ; în camera asta de toaletă se află faimosul birou.
- E vreo fereastră pe acolo ?
- Sînt două, una aici și alta dincoace.
- Și Andrea desenă cele două ferestre acolo unde, pe schiță, încăperea făcea un unghi și arăta ca un pătrat mai mic adăugat la pătratul mai mare al dormitorului.
- Caderousse căzu pe gînduri.
- Și se duce des la Auteuil ? întrebă el.
- De două sau de trei ori pe săptămînă. De pildă, mîine, se duce să-și petreacă acolo și ziua și noaptea.
- Ești sigur ?

— M-a poftit la masă.

— Bravo ! Asta zic și eu viață ! spuse Caderousse,
casă în oraș, casă la țară !

— Iată ce înseamnă să fii bogat.

— Și ai să te duci la masă ?

— Cred că da.

— Și când măninci, te și culci acolo ?

— Dacă îmi face plăcere, mă culc. La conte sînt ca la
mine acasă.

Caderousse îl privi că și cum ar fi vrut să-i smulgă
adevărul din fundul inimii, dar Andrea scoase din buzunar
o cutie de țigări, luă o havană, o aprinse liniștit și începu
s-o fumeze netulburat.

— Cînd vrei să-ți dau cei cinci sute de franci ? îl în-
trebă el pe Caderousse.

— Chiar acum, dacă îi ai la tine.

Andrea scoase douăzeci și cînei de ludovici din buzunar.

— Gălbiori ? spuse Caderousse. Nu, mulțumesc !

— Nu cumva ți-e silă de ei ?

— Ba dimpotrivă, le dau toată cinstirea. Dar nu-i
vreau...

— Ai să cîștigi la schimb, dobitocule : aurul prețuiește
și el ceva.

— Păi toemai asta e. Și apoi zaraful îl va pune în ur-
mărire pe prietenul Caderousse, și apoi o să-i pună mîna
în gît, și apoi o să trebuiască să spună cine sînt fermierii
care-i plătesc parte din cîștig în aur. Lasă-te de prostii,
băiețar : dă gologani simpli, monezi rotunde, cu chipul
vreunui rege oarecare. O piesă de cinci franci poate să
aibă oricine.

— Îți dai seama că nu pot să am cincisute de franci
la mine : mi-ar fi trebuit un hamal să mi-i aducă.

— Atunci lasă-le acasă, la portar. E un om de treabă,
și am să trec să-i iau.

— Astăzi ?

— Nu. Mîine. Astăzi n-am timp.

— Bine, fie. Mișne, cînd am să plec la Auteuil, ți-i las.

— Nu cumva să uiți !

— Nici o grijă.

— Știi, îți spun asta fiindcă vreau să-i plătesc înainte servitoarei.

— S-a făcut. Dar cu asta, basta ! N-o să mai mă bați la cap niciodată, nu-i așa ?

— Niciodată !

Caderousse devenise atît de întunecat, încît Andrea se temu să nu fie silit să-și dea seama de schimbarea lui. De aceea se arătă și mai vesel, și mai nepăsător.

— Tare mai ești zîmbăreț, spuse Caderousse. Parcă ți-ai fi și căpătat moștenirea.

— Din nefericire n-am căpătat-o încă !... Dar în ziua cînd am s-o am...

— Ce-o să faci ?

— O să-mi aduc aminte de prieteni, atîta-ți spun...

— Da. Și cum ai memorie bună !...

— Ce vrei ? Îmi închipuiam că ai de gînd să mă jupoi !

— Ce idee ! Tocmai eu care, dimpotrivă, am de gînd să-ți mai dau încă un sfat,

— Care ?

— Să-ți lași aici diamantul de la deget. Ce naiba ! Doar n-oi fi avînd de gînd să ne dai în gît pe amîndoi ! Vrei să ne pierzi de faci asemenea neghiobii ?

— Cum neghiobii ? întrebă Andrea.

— Păi da ! Te gătești într-o livrea, te deghizezi în servitor și păstrezi în deget un diamant de patru sau cinci mii de franci !

— Drace ! Văd că te pricepi la prețuit !. De ce nu te faci prețuitor ?

— Mă pricep la diamante. Am avut și eu...

— Te sfătuiesc să te fălești cu asta, spuse Andrea, care fără să se minie, cum se temea Caderousse, fiindcă fusese iar jumulit, îi dădu inelul cu multă bunăvoință.

Caderousse îl cercetă cu atita atenție, încît Andrea își dădu seama limpede că încerca să-și dea seama după tăieturi, dacă giuvaierul era veritabil.

— E un diamant fals, spuse Caderousse.

— Haida-de ! făcu Andrea. Glumești ?

— Nu te supăra, putem să facem proba.

Și Caderousse se îndreptă spre fereastră, unde încercă diamantul pe un colț de geam. Se auzi geamul scrișnind.

— *Confiteor* !¹ spuse Caderousse punîndu-și inelul în degetul mic. Mă înșelam. Hoții ăștia de giuvaiergii imită atît de bine pietrele prețioase, încît nu mai are nimeni curajul să le spargă prăvăliile. Și așa, s-a prăpădit încă o ramură a meseriei...

— Acum ai terminat ? întrebă Andrea, sau mai ai să mă întrebi ceva ? Haina mea nu-ți trebuie ? Nu vrei și șapca ? Nu te sfii. Dacă ai pornit pe calea asta...

— Nu. La urma urmei ești băiat de treabă. Nu te mai rețin, și am să încerc, să mă lecuiesc de ambițiile mele.

— Bagă de seamă cînd vinzi diamantul, să nu pătești ce-ți era teamă că poți păți cu aurul...

— N-avea nici o grijă, n-am să-l vînd.

„N-o să-l vinzi, măcar pînă poimîine“, gîndi Andrea.

— Fericit pungaș ! spuse Caderousse. Te duci să-ți găsești slugile, caii, trăsura și logodnica.

— Sigur că da, răspunse Andrea.

— Ia ascultă, cred că o să-mi faci un dar de nuntă frumos în ziua cînd o să te însori cu fata prietenului meu Danglars.

— Ți-am mai spus că e o năzbitie pe care ți-ai băgat-o în cap.

— Cîtă zestre are ?

— Ți-am spus...

— Un milion ?

¹ Mărturisesc (lat.).

Andrea înălță din umeri.

— Fie și un milion, urmă Caderousse. N-o să ai nici odată atîta cît îți doresc eu.

— Mulțumesc, răspunse Andrea.

— Ți-am spus-o din toată inima, adăugă Caderousse, rîzînd cu rîsul lui gros. Așteaptă să te conduc.

— Nu-i nevoie.

— Ba da.

— De ce ?

— Fiindcă am un mic secret la ușa. E o măsură de prevedere pe care am socotit că trebuie s-o iau ; broască Huret și Fichet, revăzută și corectată de Gaspard Caderousse. Cînd o să fii capitalist, am să-ți fac și ție una la fel.

— Mulțumesc, răspunse Andrea. Am să te anunț cu opt zile înainte.

Apoi se despărțiră. Caderousse rămase lîngă scară pînă ce-l văzu pe Andrea, nu numai coborînd cele trei etaje, dar și traversînd curtea. Atunci reintră grăbit, încuie ușa cu grijă și începu să studieze ca un arhitect priceput schița lăsată de Andrea.

— Drăguțul de Benedetto ! făcu el. Cred că n-o să-i pară de loc rău să moștenească. Iar acela care va grăbi ziua cînd va putea să-și pipăie cele cinci sute de mii de franci, n-o să-i fie cel mai rău prieten...

Capitolul VIII

SPARGEREA

A doua zi după discuția de mai sus, contele de Monte-Cristo plecă într-adevăr la Arteuil împreună cu Ali, și cu mai mulți servitori, luînd acolo caii pe care voia să-i încerce. Ceea ce-l hotărîse mai ales la plecarea asta, la care nici nu se gîndise măcar în ajun, și la care Andrea nu se gîndise nici atîtă, fusese sosirea lui Bertuccio. Reîntors din Normandia, Bertuccio îi adusese vești despre casă și despre corvetă. Casa era gata, iar corveta, sosită de opt zile și ancorată într-un golful, după îndeplinirea tuturor formalităților cerute, împreună cu echipajul ei compus din șase oameni, era pregătită să pornească iar în larg.

Contele lăudă zelul lui Bertuccio și îl pofti să se gătească pentru o plecare pe curînd, rămînerea lui în Franța netrebuind să se prelungească mai mult de încă o lună.

— Acum, îi spuse el, aș putea fi nevoit să merg într-o noapte de la Paris la Tréport. Aș vrea opt schimburi de cai la popasurile înșirate pe drum, care să-mi îngăduie să fac cincizeci de leghe în zece ore.

— Excelența voastră și-a mai arătat dorința aceasta, răspunse Bertuccio, și caii sînt pregătiți. I-am cumpărat și i-am adăpostit eu însumi în locurile cele mai prielnice, adică în sate unde nu se oprește nimeni de obicei.

— Bine, îi spuse Monte-Cristo. Eu mai rămân aici o zi sau două, așa că fă cum e mai bine.

Pe cînd Bertuccio ieșea ca să dea poruncile în legătură cu rămînerea aici, Baptistin deschise ușa. El aducea o scrisoare pe o tavă de argint aurit.

— Ce cauți ? îl întrebă contele văzîndu-l plin de praf. Mi se pare că nu te-am chemat.

Fără să răspundă, Baptistin se apropie de contele și îi întinse scrisoarea.

— E importantă și grabnică, spuse el.

Contele deschise scrisoarea și citi :

„Domnul contele de Monte-Cristo e anunțat că, în noaptea asta chiar, un om se va strecura în locuința sa din Champs Elysées, ca să fure niște documente pe care le crede închise în biroul din camera de toaletă : se știe că domnul contele de Monte-Cristo e destul de curajos ca să nu ceară ajutorul poliției, ajutor care ar putea primejdui din plin interesele celui ce trimite această scrisoare. Domnul contele ar putea să-și facă singur dreptate, fie printr-o intrare care ar duce din dormitor în camera de toaletă, fie pîndind chiar în această cameră. Oamenii mulți și măsurile vădite de prevedere l-ar îndepărta cu siguranță pe răufăcător și l-ar face pe domnul de Monte-Cristo să piardă prilejul de a-și cunoaște un dușman pe care întîmplarea i l-a scos la iveală aceluia ce îi trimite știrea de față, știre pe care poate că nu va mai avea prilejul s-o reînnoiască dacă, neizbutind în prima lui încercare, răufăcătorul va încerca să facă încă una.“

La început, contele se gîndi că ar putea să fie la mijloc o înșelătorie de a tilharilor, o capcană grosolană prin care i se arăta o primejdie nu prea mare ca să îl atragă într-o primejdie cît se poate de serioasă. De aceea, fu cît pe aci să trimită scrisoarea unui comisar de poliție, cu toate că i se scrisese să nu facă asta, ba poate chiar din cauza

sfatului dat de prietenul necunoscut. Cînd, deodată, îi dădu prin minte că s-ar putea să fie, într-adevăr, vreun dușman de-al lui, deosebit, pe care numai el l-ar fi putut recunoaște și de la care, în acest caz, numai el ar fi putut trage foloase, așa cum trăsese Fiesco de la Maurul care încercase să-l ucidă. Îl cunoaștem pe conte ; nu-i nevoie să mai spunem că era îndrăzneț și puternic și că înfrunta imposibilul cu energia pe care numai oamenii superiori o au. Viața dusă mai înainte, hotărîrea luată și ținută, de a nu da înapoi în fața nimănui, îl făcuse pe conte să simtă bucuria de a gusta plăceri necunoscute în luptele duse uneori împotriva naturii, care e Dumnezeu, și împotriva lumii, care poate fi luată drept diavolul.

„Nu hîrțile vor ei să mi le fure, își spuse Monte-Cristo, ci vor să mă ucidă. Nu sînt hoți, ci ucigași. Nu vreau ca prefectul poliției să se amestece în treburile mele personale. Pe cîntea mea, sînt destul de bogat ca să-i scutesc bugetul de cheltuiala asta.”

Contele îl chemă înapoi pe Baptistin, care ieșise din cameră după ce adusese scrisoarea.

— Ai să te reîntorci la Paris, îi spuse el, și ai să aduci aici toți servitorii care au mai rămas. Am nevoie de toți la Auteuil.

— Să nu rămînă nimeni în casă, domnule conte ? întrebă Baptistin.

— Ba da, să rămînă portarul.

— Domnul conte să se gîndească că e departe de la căsuța portarului și pînă la locuință.

— Ei și ?

— S-ar putea jefui întreaga clădire fără ca portarul să audă vreun zgomot.

— Cine ar putea face asta ?

— Hoții.

— Ești un nerod, Baptistin. Chiar dacă hoții ar jefui toată casa, tot nu mi-ar pricinui atîta neplăcere cît îmi pricinuieste un serviciu neîndeplinit ca lumea.

Baptistin se înclină.

— M-ai înțeles ? adăugă contele. Adu-ți toți camarazii de la primul și pînă la ultimul, dar totul să rămînă ca de obicei. Închideți doar obloanele de la parter, și atît.

— Dar pe cele de la etajul întii ?

— Știi că nu le închid niciodată. Pleacă.

Contele porunci să i se aducă masa în apartamentul lui și să nu fie servit decît de Ali.

Mîncă, la fel de liniștit și de cumpătat ca de obicei, iar după masă îi făcu semn lui Ali să-l urmeze, apoi ieși prin porțiță, ajunse în Bois de Boulogne ca și cum s-ar fi plimbat; porni în mod firesc pe drumul spre Paris și amurgul îl găsi în fața casei din Champs Elysées.

Întreaga clădire era cufundată în întuneric. Doar o lumină slabă pîlpii în căsuța portarului, la vreo patruzeci de pași de clădire, după cum spusese Baptistin.

Monte-Cristo se rezemă de un copac și, cu privirea lui care arareori se înșela, cercetă aleea dublă, se uită cu luare-aminte la trecători, apoi privi de-a lungul străzilor vecine, ca să vadă dacă nu pîndea cineva pe acolo. Peste zece minute se convinse că nu-l pîndea nimeni. Atunci porni în grabă spre porțiță urmat de Ali, intră repede și, prin scara de serviciu a cărei cheie o avea la el, pătrunse în dormitor fără să deschidă sau să miște o singură perdea măcar și fără ca portarul însuși să fi bănuit că locuința, pe care o credea goală, își regăsise stăpînul.

Ajuns în dormitor, contele îi făcu semn lui Ali să se oprească, apoi trecu în camera de toaletă și o cercetă. Totul era neschimbat : prețiosul birou se afla la locul lui, cu cheia în broască. Monte-Cristo îl încuie de două ori, luă cheia, se reîntoarse la ușa dormitorului, scoase veriga dublă a zăvorului, și reintră.

În acest timp, Ali puneă pe masă armele cerute de conte, adică o carabină scurtă și o pereche de pistoale cu două țevi una peste alta, la fel de bune pentru ochit ca

și cele de tras la țintă. Astfel înarmat, contele ținea în mîini viața a cinci oameni.

Se făcuse aproape nouă și jumătate. Contele și Ali mîncară în grabă o bucată de pîine și băură un pahar cu vin de Spania. Apoi Monte-Cristo dădu la o parte unul dintre pereții mobili care îi îngăduiau să vadă dintr-o odaie într-alta. El își ținea la îndemînă pistoalele și carabina, iar Ali, stînd în picioare alături, ținea în mînă una dintre acele securi arabe care nu și-au mai schimbat forma încă de pe vremea cruciadelor.

Printr-o fereastră a dormitorului, paralelă cu fereastra camerei de toaletă, Monte-Cristo putea privi în stradă.

Trecură astfel două ore. Se lăsase un întuneric de nepătruns și totuși, Ali, datorită naturii sale sălbatice, și contele, datorită fără îndoială unei însușiri dobîndite, deslușeau în beznă pînă și cele mai slabe clătînări ale arborilor din curte.

Lumina din căsuța portarului se stînsese de mult.

Se putea bănuî că atacul, dacă într-adevăr fusese plănuît un atac, avea să aibă loc prin scara parterului și nu prin vreo fereastră. După părerea lui Monte-Cristo, răufăcătorii voiau să-i ia viața și nu banii. De aceea, ei aveau să atace dormitorul, iar în dormitor aveau să ajungă fie prin scara dosnică, fie prin fereastra camerei de toaletă.

Monte-Cristo îl puse pe Ali de pază la ușa scării, iar el rămase să supravegheze camera.

Orologiul de la Domnul Invalizilor bătu ora douăsprezece fără un sfert. Vîntul de apus aducea odată cu răbufnirile lui umede sunetele lugubre ale celor trei bătaî.

Cînd ultima bătaie se stînsese, lui Monte-Cristo i se păru că aude un zgomot ușor, venind dinspre camera de toaletă. Acest prim zgomot, sau mai bine zis această scîrțîitură, fu urmată de o a doua, de o a treia. La cea de a patra, contele știu la ce trebuie să se aștepte. O mînă

sigură și pricepută tăia cu un diamant cele patru laturi ale geamului.

Monte-Cristo simți cum îi zvîcnește inima din ce în ce mai tare. Oricît de obișnuiți cu primejdiile ar fi oamenii, oricît de bine ar ști ce pericole îi amenință, ei înțeleg totdeauna, după zvîcniturile inimii sau după fiorii care-i străbat, deosebirea uriașă ce există între vis și realitate, între lucrul plănuit și lucrul împlinit.

Cu toate acestea, Monte-Cristo nu făcu decît un semn ca să-i atragă atenția lui Ali. Ali, înțelegînd că primejdia venea dinspre camera de toaletă, se apropie cu un pas de stăpînul său.

Monte-Cristo abia aștepta să știe cu ce dușman și cu cîți anume avea a face.

Fereastra la care se lucra era tocmai în fața deschizăturii prin care contele privea în camera de toaletă. De aceea el își aținti ochii pe fereastră și văzu o umbră profilîndu-se, mai întunecată decît întunericul. Apoi, unul dintre carourile geamului deveni cu totul opac, ca și cum cineva ar fi lipit o coală de hirtie deasupra și căroul se sparse fără să cadă. Prin deschizătura făcută se strecură un braț care căuta ivărul. Peste o clipă fereastra se învîrți în balamale și un om intră.

Omul era singur.

— Îndrăzneț pungaș, gîndi Monte-Cristo.

În clipa aceea, el simți cum Ali îi atîngea ușor umărul. Monte-Cristo se întoarse spre el : Ali îi arăta fereastra camerei în care se găseau și care dădea spre stradă.

Monte-Cristo făcu trei pași spre fereastră ; el cunoștea nemaipomenita finețe a simțurilor credinciosului său servitor. Și, într-adevăr, văzu încă un om desprinzîndu-se din dreptul unei porți și urcîndu-se pe un stîlp. Omul părea că vrea să vadă ce se petrecea în casă.

— Bun ! își spuse Monte-Cristo. Sînt doi : unul lucrează, celălalt stă la pîndă.

El îi făcu semn lui Ali să nu-l piardă din ochi pe omul din stradă și se reîntoarse la cel din camera de toaletă.

Tăietorul de geamuri intrase și dibuia, cu brațele întinse înainte.

În cele din urmă păru că-și dă seama de tot ce se afla în preajmă ; camera de toaletă avea două uși : spărgătorul încercă să tragă zăvoarele.

Cînd se apropie de ușa dormitorului, Monte-Cristo crezu că are de gînd să intre și-și pregăti un pistol. Dar nu auzi altceva decît zgomotul zăvoarelor alunecînd în inelele lor de aramă. Vizitatorul nocutru luase o măsură de prevedere, și atîta tot. Neștiind nimic despre grija lui Monte-Cristo de a înlătura verigile zăvorului, putea să se creadă acum ca la el acasă și să lucreze în liniște.

Singur și nestîngerit în mișcări, omul scoase din fundul buzunarului un obiect pe care contele îl zări. După ce puse obiectul pe o mescioară, spărgătorul se îndreptă spre birou, pipăi în dreptul broaștei și observă că, împotriva așteptării sale, cheia lipsea.

Dar tăietorul de geamuri era un om prevăzător și luase dinainte măsuri pentru asemenea cazuri. Contele auzi curînd clinchetul fierului care se lovește de alt fier, iscat atunci cînd e mișcată legătura de chei fără formă adusă de lăcătușii chemați să deschidă o ușă. Șperacelor acestora, spărgătorii le spun „privighetori“, fără îndoială din pricina plăcerii de a le asculta cîntecul nocturn, cînd cheile se lovesc de broască.

— Nu-i decît un hoț, zîmbi dezamăgit Monte-Cristo.

Dar omul, aflîndu-se în întuneric, nu-și putea alege unealta potrivită. Atunci el folosi obiectul pus pe măsută, învîrti un șurub și o lumină palidă și totuși de ajuns ca să se poată vedea, își îndreptă razele aurite pe mîinile și pe fața spărgătorului.

— Ia te uită ! făcu deodată Monte-Cristo, dîndu-se înapoi surprins. Este...

Ali își ridică secula.

— Nu mișca ! îi șopti încet de tot Monte-Cristo. Lasă secula. N-am nevoie de arme aici.

Apoi mai adăugă câteva cuvinte vorbind și mai încet, căci oricât de slabă fusese exclamația sa de mirare, ea îl făcuse să tresară pe spărgătorul care rămăsese neclintit ca o statuie. Monte-Cristo dădu o poruncă, iar Ali porni îndată, pășind pe virfurile picioarelor, și aduse dintr-un cuier un veșmînt negru și o pălărie triunghiulară. În acest timp, Monte-Cristo își lepădă repede redingota, vesta și cămașa. La fișia de lumină ce străbătea prin crăpătura peretelui se putu vedea că poartă o tunică mlădioasă și fină din zale de oțel, de acelea dintre care, pe ultima, o purtase poate în Franța — unde nu se mai teme nimeni de pumnale — regele Ludovic al XVI-lea, care își ferise pieptul de cuțit, dar își pierduse capul sub secul.

Tunica de zale dispăru curînd sub o sutană lungă, iar părul contelui fu acoperit de o perucă tunsă popește. Pălăria trunghiulară pusă peste perucă desăvîrși transformarea contelui în abate.

Între timp, spărgătorul, nemaiauzind nimic, se ridicase. Și, pe cînd Monte-Cristo își înfăptuia transformarea, el se îndreptă spre biroul, a cărui broască începu să scîrțîie sub *privighetoare*.

— Bun ! Mai ai câteva minute, șopti Monte-Cristo, care fără îndoială că se bizuia pe vreun secret al biroului, necunoscut de spărgător, oricît de iscusit ar fi fost el.

De aceea se îndreptă spre fereastră.

Omul din stradă, pe care-l văzuse cătărîndu-se pe un stîlp, se coborîse și se plimba mereu de-a lungul străzii. Dar, lucru ciudat, în loc să se neliniștească din pricina celor ce ar fi putut veni fie dinspre Champs Elysées, fie din foburgul Saint-Honoré, el nu părea preocupat decît de ce se petrecea la conte, și toate mișcările lui n-aveau

alt scop decît să-i ajute să vadă ce se petrecea în camera de toaletă.

Deodată Monte-Cristo își dădu o palmă peste frunte și lăsă să-i rățăcească pe buze un zîmbet tăcut.

Apoi, apropiindu-se de Ali, îi șopti :

— Stai aici. Stai ascuns în întuneric. Și orice zgomot vei auzi, orice s-ar întîmpla, nu veni decît dacă te strig pe nume.

Ali dădu din cap în semn că a înțeles și că se va supune.

Atunci Monte-Cristo scoase dintr-un dulap o luminare aprinsă și, în clipa cînd spărgătorul era pe de-a-ntregul ocupat cu descuiatul broaștei, el deschise încetîșor ușa, avînd grijă ca lumina pe care o purta în mîna să-i cadă în întregime pe față.

Ușa se deschise atît de încet, încît spărgătorul nu auzi zgomotul. Dar, spre marea sa uimire, el văzu deodată camera luminîndu-se.

Spărgătorul se întoarse.

— Ei ! Bună seara, dragă domnule Caderousse, spuse Monte-Cristo. Ce naiba cauți aici, la ora asta ?

— Abatele Busoni ! strigă Caderousse.

Și neștiind cum de ajunsese pînă la el apariția aceasta ciudată, fiindcă încuiase ușile, Caderousse lăsă să-i cadă legătura de chei false și rămase încremenit și năucit.

Monte-Cristo se așează între Caderousse și fereastră, tăjindu-i astfel spărgătorului îngrozit singura cale de fugă.

— Abatele Busoni ! repetă Caderousse, ațintindu-și ochii buimăciți asupra contelui.

— Fără îndoială că abatele Busoni, spuse Monte-Cristo. Abatele Busoni în persoană, și-mi face plăcere că mă recunoști, dragă domnule Caderousse. Asta dovedește că ai memorie bună, fiindcă de nu mă înșel, în curînd se vor împlini zece ani de cînd nu ne-am mai văzut.

Calmul, ironia, puterea aceasta îl îngroziră peste măsură pe Caderousse.

— Abatele ! Abatele ! șopti el, strângînd din pumni și clătănînd din dinți.

— Ai vrut, așadar, să-l jefuiești pe contele de Monte-Cristo ? continuă pretinsul abate.

— Părinte, șopti Caderousse, căutînd să ajungă la fereastra pe care contele i-o acoperea fără milă, părinte, nu știi... Vă rog să credeți... Vă jur...

— Un geam tăiat, continuă contele, o lanternă oarbă, o legătură de chei false, un birou pe jumătate forțat... E limpede ce căutai aici.

Caderousse se sugruma cu cravata, căuta un colț unde să se ascundă, o gaură pe unde să dispară.

— Haide, spuse Monte-Cristo. Văd că nu te-ai schimbat de loc, domnule ucigaș.

— Părinte, fiindcă știți totul, atunci trebuie să știți că nu eu, ci Carconta... asta a fost recunoscut la proces, fiindcă nu m-au osîndit decît la galere.

— Și ți-ai făcut toată osînda de te găsesc acum gata să începi alta ?

— Nu părinte. Am fost eliberat de cineva.

— Eliberatorul tău a făcut un bun serviciu omenirii !

— Îi făgăduisem, totuși..., spuse Caderousse.

— Așadar, iar ai pornit pe vechiul drum ? îl întrepruse Monte-Cristo.

— Vai, da ! suspină Caderousse foarte neliniștit.

— Rău faci că reîncepi... Dacă nu mă înșel, din pricina asta ai să fii dat pe mîna călăului. Atîta pagubă, diavole ! cum spun ștregarii din țara mea.

— Părinte, am fost împins de ceva...

— Toți criminalii spun asta.

— Nevoia...

— Ia lasă, continuă Busoni disprețuitor. Nevoia te poate împinge să ceri de pomană, să furi o piine de la un

brutar, dar nu să spargi un birou într-o casă pe care o crezi nelocuită. Și tot din nevoie l-ai ucis, — ca să ai și banii și diamantul — pe giuvaergiul Joannès, atunci când ți-a numărat patruzeci și cinci de mii de franci în schimbul diamantului pe care ți-l dădusem ?

— Iertare, părinte ! gemu Caderousse. M-ați mai salvat o dată. Salvați-mă și a doua oară.

— Nu prea îmi vine.

— Sinteți singur, părinte ? întrebă Caderousse împreunându-și mâinile, sau ați adus jandarmi să mă ia ?

— Sint singur, răspunse abatele. Și tot mi-e milă de tine, și te-aș lăsa, chiar cu riscul noilor nenorociri pe care le-ar putea aduce slăbiciunea mea, dacă mi-ai spune adevărul.

— Părinte, strigă Caderousse împreunându-și mâinile și apropiindu-se cu un pas de Monte-Cristo, pot să spun cu adevărat că sinteți salvatorul meu.

— Susții că te-a eliberat cineva de la ocnă ?

— Pe cineea mea că da, părinte.

— Cine ?

— Un englez.

— Cum îl chema ?

— Lordul Wilmore.

— Îl cunosc. Am să-mi pot da seama dacă minți.

— Părinte, vă spun adevărul curat.

— Englezul acela te ocrotea, așadar ?

— Nu pe mine, ci pe un tânăr corsican, legat în același lanț cu mine.

— Cum se numea tânărul corsican ?

— Benedetto.

— Țsta e un nume de botez.

— N-avea altul. Era copil găsit.

— Așadar tânărul a evadat împreună cu tine ?

— Da.

— Cum ați făcut ?

— Lucram la Saint Mandrier, lângă Toulon. Cunoașteți Saint Mandrier ?

— Îl cunosc.

— Ei bine, în timp ce toată lumea dormea de la amiază pînă la unu...

— Ocași care-și fac siesta ! Să mai zică cineva că o duc rău flăcăii ăștia !

— Ce să-i faci, răspunse Caderousse. Nu poți munci întruna. Doar nu sîntem cîini !

— Norocul cîinilor ! spuse Monte-Cristo.

— Așadar, pe cînd ceilalți se odihneau, noi ne-am depărtat un pic, ne-am tăiat cătușele cu o pilă trimisă de englez și am scăpat înotînd.

— Ce s-a întîmplat cu Benedetto ?

— Nu mai știu.

— Ar trebui să știi, totuși...

— Zău că nu mai știu. Ne-am despărțit la Hyères. Și ca să dea și mai multă greutate cuvintelor sale, Caderousse se mai apropie cu un pas de abatele care stătea nemișcat, mereu calm și întrebător.

— Minți ! spuse abatele Busoni cu un ton nespus de autoritar.

— Părinte !...

— Minți ! Benedetto ți-e încă prieten și poate că te servești de el ca de-un complice.

— Părinte !

— Cum ai trăit de cînd ai părăsit Toulonul ? Răspunde !

— Cum am putut...

— Minți ! spuse a treia oară abatele, cu un accent și mai poruncitor.

Caderousse îl privi îngrozit.

— Ai trăit cu banii pe care ți i-a dat el !

— Așa e ! mărturisi Caderousse. Benedetto a ajuns fiul unui mare senior.

- Cum putea să ajungă fiul unui mare senior ?
- Copil din flori...
- Și cum îl cheamă pe senior ?
- Conte de Monte-Cristo. E chiar acela în a cărui locuință ne găsim.
- Benedetto, fiul contelui ? întrebă Monte-Cristo, mirat la rîndul său.
- Drace ! Trebuie să cred așa, din moment ce contele i-a găsit un tată fals, i-a făcut un venit de patru mii de franci pe lună și îi lasă cinci sute de mii de franci prin testament.
- Așa ! făcu abatele care începea să înțeleagă. Și pînă una, alta, ce nume poartă tînărul ?
- Se numește Andrea Cavalcanti.
- Va să zică e tînărul pe care prietenul meu, contele de Monte-Cristo, îl primește în casă și care se va însura cu domnișoara Danglars ?
- Întocmai.
- Și tu înduri asta, ticălosule ! Tu care-i cunoști viața și mîrșăviile ?
- Păi de ce ați vrea să-l împiedic să ajungă cineva ? se miră Caderousse.
- Adevărat ! Nu trebuie să îl previi tu pe domnul Danglars. Am să-l previn eu.
- Să nu faceți asta, părinte !...
- De ce nu ?
- Fiindcă o să ne pierdem pîinea.
- Și, crezi că pentru a păstra pîinea unor ticăloși ca voi am să mă fac tăinuitorul vicleniei voastre, complicele crimelor voastre ?
- Părinte ! spuse Caderousse, apropiindu-se și mai mult.
- Am să-i spun totul.
- Cui ?
- Domnului Danglars.

— Pe toți dracii ! strigă Caderousse scoțind un pumnal de sub haină și lovindu-l pe conte în plin piept, n-ai să spui nimic, popă !

Spre marea uimire a lui Caderousse, pumnalul, în loc să pătrundă în pieptul contelui, alunecă de parcă s-ar fi tocit.

Și în același timp contele prinse cu mîna stîngă încheietura ucigașului și o răsuci cu atîta putere încît cuțitul scăpă din degetele înțepenite, iar Caderousse scoase un strigăt de durere.

Dar Monte-Cristo, fără să se oprească la auzul strigătului, răsuci și mai departe încheietura banditului, pînă ce, cu brațul scrîntit, acesta se prăbuși mai întîi în genunchi, apoi cu fața la pămînt.

Monte-Cristo îi apăsă piciorul pe cap și-i spuse :

— Nu știu ce mă oprește să-ți sfărîm țeasta, ticălosule !

— Iertare ! Iertare ! strigă Caderousse.

Monte-Cristo își retrase piciorul.

— Ridică-te ! porunci el.

Caderousse se ridică.

— Drace ! Ce mai pumni aveți, părinte ! făcu el frecîndu-și brațul amortit de cleștele de fier care-l strînsese. Drace ! Aveți niște pumni !

— Tăcere ! Dumnezeu mi-a dat puterea să împlînzesc o fiară crudă ca tine. Eu lucrez în numele Domnului, Amintește-ți asta, ticălosule, și află că dacă te cruț în clipa de față, e tot ca să fac voia Domnului.

— Uf ! gemu Caderousse, îndurerat.

— Ia pana și hîrtia, și scrie ce-am să-ți dictez.

— Nu știu să scriu, părinte !

— Minți ! Ia pana și hîrtia !

Caderousse, stăpînit de puterea aceasta superioară, se așeză și scrise :

„Domnule, omul pe care-l primiți în casa dumneavoastră și căruia i-ați hărăzit-o pe fiica dumneavoastră e un fost ocnaș, scăpat odată cu mine din ocna de la Toulon. Acolo el avea numărul 59, iar eu aveam numărul 58.

Numele lui era Benedetto. Dar nici el nu știe cum îl cheamă cu adevărat, fiindcă nu și-a cunoscut niciodată părinții.“

— Semnează, continuă contele.

— Așadar, îmi vreți pieirea ?

— Dacă ți-aș dori pieirea, dobitocule, te-aș tîri pînă la primul post de poliție. De altfel, atunci cînd răvașul tău va ajunge la adresă, pe semne că tu nu vei mai avea de ce te teme. Semnează, deci !

Caderousse semnă.

— Și acum, adresa : „Domnului Baron Danglars, ban-cher, strada Chaussée d'Antin“.

Caderousse scrisese adresa.

Abatele luă scrisoarea.

— Acum e gata, spuse el, pleacă !

— Pe unde ?

— Pe unde ai venit.

— Vreți să ies tot prin fereastra asta ?

— Ai știut să intri prin ea.

— Vă gîndiți să-mi faceți vreun rău, părinte ?

— Dobitocule, la ce vrei să mă gîndesc ?

— De ce nu-mi deschideți ușa ?

— La ce bun să-l trezim pe portar ?

— Părinte, spuneți-mi măcar că nu-mi doriți moartea.

— Nu vreau decît ce vrea Dumnezeu.

— Jurați-mi că n-o să mă loviți cînd am să cobor.

— Neghiobule, lașule !

— Ce aveți de gînd să faceți cu mine ?

— Asta te întreb și eu. Am încercat să fac din tine un om fericit și n-am făcut decît un ucigaș.

— Părinte ! se rugă Caderousse. Mai încercați odată !
— Fie, răspunse Monte-Cristo. Ascultă : știi că eu îmi țin cuvîntul !

— Da, răspunse Caderousse.

— Dacă ajungi acasă nevătămat...

— În afară de dumneavoastră, de ce m-aș mai teme ?

— Dacă ajungi acasă nevătămat, părăsește Parisul, pleacă din Franța și, oriunde te vei afla, cît timp te vei purta cinstit, am să-ți trimit o pensioară. Căci dacă ajungi acasă nevătămat, atunci...

— Atunci ?... întrebă Caderousse, înfiorîndu-se.

— Atunci am să cred că Dumnezeu te-a iertat și am să te iert și eu.

— Pe cît e de adevărat că sînt creștin, bligui Caderousse, dîndu-se înapoi, pe atîta mă faceți să mor de frică !

— Hai, pleacă, îi spuse Monte-Cristo arătîndu-i cu degetul fereastra.

Caderousse, necrezînd încă pe deplin în făgăduiala dată, trecu prin fereastră și puse piciorul pe scară.

Acolo se opri trîmzurînd.

— Acum coboară, îi spuse abatele încrucișîndu-și brațele.

Caderousse începu să înțeleagă că n-avea de ce se teme din partea abatelui și coborî.

Atunci contele se apropie cu lumînarea, în așa fel încît se putea zări dinspre Champs-Élysées cum un om cobora fereastra, luminat de un alt om.

— Ce faceți, părinte ? întrebă Caderousse. Dacă trece o patrulă ?...

Și suflă în lumînare. Apoi continuă să coboare. Dar numai cînd simți pămîntul grădinii sub tălpi se liniști pe deplin.

Monte-Cristo se reîntoarse în dormitor și, aruncînd o privire grăbită dinspre curte spre stradă, îl văzu mai întîi

pe Caderousse care, după ce coborîse, făcea ocolul grădinii și se ducea să-și proptească scara de marginea zidului, ca să iasă printr-un alt loc decît acela pe unde intrase.

Apoi, uitîndu-se în stradă, îl văzu pe omul care părea că așteaptă, alergînd de-a lungul străzii și așezîndu-se chiar sub locul pe unde avea să coboare Caderousse.

Caderousse urca scara încet. Ajuns pe ultimele trepte, își trecu capul pe deasupra zidului ca să se încredințeze că strada era cu desăvîrșire pustie.

Nu se vedea nici un om, nu se auzea nici un zgomot...

Orologiul Domului bătuse ora unu.

Atunci Caderousse încălecă pe coama zidului și trăgînd scara o trecu de partea cealaltă, apoi începu să coboare, sau mai degrabă să alunecă de-a lungul treptelor, manevră îndeplinită cu atîta iscusință încît se vedea cît de colo că era deprins cu ea.

Dar, odată pornit să coboare, nu se mai putu opri. Zădarnic văzu un om repezîndu-se din umbră în clipa cînd ajunsese la jumătatea drumului ; zădarnic văzu un braț ridicîndu-se în clipa cînd atîngea pămîntul ; înainte de a se putea apăra, brațul ridicat îl lovi în spate cu atîta furie, încît el dădu drumul scării strigînd :

— Ajutor !

O a doua lovitură îi pătrunse aproape imediat în pîn-tece și Caderousse se prăbuși, strigînd :

— Săriți ! Mă omoară !

Și, în sfîrșit, pe cînd se zvîrcolea în țărînă, ucigașul îl apucă de păr și îi mai dădu o lovitură de cuțit, în piept.

Caderousse voi să strige și de data aceasta, dar nu izbuti decît să geamă și, gemînd, lăsă să curgă trei șuvoaie de sînge, izvorîte din cele trei răni.

Văzîndu-l că nu mai strigă, ucigașul îi răsuci capul, ținîndu-l de păr. Caderousse avea ochii închiși și gura strîmbată. Ucigașul îl crezu mort ; îi dădu drumul și dispăru.

Atunci Caderousse, simțindu-l că se depărtează, se ridică într-un cot și, cu o voce sfârșită, strigă, făcând un ultim efort :

— Ucigașul ! Mor ! Săriți, părinte ! Ajutor !

Strigătul lui înfricoșător străpunse întunericul nopții. Ușa scării dosnice se deschise, apoi se deschise porțița grădinii, și Ali împreună cu stăpînul său, purtînd torțe aprinse, veniră în fugă spre muribund.

Capitolul IX

MÎNA LUI DUMNEZEU

Caderousse continua să strige cu voce jalnică :

— Părinte ! Ajutor ! Ajutor !

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Monte-Cristo.

— Ajutor ! repetă Caderousse. M-a ucis !

— Iată-ne ! Curaj !

— S-a sfîrșit ! Ați sosit prea tîrziu. Ați sosit ca să mă vedeți dîndu-mi sufletul. Ce lovituri ! Cit sînge !...

Și Caderousse leșină.

Ali și stăpînul său îl ridicară și îl duseră într-o odaie. Acolo, Monte-Cristo îi făcu semn lui Ali să-l dezbrace pe răniț și cercetă cele trei răni cumplite ale nenorocitului.

— Doamne ! spuse el, răzbunarea ta se lasă uneori așteptată ; dar cred că atunci coboară și mai deplină din cer.

Ali își privi stăpînul ca și cum ar fi vrut să-l întrebe ce trebuia să facă.

— Du-te și caută-l pe domnul procuror regal Villefort care locuiește în foburgul Saint-Honoré. Adu-l aici. În drum, trezește-l pe portar și trimite-l după un medic.

Ali se supuse și-l lăsă pe falsul abate singur, la căpătîiul lui Caderousse, care încă nu se trezise din leșin. Cînd nefericitul deschise ochii, contele, așezat la cîțiva pași de el, îl privea cu o expresie de pioșenie întunecată, în timp ce buzele i se mișcau pîrînd că murmură o rugăciune.

— Un medic, părinte, un medic ! gemu Caderousse.

— Am trimis să aducă unul, răspunse abatele.

— Știu că e zadarnic și că n-o să mai scap cu viață, dar poate că va putea să-mi dea puteri și voi avea timp să fac o declarație.

— În legătură cu ce ?

— Cu ucigașul meu.

— Îl cunoști așadar ?

— Cum să nu-l cunosc ! Da, îl cunosc : e Benedetto !

— Tinărul corsican ?

— El însuși !

— Prietenul tău ?

— Da. După ce mi-a dat planul casei contelui, nădăjduind, fără îndoială, că-l voi uide și că va rămîne astfel moștenitorul lui, sau că voi fi ucis și va scăpa de mine, m-a așteptat în stradă și m-a asasinat.

— Cînd am trimis după medic, am trimis și după procurorul regal.

— Are să vină prea tîrziu, prea tîrziu ! gemu Caderousse. Simt că mă părăsesc puterile.

— Așteaptă, îi spuse Monte-Cristo.

Contele ieși și se reîntoarse după cinci minute, aducînd o sticlută.

Ochii muribundului, îngrozitor de ficși, nu părăsiseră nici o clipă, tot timpul cît lipsise Monte-Cristo, ușa prin care simțea din instinct că-i va veni ajutor.

— Grăbiți-vă, părinte ! Grăbiți-vă ! Simt cum mă cuprinde iar leșinul.

Monte-Cristo se apropie și turnă pe buzele învinețite ale rănitului trei sau patru picături din licoarea aflată în sticlută.

Caderousse oftă.

— Mi-ați turnat viață, spuse el. Mai dați-mi... Mai dați-mi...

— Două picături mai mult te-ar uide, îi răspunse abatele.

— De-ar veni odată cineva să-l pot denunța pe ticălos !
— Vrei să-ți scriu eu declarația ? Tu ai să semnezi.
— Da... da... răspunse Caderousse, ai cărui ochi luceau la ideea acestei răzbunări îndeplinite după moarte.

Monte-Cristo scrise :

...Mor, ucis de corsicanul Benedetto, care a stat în lanțuri împreună cu mine la Toulon și avea numărul 59“.

— Grăbiți-vă ! Grăbiți-vă ! strigă Caderousse, altfel n-am să mai pot semna.

Monte-Cristo îi întinse pana. Rănitul își adună ultimele puteri, semnă și recăzu pe pat, îngăimînd :

— Restul îl veți povesti dumneavoastră, părinte. Veți spune că și-a luat numele Andrea Cavalcanti, că locuiește la Hotel des Princes, că... Ah ! Doamne ! Doamne ! Mor !

Și Caderousse leșină pentru a doua oară.

Abatele îi dădu să respire mirosul licoarei. Rănitul deschise iar ochii.

Dorința de răzbunare nu-l părăsise nici în timpul leșinului.

— O să spuneți toate, nu-i așa, părinte ?

— Toate, și încă ceva în plus.

— Ce o să spuneți ?

— Am să spun că ți-a dat, fără îndoială, planul casei acesteia nădăjduind că vei fi ucis de conte. Am să spun că l-a prevenit pe conte printr-o scrisoare. Am să spun că, deoarece contele lipsea, am primit eu scrisoarea și am vegheat, așteptîndu-te.

— Și o să fie ghilotinat, nu-i așa ? întrebă Caderousse. Îmi făgăduiți că o să fie ghilotinat ? Mor cu nădejdea asta, ea mă ajută să mor.

— Am să spun că a venit după tine, continuă contele, că te-a pîndit tot timpul, că atunci cînd te-a văzut ieșind a dat fuga în locul unde aveai să cobori și s-a ascuns acolo.

— L-ați văzut dumneavoastră ?

— Adu-ți aminte cuvintele mele : „Dacă te întorci acasă nevătămat, am să cred că te-a iertat Dumnezeu și te voi ierta și eu“.

— Și nu m-ați prevenit ? strigă Caderousse încercînd să se ridice în coate. Știați că am să fiu ucis cînd voi ieși de aici și nu m-ați prevenit !

— Nu, fiindcă în mîna lui Benedetto vedeam dreptatea lui Dumnezeu și aș fi săvîrșit o nelegiuire împotriva-vîndu-mă intențiilor providenței.

— Dreptatea lui Dumnezeu ! Nu mai îmi vorbiți de ea, părinte. Dacă ar exista o dreptate a lui Dumnezeu, știți mai bine ca oricine că există oameni care ar trebui pedepsiți și nu sînt.

— Răbdare, spuse abatele cu un glas care îl înfioră pe muribund, răbdare !

Caderousse îl privi mirat.

— Și apoi, urmă abatele, Dumnezeu e milostiv pentru toți, așa cum a fost și pentru tine : înainte de a fi judecător, el este tată.

— Va să zică dumneavoastră credeți în Dumnezeu ? întrebă Caderousse.

— Dacă aș fi avut nenorocirea să nu cred pînă acum, răspunse Monte-Cristo, aș crede acum, uitîndu-mă la tine !

Caderousse își ridică pumnii crispați spre cer.

— Ascultă, îi spuse abatele, întinzîndu-și mîna spre rănit ca și cum ar fi vrut să-i poruncească credința : iată ce a făcut pentru tine. Dumnezeu acesta pe care refuzi să-l recunoști în clipa cea de pe urmă a vieții tale : ți-a dat sănătate, putere, o muncă sigură, și chiar prieteni, în sfîrșit, ți-a dat viață așa cum trebuie să o aibă omul ca să fie blind, cu liniștea și conștiința îndeplinirii dorințelor lui firești. În loc să folosești darurile Domnului, atît de rar hărăzite de el pe deplin, tu iată ce ai făcut : te-ai lăsat pradă trîndăviei, beției, și în beție ți-ai trădat unul dintre cei mai buni prieteni.

— Ajutor ! strigă Caderousse. N-am nevoie de popă, ci de medic. Poate că nu sînt rănit de moarte, poate că n-am să mor încă, poate că mai e vreo nădejde de scăpare !

— Ești atît de grav rănit, încît fără cele trei picături de licoare pe care ți le-am turnat adineauri, ți-ai fi dat sufletul pînă acum. Deci, ascultă-mă !

— Ce preot ciudat sînteți dumneavoastră, care-i deznădăjduiți pe muribunzi în loc să-i consolati !

— Ascultă, continuă abatele, cînd ți-ai trădat prietenul, Dumnezeu a început, nu să te lovească, ci să te prevină. Ai sărăcit și ai flămînzit ; ți-ai petrecut, învidiind pe alții, o jumătate din viață, pe care ți-o puteai petrece dobîndind și te și gîndeai la crimă dîndu-ți ție însuți scuza necesității, cînd Dumnezeu a făcut o minune cu tine, cînd Dumnezeu, prin mîinile mele, ți-a trimis în sărăcia ta o avere, strălucită pentru tine, nefericitule, care nu avu-seși niciodată nimic. Dar bogăția neașteptată, nesperată, uluitoare, nu ți-a mai ajuns din clipa cînd a fost a ta. Ai vrut s-o dublezi ; prin ce mijloace ? Printr-o crimă. Și ai dublat-o. Atunci Dumnezeu ți-a smuls-o, dîndu-te pe mîna dreptății oamenilor.

— Nu eu am vrut să-l ucid pe evreu, gemu Caderousse. Carconta e de vină !

— Da, spuse Monte-Cristo, și tot Dumnezeu, mereu milostiv, de data asta n-am să spun drept, căci dreptatea lui te-ar fi ucis — tot Dumnezeu, mereu milostiv, a îngăduit ca judecătorii să fie mișcați auzindu-ți cuvintele și să-ți lase viața.

— Pe naiba ! Ca să mă trimită la ocnă pe viață ; frumoasă milostenie !

— Milostenia asta, ticălosule, ai privit-o ca atare, atunci cînd ți-a fost făcută. Inima ta lașă, care tremura în fața morții, a zvicnit de bucurie cînd ți s-a anunțat rușinea pe viață, fiindcă și tu ți-ai spus ca toți ocnașii : „Ocna are o poartă, pe cîtă vreme mormîntul n-are nici una“. Și aveai dreptate, căci poarta asta a ocnei ți s-a deschis în-

tr-un fel cu totul neașteptat : un englez vizitează Toulonul ; el jurase să scoată doi oameni din ticăloșie : alegerea lui cade asupra ta și a celui de lângă tine. O a doua bogăție coboară din ceruri asupra ta și îți regăsești totodată și banii și liniștea, poți să reîncepi să trăiești viața tuturor oamenilor, tu care fuseseseși osîndit să trăiești viața ocnașilor. Și atunci, nelegiuitule, atunci începi să-l mîinii pe Dumnezeu pentru a treia oară. N-am destul, îți spuneai, cînd aveai mai mult decît avuseseseși vreodată, și săvîrșești o a treia nelegiuire, fără rost, fără scuză. Dumnezeu nu te-a mai răbdător și te-a pedepsit.

Caderousse își pierdea puterile văzînd cu ochii.

— Apă, ceru el, mi-e sete... Mă arde !

Monte-Cristo îi dădu un pahar cu apă.

— Ticălosul de Benedetto, gemu Caderousse înapoiind paharul, el o să scape, totuși !

— N-o să scape nimeni, ți-o spun eu, Caderousse... Benedetto își va primi pedeapsa !

— Atunci, veți fi pedepsit și dumneavoastră, spuse Caderousse. Fiindcă nu v-ați făcut datoria de preot... Trebuia să-l împiedicați pe Benedetto să mă ucidă.

— Eu ? spuse Monte-Cristo cu un zîmbet care îl îngrozi pe muribund. Eu să-l împiedic pe Benedetto să te ucidă, în clipa cînd tu îți frînseseși cuțitul în zalele care-mi acopereau pieptul ? ...Da, poate că dacă te-aș fi găsit umil și pocăit, nu l-aș fi lăsat pe Benedetto să te ucidă, dar te-am văzut trufaș și sîngeros, și am lăsat să se împlinească voia Domnului !

— Nu cred în Dumnezeu ! urlă Caderousse. Și nici tu nu crezi... Minți... Minți !...

— Taci din gură, spuse abatele, fiindcă îți zvîrli afară din trup ultimele picături de sînge... Nu crezi în Dumnezeu și mori de mîna lui !... Nu crezi în Dumnezeu și el nu-ți cere, totuși, decît o rugăciune, un cuvînt, o lacrimă, ca să te ierte... El care putea îndrepta pumnalul ucigașului așa fel încît să-ți dai sufletul pe loc... El ți-a mai dat un

sfert de oră, ca să te pocăiești... Regăsește-te pe tine însuși, nefericitule, și căiește-te !

— Nu ! răspunse Caderousse. Nu, nu mă pocăiesc. Nu există Dumnezeu, nu există providență, nu există decît întîmplare.

— Există o providență, există un Dumnezeu, spuse Monte-Cristo. Și dovada e că tu te afli aici, zăcînd deznădăduit, renegîndu-l, pe cîtă vreme eu mă aflu în picioare, dinaintea ta, bogat, fericit, nevătămat și împreunîndu-mi miinile în fața Dumnezeului acestuia în care tu încerci să nu crezi, crezînd toțuși, în fundul sufletului tău.

— Dar cine ești ? întrebă Caderousse ațintindu-și ochii aproape stinși, pe chipul lui Monte-Cristo.

— Privește-mă bine, spuse Monte-Cristo luînd lumînarea și apropiîndu-și-o de obraz.

— Abatele... Abatele Busoni...

Monte-Cristo își scoase peruca și lăsă liber frumosul lui păr negru care îi încadra atît de plăcut obrazul palid.

— Oh ! gemu Caderousse îngrozit. Dacă n-ai avea părul ăsta negru, aș spune că ești englezul, aș spune că ești lordul Wilmore.

— Nu sînt nici abatele Busoni, nici lordul Wilmore, răspunse Monte-Cristo. Uită-te mai bine, uită-te mai adînc, uită-te în primele tale amintiri.

În cuvintele acestea ale contelui răsună o vibrație care însufleți pentru ultima oară simțurile nefericitului muribund.

— Într-adevăr, îngîină el, mi se pare că te-am mai văzut, că te-am cunoscut, pe vremuri...

— Da, Caderousse, da. M-ai văzut, m-ai cunoscut !

— Atunci cine ești ? Și dacă m-ai mai văzut, dacă m-ai mai cunoscut, de ce mă lași să mor ?

— Fiîndcă nimic nu te mai poate salva, Caderousse, fiîndcă ești rănit de moarte. Dacă ai fi putut fi salvat, aș fi văzut în asta o ultimă milostivire a Domnului, și, îți jur

pe mormîntul tatălui meu că tot aş mai fi încercat să-ţi redau viaţa şi căinţa.

— Pe mormîntul tatălui tău ! şopti Caderousse, reîn-sufleţit de o ultimă scînteie şi ridicîndu-se ca să-l privească mai de aproape pe cel ce-i făcuse jurămîntul acesta, sfînt pentru toţi oamenii : Atunci cine eşti ?

Monte-Cristo nu încetase să urmărească mersul ago-niei. El îşi dădu seama că însufleţirea aceasta era ultima. Se apropie de urechea muribundului şi, învăluindu-l în-tr-o privire liniştită şi limpede totodată, îi spuse :

— Sînt... sînt...

Iar buzele lui, abia întredeschise, lăsară să treacă un nume, rostit atît de încet, încît Monte-Cristo păru că se teme să-l audă el însuşi.

Caderousse, care se ridicase în genunchi, îşi întinse braţele, făcu o sforţare să se tragă înapoi, pe urmă, în-chizînd ochii, căzu pe spate, cu un ultim strigăt şi cu un ultim geamăt.

Sîngele i se opri de îndată pe marginile căscate ale rănilor.

Era mort.

— *Unu !* rosti Monte-Cristo, misterios, aţintindu-şi privirile asupra cadavrului pe care cumplitul sfîrşit îl şi desfigurase.

Zece minute mai tîrziu sosiră medicul şi procurorul regal, aduşi, unul de către portar, celălalt de către Ali, şi fură primiţi de către abatele Busoni, care se ruga la că-pătiul mortului.

Capitolul X

BEAUCHAMP

Timp de cincisprezece zile nu se mai vorbi în întregul Paris decît despre încercarea de furt făcută cu atîta îndrăzneală la conte. Muribundul lăsase o declarație prin care arăta că fusese ucis de Benedetto. Poliția fu invitată să-și trimită toți agenții pe urmele ucigașului.

Pumnalul lui Caderousse, lanterna oarbă, legătura cu chei și hainele, în afară de vesta care nu putu fi regăsită, fură depuse la grefă. Cadavrul fu depus la morgă.

Monte-Cristo le spuse tuturor că întîmplarea se petrecuse în timp ce el se afla la locuința din Auteuil și că prin urmare nu știa altceva în afară de ce-i povestise abatele Busoni, care, în seara aceea, printr-o întîmplare fericită, îi ceruse să-și petreacă noaptea la el ca să cerceteze unele cărți prețioase aflate în bibliotecă.

Doar Bertuccio pălea de cîte ori auzea rostindu-se numele lui Benedetto. Dar nimeni n-avea nici un motiv să ia în seamă paloarea lui Bertuccio.

Villefort, chemat să constate crima, ceruse să se ocupe el de întreaga afacere și conducea ancheta cu înflăcărarea pe care o puneă în toate procesele criminale de cîte ori era chemat să-și spună cuvîntul.

Se scurseseră însă trei săptămîni fără ca cercetările, deși foarte active, să dea vreun rezultat, iar lumea începuse să uite încercarea de furt săvîrșită la conte și uciderea

hoțului de către complicele lui, ocupându-se de apropiata căsătorie a domnișoarei Danglars cu contele Andrea Cavalcanti.

Căsătoria fusese aproape declarată, iar tinărul era primit la bancher cu titlul de logodnic.

I se scrisese lui Cavalcanti tatăl, care aprobase din toată inima căsătoria, arătându-și părerea de rău că ocupațiile îl împiedicau cu desăvîrșire să părăsească Parma, unde se afla, și declarînd că e de acord să dea capitalul de o sută cincizeci de mii de livre.

Fusese convenit ca milioanele de franci să fie plasate la Danglars, care avea să le valorifice. Cîțiva încercaseră să-i strecoare lui Andrea unele îndoieli cu privire la trăinicia situației viitorului socru, care, de cîtăva vreme, suferea pierderi repetate la bursă. Dar Andrea, cu un dezinteres și o încredere măreață, respinsese toate bîrfelile, avînd delicateța de a nu-i pomeni nimic despre ele baronului.

Baronul îl iubea din toată inima pe contele Andrea Cavalcanti.

Dar nu același lucru se întîmpla cu domnișoara Danglars. În ura ei instinctivă împotriva căsătoriei, ea îl îngăduise pe Andrea numai ca pe un mijloc de a-l îndepărta pe Morcerf. Acum însă, cînd Andrea se apropia prea mult, Eugénie începea să simtă pentru el o silă vădită.

Poate că baronul observase asta, dar cum nu lua decît drept o toană sila fiicei sale, se făcea că n-o bagă în seamă.

Între timp, răgazul cerut de Beauchamp aproape că se scursese. De altminteri, Morcerf putuse să prețuiască valoarea sfatului dat de Monte-Cristo cînd îi spusese să lase lucrurile să meargă de la sine; nimeni nu privise nota din ziar ca avînd vreo legătură cu generalul și nimeni nu încercase să recunoască în ofițerul care dăduse fortăreața din Ianina pe mîna dușmanului, chipul nobil al contelui, membru în Camera Pairilor.

Totuși, lui Albert nu-i trecuse încă minia, căci în cele câteva rînduri care-l jigniseră se vedea bine intenția de a-l insulta. Printre altele, felul în care Beauchamp terminase discuția îi lăsase amărăciune în inimă. El se mîngîia deci cu ideea duelului, al cărui motiv adevărat, chiar dacă Beauchamp primea să se bată, n-avea să fie aflat nici chiar de martori.

Cît despre Beauchamp, nimeni nu-l mai văzuse din ziua vizitei lui Albert. Tuturor aceloră care întrebau despre el, li se răspundea că e plecat pentru câteva zile într-o călătorie.

Unde se afla ? Nu știa nimeni.

Într-o dimineață, Albert fu trezit de valetul său care îi anunța vizita lui Beauchamp.

Albert se frecă la ochi, porunci să fie poftit Beauchamp în salonașul de la parter, se îmbracă în grabă și coborî.

Pe Beauchamp îl găsi plimbîndu-se de colo-colo. Cînd îl zări, Beauchamp se opri.

— Demersul pe care îl încerci venind chiar dumneata la mine, fără să mai aștepti vizita pe care aveam de gînd să ți-o fac eu astăzi, mi se pare un semn bun, spuse Albert. Haide, spune repede : trebuie să-ți întind mîna și să-ți spun : Beauchamp, recunoaște o greșeală și păstrează un prieten ? Sau trebuie să te întreb doar : ce arme alegi ?

— Albert, spuse Beauchamp cu o tristețe care îl uimi pe tînăr, mai întii să ne așezăm și să stăm de vorbă.

— Ba dimpotrivă, mi se pare că înainte de a ne așeza îmi datorezi un răspuns.

— Albert, continuă ziaristul, sînt împrejurări cînd greutatea constă tocmai în răspuns.

— Atunci am să-ți înlesnesc eu totul, repetîndu-ți întrebarea : vrei să dezminți sau nu ?

— Albert, nimeni nu se mulțumește să răspundă da sau nu cînd e vorba despre onoare, despre situația socială, despre viața unui om ca domnul locotenent general conte de Morcerf, pair al Franței.

— Și ce se face atunci ?

— Se face ce am făcut eu, Albert. Se spune : banii, timpul și osteneala nu înseamnă nimic cînd e vorba de renumele și de interesele unei familii întregi. Se spune : nu e nevoie de îndoieli, trebuie să lucrezi lucruri sigure ca să primești un duel pe viață și pe moarte cu un prieten. Se spune : dacă încrucișez spada sau dacă descarc un pistol asupra unui om căruia timp de trei ani i-am strîns mîna, trebuie să știu cel puțin de ce fac un asemenea lucru, ca să mă duc pe teren cu inima împăcată și cu conștiința liniștită, așa cum are nevoie un om căruia brațul trebuie să-i salveze viața.

— Ia ascultă, întrebă Morcerf nerăbdător, ce înseamnă asta ?

— Înseamnă că acum am sosit de la Ianina.

— De la Ianina ? Dumneata ?

— Da, eu.

— Cu neputință !

— Dragă Albert, iată-mi pașaportul. Uită-te la vize : Geneva, Milano, Veneția, Triest, Delvino, Ianina. Ai să crezi oare în poliția unei republici, a unui regat și a unui imperiu ?

Albert privi pașaportul apoi se uită mirat la Beauchamp.

— Ai fost la Ianina ?

— Albert, dacă ai fi fost un străin, un necunoscut, un simplu lord ca englezul care mi-a cerut socoteală acum trei sau patru luni și pe care l-am ucis ca să scap de el, înțelegi că nu mi-aș fi dat osteneala. Dar am crezut că trebuie să-ți dau dovada asta de prietenie. Mi-au trebuit opt zile să mă duc și opt zile să mă întorc, plus patru zile de carantină și patruzeci și opt de ore cît am stat la Ianina. În total, deci, trei săptămîni, atît cît am lipsit. Am sosit azi noapte și iată-mă.

— Doamne ! Doamne ! Cîte ocoluri faci, Beauchamp, și cum mai zăbovești să-mi spui ce aștept de la dumneata !

— Fiindcă, vezi, Albert...

— S-ar spune că șovăi.

— Da, mă tem.

— Te temi să mărturisești că te-a înșelat corespondentul ? Lasă amorul propriu, Beauchamp. Mărturisește. Curajul dumitale nu poate fi pus la îndoială.

— Nu e asta, șopti ziaristul, dimpotrivă...

Albert păli îngrozitor : încercă să vorbească, dar cuvintele i se stinseră pe buze.

— Prietene, urmă Beauchamp cît putea mai cu blîndețe, crede-mă că aș fi fericit să-ți cer scuze și că ți le-aș cere din toată inima ; dar, vai !...

— Ce ?

— Știrea nu mințea, prietene,

— Cum ? Ofițerul francez...

— Da.

— Fernand acela ?

— Da.

— Trădătorul, care a dat pe mîna dușmanului fortăreața omului în a cărui slujbă se afla ?

— Iartă-mă că trebuie să-ți spun, dragă prietene : e tatăl dumitale !

Albert simți imboldul de a se năpusti asupra lui Beauchamp. Dar acesta îl opri mai mult cu blîndețea privirii decît cu brațul său întins.

— Iată, prietene, îi spuse el întinzîndu-i o foaie de hîrtie, iată dovada.

Albert desfăcu hîrtia. Era o mărturie a patru locuitori frunțași din Ianina, vădînd că Fernand Mondego, colonel instructor în slujba vizirului Ali Tebelin, dăduse pe mîna dușmanului fortăreața din Ianina, în schimbul a două mii de pungi.

Semnăturile erau legalizate de consul.

Albert se clătină și căzu zdrobit într-un fotoliu.

Nu mai încăpea nici o îndoială de data aceasta, numele de familie se afla acolo, scris în întregime.

După o clipă de tăcere mută și dureroasă, inima i se umplu, vinele gâtului i se umflară și un șuvoi de lacrimi îi izbură din ochi.

Beauchamp, care-l privise cu nespusă milă pe tinărul ajuns în culmea durerii, se apropie de el.

— Albert, acum mă înțelegi, nu-i așa ? Am vrut să văd și să judec eu însumi totul, nădăduind că explicația va fi în folosul tatălui tău, și că voi putea să-i dau toată dreptatea. Dar, dimpotrivă, informațiile luate dovedesc că acest ofițer instructor, că Fernand Mondego, înălțat de Ali Pașa la titlul de general comandant, nu e altul decât contele Fernand de Morcerf ; atunci m-am reîntors amintindu-mi cinstea pe care mi-ai făcut-o atunci când mi-ai dăruit prietenia ta și am alergat să te văd.

Albert, stînd prăbușit în fotoliu, își ținea mîinile la ochi, ca și cum ar fi vrut să împiedice lumina să pătrundă pînă la ei.

— Am dat fuga la dumneata, continuă Beauchamp, ca să-ți spun : Albert, păcatele părinților, în vremurile noastre de acțiune și de reacțiune, nu-i pot atinge pe copii. Albert, puțini au trecut prin revoluțiile în mijlocul cărora ne-am născut, fără ca vreo pată de noroi sau de sînge să nu le mînjească uniforma de soldat sau roba de judecător. Albert, nimeni în lume, acum cînd am toate dovezile, acum cînd sînt stăpînul tainei tale, nu mă poate sili la o luptă pentru care sînt sigur că conștiința ta te-ar muștra ca pentru o crimă. Dar ceea ce tu nu poți să-mi ceri mie, vin să-ți dăruiesc eu. Vrei să nimicesc dovezile acestea, des-tăinuiri, mărturiile pe care le posed numai eu ? Vrei ca taina asta groaznică să rămînă numai între noi doi ? Încredințată cuvîntului meu de onoare, ea nu va fi niciodată rostită. Spune-mi, Albert, vrei ? Spune-mi, vrei, prietene ?

Albert se aruncă la pieptul lui Beauchamp.

— Inimă nobilă ! glăsui el.

— Iată, spuse Beauchamp dîndu-i dovezile.

Albert le luă cu o mînă tremurătoare, le strînsese, le mototoli, se gîndi să le rupă. Dar temîndu-se că vreo pîrtică duse de vînt să nu se reîntoarcă într-o zi și să-l lovească în frunte, se îndreptă spre lumînarea de aprins țigările, care ardea mereu, și arse hîrțile pînă la ultima fărîmă.

— Prieten drag, prieten bun ! șopti el în timp ce ardea hîrțile.

— Să uităm toate astea ca pe un vis urît, spuse Beauchamp. Să le lăsăm să se stingă așa cum se sting ultimele scînteii pe hîrtia înnegrită. Să se împrăstie totul, ca fumul ce se înalță din cenușa mută.

— Da, da, încuviință Albert. Și să nu rămînă decît veșnica prietenie închinată salvatorului meu, și pe care copiii mei o vor purta copiilor tăi, prietenie ce-mi va aminti întotdeauna că sîngele din vine, viața din trup, cîntecul numelui, ți le datorez ție ; căci dacă un astfel de lucru ar fi fost cunoscut, vai ! Beauchamp, îți spun că mi-aș zburat creierii ; ba nu : m-aș gîndi la biata mama și, nevoind s-o ucid prin moartea mea, aș pleca pentru totdeauna din țară.

— Dragă Albert ! îl mîngîie Beauchamp.

Dar tînărul își reveni curînd din bucuria neprevăzută și, ca să spunem așa, falsă, recăzînd într-o tristețe și mai adîncă.

— Ia ascultă, îl întrebă Beauchamp, ce ți s-a mai întîmplat, prietene ?

— Mi s-a frînt ceva în inimă, răspunse Albert. Dragă Beauchamp, nu te poți despărți așa, într-o clipă, de respectul, de încrederea, de mîndria pe care o insuflă unui fiu numele fără pată al tatălui său. Beauchamp ! Beauchamp ! Cum am să-l mai privesc de acum pe al meu ? Am să-mi trag înapoi fruntea cînd își va apropia buzele de ea, am să-mi retrag mîna cînd îmi va întinde mîna

lui ?... Iată, Beauchamp, sînt cel mai nefericit dintre oameni. Mamă, biata mea mamă ! urmă Albert privind cu ochii muiiați în lacrimi portretul mamei sale. Dacă ai fi știut tu, cît ai fi suferit !

— Haide, îl îmbărbătă Beauchamp, apucîndu-i mîinile. Ai curaj, prietene !

— Dar cine o fi trimis prima notă publicată în ziar ? se întrebă Albert. Înapoia ei se ascunde o ură necunoscută, un dușman nevăzut.

— Iată un motiv mai mult să fii curajos, spuse Beauchamp. Curaj, Albert ! Nu-ți lăsa nici o urmă de emoție pe față. Poartă-ți în suflet durerea așa cum norul poartă în el ruina și moartea, ca pe o taină pe care n-o înțelegi decît în clipa cînd izbucnește furtuna ; hai, prietene, păstrează-ți puterile pentru clipa cînd va izbucni totul.

— Crezi oare că n-am ajuns încă la capăt ? întrebă Albert înspăimîntat.

— Eu nu cred nimic. Ar fi cu puțință orice. Și, fiindcă veni vorba...

— Ce e ? întrebă Albert văzînd că Beauchamp șovăie.

— Tot mai ai intenția să te căsătorești cu domnișoara Danglars ?

— De ce mă întrebî asta tocmai acum, Beauchamp ?

— Fiindcă în mintea mea, ruptura sau înfăptuirea căsătoriei tale se leagă de cele petrecute.

— Cum ? întrebă Albert, a cărei frunte se înflăcăra, crezi cumva că Danglars ?...

— Te întreb numai cum stai cu înșurătoarea. Ce naiba ! Nu vedea în vorbele mele decît ceea ce vreau eu să spun și nu le da mai mult înțeles decît le dau eu.

— Nu, răspunse Albert, căsătoria nu va mai avea loc.

— Bine, spuse Beauchamp.

Apoi, văzînd că tînărul era gata să cadă din nou în prada tristeții, îl sfătui :

— Ascultă, Albert, dacă m-ai crede, am ieși împreună. O plimbare cu trăsura prin pădure o să ne facă să uităm.

Apoi vom merge să luăm masa undeva, și tu te vei duce la treburile tale, iar eu la ale mele.

— Bucuros, răspunse Albert. Dar hai să mergem pe jos ; cred că puțină oboseală mi-ar face bine.

— Fie, se învoi Beauchamp.

Și amândoi prietenii ieșiră pe jos, pornind de-a lungul bulevardului.

— Știi ce ? spuse Beauchamp, fiindcă tot sîntem pe drum, hai să intrăm puțin să-l vedem pe domnul de Monte-Cristo. O să-ți facă bine. E un om minunat, care înviează mințile, și nu te întreabă niciodată nimic. După părerea mea, oamenii care nu pun întrebări se pricep cel mai bine să-i mîngîie pe ceilalți.

— Fie, spuse Albert, hai la el. Mie mi-e drag.

Capitolul XI

CALĂTORIA

Monte-Cristo se bucură văzîndu-i pe cei doi tineri împreună.

— Sper că totul s-a sfîrșit, s-a lămurit, s-a aranjat ! spuse el.

— Da, răspunse Beauchamp. Au fost niște zvonuri nesăbuite care au căzut de la sine și care acum, dacă se vor reînnoi, mă vor găsi pe mine în primul rînd împotriva lor. Așadar să nu mai vorbim despre ele...

— Albert îți va spune că tot așa l-am sfătuit și eu să facă, vorbi Monte-Cristo. Iată, adăugă el, mă găsiți terminîndu-mi cea mai nesuferită dimineață din cîte am petrecut vreodată.

— Dar ce făceați ? întrebă Albert. După cîte se pare, vă puneați actele în ordine.

— Nu sînt ale mele, mulțumesc lui Dumnezeu ! Actele mele sînt totdeauna în cea mai perfectă ordine, fiindcă nu le am. Astea sînt ale domnului Cavalcanti.

— Ale domnului Cavalcanti ? întrebă Beauchamp.

— Sigur ! Nu-l știți pe tînărul scos în lume de conte ? interveni Morcerf.

— Să ne înțelegem, se împotrivi Monte-Cristo, eu nu scot pe nimeni în lume, iar pe domnul Cavalcanti mai puțin decît pe oricare altul.

— Tinărul care se va căsători cu domnișoara Danglars în locul meu, ceea ce, după cum îți închipui, dragul meu Beauchamp, mă rănește cumplit, continuă Albert, încercînd să zîmbească.

— Cum, Cavalcanti se însoară cu domnișoara Danglars ? întrebă Beauchamp.

— Ei, asta e ! Nu cumva ai picat din lună ? întrebă Monte-Cristo. Dumneata, un ziarist, soț al Faimei ! Tot Parisul vorbește despre asta !

— Și căsătoria, ați pus-o dumneavoastră la cale, domnule conte ? întrebă Beauchamp. .

— Eu ? Tăcere, domnule împărțitor de știri ! Nu mai spune așa ceva ! Eu să pun la cale o căsătorie ? Nu mă cunoști de loc. Dimpotrivă, m-am împotrivit cît am putut ! Am refuzat să fac cererea în căsătorie.

— Înțeleg, spuse Beauchamp : din pricina prietenului meu Albert.

— Nu din pricina mea, te asigur, se amestecă Albert. Conte poate mărturisi că, dimpotrivă, eu l-am rugat mereu să strice planurile de căsătorie care, din fericire, s-au și stricat. Conte susține că n-am de ce să-i mulțumesc. Fie ! Voi înălța, așa cum făceau cei din vechime, un altar pentru *Deo ignoto* ¹.

— Ascultă, glăsui Monte-Cristo, eu n-am nici un amestec. Nu mă am prea bine nici cu socrul, nici cu ginerele. Numai domnișoara Eugénie, care mi se pare că nu prea se simte atrasă de căsătorie, văzînd cît de puțin dispus eram s-o fac să renunțe la draga ei libertate, mi-a păstrat toată simpatia.

— Și căsătoria credeți că este aproape făcută ?

— Da, în ciuda a tot ce am putut spune. Eu nu-l cunosc pe tînăr ; se spune că e bogat și de familie bună, dar pentru mine toate astea sînt simple, *se spune*. I-am repetat de nenumărate ori domnului Danglars : dar el ține

¹ Zeul necunoscut (lat.).

morţiş la italianul lui. Am ajuns pînă acolo încît i-am împărtăşit un lucru care pentru mine e destul de serios : tînărului acestuia i s-a întimplat ceva pe cînd era copil : a fost schimbat de doică, a fost răpit de ȝigani sau rătăcit de educatorul său, nu prea ştiu bine. Ştiu însă că taică-său l-a pierdut din vedere mai mult de zece ani. Timp de zece ani el a dus o viaţă rătăcitoare şi ce a făcut, singur Dumnezeu ştie. Degeaba însă am spus toate astea. Mi-au cerut să-i scriu maiorului, să-i cer acte ; şi actele, iată-le. Acum le voi trimite, dar ca Pilat, spălîndu-mi mîinile.

— Şi domnişoara d'Armilly cu ce ochi vă priveşte de cînd vreţi s-o lăsaţi fără elevă ? întrebă Beauchamp.

— Nu prea ştiu : mi se pare însă că ea va pleca în Italia. Doamna Danglars mi-a vorbit despre ea şi mi-a cerut scrisori de recomandăţie către impresari. I-am dat un cuvînt pentru directorul teatrului Velle, care mi-e întrucîtva obligat. Dar ce ai, Albert ? Pari abătut. Nu cumva, fără să bănuieşti, eşti îndrăgostit de domnişoara Danglars ?

— După cîte ştiu, nu, răspunse Albert surîzînd cu tristeţe.

Beauchamp începu să se uite la tablouri.

— Oricum, continuă Monte-Cristo, nu eşti ca de obicei. Ia spune, ce ȝi s-a întimplat ?

— Mă doare capul, răspunse Albert.

— Atunci, dragă viconte, spuse Monte-Cristo, am să-ȝi propun un leac fără greş. L-am încercat şi eu, de cîte ori am simţit nevoia.

— Ce leac ? întrebă tînărul.

— Plecarea în altă parte.

— Adevărat ?

— Da. Şi iată, pentru că în clipa de faţă nici eu nu sînt în toate apele mele, plec. Vrei să mergem împreună ?

— Dumneavoastră aveţi supărări, conte ! se miră Beauchamp. Din ce pricină ?

— Pe naiba ! Tare îți e dumitale ușor să vorbești. Aș vrea să te văd cu o anchetă în casă...

— O anchetă ? Ce anchetă ?

— Acea pe care domnul de Villefort o face în legătură cu stimabilul meu ucigaș, un fel de bandit scăpat din ocnă, după câte se pare.

— Așa e, spuse Beauchamp, am citit în ziare. Cine mai e și Caderousse ăsta ?

— Se pare că e un provensal. Domnul de Villefort a auzit vorbindu-se despre el când era la Marsilia, iar domnul Danglars își amintește că l-a mai văzut. Din pricina asta, domnul procuror regal urmărește foarte îndeaproape afacerea. După câte se pare, ea l-a interesat în cel mai înalt grad pe prefectul poliției. Datorită interesului acestuia — pentru care sint cum nu se poate mai recunoscător — de două săptămîni de zile mi se trimit aici toți bandiții prinși în Paris și prin împrejurimii, sub pretext că ar fi ucigașii lui Caderousse. Iar dacă o să mai țină mult, înseamnă că în trei luni nu va mai exista nici un tîlhar și nici un ucigaș în frumoasa Franță care să nu-mi știe cu ochii închiși planul locuinței. De aceea m-am hotărît să le-o las lor toată și să plec cît oi putea mai repede. Vino cu mine, viconte. Te iau.

— Bucuros.

— Atunci ne-am înțeles ?

— Da, dar unde ?

— Ți-am spus : acolo unde aerul e curat, unde zgomoțul se potolește, unde oricît de trufaș ai fi, te simți umil și neînsemnat. Îmi place renunțarea asta, mie, căruia mi se spune stăpînul universului, ca lui August.

— Dar, la urma urmei, unde mergeți ?

— La mare, viconte, la mare. Vezi, eu sînt marinar. Încă de copil am fost legănat în brațele bătrînului Okeanos și la sînul frumoasei Amfitrite. M-am jucat cu mantia verde a unuia și cu rochia azurie a celeilalte. Iubesc ma-

rea cum ai iubi o amantă, și când trece multă vreme fără s-o văd, mi se face dor de ea.

— Să mergem conte, să mergem.

— La mare ?

— Da.

— Primești ?

— Primesc.

— Atunci, viconte, să știi că astă-seară, în curtea mea se va afla o trăsură de călătorie în care se poate dormi ca într-un pat. Trăsura va avea patru cai înhămați. Domnule Beauchamp, e loc destul și pentru patru inși. Nu vrei să vii cu noi ? Te iau !

— Mulțumesc, eu tocmai vin de la mare.

— Cum ! Vii de la mare ?

— Oarecum. Tocmai am făcut o scurtă călătorie în insulele Boromee.

— Ce-are a face. Hai cu noi ! îl îndemnă Albert.

— Nu, dragă Morcerf. Ar trebui să înțelegi că odată ce am refuzat înseamnă că-mi e cu neputință. De altfel, e foarte important să rămân în Paris, măcar pentru a supraveghea cutia cu scrisori a ziarului, adăugă Beauchamp coborînd glasul.

— Ești un prieten cum nu se poate mai bun, răspunse Albert. Da, ai dreptate. Veghează, supraveghează, Beauchamp, și încearcă să-l descoperi pe dușmanul care a dat la iveală lucrurile.

Albert și Beauchamp se despărțiră : ultima lor strîngere de mînă cuprindea toate cuvintele pe care buzele nu le puteau rosti în fața unui străin.

— E un băiat foarte bun Beauchamp, spuse Montecristo după plecarea ziaristului. Nu-i așa, Albert ?

— Da, e grozav de inimos, vă garantez eu. De aceea îl iubesc din toată inima. Dar acum, fiindcă am rămas numai noi, deși îmi e aproape egal, unde mergem ?

— În Normandia, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Minunat. Vom trăi cu totul ca la țară, nu-i așa ?
Fără societate, fără vecini.

— Nu vom avea pe lângă noi decît caii pentru
goană, cîinii pentru vînătoare și o barcă pentru pescuit.

— Nici nu-mi trebuie mai mult. Doar să-i spun mamei
și sînt la ordinele dumneavoastră.

— Dar îți va îngădui ? întrebă Monte-Cristo.

— Ce ?

— Să mergi în Normandia ?

— Mie ? Oare nu sînt liber ?

— Știu că ești liber să mergi unde vrei, singur, fiindcă
te-am întilnit hoinărind prin Italia.

— Atunci ?

— Dar să mergi cu un om pe care-l cheamă contele
de Monte-Cristo ?...

— Nu prea aveți memorie, conte.

— Cum asta ?

— Nu v-am spus cîtă simpatie are mama pentru dum-
neavoastră ?

— Francisc I a spus că femeile se schimbă adesea,
iar Shakespeare a asemuit femeia cu valul : unul era un
rege, celălalt un poet. Și fiecare dintre ei trebuia să cu-
noască femeia.

— Da, femeia. Dar mama nu e o femeie oarecare. Ea
e o femeie.

— Îngăduie unui biet străin să nu înțeleagă pe de-
plin toate subtilitățile limbii franceze.

— Vreau să spun că mama e zgîrcită cu sentimentele
ei, dar cînd le-a dăruit o dată, apoi le-a dăruit pentru
totdeauna.

— Așa ! suspină Monte-Cristo ; și crezi că îmi face
cinstea de a-mi dăruia un alt simțămînt decît indiferența
cea mai deplină ?

— Ascultați ! V-am spus-o și v-o mai repet, vorbi
Morcerf : trebuie că sînteți într-adevăr un om cu totul
ciudat și cu totul superior.

— De ce ?

— Fiindcă mama s-a lăsat prinsă, n-am să spun că de curiozitatea, ci de interesul pe care îl inspirăți. Când rămânem singuri, nu vorbim decât despre dumneavoastră.

— Și îți spune să te ferești de acest Manfred ?

— Dimpotrivă, ea îmi spune : „Albert, cred că contele are o fire nobilă. Încearcă să-i devii drag.“

Monte-Cristo întoarse privirile și suspină.

— Adevărat ? făcu el.

— Așa că, înțelegeți, în loc să se împotrivescă la călătoria noastră, ea o va aproba din toată inima, fiindcă se potrivește cu îndemnul pe care mi-l dă zilnic.

— Atunci, haide, spuse Monte-Cristo. Pe diseară deci. Fii aici la ora cinci. Vom sosi acolo la miezul nopții sau la unu.

— Cum ? La Tréport ?...

— La Tréport sau în împrejurimi.

— N-aveți nevoie de cât de opt ore ca să străbateți patruzeci și opt de leghe ?

— Și atât e prea mult, răspunse Monte-Cristo.

— Hotărât lucru, sînteți omul minunilor și veți ajunge nu numai să depășiți căile ferate, ceea ce nu e greu — în Franța mai ales — dar să alergați chiar mai repede decât telegraful !

— Pînă atunci, viconte, fiindcă avem totuși nevoie de șapte sau opt ore ca să ajungem la țintă, caută să fii exact.

— Fiți liniștit, nu mai am de făcut nimic altceva decât să mă grăbesc.

— Atunci la revedere. Ne întîlnim la ora cinci !

— La revedere !

Albert plecă. Monte-Cristo, după ce îi făcu, zîmbind, un semn cu capul, rămase o clipă pe gînduri ca și cum ar fi cugetat adînc. În sfîrșit, trecîndu-și mîna pe frunte ca pentru a-și îndepărta gîndurile, Monte-Cristo se îndreptă spre gong și lovi de două ori.

Bertuccio intră îndată.

— Maestre Bertuccio, n-am să plec în Normandia nici mâine și nici poimîine, după cum aveam de gînd. Plec chiar în seara asta. Pînă la orele cinci ai timp mai mult decît îți trebuie. Anunță-i pe îngrijitorii cailor de la primul popas. Domnul de Morcerf mă însoțește. Poți să te duci.

Bertuccio se supuse. Un om călare porni în goană spre Pontoise să ducă vestea că diligența va trece la orele șase fix. Rîndașii din Pontoise trimiseră veste către popasul următor, care, la rîndul lui, făcu același lucru. Peste șase ore întregul lanț înșiruit pe drum fusese înștiințat.

Înainte de a porni, Monte-Cristo se urcă la Haydée, îi spuse că va pleca în călătorie, îi numi locul unde mergea și puse întreaga casă sub ordinele ei.

Albert fu exact. Călătoria, mohorîtă la început, se înveseli curînd datorită iuțelii telegarilor. Morcerf nu mai pomenise o asemenea viteză.

— Într-adevăr, spuse Monte-Cristo, cu diligențele voastre, făcînd două leghe pe oră, cu legea stupidă care-l oprește pe călător s-o ia înaintea altuia, fără să-i ceară voie și face ca un călător bolnav sau ramolit să aibă dreptul de a-i lega în urma lui pe călătorii sprinteni și sănătoși, nu e chip să călătorești ca lumea. Eu mă feresc de toate neplăcerile astea, călătorînd cu propria mea diligență și cu proprii mei cai, nu-i așa, Ali ?

Și contele, scoțînd capul prin fereastra diligenței, îndemnă caii care porniră ca vîntul. Acum diligența nu mai gonea, ci zbură, huruia ca un tunet pe lespezile drumului, iar trecătorii se întorceau să privească meteorul acesta strălucitor. Ali, repetînd îndemnul, zîmbea arătîndu-și dinții albi, strîngînd în mîinile lui puternice hăturile cu zăbalele înspumate, biciuind caii ale căror coame fluturau în vînt ; Ali, copilul deșertului, se regăsea

în elementul lui și, cu chipul negru, cu ochii scăpărători și cu burnusul alb ca zăpada, părea, în mijlocul prafului, pe care-l ridica, duhul simunului și zeul uraganului.

— Iată o beție pe care n-o cunoașteam, beția vitezei, spuse Morcerf.

Și ultimele umbre ale mîhnirii i se risipiră de pe frunte ca și cum aerul spintecat ar fi luat umbrele cu el.

— Dar unde naiba puteți găsi asemenea cai ? întrebă Albert. Îi creșteți cumva singur ?

— Da, răspunse contele. Acum șase ani am găsit în Ungaria un armăsar faimos, vestit pentru iuteala lui. L-am cumpărat cu nu mai știu cît ; a plătit Bertuccio. În același an armăsarul a avut treizeci și doi de mînji. Acum vom trece în revistă toată progenitura asta unui singur tată. Seamănă unul cu altul ca două picături de apă : sînt negri, fără nici o pată ; în afară de o stea în frunte, căci favoritului hergheliei i-au fost alese iepele, așa cum i se aleg cadînele unui pașă.

— Minunat !... Dar ia spuneți-mi, conte, ce faceți cu toți caii aceștia ?

— După cum vezi, călătoresc.

— Dar n-o să călătoriți totdeauna.

— Cînd n-o să mai am nevoie de ei, Bertuccio îi va vinde. El susține că va cîștiga treizeci sau patruzeci de mii de franci de pe urma lor.

— Dar n-o să se găsească în Europa nici un rege destul de bogat să-i poată cumpăra.

— Atunci îi voi vinde vreunui simplu vizir din Orient care își va goli vistieria ca să-i plătească și și-o va umple din nou trăgînd cu varga la tălpile supușilor săi.

— Conte, vreți să vă împărtășesc un gînd care mi-a venit în minte ?

— Ascult.

— După dumneavoastră, domnul Bertuccio trebuie să fie cel mai bogat om din Europa.

— Ei bine, te înșeli, viconte. Sînt sigur că dacă ai să întorci pe dos buzunarele lui Bertuccio, n-o să găsești nici cinci parale în ele.

— De ce ? întrebă tînărul. Vreți să spuneți că domnul Bertuccio e un fenomen ? Dragă conte, nu mă împingeți prea departe în domeniul basmului, căci vă previn, nu voi mai crede.

— Cu mine, Albert n-ai să dai de nici o minunăție ; ai să găsești doar cifre și judecată, atîta tot. Dar să-ți dau o problemă : un intendent fură ; de ce fură însă ?

— Drace ! Fiindcă așa-i e firea, mi se pare, răspunse Albert. Fură pentru a fura.

— Ei bine, te înșeli : fură fiindcă are o nevastă, copii și tot felul de dorințe pentru el și familia lui. Și mai ales fură fiindcă nu-i niciodată sigur că n-o să-și părăsească stăpînul și fiindcă vrea să-și asigure viitorul. Bertuccio e singur pe lume ; el îmi folosește banii fără să-mi dea socoteală și e sigur că n-o să mă părăsească niciodată.

— De ce asta ?

— Fiindcă nu voi găsi niciodată un altul mai bun ca el.

— Vă învîrțiți într-un cerc vicios, în acela al probabilităților.

— Ba de loc ; sînt cum nu se poate mai sigur de ceea ce spun. Pentru mine un servitor bun este cel asupra căruia am dreptul de viață și de moarte.

— Și aveți dreptul de viață și de moarte asupra lui Bertuccio ?

— Da, răspunse rece contele.

Există cuvinte care închid convorbirea ca niște porți de fier. *Da*-ul rostit de conte făcea parte dintre acestea.

Restul călătoriei fu săvîrșit cu aceeași iuțeală. Cei treizeci și doi de cai, împărțiți la opt popasuri, făcură patruzeci și opt de leghe în opt ore.

La mijlocul nopții ajunseră la poarta unui parc frumos. Portarul era treaz și aștepta cu porțile deschise. Fusesse prevenit de rindașul ultimului popas.

Erau ceasurile două și jumătate dimineața. Albert fu condus în apartamentul său. El găsi acolo baia și masa pregătite. Servitorul venit pe scaunul dinapoia trăsorii îi aștepta poruncile. Baptistin, care călătorise pe scaunul din față, îl servea pe conte.

Albert făcu baie, mîncă și se culcă. Zgomotul melancolic al mării agitate îl legănă toată noaptea. La deșteptare, el se îndreptă spre fereastră, o deschise și se pomeni pe o terasă, cu marea, deci cu nemărginirea, în față. În spate se întindea un parc frumos, dînd într-o pădurice.

Într-un golfuleț mărișor, se legăna o corvetă cu carenă îngustă, catarge înalte și purtînd pavilionul lui Monte-Cristo : un munte de aur așezat peste o mare de azur și o cruce purpurie în vîrf, ceea ce putea fi o aluzie la numele său, amintind calvarul din care patimile Domnului au făcut un munte mai prețios decît aurul și crucea infamă pe care sîngele lui divin a sfințit-o ; dar putea fi la fel de bine și o aluzie la vreo amintire personală de suferință și de regenerare învăluită în noaptea trecutului misterios al omului acestuia. În jurul vasului se aflau mai multe luntrii aparținînd pescarilor din satul vecin. Ele păreau niște umili supuși așteptînd ordinele reginei lor.

Și acolo, ca și în toate locurile unde se oprise Monte-Cristo, deși n-aveau să petreacă mai mult de două zile, viața fusese orînduită la cel mai înalt grad de confort, de aceea devenea de îndată, ușoară.

Albert găsi în anticamera sa două puști și tot ce i-ar fi trebuit unui vîntor : o altă cameră, așezată la parter, cuprindea toate uneltele ingenioase cu care englezii, mari pescari, fiindcă sînt răbdători și trîndavi, nu i-au putut încă obișnui pe tipicarii pescari francezi.

Călătorii își petrecură întreaga zi cu aceste distracții în care de altfel Monte-Cristo era neîntrecut : uciseră în

parc o duzină de fazani, pescuiră tot atîția păstrăvi în pîrfu, luară masa într-un chioșc cu fața spre mare și își băură ceaiul în bibliotecă.

În seara celei de a treia zi, Albert, frînt de osteneală din pricina felului de viață care pentru Monte-Cristo părea o jucărie, moțăia într-un fotoliu lîngă fereastră, în timp ce contele făcea împreună cu arhitectul său planul unei sere pe care voia s-o clădească în casă. Deodată, zgometul făcut de un cal pe prundișul aleii îl făcu pe tînăr să deschidă ochii. El se uită afară și cu o mirare din cele mai neplăcute își zări în curte valetul, pe care nu-l luase în călătorie ca să nu-l stingherească pe Monte-Cristo.

— Florentin, aici ? strigă Albert țîșnind din fotoliu ; nu cumva e mama bolnavă ?

Și se repezi spre ușă.

Monte-Cristo îl urmări din ochi și-l văzu apropiindu-se de valetul care, gîfiind încă, scoase din buzunar un pachetel sigilat. Pachetelul cuprindea un ziar și o scrisoare.

— De la cine-i scrisoarea ? întrebă repede Albert.

— De la domnul Beauchamp, răspunse Florentin.

— Atunci domnul Beauchamp te-a trimis ?

— Da, domnule. M-a chemat la el, mi-a dat bani pentru drum, a trimis să mi se aducă un cal de poștă și m-a făcut să-i făgăduiesc că nu mă voi opri pînă ce nu vă voi întîlni : am făcut drumul în cincisprezece ore.

Albert, înfiorîndu-se, deschise scrisoarea. După ce citi primele rînduri, scoase un strigăt și apucă ziarul cu un tremur vădit.

Deodată ochii i se întunecară, picioarele părură că i se înmoaie și, gata să cadă, el se sprijini de Florentin, care întinse brațele să-l susțină.

— Sărman copil ! șopti Monte-Cristo atît de încet încît nici chiar el însuși n-ar fi putut auzi cuvintele de milă pe care le rostise. E scris deci ca păcatul părinților să cadă pe capetele copiilor pînă la a treia sau a patra generație !

Între timp, Albert își venise în fire și, citind mai departe, își clătină capul, cu părul năclăit de sudoare. Apoi, mototolind scrisoarea și jurnalul, spuse :

— Florentin, calul tău mai e în stare să pornească înapoi, spre Paris ?

— E un biet căluț de poștă, șontorog.

— Doamne ! Și cum era casa când ai părăsit-o ?

— Destul de liniștită. Dar întorcându-mă de la domnul Beauchamp am găsit-o pe doamna plângînd. Ea m-ar fi trimis să întreb cînd vă veți reîntoarce. Atunci i-am spus că plecăm să vă caut, trimis de domnul Beauchamp. La început a întins brațele ca și cum ar fi vrut să mă oprească. Dar după o clipă de gîndire, mi-a spus :

„Du-te Florentin, și spune-i să se reîntoarcă“.

„Da, mamă, da, gîndi Albert, mă reîntorc, fii liniștită. Și vai de ticălos !... Dar, înainte de toate, trebuie să plec.“

Și se reîntoarce în camera unde îl lăsase pe Monte-Cristo.

Albert nu mai era același. Cinci minute fuseseră de ajuns să înfăptuiască asupra lui o tristă schimbare. Ieșise din cameră în starea obișnuită și se reîntorcea cu vocea răgușită, cu obrajii brăzdați de pete roșii, cu ochii sticlind, cu pleoapele învinețite de cearcăne. Mergînd, se clătina ca un om beat.

— Conte, spuse el, vă mulțumesc pentru ospitalitatea de care aș fi vrut să mă bucur mai multă vreme, dar trebuie să mă reîntorc la Paris.

— Ce s-a întîmplat ?

— O mare nenorocire. Dar îngăduiți-mi să plec, e vorba de ceva mai prețios chiar decît viața mea. Vă rog, nu mă întrebați nimic, conte, și dați-mi un cal.

— Grajdurile mele îți stau la dispoziție, viconte, răspunse Monte-Cristo. Dar o să te doboare osteneala făcînd drumul călare. Mai bine ia o caleașcă, o trăsură, un cupeu.

— Nu. Ar dura prea mult... Și apoi, am nevoie de oboseala asta de care vă temeți. Îmi va face bine.

Albert păși, clătinîndu-se ca și cînd l-ar fi lovit un glonte și se prăbuși pe un scaun, lîngă ușă.

Monte-Cristo nu-i văzu noul val de slăbiciune. El se afla la fereastră și striga :

— Ali, un cal pentru domnul de Morcerf. Repede ! E grăbit !

Cuvintele lui îl înviorară pe Albert, care se năpusti afară din cameră, urmat de conte.

— Mulțumesc ! îngăimă tînărul aruncîndu-se în sa. Să te reîntorci cît poți mai repede, Florentin. Am nevoie de ceva ca să mi se schimbe caii pe drum ?

— Numai să-l dați pe cel cu care veniți. Va fi înșeuat altul, într-o clipă.

Albert era cît p-aci să pornească în galop, dar se opri.

— Poate că veți găsi ciudată plecarea mea, sau poate că o veți găsi nesăbuită, spuse el. Nu vă închipuiți cît pot să-l deznădăjduiască pe un om cîteva rînduri scrise într-un ziar. Ei bine, adăugă el zvîrlind ziarul, citiți asta, dar numai cînd eu voi fi departe, ca să nu mă vedeți roșind.

Și pe cînd contele ridica ziarul, Albert înfipse în pîntecele calului pîntenii care îi fuseseră puși la cizme. Calul, mirat că un călăreț își putea închipui că are nevoie de asemenea îmboldiri, țîșni ca o săgeată.

Contele îl urmări din ochi pe tînăr cu un simțămînt de milă nemărginită și abia după ce nu-l mai văzu de loc își îndreptă privirile spre ziar și citi cele ce urmează :

„Ofițerul francez în slujba lui Ali Pașa din Ianina, despre care vorbea acum trei săptămîni ziarul L'Impartial și care nu numai că a dat pe mîna dușmanului fortărețele din Ianina, dar și-a mai și vîndut turcilor bine-făcătorul, se numea într-adevăr, în vremea aceea, Fernand, după cum a scris onorabilul nostru confrate. Dar de atunci, el și-a mai adăugat la numele de botez un titlu de noblețe și un nume de moșie.

Astăzi, el se numește domnul conte de Morcerf și face parte din Camera Pairilor."

Așadar, taina cumplită pe care Beauchamp o acopere cu atita mărinimie se ivise iar, ca un strigoi, și un alt ziar, informat fără pic de milă, publicase a doua zi după plecarea lui Albert în Normandia, cele cîteva rînduri care fuseseră gata să-l înnebunească pe nefericitul tînăr.

Capitolul XII

JUDECATA

La orele opt dimineăta, Albert sosi ca un fulger la Beauchamp. Valetul, fiind prevenit, îl conduse în camera stăpînului care tocmai făcuse o baie.

— Ce mai e nou ? întrebă Albert.

— Ce să fie, sărmanul meu prieten ? răspunse Beauchamp. Te aşteptam.

— Iată-mă. N-am să-ţi mai spun, Beauchamp, că te cred prea cinstit şi prea bun ca să fi pomenit cuiva despre asta. Nu, prietene. De altfel, vestea pe care mi-ai trimis-o e o dovadă a prieteniei ce-mi porţi. Aşa ca să nu ne pierdem vremea cu introduceri : bănuieşti cam de unde ar putea veni lovitura ?

— Am să-ţi spun numaidecît vreo două cuvinte.

— Dai mai înainte îmi datorezi povestea acestei ticăloase trădări, în toate amănuntele.

Beauchamp îi povesti tînărului zdrobit de ruşine şi de durere faptele pe care le vom arăta în toată simplitatea lor.

Cu două zile înainte, în timpul dimineţii, articolul apăruse într-un alt ziar decît *L'Impartial* şi — ceea ce dădea încă şi mai multă gravitate afacerii — într-un ziar cunoscut de toţi ca aparţinînd guvernului. Beauchamp tocmai lua masa cînd văzuse nota ; el trimisese imediat

după o trăsură și, fără să-și mai termine masa, dăduse fuga la ziar. Deși nutrea sentimente politice cu totul opuse directorului ziarului acuzator, așa cum se întâmplă uneori, ba chiar adeseori, Beauchamp îi era prieten intim.

Cînd ajunse la el, girantul își citea propriul ziar și părea că se delectează cu o știre asupra zahărului de sfeclă, care pesemne era pe gustul său.

— Ei, odată ce ești cu ziarul în mînă, nu mai e nevoie să-ți spun ce mă aduce aici.

— Nu cumva ești un partizan al trestiiilor de zahăr ? întrebă directorul ziarului guvernamental.

— Nu, răspunse Beauchamp, ba nici nu mă pricep de loc la asemenea lucruri. Am venit pentru altceva.

— Pentru ce ?

— Pentru articolul cu privire la Morcerf.

— Da, da : nu-i așa că e curios ?

— Atît de curios încît riști o desmințire, ba chiar mi se pare că riști un proces foarte nesigur.

— Ba de loc ; odată cu nota am primit și toate dovezile și sîntem pe deplin convinși că domnul de Morcerf o să-și vadă de treabă. De altfel e un serviciu pe care îl aducem țării, denunțîndu-i pe ticăloșii nedemni de cîntea ce li se face.

Beauchamp rămase uimit.

— Cine v-a informat atît de bine ? întrebă el. Ziarul meu, care dăduse știrea, a fost silit să tacă, din lipsă de dovezi, și totuși noi sîntem mai interesați decît voi să-l dăm pe față pe domnul de Morcerf, pentru că e pair al Franței iar noi sîntem în opoziție.

— Doamne, dar e simplu de tot ! N-am alergat noi după scandal, ci a venit el la noi. Alaltăieri a sosit un om din Ianina, aducînd întregul dosar. Și cum șovăiam să pornim pe drumul acuzației, ne-a anunțat că dacă nu-i vom publica articolul, îl va da altui ziar. Pe cîntea mea, doar știi foarte bine, Beauchamp, ce înseamnă o știre im-

portantă. Și n-am vrut să o pierdem. Acum lovitura a fost dată. Ea e grozavă și va avea răsunet în toată Europa.

Beauchamp își dădu seama că n-avea altceva de făcut decât să-și plece capul și ieși deznădăjduit să-i dea de veste lui Morcerf.

Dar ceea ce el nu putuse să-i scrie lui Albert, căci lucrurile pe care le vom povesti se petrecuseră după plecarea curierului, era faptul că, în aceeași zi, la Camera Părilor se manifestase o mare agitație care încă mai domnea în grupurile de obicei atât de calme ale înaltei adunări. Aproape fiecare sosise mai înainte de ora începerii ședinței și discutau toți despre nenorocitul eveniment care avea să dea de vorbit întregii lumi și să atragă privirile asupra unuia dintre membrii cei mai cunoscuți ai ilustrei adunări.

Ziarul se citea în șoaptă. Se discuta și se schimbau păreri și amintiri care precizau încă și mai bine faptele. Conte de Morcerf nu era iubit de colegii săi. Ca toți parveniții, el fusese silit, pentru a-și menține rangul, să țină toată lumea la distanță. Nobilii îl batjocoreau; cei talentați se lepădau de el; celebritățile îl disprețuiau din instinct. Contele se găsea în situația supărătoare a celui ce trebuia să ispășească. Odată arătat cu degetul pentru a fi jertfit, fiecare se pregătea să-l huiduiască.

Numai contele de Morcerf nu știa nimic. El nu primea ziarul în care se găsea știrea defăimătoare și-și petrecuse dimineața scriind scrisori și încercând un cal.

La Cameră contele sosi la ora obișnuită, cu fruntea sus, cu privirea mindră, cu ținuta semeată. El coborî din trăsură, străbătu coridoarele și intră în sală fără să observe stinghereala ușierilor și salutarile reținute ale colegilor săi.

Ședința fusese deschisă cu o jumătate de oră înainte de intrarea lui Morcerf.

Deși contele, neștiind, după cum am spus, ce se petrecuse, nu-și schimbase cu nimic nici înfățișarea și nici

mersul, înfățișarea și mersul lui li se părură tuturor mai trufase decît de obicei. Prezența lui i se păru de data aceasta adunării, care-i invidia titlurile, atît de agresivă, încît mulți văzură în ea o necuviință, cițiva văzură o cutezanță, iar unii chiar o insultă.

Era vădit că întreaga Cameră abia aștepta să înceapă dezbaterile.

Ziarul acuzator se afla în mîinile tuturor. Dar, ca de obicei, fiecare șovăia să ia asupra-și responsabilitatea atacului. În sfîrșit, unul dintre onorabilii pairi, dușman declarat al contelui de Morcerf, se urcă la tribună cu o solemnitate care arăta că sosise momentul așteptat.

Se făcu o liniște înfricoșătoare ; singur Morcerf ignora cauza neobișnuitei atenții ce i se dădea de data aceasta unui orator care nu era totdeauna ascultat cu atîta bună-voință.

Contele nu luă în seamă introducerea prin care oratorul arăta că va vorbi despre un lucru atît de grav, atît de sacru și atît de vital pentru Cameră, încît el cerea colegilor toată atenția.

Cînd rosti pentru prima dată cuvintele Ianina și colonelul Fernand, contele de Morcerf păli atît de groaznic, încît întreaga adunare, ai cărei ochi erau îndreptați spre el, fremătă.

Rănille morale se deosebesc de celelalte prin aceea că se acoperă dar nu se închid ; mereu dureroase, mereu gata să singereze cînd le atingi, ele rămîn în inimă vii și deschise.

După citirea articolului, în mijlocul aceleiași tăceri tulburată apoi de un freamăt care încetă de îndată ce oratorul păru că are de gînd să reia din nou cuvîntul, acuzatorul arătă cît îi venea de greu și ce sarcină anevoioasă îi stătea în cale. El susținea că apără onoarea domnului de Morcerf, că apără onoarea întregii Camere, deschizînd o dezbatere care trebuia să pună probleme personale, totdeauna arzătoare. În sfîrșit, își încheie cuvîntarea

cerind să se ordone facerea unei anchete atît de rapide încît să dea pe faţă calomnia mai înainte ca ea să se întindă, şi răzbunîndu-l, să-l repună pe domnul de Morcerf în stima pe care opinia publică i-o purtase totdeauna.

Morcerf era atît de zdrobit, atît de năucit de această groaznică şi neaşteptată nenorocire, încît abia putu în-găima cîteva cuvinte, privindu-şi cu ochi rătăciţi confrăţii. Sfiala, care putea la fel de bine să fie datorită uimirii nevinovatului ca şi ruşinii vinovatului, îi aduse cîteva simpatii. Oamenii cu adevărat generoşi sînt totdeauna gata să devină compătitori, atunci cînd nenorocirea duşmanului depăşeşte limitele urii lor.

Preşedintele puse la vot ancheta ; se votă prin ridicare de mînă şi se hotărî ca ea să aibă loc.

Contele fu întrebat de cîtă vreme are nevoie ca să-şi pregătească dezvinovăţirea.

Lui Morcerf îi reveni curajul, de îndată ce simţi că mai trăieşte încă după o lovitură atît de cumplită.

— Domnilor pairi, răspunse el, nu cu timpul se respinge un atac de felul celui îndreptat acum împotriva mea de către duşmani necunoscuţi şi rămaşi fără îndoială în umbra întunecimii lor ; ci pe loc şi fulgerător ar trebui să răspund fulgerului care m-a buimăcit pentru o clipă. De ce nu mi-e dat oare, în locul unei astfel de dezvinovăţiri, să-mi vărs singele ca să le dovedesc colegilor mei că sînt demn de a le fi egal ? !

Cuvintele rostite făcură o impresie bună.

— Vă cer deci, urmă el, ca ancheta să aibă loc cît mai curînd posibil. Şi mă voi îngriji să-i dau Camerei toate piesele trebuitoare pentru ca ancheta să ducă la un rezultat.

— Cîte zile cereţi ? întreabă preşedintele.

— Mă pun chiar de astăzi la dispoziţia Camerei, răspunse contele.

Preşedintele sună clopoţelul.

— Camera este de părere ca ancheta să aibă loc chiar astăzi ? întrebă el.

— Da ! răspunse întreaga adunare.

Se numi o comisie formată din doisprezece membri pentru cercetarea dovezilor ce trebuiau aduse de Morcerf. Prima ședință a comisiei fu fixată pentru orele opt seara, în birourile Camerei. Dacă aveau să fie necesare mai multe ședințe, sediul lor urma să rămână același.

După luarea acestei hotărâri, Morcerf ceru îngăduința de a se retrage ; avea de strîns dovezile îngrămădite de mai multă vreme ca să țină piept furtunii prevăzute de firea lui vicleană și nestăpînită.

Beauchamp îi povesti lui Albert toate acestea : atîta doar că povestirea lui avea față de cele arătate de noi avantajul însuflețirii lucrurilor vii asupra răcelii lucrurilor moarte.

Albert îl asculta, cînd fremătînd de speranțe, cînd mînios sau rușinat uneori : căci prin destăinuirea lui Beauchamp, el aflase despre vinovăția tatălui său și se întreba cum oare, odată ce era vinovat, și-ar mai putea dovedi nevinovăția ?

După ce povesti, Beauchamp se opri.

— Și apoi ? întrebă Albert.

— Apoi ? repetă Beauchamp.

— Da.

— Prietene, mă pui într-o situație destul de grea. Vrei, așadar, să afli ce s-a mai întîmplat ?

— Trebuie neapărat să aflu, dragul meu, și e mai bine să cunosc adevărul din gura ta decît din oricare alta.

— Atunci întărește-ți curajul, Albert, urmă Beauchamp, niciodată n-ai avut mai multă nevoie de el decît acum.

Albert își trecu o mîină pe frunte ca să se încredințeze de propria-i tărie, ca un om care se pregătește să-și apere viața și își încearcă platoșa sau își încovoiaie lama săbiei.

El se crezu puternic pentru că își luă febra drept energie.

— Vorbește !

— Se făcu seară, continuă Beauchamp. Întregul Paris era în așteptarea evenimentului. Mulți pretindeau că tatăl tău n-avea altceva de făcut ca să dărime întreaga învinovățire, decît să se ivească ; alții, la fel de mulți, spuneau, dimpotrivă, că n-o să vină în fața comisiei ; ba chiar erau unii care puteau jura că-l văzuseră plecînd spre Bruxelles, iar alți cîțiva se duseră la poliție să întrebe dacă e adevărat zvonul că domnul de Morcerf și-ar fi luat pașaportul.

Îți mărturisesc că am făcut tot ce am putut ca să obțin de la unul din membrii comisiei, un tînăr pair care-mi este prieten, voia de a intra în sală. La șapte, el a venit să mă ia și mai înainte de sosirea celorlalți, m-a dat în grija unui ușier care m-a închis într-un fel de lojă. Stăteam ascuns pe după o coloană și pierdut într-o beznă desăvîrșită, dar puteam nădăjdui că voi vedea și voi auzi de la un capăt la altul îngrozitoarea scenă care avea să se desfășoare.

La orele opt fix, toată lumea sosise.

Domnul de Morcerf intră la ultima din cele opt băți ale ceasului. Ținea în mînă cîteva hîrtii și înfățișarea lui părea liniștită. Dar, împotriva obiceiului, mersul îi era simplu, ținuta aleasă cu grijă și severă. După obiceiul militarilor bătrîni, își încheiase haina de sus pînă jos.

Venirea lui avu un efect cum nu se poate mai bun : comisia nu-i era de loc răuvoitoare, ba chiar mai mulți dintre membri veniră și-i strînseră mîna.

Albert simți că i se frînge inima la toate amănuntele acestea și totuși, în mijlocul durerii i se strecura un sentiment de recunoștință. Ar fi avut dorința să-i îmbrățișeze pe oamenii care dăduseră tatălui său un semn de stimă într-un moment greu pentru onoarea lui.

În clipa aceea, un ușier intră și-i aduse președintelui o scrisoare.

— Aveți cuvîntul, domnule de Morcerf, spuse președintele pe cînd desfăcea scrisoarea.

Contele își începu apărarea și, îți spun, Albert, continuă Beauchamp, că a fost de o elocvență și de a iscusință nămaipomenită. Arăta acte care dovedeau că vizirul din Ianina îl cinstise pînă la ultima lui clipă, acordîndu-i toată încrederea, fiindcă îl însărcinase cu o negociere pe viață și pe moarte cu însuși împăratul. El arată inelul, semn al stăpînirii, cu care Ali Pașa își pecetluia de obicei scrisorile și pe care i-l dăduse lui, ca să poată, la orice oră din zi sau din noapte s-ar fi reîntors, și chiar dacă vizirul s-ar fi aflat în harem, să pătrundă pînă la el. Din nefericire, după cîte spunea, negocierile dăduseră greș și cînd se reîntoarse să-și apere binefăcătorul, îl găsisse mort. Dar, spuse contele, Ali Pașa murind, îi încredințase pe favorita și pe fiica sa, atîta încredere avea în el.

Auzind cuvintele acestea, Albert tresări, căci pe măsură ce Beauchamp vorbea, tînărul își reamintea întreaga poveste a Haydéei, își amintea ce-i spusese frumoasa greacă despre mesajul acesta, despre inel și despre felul în care fusese vîndută și mînată în sclavie.

— Ce efect a avut discursul contelui ? întrebă Albert neliniștit.

— Mărturisesc că pe mine m-a mișcat și că odată cu mine a emoționat întreaga comisie, răspunse Beauchamp.

Între timp președintele își aruncă nepăsător ochii pe scrisoarea adusă ; dar de la primele rînduri i se trezi atenția ; el o citi, o mai citi o dată, și ațintindu-și ochii asupra domnului de Morcerf, îl întrebă :

„Domnule conte, ați spus că vizirul din Ianina vi le-a încredințat pe soția și pe fiica lui ?“

„Da, domnule, răspunse Morcerf. Dar și aici, ca și în celelalte împrejurări, m-a urmărit nenorocul. La reîntoarcerea mea, Vasiliki și Haydée dispăruseră.“

„Le cunoșteți ?“

„Strînsa mea prietenie cu pașa și deplina încredere pe care el o avea în credința mea, îmi îngăduiseră să le văd de mai mult de douăzeci de ori.“

„Bănuți cumva ce s-a putut întîmpla cu ele ?“

„Da, domnule. Mi s-a spus că au pierit doborîte de durere și poate că și de mizerie. Eu nu eram bogat, viața îmi era mereu în primejdie și, cu toată marea mea părere de rău, nu le-am putut căuta.“

Președintele își încruntă sprîncenele.

„Domnilor, spuse el, ați auzit și ați urmărit lămuririle domnului conte de Morcerf. Domnule conte, ați putea să aduceți vreun martor în sprijinul povestirii pe care ați făcut-o ?“

„Vai ! nu, domnule, răspunse contele. Toți cei ce trăiau în preajma vizirului și care m-au cunoscut la curtea lui sînt morți sau împrăștiati în întreaga lume. Cred că numai eu, singurul dintre compatrioții mei cel puțin, am supraviețuit acestui groaznic război. Nu am altceva decît scrisorile lui Ali Tebelin și vi le-am înfățișat. Nu am decît inelul, mărturie a voinței lui, și iată-l. Mai am, în sfîrșit, dovada cea mai convingătoare pe care-o pot aduce, adică, după un atac anonim, lipsa oricărei dovezi împotriva cuvîntului meu de om cinstit și a întregii mele vieți de militar, nepătată.“

Un murmur de aprobare trecu prin adunare. În clipa aceea, Albert, dacă nu s-ar mai fi ivit nici un alt incident, tatăl său ar fi cîștigat.

Nu mai rămăsese decît să se treacă la vot, cînd președintele luă cuvîntul.

„Domnilor, spuse el, și dumneata, domnule conte, îmi închipui că n-o să vă supărați dacă veți asculta un martor foarte important, după cîte se spune. Martorul s-a propus singur și, după cele povestite de conte, nu mai există nici o îndoială că va putea să dovedească deplina nevinovăție a colegului nostru. Iată, am primit o scrisoare. Doriți să

fie citită sau hotărîți să ne lipsim de ea și să nu ne oprim la incidentul acesta ?”

Domnul de Morcerf păli și-și încleștă mîinile pe hîrtii atît de tare încît ele foșniră între degetele lui.

Întreaga comisie dori ca scrisoarea să fie citită ; cît despre conte, el căzuse pe gînduri și n-avu nimic de spus.

Președintele citi deci următoarea scrisoare :

„Domnule președinte,

Aș putea să aduc în fața comisiei de anchetă, însărcinată să cerceteze purtarea în Epir și în Macedonia a domnului locotenent general, conte de Morcerf, informațiile cele mai demne de încredere“.

Președintele făcu o scurtă pauză.

Contele de Morcerf păli. Președintele îi întrebă din ochi pe ceilalți.

„Citiți mai departe !” strigară toți.

Președintele urmă :

„Am fost la fața locului cînd a murit Ali Pașa ; am fost de față la ultimele lui clipe ; știu ce s-a întîmplat cu Vasiliki și Haydée ; stau la dispoziția comisiei și chiar cer cîntea de a fi ascultată. Mă voi afla în vestibulul Camerei în clipa cînd vi se va înmîna acest bilet.“

„Cine e martorul, sau mai bine zis, dușmanul acesta ?” întrebă contele cu un glas în care era ușor să observi o adîncă turburare.

„O să aflăm îndată, domnule, răspunse președintele. Comisia e de părere să dea ascultare martorului ?”

„Da, da !” răspunseră toți, deodată.

Fu chemat ușierul.

„Ușier, întrebă președintele, așteaptă cineva în vestibul ?“

„Da, domnule președinte.“

„Cine anume ?“

„O femeie, însoțită de un servitor.“

Cei de față se uitară unul la altul.

„Introdu femeia aici“, spuse președintele.

Peste cinci minute, ușierul reapăru ; toate privirile se ațintiseră asupra ușii. Eu însumi, spuse Beauchamp, împărtășeam așteptarea și neliniștea tuturor.

Înapoia ușierului venea o femeie înfășurată cu un vâl care o acoperea în întregime. Se ghicea fără greș, după formele întrezărite prin vâl și după parfumul care se răspîndea, că e vorba de o femeie tânără și elegantă, dar atîta tot.

Președintele o rugă pe necunoscută să-și înlătore vâlul și atunci toți văzură că femeia purta veșminte grecești ; mai trebuie spus că era de o frumusețe neobișnuită.

— Ea era ! exclamă Albert.

— Cum ea ?

— Da, Haydée !

— Cine ți-a spus ?

— Vai, bănuiesc. Dar continuă, te rog, Beauchamp. Vezi că sînt calm și tare. Și totuși, ne apropiem de deznodămînt.

— Domnul de Morcerf, continuă Beauchamp, se uită la femeia aceea cu o uimire amestecată cu groază. Pentru el din gura ei încîntătoare avea să iasă viața sau moartea ; pentru toți ceilalți, aventura era atît de ciudată și de neobișnuită, încît salvarea sau pieirea domnului de Morcerf căzuse acum cu totul pe al doilea plan.

Președintele îi arată un scaun tinerei ; dar ea făcu un semn din cap că va rămîne în picioare. Cît despre conte, el se prăbușise în fotoliu și se vedea cît de colo că nu-l mai țin picioarele.

„Doamnă, spuse președintele, dumneavoastră ați cerut comisiei să-i dați informații în legătură cu afacerea de la Ianina și ați afirmat chiar că ați fost martoră oculară a evenimentelor.“

„Am fost, într-adevăr, răspunse necunoscuta cu un glas plin de tristețe fermecătoare și avînd sonoritatea deosebită a vocilor orientale.“

„Și totuși, spuse președintele, dați-mi voie să vă spun că erați prea tînăra pe atunci.“

„Aveam patru ani ; dar cum cele întîmplate erau nespuse de importante pentru mine, n-am uitat nici un amănunt, nu mi-a ieșit din minte nici un lucru, cît de mic.“

„Ce însemnătate puteau avea pentru dumneavoastră evenimentele, și cine sînteți, dacă nenorocirea v-a impresionat atît de adînc ? !“

„Era vorba de viața sau de moartea tatălui meu, răspunse tînăra. Mă numesc Haydée, fiica lui Ali Tebelin, pașa din Ianina și a Vasilikiei, prea iubită lui soție.“

Roșeața modestă și mîndră totodată care împurpură obrajii fetei, focul privirii și măreția destăinuirii avură un efect de negrăit asupra adunării.

Cît despre conte, chiar dacă fulgerul, căzînd, i-ar fi deschis o prăpastie sub picioare, tot n-ar fi fost atît de zdrobit.

„Doamnă, urmă președintele după ce se înclină cu respect, îngăduiți-mi să vă pun o simplă întrebare care nu este o bănuială și care va fi și ultima : puteți justifica autenticitatea spuselor dumneavoastră ?“

„Pot, domnule, răspunse Haydée scoțînd de sub vâl un săculeț de mătase parfumată. Iată actul meu de naștere, întocmit de tata și semnat de principalii lui ofițeri. Iată, de asemenea, o dată cu actul meu de naștere, și actul de botez, deoarece tata a consimțit să fiu crescută în credința mamei, act pe care mitropolitul Macedoniei și al Epirului l-a întărit cu pecetea lui. Iată, în sfîrșit (și fără îndoială că acesta e cel mai important), actul vînzării mele

și al vânzării mamei către negustorul armean El-Kobbir, de către ofițerul francez care, în mîrșava lui înțelegere cu Poarta, și le păstrase, ca parte de pradă, pe fiica și pe soția binefăcătorului său, vînzîndu-le apoi pentru suma de o mie de pungi, adică pentru aproape patru sute de mii de franci.“

O paloare verzuie acoperi obrajii contelui de Morcerf, iar ochii i se injectară de sînge la auzul cumplitelor învinovățiri primite de adunare într-o tăcere lugubră.

Haydée, mereu calmă, dar mai amenințătoare în calmul ei decît ar fi fost oricare alta în mînie, îi întinse președintelui actul de vînzare scris în limba arabă.

Pentru că se gîndiseră că unele dintre dovezi ar fi putut fi scrise în arabă, în greaca modernă sau în turcă, interpretul Camerei fusese anunțat. Îl chemară. Unul dintre domnii pairi, care cunoștea limba arabă deoarece o învățase în timpul campaniei din Egipt, urmări pe hîrtie citirea pe care tîlmaciul o făcu cu glas tare :

„Eu, El-Kobbir, negustor de sclavi și furnizor al haremului Înălțimii Sale, recunosc că am primit pentru a înmîna preamăritului împărat, de la seniorul franc conte de Monte-Cristo, un smarald prețuind două mii de pungi, drept preț al unei tinere slave creștine în vîrstă de unsprezece ani, numită Haydée, fiică recunoscută a răposatului senior Ali Tebelin, pașă de Ianina, și a Vasilikiei, favorita lui, care sclavă îmi fusese vîndută, cu șapte ani în urmă, împreună cu maică-sa moartă, cînd a sosit la Constantinopol, de către un colonel franc fost în slujba vizirului Ali Tebelin și numit Fernand Mondego.

Susnumita vînzare a fost făcută în numele Înălțimii Sale, al cărui împuternicit sînt pentru suma de două mii de pungi.

Făcut la Constantinopol cu încuviințarea Înălțimii Sale, în anul 1247 al Hegirei.

Semnat : El-Kobbir.

Prezentul act, pentru a i se da toată încrederea, toată credința și toată autenticitatea, va fi prevăzut cu pecetea imperială, pe care vânzătorul se obligă să o pună."

Lîngă semnătura negustorului se vedea într-adevăr pecetea Măriei Sale Împăratului.

După citirea și după vederea actului, urmă o tăcere cumplită; contele nu mai avea vie decît privirea, și privirea aceăsta, ațîntită fără voie asupra Haydéei, părea de flăcări și de sînge.

„Doamnă, întrebă președintele, n-ar putea fi întrebare și contele de Monte-Cristo, care, după cîte știu, se află în Paris, împreună cu dumneavoastră ?”

„Domnule, răspunse Haydée, contele de Monte-Cristo, al doilea tată pentru mine, se află de trei zile în Normandia”.

„Atunci, doamnă, întrebă președintele, cine v-a sfătuit să faceți pasul acesta pentru care curtea vă mulțumește, pas de altfel cu totul firesc, ținînd seama de obîrșia și de suferințele dumneavoastră ?”

„Domnule, răspunse Haydée, la pasul acesta m-a îndemnat respectul și durerea mea. Deși sînt creștină, Dumnezeu să mă ierte ! am visat totdeauna să-mi răzbun tatăl. Cînd am călcat pe pămîntul Franței, cînd am aflat că trădătorul locuia la Paris, ochii și urechile mi-au stat mereu deschise : trăiesc retrasă în casa nobilului meu ocrotitor, dar trăiesc astfel fiindcă-mi place umbra și tăcerea care-mi îngăduie să viețuiesc cu gîndurile și reculegerea mea. Dar domnul conte de Monte-Cristo îmi poartă o grijă părintească și nimic din ceea ce constituie viața lumii nu-mi este străin. Numai că eu nu ascult decît zgomotul ei îndepărtat. Citesc toate ziarele, după cum primesc toate albumele și toate cîntecele ; și, urmărindu-le, fără să mă amestec în viața celorlalți, am aflat ce se petrecuse azi dimineată la Camera Pairilor și ce trebuia să se întîmple în seara aceasta... Atunci, am scris.”

„Aşadar, întrebă preşedintele, domnul conte de Monte-Cristo nu e amestecat cu nimic în demersul dumneavoastră ?”

„Demersul meu îi este cu desăvîrşire străin, domnule, şi n-am decît o teamă, aceea că va putea să-l dezaprobe atunci cînd îl va afla. Totuşi, pentru mine e o zi mare ziua în care găsesc, în sfîrşit, prilejul să-mi răzbun tatăl”, continuă fata ridicînd spre ceruri o privire înflăcărată.

În tot acest timp, contele nu rostise un singur cuvînt măcar ; colegii lui îl priveau şi fără îndoială că îi deplîngeau norocul frînt de adierea parfumată a unei femei ; nenorocirea i se întipărea încetul cu încetul, în linii sinistre, pe chip.

„Domnule de Morcerf, întrebă preşedintele, o recunoaşteţi pe doamna drept fiica lui Ali Tebelin, paşa din Ianina ?”

„Nu, răspunse Morcerf, forţîndu-se să se ridice. E un complot urzit de duşmanii mei.”

Haydée, care-şi ţinuse privirile aţintite spre uşă, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva, se reîntoarce pe neaşteptate şi, regăsindu-l pe conte în picioare, scoate un strigăt înfricoşător :

„Nu mă mai recunoşti ? întrebă ea. Ei bine, eu, din fericire, te recunosc ! Tu eşti Fernand Mondego, ofiţerul franc care îi instruia trupele nobilului meu tată. Tu ai dat pe mîna duşmanului fortăreţele din Ianina ! Tu, trimis de el la Constantinopol ca să tratezi direct cu împăratul asupra vieţii sau morţii binefăcătorului tău, ai adus un firman fals care dăruia iertarea deplină ! Şi cu firmanul acesta ai obţinut inelul paşei care trebuia să ţi-l facă supus pe Selim, paznicul focului. Tu l-ai înjunghiat pe Selim ! Tu ne-ai vîndut, pe mama şi pe mine, neguţătorului El-Kobbir ! Ucigaşule ! Ucigaşule ! Ucigaşule ! Mai ai încă pe frunte sîngele stăpînului tău ! Priviţi-l cu toţii !”

Cuvintele acestea fuseseră rostite cu atîta adevăr avîntat, încît toate privirile se întoarseră spre fruntea con-

telui și el însuși își duse mîna acolo, ca și cum ar mai fi simțit, cald încă, sîngele lui Ali.

„Așadar, îl recunoașteți fără greș pe domnul de Morcerf ca fiind aceeași persoană cu ofițerul Fernand Mondego ?“

„Cum să nu-l recunosc ? strigă Haydée. Mamă ! Tu mi-ai spus : «Erai liberă, aveai un tată pe care-l iubeai, erai hărăzită să fii aproape regină ! Uită-te bine la omul acesta, el te-a făcut sclavă, el a ridicat în vîrfurile sulitei capul tatălui tău, el ne-a vîndut, el ne-a trădat ! Privește-i bine mîna dreaptă, aceea care are o cicatrice pe ea ; dacă ai să-i uiți fața, îl vei recunoaște după mîna aceasta în care au căzut una după alta monezile de aur ale neguțătorului El-Kobbir !» Cum să nu-l recunosc ? Să spună el însuși, acum, dacă nu mă recunoaște !“

Fiecare cuvînt cădea ca un satîr asupra lui Morcerf și-i reteza cîte o părticică din puterea rămasă. La ultimele cuvinte el își ascunse la piept, repede și fără voie, mîna schilodită într-adevăr de o rană, și recăzu în fotoliu, prăbușit într-o adîncă deznădejde.

Scena aceasta răscolise mințile celor de față, așa cum vîntul puternic al Nordului răscolește frunzele căzute de pe arbori.

„Domnule conte de Morcerf, spuse președintele, nu vă lăsați doborît. Răspundeți : justiția curții este supremă, și egală pentru toți, ca și justiția lui Dumnezeu. Ea nu vă va lăsa zdrobit de dușmani, fără a vă da mijloacele să-i combateți. Vreți o nouă anchetă ? Vreți să poruncesc o călătorie a doi dintre membrii Camerei la Ianina ? Vorbiți !“

Morcerf nu răspunse nimic.

Atunci toți membrii Comisiei se priviră îngroziți. Se știa ce fire energică și violentă are contele. Ar fi trebuit să fie cu totul năucit ca să nu se mai apere ; și toți își spuneau că după tăcerea aceasta, asemănătoare somnului, va urma o trezire asemeni trăsnetului.

„Ce hotărîre ați luat ?” îl întrebă președintele.

„Nici una !” răspunse contele cu o voce înăbușită, ridicîndu-se în picioare.

„Așadar, urmă președintele, fiica lui Ali Tebelin a spus adevărul adevărat ? Așadar ea este cu adevărat martorul cumplit căruia vinovatul nu îndrăznește niciodată să-i răspundă : NU ? Așadar ai săvîrșit cu adevărat toate faptele de care ai fost învinovățit ?”

Contele aruncă în jurul lui o privire a cărei expresie deznădăjduită i-ar fi mișcat și pe tigri, dar nu-i putea dezarma pe judecători. Apoi își înalță ochii spre boltă și îi coborî numaidecît, ca și cum s-ar fi temut ca boltă aceasta despîcîndu-se, să nu facă să strălucească cel de al doilea tribunal, cerul, și cel de al doilea judecător, Dumnezeu.

Apoi, cu o mișcare bruscă, își smulse nasturii hainei închise care-l înăbușea și părăsi sala ca și cum i s-ar fi întunecat mințile. O clipă pașii lui răsunară lugubri sub boltă sonoră, apoi se auziră roțile trăsorii care îl ducea în galop, zguduind coloanele florentine ale clădirii.

„Domnilor, spuse președintele cînd se făcu iar tăcere, domnul conte de Morcerf este vinovat de încălcarea credinței, de trădare și de ticăloșie ?”

„Da”, răspunseră într-un singur glas toți membrii comisiei de anchetă.

Haydée rămase acolo pînă la sfîrșitul ședinței ; ea auzi rostindu-se osîndirea contelui fără ca vreo trăsătură a chipului să-i trădeze bucuria sau mila.

Apoi, acoperindu-și din nou fața cu vâlul, ea îi salută cu măreție pe judecători și ieși, cu pașii aceia despre care Virgil spunea că sînt pașii zeilor.

Capitolul XIII

PROVOCAREA

— Atunci, continuă Beauchamp, m-am folosit de liniștea și de întunericul sălii ca să mă furișez pe nevăzute. Ușierul care mă introdusese mă aștepta la ușă. El mă conduse de-a lungul coridoarelor pînă la o portiță care răspundea în strada Vaugirard. Am ieșit cu inima zdrobită și fermecată totodată, iartă-mi expresia, Albert : zdrobită fiindcă mă gîndeam la tine, și fermecată de noblețea tinerei acesteia urmărind răzbunarea tatălui ei. Da, îți jur, Albert, de oriunde ar veni destăinuirea, eu spun că poate veni de la un dușman, dar că dușmanul acesta e un trimis al ursitei.

Albert stătea cu fruntea în palme ; el își ridică obrajii roșii de rușine și scăldați de lacrimi și-i prinse brațul lui Beauchamp.

— Prietene, viața mi-e sfîrșită : îmi mai rămîne, nu să spun că m-a lovit ursita așa cum spui tu, ci să caut omul care mă urmărește cu dușmănia lui ; apoi, cînd îl voi afla, să-l ucid sau să mă ucidă ; mă bizui pe prietenia ta ca să mă ajuți, Beauchamp, dacă nu cumva disprețul ți-a ucis-o în inimă.

— Disprețul, prietene ? Cu ce te atinge oare nenorocirea asta ? Nu ! Mulțumesc lui Dumnezeu ! Nu mai trăim în timpurile cînd o prejudecată nedreaptă îi făcea pe copii răspunzători de faptele părinților. Privește-ți

viața, Albert ; e adevărat că ea a început abia de mai ieri, dar niciodată zorile unei zile senine n-au fost mai curate decît răsăritul tău ! Nu, Albert, crede-mă, ești tînăr, ești bogat ; părăsește Franța ; totul se uită repede în Babilonul acesta uriaș al vieții frămîntate și al gusturilor schimbătoare. Te vei reîntoarce peste trei sau patru ani, căsătorit cu vreo prințesă rusă și nimeni nu se va mai gîndi la ce s-a petrecut ieri și cu atît mai mult la ceea ce s-a întîmplat acum șaisprezece ani.

— Îți mulțumesc, dragă Beauchamp, pentru imboldul bun care te face să rostești asemenea cuvinte, dar nu se poate. Ți-am spus dorința mea, iar acum, dacă e nevoie, voi schimba cuvîntul dorință în voință. Îți dai seama că eu, fiind interesat în afacerea asta, nu pot vedea lucrurile la fel ca tine. Ceea ce ție ți se pare că vine dintr-un izvor ceresc, mie mi se pare că vine dintr-un izvor mai puțin curat. Ursita — trebuie să-ți mărturisesc — mi se pare cu totul străină de tot ce s-a întîmplat. Și asta din fericire, căci în locul trimisului de nevăzut și de neatinș care aduce răsplățile sau pedepsele cerului, voi găsi o ființă vie și vizibilă, pe care mă voi răzbuna, da, ți-o jur, pentru tot ce sufăr de o lună încoace. Acum, îți repet, Beauchamp, țin să reintru în viața omenească și materială și, dacă mai îmi ești încă prieten, după cum mi-ai spus, ajută-mă să găsesc mîna care m-a lovit.

— Atunci, fie, răspunse Beauchamp. Dacă ții neapărat să cobor pe pămînt, am s-o fac ; dacă ții să-ți cauți dușmanul, am să-l caut împreună cu tine. Și-l voi găsi, fiindcă onoarea mea îmi cere poate la fel de mult ca și a ta să dăm de el.

— Atunci, înțelegi, Beauchamp, să ne începem cercetările, chiar acum, fără zăbavă. Fiecare clipă de întîrziere înseamnă pentru mine o veșnicie. Denunțătorul nu și-a primit încă pedeapsa, el poate deci nădăjdui că n-o va primi ; și, pe cîntea mea, dacă se gîndește la asta, se înșală !

— Atunci, ascultă, Albert.:

— Beauchamp, văd că știi ceva ; iată, îmi redai viața !

— Nu spun că aș cunoaște chiar adevărul, Albert, dar cel puțin avem o rază în întuneric : urmărind raza asta, poate că vom ajunge la țintă.

— Vorbește, yezi bine că mor de nerăbdare.

— Am să-ți povestesc ce n-am vrut să-ți spun când m-am reîntors din Ianina.

— Vorbește !

— Iată ce s-a întâmplat, Albert : firește că m-am dus la primul bancher al orașului, ca să iau informații ; și la primul cuvînt pe care i l-am spus despre afacere, înainte chiar de a-i fi rostit numele tatălui tău, el mi-a răspuns :

„E în regulă. Bănuiesc cine v-a trimis.“

„Cum asta de ce ?“

„Fiindcă abia acum două săptămîni, am mai fost întrebat despre același lucru.“

„De către cine ?“

„De către un bancher din Paris, corespondentul meu.“

„Cum se numește ?“

„Domnul Danglars.“

— El, strigă Albert. Într-adevăr, el e acela care de atîta vreme îl urmărește pe bietul tata cu ura lui, pricinuită de invidie ; el, așa zisul om popular, nu-i poate ierta contelui de Morcerf faptul că este pair al Franței. Și apoi ruptura fără nici un motiv a căsătoriei ; da, asta e !

— Informează-te, Albert (dar nu te înfuria pînă nu știi sigur), informează-te, iar dacă e adevărat...

— Dacă e adevărat, îmi va plăti pentru toate suferințele ! strigă tînărul.

— Ia seama, Albert. E un om în vîrstă.

— Am să țin seama de vîrsta lui așa cum a ținut el seama de onoarea familiei mele. Dacă avea ceva cu tata, de ce nu l-a lovit pe el ? Se teme să dea piept cu un bărbat !

— Albert, nu te condamn ci vreau doar să te rețin ; Albert, fii cu băgare de seamă.

— Nu te teme ; de altfel mă vei însoți, Beauchamp. Lucrurile serioase trebuiesc tratate în fața martorilor. Pînă diseară, dacă domnul Danglars este vinovatul, nu va mai fi în viață sau voi muri eu. Pe cîntea mea, Beauchamp, vreau să-mi îngrop onoarea cu mare pompă.

— Dacă ai luat asemenea hotărîri, Albert, atunci trebuie să le îndeplinești fără întîrziere. Vrei să te duci la domnul Danglars ? Să mergem.

Cei doi trimiseră după o birjă de piață. Intrînd în curtea locuinței bancherului, zăriră brișca și servitorul lui Andrea Cavalcanti care așteptau la poartă.

— Pe toți dracii ! Se nimerește bine, spuse Albert cu glas posomorît. Dacă Danglars nu vrea să se bată cu mine, am să-i ucid ginerele. Un Cavalcanti trebuie să se bată !

Venirea tînărului îi fu anunțată bancherului, care, auzind numele lui Albert și știind ce se petrecuse în ajun, voi să-i închidă ușa. Dar era prea tîrziu, Albert intrase după lacheu ; el auzi ordinul dat, forță ușa și pătrunse, urmat de Beauchamp, pînă în camera de lucru a bancherului.

— Cum, domnule ! îl înfruntă Danglars, oare nu mai ești stăpîn să primești pe cine vrei în casa ta ? Mi se pare că ți-ai pierdut mințile.

— Nu, răspunse rece Albert ; sînt împrejurări cînd trebuie să primești măcar anumite persoane, dacă nu ești laș, iar dumneata te găsești într-o astfel de situație.

— Și ce vrei cu mine ?

— Vreau, răspunse Morcerf, apropiindu-se fără să pară că-i dă vreo atenție lui Cavalcanti care stătea sprijinit de cămin, vreau să-ți propun o întîlnire într-un loc retras, unde să nu ne deranjeze nimeni timp de zece minute. Nu-ți cer mai mult decît atît. Acolo, dintre cei doi oameni care se vor întîlni, unul va rămîne în țărîină.

Danglars păli. Cavalcanti făcu o mișcare. Albert se întoarse spre tînăr.

— Dacă vrei, domnule conte, ai dreptul să vii la înțîlnire chiar dumneata. Aproape că faci parte din familie și dau înțîlniri din astea oricui e în stare să le primească.

Cavalcanti se uită uluit la Danglars, care, făcînd o efortare, se ridică și păși între cei doi tineri. Atacul față de Andrea îi schimbase gîndurile și acum speră ca vizita lui Albert să aibă o altă cauză decît aceea pe care o bănuise la început.

— Ascultă, domnule, îi spuse el lui Albert, dacă ai venit să-i cauți ceartă acestui tînăr pentru că l-am preferat în locul dumatăle, atunci te anunț că te voi da pe mîna procurorului regal.

— Te înșeli, răspunse Morcerf cu un zîmbet întunecat. Nu mă gîndesc la căsătorie nici cît negru sub unghie și nu mă adresez domnului Cavalcanti decît pentru că mi s-a părut c-a avut de gînd o clipă să se amestece în discuția noastră. Și apoi la urma urmei, ai dreptate, continuă el. Astăzi caut ceartă cu lumînarea; dar fii liniștit, domnule Danglars, mai întîi de toate cu dumneata am ce am.

— Ascultă, răspunse Danglars palid de minie și de teamă, te anunț că de cîte ori-am nenorocirea să înțîlnesc în drum vreun cîine turbat, îl ucid, și că, departe de a mă crede vinovat, îmi spun că am făcut un bine pentru omenire. Și să știi că dacă ești turbat și dacă ai de gînd să mă muști, te voi ucide fără milă. Ia te uită! E oare vina mea că taică-său este dezonorat?

— Ticălosule, strigă Morcerf, e vina ta!

Danglars se dădu înapoi un pas.

— Vina mea? strigă el. Ești nebun! Oare cunosc eu istoria Greciei? Am călătorit eu pe meleagurile acelea? L-am sfătuit eu pe taică-tu să vîndă fortărețele din Ianina? Să trădeze...

— Taci din gură, spuse Albert cu glas înăbușit. Nu, n-ai făcut dumneata, în mod direct, tot scandalul ăsta și n-ai pricinuit direct nenorocirea, dar ai provocat-o cu fățarnicie.

— Eu !

— Da, dumneata ! Altfel, de unde ar veni destăinuirea ?

— Mi se pare că ziarul a spus-o : din Ianina, pe toți dracii !

— Cine a scris la Ianina ?

— La Ianina ?

— Da. Cine a scris ca să ceară informații despre tata ?

— Cred că are oricine dreptul să scrie la Ianina.

— Și totuși n-a scris decît un singur om.

— Un singur om ?

— Da ! Și omul acesta ești dumneata !

— Păi, fără îndoială o-am scris ; cred că atunci cînd ai de gînd să-ți măriți fata cu un tînăr, poți să iei informații asupra familiei tînărului. Asta e nu numai un drept, ci chiar o datorie..

— Dumneata ai scris știind dinainte ce răspuns o să primești !

— Eu ? Îți jur pe cinstea mea că niciodată nu m-aș fi gîndit să scriu la Ianina, continuă Danglars cu o încredere și o siguranță pe care i le stîrnise poate mai mult mila resimțită în fundul inimii față de Albert, decît teama. Îți jur că nici prin gînd nu mi-ar fi dat să scriu la Ianina. Îți închipui că aș fi putut cunoaște eu sfîrșitul cumplit al lui Ali Pașa ?

— Atunci te-a împins cineva să scrii ?

— Sigur că da.

— Te-a împins ?

— Da.

— Cine ?... Spune tot... Spune !

— Pe cîntea mea, e foarte simplu ; vorbeam despre trecutul tatălui tău, spuneam că niciodată nu s-a putut afla cum a făcut avere. Persoana m-a întrebat unde s-a îmbogăţit tatăl tău. I-am răspuns : în Grecia. Şi atunci mi-a spus : n-ai decît să scrii la Ianina.

— Cine ţi-a dat sfatul ăsta ?

— Păi cine altul decît contele de Monte-Cristo, prietenul tău ?

— Contele de Monte-Cristo te-a sfătuit să scrii la Ianina?

— Da. Şi am scris. Vrei să-mi vezi corespondenţa ? Am să ţi-o arăt.

Albert şi Beauchamp schimbă o privire.

— Domnule, spuse Beauchamp care pînă atunci nu rostise nici un cuvînt, mi se pare că dumneavoastră îl învinovaţi pe conte, iar ei în clipa de faţă lipseşte din Paris şi nu se poate justifica.

— Da' de unde, nu învinovăţesc pe nimeni, răspunse Danglars. Nu fac decît să povestesc şi voi repeta în faţa contelui de Monte-Cristo ce am spus aici.

— Contele ştie ce răspuns aţi primit ?

— I l-am arătat.

— Ştia că numele de botez al tatălui meu e Fernand şi că numele de familie e Mondego ?

— Da, îi spusese eu mai de mult. În plus, eu n-am făcut altceva decît ar fi făcut oricare altul în locul meu, ba chiar poate şi mai puţin încă. Cînd, a doua zi după primirea răspunsului, împins de domnul de Monte-Cristo, tatăl tău a venit să-mi ceară oficial mîna fetei, aşa cum se face cînd vrei să sfîrşeşti odată, am refuzat, am refuzat scurt, e adevărat, însă fără explicaţii, fără scandal. De fapt, la ce mi-ar fi folosit un scandal ? Ce-mi pasă mie de onoarea sau de dezonoarea domnului de Morcerf ? Asta nu făcea nici să-mi crească acţiunile şi nici să mi le scadă.

Albert se simți roșind de rușine. Fără îndoială că Danglars se apăra cu grosolănie, dar avea siguranța unui om care spune, dacă nu tot adevărul, cel puțin o parte din el, și nu din conștiință, e drept, ci de spaimă. De altfel, ce căuta Albert? Nu vinovăție mai multă sau mai puțină din partea lui Danglars sau a lui Monte-Cristo, ci un om care să răspundă de insulta ușoară sau gravă, un om cu care să se bată, și era vădit că Danglars n-avea de gînd să facă asta.

Și apoi, fiecare din amănuntele uitate sau neobservate îi reveneau, vizibile acum pentru ochii sau pentru mintea sa. Monte-Cristo știa tot, fiindcă o cumpărase pe fiica lui Ali Pașa. Deci, știind totul, el îl sfătuisese pe Danglars să scrie la Ianina. După ce cunoșcuse răspunsul, el dăduse ascultare dorinței arătate de Albert de a fi prezentat Haydéei. Odată ajunși în fața ei, contele lăsase să vină vorba despre moartea lui Ali, neîmpotrivindu-se de loc povestirii Haydéei, dar, fără îndoială, învățînd-o pe tînără, cînd îi spusese cîteva cuvinte în limba greacă, ce să spună și ce să nu spună, din care pricină Albert nu putuse să-și dea seama că e vorba de tatăl său. De altfel, nu-l rugase el pe Albert să nu rostească numele tatălui în fața Haydéei? În sfîrșit, el îl duse pe Albert în Normandia, în clipa cînd știa că avea să izbucnească marele scandal. Fără nici o îndoială, făcuse totul cu bună știință. Nici vorbă că Monte-Cristo era înțeles cu dușmanii tatălui său.

Albert îl trase deoparte pe Beauchamp și-i spuse la ce se gîndea.

— Ai dreptate, întări Beauchamp. În cele întîmplate, domnul Danglars nu-i amestecat decît în legătură cu partea brutală și materială. Trebuie să-i ceri o explicație lui Monte-Cristo.

Albert se întoarse.

— Domnule, îi spuse el lui Danglars, cred că-ți dai seama că nu-mi iau rămas bun pentru totdeauna de la

dumneata. Rămîne să mai aflu dacă spusele dumitale sînt adevărate și o să mă asigur de asta stînd de vorbă cu domnul conte de Monte-Cristo.

Și, salutîndu-l pe bancher, el ieși împreună cu Beauchamp, fără să pară a-i da vreo atenție lui Cavalcanti.

Danglars îi conduse pînă la ușă și acolo reînnoi asigurarea că n-avea nici un fel de ură personală împotriva contelui de Morcerf.

Capitolul XIV

INSULTA

La poarta bancherului, Beauchamp îl opri pe Morcerf.

— Ascultă, îi spuse el, mai adineaori, la Danglars, ți-am spus că ar trebui să-i ceri o explicație contelui de Monte-Cristo, nu-i așa ?

— Da. Și acum mergem la el.

— Stai, o clipă, Morcerf. Gîndește-te înainte de a merge la conte.

— La ce vrei să mă gîndesc ?

— La gravitatea demersului tău.

— E oare mai grav decît vizita la Danglars ?

— Sigur. Danglars e un bancher, și, după cum știi, bancherii își dau prea bine seama ce capital riscă dacă se bat cu ușurință. Celălalt, dimpotrivă, e un gentilom, cel puțin așa se pare. Dar nu te temi cumva ca sub masca gentilomului să întîlnești un ucigaș de meserie ?

— Nu mă tem decît de un lucru : să nu dau peste un om care nu se bate.

— Fii liniștit, spuse Beauchamp, contele se va bate. Ba chiar mă tem de ceva : să nu se bată prea bine. la scama !

— Prietene, zîmbi Morcerf, nici nu doresc altceva. Cel mai fericit lucru care mi s-ar putea întîmpla ar fi să mor pentru tata : asta ne-ar salva pe toți.

— Mama ta ar muri !

— Biata mamă ! făcu Albert trecîndu-și mîna peste ochi. Știu că ar muri. Dar e mai bine să moară din pricina asta, decît să moară de rușine.

— Ești pe deplin hotărît, Albert ?

— Da.

— Atunci haidem ! Dar crezi că o să-l găsim acasă ?

— Trebuia să se reîntoarcă la cîteva ore după mine și cu siguranță că s-a reîntors.

Urcîndu-se în trăsură, cei doi tineri îi spuse birjarului să-i ducă în Avenue des Champ-Elysées, la numărul 30.

Beauchamp voi să meargă singur, dar Albert îi atrase atenția că afacerea, ieșind din comun, îi îngăduie să nu țină seama de eticheta duelului.

Tinărul făcu totul pentru o cauză atît de sfîntă, în-cît lui Beauchamp nu-i rămînea decît să-i asculte toate dorințele : el îl ascultă deci pe Morcerf și se mulțumi să-l urmeze.

Dintr-un salt, Albert ajunse de la căsuța portarului la peron. Baptistin îl primi.

Contele sosise într-adevăr, dar se afla în baie și dăduse poruncă să nu primească absolut pe nimeni

— Dar după baie ? întrebă Morcerf.

— Domnul va lua masă.

— Și după masă ?

— Domnul va dormi timp de un ceas.

— Și apoi ?

— Apoi se va duce la Operă.

— Ești sigur ? întrebă Albert.

— Cum nu se poate mai sigur ; domnul a poruncit să fie înhămați caii pe la orele opt fix.

— Foarte bine ! răspunse Albert. Atît am vrut să știu.

Apoi, întorcîndu-se spre Beauchamp :

— Dacă ai vreo treabă, dragă Beauchamp, sfîrșește-o cît mai repede. Dacă ai vreo întîlnire deseară, amîn-o

pe mîine. Îți dai seama că mă bizui pe dumneata ca să merg la Operă. Dacă poți, adu-mi-l și pe Château-Renaud.

Beauchamp nu se lăsă rugat de două ori și îl părăsi pe Albert după ce-i făgădui că va veni să-l ia la opt fără un sfert.

Reîntors acasă, Albert îi anunță pe Franz, pe Debray și pe Morrel că dorea neapărat să-l întâlnească în aceeași seară la Operă.

Apoi se duse să-și vadă mama, care în urma evenimentelor din ajun, poruncise să nu fie primit nimeni și nu mai părăsise camera. El o găsi în pat, zdrobită de durerea umilinței acesteia publice.

Venirea lui Albert avu asupra lui Mercédès efectul așteptat; ea strînse mîna fiului ei și izbucni în plîns. Lacrimile o ușurau.

Albert rămase o clipă în picioare, fără să scoată o vorbă, cu obrazul lipit de al mamei-si. După chipul lui palid și după sprincenele încruntate, se vedea bine că hotărîrea de răzbunare purtată în inimă îi slăbea din ce în ce.

— Mamă, întrebă el, cunoști vreun dușman de-al domnului de Morcerf?

Mercédès tresări; observase că Albert nu spusese: *de-al tatii*.

— Dragul meu, oamenii în situația contelui au mulți dușmani necunoscuți. De altfel, după cum știi, dușmanii cunoscuți nu sînt cei mai de temut.

— Da, știu, de asta fac apel la toată agerimea minții dumitale. Mamă, ești o femeie atît de superioară, încît nu-ți scapă nimic.

— De ce-mi spui asta?

— Fiindcă ai observat, de pildă, că în seara balului pe care l-am dat, domnul de Monte-Cristo n-a vrut să guste nimic de la noi.

Mercédès se ridică tremurînd și sprijinindu-se pe brațele arse de febră.

— Domnul de Monte-Cristo ? exclamă ea. Ce legătură poate avea el cu întrebarea pe care mi-ai pus-o ?

— Știi, mamă, domnul de Monte-Cristo e aproape un oriental, iar orientalii, ca să-și păstreze toată libertatea răzbunării, nu mănîncă și nu beau niciodată cînd se găsesc la dușmani.

— Domnul de Monte-Cristo, dușmanul nostru, Albert ? întrebă Mercédès, pîlînd și mai mult. Cine ți-a spus ? Pentru ce ? Ești nebun, Albert ! Domnul de Monte-Cristo n-a avut pentru noi decît o atitudine politicoasă. El ți-a salvat viața și tu însuși mi l-ai prezentat. Te rog, dragul meu, dacă ai asemenea idei, scoateți-le din cap. Și dacă am un sfat să-ți dau, ba aș spune mai mult chiar, dacă am să te rog ceva, e să te porți bine cu el.

— Mamă, răspunse tînărul cu o privire întunecată, ai motivele dumitale ca să-mi ceri să mă port bine cu omul acesta.

— Eu ? întrebă Mercédès, roșînd la fel de repede pe cît pîlise și redevenind îndată și mai palidă decît fusese înainte.

— Da, fără îndoială, nu-i așa ? continuă Albert. Te gîndești că el nu poate să ne facă rău ?

Mercédès se înfioră și își privi fiul cercetătoare.

— Ciudat mai vorbești, Albert ! Mi se pare chiar că ai niște păreri preconcepute la fel de ciudate. Ce ți-a făcut contele ? Acum trei zile erai împreună cu el în Normandia ; acum trei zile îl priveam și eu și tu ca pe cel mai bun prieten al tău.

Un zîmbet ironic înflori pe buzele lui Albert. Mercédès îi văzu zîmbetul și dublul ei instinct de mamă și de femeie, ghici totul ; dar, prevăzătoare și plină de tărie, își ascunse tulburarea și fiorul.

Albert tăcu. Peste o clipă, Mercédès îi spuse.

— Tu ai venit să mă întreb cum mă simt și am să-ți spun cîstit, dragul meu, că nu mă simt prea bine.

Ar trebui să te muți aici, Albert, să nu mă lași singură. Am nevoie de cineva lângă mine.

— Mamă, răspunse tânărul, ți-aș asculta porunca, și nu-i nevoie să spun cu cită plăcere, dacă o afacere grabnică și importantă nu m-ar sili să te las singură toată seara.

— Foarte bine, suspină Mercédès. Du-te, Albert, nu vreau să devii un sclav al milei față de maică-ta.

Ca și când nu i-ar fi înțeles cuvintele, Albert o salută și ieși.

Dar abia închisese ușa, când Mercédès chemă un servitor de încredere și-i porunci să-l urmărească oriunde va merge în seara aceea și să vină numaidecît să-i spună.

Apoi își sună camerista și, cu toate că se simțea atît de slăbită, îi ceru s-o îmbrace, ca să fie gata pentru orice.

Porunca dată lacheului nu era greu de îndeplinit. Albert intră la el și își alese cu grijă un costum sobru. La opt fără zece minute sosi Beauchamp. El îl văzuse pe Château-Renaud, care îi făgăduise să se găsească în sală înainte de ridicarea cortinei.

• Se urcară amîndoi în cupeul lui Albert. Neavînd nici un motiv să ascundă locul unde se duce, tânărul spuse cu glas tare :

— La Operă !

Împins de nerăbdare, Albert ajunse înainte de ridicarea cortinei. Château-Renaud se afla în sală : știind de la Beauchamp despre ce era vorba, nu mai avu nevoie ca Albert să-i spună ceva. Purtarea fiului care caută să-și răzbune tatăl i se părea atît de firească lui Château-Renaud, încît nu încercă de loc să-l facă să-și schimbe hotărîrea și se mulțumi doar să-i reînnoiască asigurarea că-i stă cu totul la dispoziție.

Debray nu sosise încă, dar Albert știa că lipsea rareori de la Operă. Albert rătăci prin teatru pînă la ridicarea cortinei. Nădăjduia să-l întâlnească pe Monte-Cristo, fie pe culoar, fie pe scară. Soneria îl rechemă în sală și el

își ocupă fotoliul de orchestră, între Château-Renaud și Beauchamp.

Dar ochii lui nu părăseau loja dintre coloane, care tot timpul primului act, părea că se încăpăținase să rămână închisă.

În sfârșit, pe cînd Albert se uita la ceas pentru a suta oară, la începutul actului al doilea, ușa lojei se deschise și Monte-Cristo, înveșmîntat în negru, intră și se sprijini de rampă, ca să privească în sală. Maximilien îl urma, căutîndu-și din ochi sora și cumnatul. El îi zări într-o lojă de rangul doi și le făcu semn.

Uitîndu-se de jur împrejurul sălii, Monte-Cristo zări un chip palid și doi ochi strălucitori care păreau că-i atrag cu lăcomie privirile. El îl recunoscuse pe Albert, dar expresia de pe chipul tulburat al acestuia îl îndemnă, fără îndoială, să nu-l ia în seamă. Fără să facă deci nici un gest care i-ar fi putut destăinui gîndurile, contele se așeză, își scoase binoclul din cutie și privi în cealaltă parte a sălii.

Dar, deși părea că nu-l vede pe Albert, contele nu-l slăbea din ochi. Cînd cortina se lăsă la sfîrșitul celui de al doilea act, privirea lui sigură îl urmări pe tînărul care își părăsea locul însoțit de cei doi prieteni.

Văzu apoi chipul lui Albert reapărînd la fereastra unei loji, drept în față. Monte-Cristo simți că se apropie furtuna, iar cînd auzi cheia învîrtindu-se în broasca lojei, deși în clipa aceea vorbea cu Maximilien și părea cum nu se poate mai vesel, știu la ce trebuie să se aștepte și se pregăti pentru orice.

Ușa se deschise.

Abia atunci Monte-Cristo se întoarse și-l zări pe Albert, pămîntiu la față și tremurînd. În urma lui veneau Beauchamp și Château-Renaud.

— Ia te uită ! îi întîmpină Monte-Cristo cu bunăvoința care-i deosebea de obicei salutările de banala politețe a

celorlalti ; iată-mi cavalerul ajuns la țintă ! Bună seara, domnule de Morcerf.

Și chipul bărbatului acestuia atît de stăpîn pe sine arăta cea mai deplină plăcere.

Abia atunci își aminti Maximilien de scrisoarea primită de la Albert și de faptul că, fără nici o altă explicație, îl rugase să vină la Operă. Și își dădu seama că avea să se întîmple ceva groaznic.

— N-am venit aici să schimbăm politeti fățarnice sau să ne prefacem că sîntem prieteni, spuse Albert. Am venit să vă cerem o explicație, domnule conte.

Dinții strînși ai tinărului abia dacă lăsau să i se audă glasul tremurător.

— O explicație, la Operă ? întrebă contele cu tonul și privirea pătrunzătoare după care poate fi recunoscută firea omului veșnic sigur de sine. Oricît de puțin obișnuit aș fi cu obiceiurile pariziene, n-aș fi crezut, domnule, că explicațiile se cer într-un asemenea loc.

— Totuși, atunci cînd oamenii se ascund, cînd nu se poate pătrunde la ei sub cuvîntul că fac baie, că sînt la masă, sau în pat, trebuie să le vorbești acolo unde-i înțilnești, răspunse Albert.

— Pe mine nu-i greu să mă înțilnești. Dacă-mi amintesc bine, chiar ieri ai fost la mine...

— Ieri, domnule, răspunse Albert căruia începuse să i se înfierbînte capul, mă afluam la dumneavoastră fiindcă nu știam încă cine sînteți.

Și rostind cuvintele acestea, Albert ridică glasul în așa fel, încît să-l audă cei din lojile vecine, cît și cei ce treceau pe culoar. Auzind cearta, vecinii de lojă, ca și cei ce treceau, se opriă în spatele lui Beauchamp și Château-Renaud.

— De unde ai scăpat, domnule ? întrebă Monte-Cristo fără să pară tulburat. Nu prea pari în toate mințile.

— Ca să vă înțeleg perfidiile și să vă pot face să înțelegeți că vreau să mă răzbun, voi avea totdeauna destulă minte, răspunse Albert furios.

— Nu te înțeleg, făcu Monte-Cristo. Și chiar dacă te-aș înțelege, tot ai vorbi prea tare. Aici sînt la mine, domnule, și numai eu singur am dreptul să ridic glasul mai mult decît ceilalți. Ieși afară !

Și Monte-Cristo îi arătă lui Albert, cu un gest poruncitor, ușa.

— Am să vă fac să ieșiți de la dumneavoastră ! continuă Albert mototolindu-și în mîinile tremurătoare mînușa pe care contele n-o slăbea din ochi.

— Bine, bine, răspunse nepăsător Monte-Cristo ; văd că-mi cauți ceartă ; dar am să-ți dau un sfat, viconte, și caută să nu-1 uiți ; e un obicei prost să faci zarvă cînd provoci. Zarva nu le prieste tuturor, domnule de Morcerf !

La auzul acestui nume, un murmur de uimire străbătu printre cei ce ascultau. Numele lui Morcerf era încă din ajun pe toate buzele.

Albert înțelese aluzia mai bine decît toți și înaintea tuturor. El încercă să-și arunce mînușa în fața contelui ; dar Maximilien îi apucă pumnul, în timp ce din spate, Beauchamp și Château-Renaud, temîndu-se ca scena să nu depășească limitele unei provocări, îl opriră.

Dar Monte-Cristo, fără să se ridice, înclinîndu-și doar scaunul, își întinse mîna și, luînd dintre degetele crispate ale tînărului mînușa umedă și mototolită, îi spuse cu un glas cumplit :

— Domnule, consider că ai aruncat mînușa și-am să ți-o trimit înapoi înfășurată în jurul unui glonte. Acum pleacă de aici, dacă nu vrei să-mi pui servitorii să te zvîrle afară.

Amețit, înspăimîntat, cu ochii injectați de sînge, Albert făcu doi pași înapoi.

Morrel închise ușa îndată.

Monte-Cristo își relua binoclul și începu să privească prin sală, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic neobișnuit.

Omul acesta avea o inimă de bronz și un obraz de marmură. Maximilien se plecă la urechea lui, întrebându-l :

— Ce i-ați făcut ?

— Eu ? Nimic. Cel puțin nu i-am făcut nimic personal, răspuse Monte-Cristo.

— Totuși, scena asta ciudată trebuie să aibă o cauză.

— Pățania contelui de Morcerf l-a scos din minți pe bietul băiat.

— Dumneavoastră aveți vreun amestec în ea ?

— Camera a aflat de la Haydée despre trădarea contelui.

— Într-adevăr, spuse Maximilien, am auzit și eu și nu mi-a venit să cred că sclava greacă pe care am văzut-o cu dumneavoastră chiar în loja de aici e fiica lui Ali Pașa.

— Și totuși, e adevărat.

— Doamne ! Atunci înțeleg totul. Ce s-a întâmplat adineaori a fost premeditat...

— Cum asta ?

— Da. Albert mi-a scris să vin astă seară la Operă ; se vede că voia să fiu martor când avea să vă insulte.

— Așa trebuie să fie, răspuse Monte-Cristo cu liniștea lui netulburată.

— Și ce aveți de gând să-i faceți ?

— Cui ?

— Lui Albert.

— Ce-am să-i fac lui Albert ? răspuse Monte-Cristo pe același ton. Pe cât e de adevărat că ești aici și că îți string mâna, pe atât de adevărat e că mâine, înainte de orele zece dimineața, îl voi ucide. Iată ce am să-i fac.

La rîndul său, Maximilien îi luă mâna lui Monte-Cristo în minile sale și se înfioră simțind-o cât e de rece și de liniștită.

— Conte, tatăl său îl iubește tare mult !

— Nu-mi spune asta ! strigă Monte-Cristo pârînd, pentru prima dată, minios. Am să-l fac să sufere !

Maximilien, uluit, dădu drumul mîinii contelui.

— Conte ! Conte !

— Dragă Maximilien, îl întrerupse Monte-Cristo, ascultă cît de frumos cîntă Duprez fraza :

„Oh, Matilda ! Idol al inimii mele !“

Știi, mi-am dat seama încă de la Neapole că Duprez va deveni un cîntăreț de frunte și l-am aplaudat primul. Bravo ! Bravo !

Maximilien înțelese că nu mai avea ce spune, așa că așteptă.

Cortina, care se ridicașe la sfîrșitul întîlnirii cu Albert, recăzu aproape îndată. Cineva bătu în ușă.

— Intră, spuse Monte-Cristo fără ca vocea lui să arate cea mai ușoară emoție.

Intră Beauchamp.

— Bună seara, domnule Beauchamp, spuse Monte-Cristo, ca și cum atunci l-ar fi văzut pe ziarist pentru prima dată în seara aceea. Te rog, ia loc.

Beauchamp salută și se așează.

— Domnule, îi spuse el lui Monte-Cristo, după cum ați putut vedea, adineauri îl însoțeam pe domnul de Morçerf.

— Ceea ce înseamnă, urmă Monte-Cristo rîzînd, că ați luat pesemne masa împreună. Îmi pare bine, domnule Beauchamp, că după cîte văd, dumneata ești mai cumpătat decît el.

— Domnule, răspunse Beauchamp, trebuie să recunosc că Albert a greșit lăsîndu-se cuprins de mînie și, în ceea ce mă privește, vă cer scuze. Acum, după ce le-am cerut pe ale mele, înțelegeți, domnule conte, că vă cred prea bine-crescut ca să-mi puteți refuza cîteva lămuriri cu privire la legăturile dumneavoastră cu oamenii din Ianina. Apoi voi adăuga două cuvinte despre tînăra greacă.

Monte-Cristo făcu din buze și din ochi un gest ușor, care porunceă tăcere.

— Ei ! adăugă el rîzînd ; iată-mi toate nădejtile nimicite.

— Cum asta ? întrebă Beauchamp.

— Uite așa : v-ați grăbit să-mi faceți o faimă de om cu fire ciudată ; după voi, sînt un fel de Lara, de Manfred, sau de lord Ruthwen. Apoi, după ce trece momentul ciudăteniei, vă dărîmați personajul și faceți din mine un om obișnuit, vulgar ; iar pînă la urmă, îmi mai cereți și explicații. Zău așa, domnule Beauchamp, glumești pesemne.

— Totuși, urmă Beauchamp cu trufie, sînt cazuri cînd buna-credință poruncește...

— Domnule Beauchamp, îl întrerupse omul acesta ciudat, numai contele de Monte-Cristo îi poate porunci contelui de Monte-Cristo. Așadar, te-aș ruga să nu mai spui nici un cuvînt despre toate astea. Fac ce vreau și crede-mă că fac totdeauna foarte bine.

— Domnule, răspunse tînărul, nu se vorbește așa cu oamenii cinstiți ; onoarea cere garanții.

— Eu sînt o garanție vie, răspunse Monte-Cristo nepăsător, în timp ce în ochi îi licăreau totuși fulgere amenințătoare. Avem amîndoi în vine sînge pe care vrem să-l vîrșăm : iată garanția noastră. Du-i răspunsul acesta vicontelui și spune-i că mîine înainte de ora zece am să văd ce culoare are sîngele lui.

— Nu-mi rămîne altceva de făcut decît să fixez amănuntele luptei, spuse Beauchamp.

— Mi-e absolut egal, răspunse Monte-Cristo, așa că n-are nici un rost să mă deranjați în timpul spectacolului pentru atîta lucru. În Franța, oamenii se dueleză cu spada sau cu pistolul, în colonii se folosesc carabinele, iar în Arabia pumnalul. Spuneți-i aceluia pe care-l reprezentați că, deși m-a insultat, ca să rămîn ciudat pînă la capăt, îl las să-și aleagă el armele și voi primi orice, fără dis-

cuție, fără tăgadă. Voi primi tot, înțelegeți ? Tot, chiar și lupta prin tragere la sorti, care mi se pare prostească. Dar cu mine e altceva : eu sînt sigur că am să cîștig.

— Sigur că veți cîștiga ! repetă Beauchamp, uitîndu-se înspăimîntat la conte.

— Fără îndoială, răspunse Monte-Cristo înălțînd ușor din umeri. Altfel nici nu m-aș bate cu domnul de Morcerf. Îl voi ucide, trebuie, și așa va fi. Dar nu uitați să-mi trimiteți astă seară, acasă, un cuvîntel arătîndu-mi arma și locul ales. Nu-mi place să mă las prea mult așteptat.

— Vă veți lupta cu pistolul, mîine la opt dimineața, în pădurea Vincennes, spuse Beauchamp descumpănit, neștiind dacă are a face cu un lăudăros neobrăzat sau cu o ființă supranaturală.

— Bine, domnule, răspunse Monte-Cristo. Acum, cînd am pus totul la cale, te rog lasă-mă să ascult spectacolul și spune-i prietenului dumitale Albert să nu se mai reîntoarcă în seara asta : și-ar face rău cu brutalitățile lui de prost gust. Să se ducă acasă și să se culce.

Beauchamp plecă, mirat.

— Pot să mă bizui pe dumneata, nu-i așa ? întrebă Monte-Cristo întorcîndu-se spre Maximilien.

— Sigur că da, conte. Puteți dispune de mine. Totuși...

— Ce ?

— Ar fi important să cunosc și eu adevărata cauză...

— Adică mă refuzi ?

— De loc...

— Adevărata cauză ? Nici Albert, care merge orbește, n-o cunoaște. Adevărata cauză n-o cunosc decît eu și Dumnezeu. Dar îți dau cuvîntul meu de onoare, Maximilien, că Dumnezeu, care o cunoaște, va fi de partea noastră.

— Îmi e de ajuns, conte, răspunse Maximilien. Cine vă este cel de al doilea martor ?

— Nu cunosc pe nimeni la Paris căruia să vreau să-i fac o asemenea cinste în afară de dumneata și de cum-

natul dumitale, Emmanuel. Crezi cumva că Emmanuel o să-mi refuze un astfel de serviciu ?

— Garantez pentru el ca pentru mine însumi, conte.

— Bine ! Atît îmi trebuie. Mîine, la şapte dimineată, veţi fi la mine, nu-i aşa ?

— Vom fi, negreşit.

— Sst ! iată că se ridică cortina. Să ascultăm. Am obicei să nu pierd nici o notă din opera asta. Minunată muzică mai are *Wilhelm Tell* !

Capitolul XV

NOAPTEA

Ca de obicei, Monte-Cristo așteptă pînă ce Duprez cîntă faimosul său *Urmează-mă !* și abia după aceea se ridică și plecă.

La ușa, Maximilien îl părăsi reînnoindu-și făgăduiala de a veni la el a doua zi la orele șapte fix, împreună cu Emmanuel. Apoi contele se urcă în cupeu, mereu calm și surizător. Peste cinci minute ajunse acasă. Dar ar fi trebuit să nu-l cunoști pe conte ca să te poți lăsa înșelat de tonul cu care-i spuse lui Ali, cînd intră :

— Ali, adu-mi pistoalele cu mîner de fildeș.

Ali îi aduse stăpînului său cutia și acesta începu să cerceteze armele cu o grijă firească pentru un om care avea să-și încredințeze viața unei bucăți de fier și unui grăunte de plumb. Pistoalele erau făcute după un model special, iar Monte-Cristo le folosea făcînd trageri la țintă în casă. O capsă era de ajuns să zvîrle glonțul și, stînd într-o încăpere alăturată, n-ai fi putut bănui că Monte-Cristo își antrena mîna, cum spun amatorii de tir.

Tocmai se pregătea să-și încheieze pumnul pe armă și să ia linia de ochire pe o plăcuță de tablă care-i servea drept țintă cînd ușa încăperii se deschise și Baptistin intră.

Dar mai înainte ca valetul să fi apucat să rostească vreun cuvînt, contele zări prin ușa rămasă deschisă, în

penumbra camerei vecine, o femeie voalată stînd în picioare. Femeia venise în urma lui Baptistin.

Ea îl zărise pe Monte-Cristo cu pistolul în mînă și văzînd două spade pe masă se năpustise înăuntru.

Baptistin își întrebă din ochi stăpînul. Monte-Cristo făcu un semn. Baptistin ieși, închizînd ușa în urma lui.

— Cine sînteți, doamnă ? o întrebă Monte-Cristo pe femeia voalată.

Necunoscuta se uită de jur-împrejur ca să se asigure că e absolut singură, apoi, înclinîndu-se ca și cum ar fi vrut să îngenuncheze, își împreună miinile și strigă cu desperare în glas :

— Edmond ! Să nu-mi ucizi fiul !

Monte-Cristo făcu un pas înapoi, lăsă să-i scape un strigăt și dădu drumul armei pe care o avea în mînă.

— Ce nume ați rostit, doamnă de Morcerf ? întrebă el.

— Pe-al dumitale ! strigă ea dîndu-și în lături vălu. Pe-al dumitale, pe care poate că numai eu singură nu l-am uitat. Edmond, nu doamna de Morcerf a venit la dumneata, ci Mercédès.

— Mercédès e moartă, doamnă, răspunse Monte-Cristo, și nu mai cunosc pe nimeni cu acest nume.

— Mercédès trăiește, Mercédès își amintește, fiindcă numai ea te-a recunoscut cînd te-a văzut. Și chiar fără să te vadă, numai după glas, Edmond, numai după sunetul glasului dumitale. De atunci ea te-a urmărit pas cu pas, te-a supravegheat, s-a temut, și n-a avut nevoie să caute mîna care l-a lovit pe domnul de Morcerf.

— Vrei să spui pe Fernand, doamnă ? întrebă Monte-Cristo cu o ironie amară. Dacă sîntem pe cale să ne reamintim numele, atunci să ni le reamintim pe toate.

Monte-Cristo rostise numele lui Fernand cu atîta ură, încît Mercédès simți fiorul spaimei străbătîndu-i tot trupul.

— Vezi bine că nu m-am înșelat, Edmond ! exclamă ea. Vezi bine că am dreptate să-ți spun : cruță-mi fiul !

— Dar cine ți-a spus, doamnă, că-aș avea ceva împotriva fiului dumitale ?

— O, Doamne ! Nimeni ! Dar o mamă poate vedea și ce nu văd alții. Am ghicit totul. L-am urmărit astă seară la Operă și, ascunsă într-o lojă, am văzut ce s-a petrecut acolo.

— Atunci, dacă ai văzut totul, doamnă, ai văzut că fiul lui Fernand m-a insultat în public ? întrebă Monte-Cristo cu un calm înfricoșător.

— Fie-ți milă !

— Ai văzut, continuă contele, că mi-ar fi aruncat mănuașa în obraz dacă unul dintre prietenii mei, domnul Morrel, nu i-ar fi oprit brațul ?

— Ascultă-mă ! Și fiul meu te-a ghicit : el îți pune pe seamă nenorocirile care-i lovesc tatăl.

— Confunzi, doamnă, spuse Monte-Cristo : nu e vorba de nenorociri, ci de pedepse. Nu eu îl lovesc pe domnul de Morcerf, ci Ursita îl pedepsește.

— De ce ai luat locul Ursitei ? glăsui Mercédès. De ce îți aduci aminte, când ea dă totul uitării ? Ce-ți pasă dumitale, Edmond, de Ianina și de vizirul ei ? Ce rău ți-a făcut Fernand Mondego trădându-l pe Ali Tebelin ?

— Cu alte cuvinte, doamnă, toate astea nu-l privesc decît pe căpitanul francez și pe fiica Vasilikiei. Ai dreptate. Pe mine nu mă privesc de loc, și dacă am jurat să mă răzbun, n-am să mă răzbun nici împotriva căpitanului francez și nici a contelui de Morcerf ; am să mă răzbun împotriva pescarului Fernand, soțul catalanei Mercédès.

— Edmond ! strigă Mercédès, ce răzbunare cumplită pentru o greșală pe care fatalitatea m-a făcut s-o săvîrșesc ! Căci vinovată sînt eu, Edmond, și dacă vrei să te răzbuni pe cineva, atunci răzbună-te pe mine,

care n-am avut puteri să lupt împotriva lipsei tale și a singurătății mele.

— Dar de ce am lipsit eu ? întrebă Monte-Cristo. De ce ai rămas singură ?

— Fiindcă ai fost arestat, Edmond, și fiindcă, te-au ținut închis.

— Dar de ce am fost arestat ? De ce am fost închis ?

— Nu știi, răspunse Mercédès.

— Da, nu știi, doamnă, așa nădăjduiesc cel puțin. Ei bine, am să ți-o spun eu. Am fost arestat, am fost închis, pentru că sub umbrarul de la Réserve, chiar în ajunul zilei când urma să mă căsătoresc cu dumneata, un om numit Danglars a scris scrisoarea asta pe care pescarul Fernand s-a însărcinat s-o ducă el însuși la poștă.

Și Monte-Cristo, îndreptîndu-se spre birou, deschise un sertar, luă o hîrtie îngălbenită de vremuri, pe care cerneala căpătase culoarea ruginei, și i-o întinse lui Mercédès.

Era scrisoarea lui Danglars către procurorul regal, scrisoare pe care în ziua cînd îi plătise domnului de Boville două sute de mii de franci, contele de Monte-Cristo, deghizat în trimis al casei Thompson & French, o sustrăsese din dosarul lui Edmond Dantès.

Mercédès citi îngrozită următoarele rînduri :

„Domnul procuror regal este înștiințat de către un prieten al tronului și religiei că numitul Edmond Dantès, secund pe nava «Faraon», sosită în dimineața aceasta de la Smirna, după ce a trecut pe la Neapole și Porto-Ferraio, i-au fost încredințate de către Murat o scrisoare pentru uzurpator și de către uzurpator, o scrisoare pentru un comitet bonapartist din Paris.

Dovada crimei sale se va găsi dacă va fi arestat, căci scrisoarea se află fie la el, fie la taică-său, fie în cabina sa de pe bordul «Faraonului».“

— Doamne ! suspină Mercédès, trecîndu-și mîna pe fruntea scaldată în sudoare, și scrisoarea asta...

— Am cumpărat-o cu două sute de mii de franci, doamnă, răspunse Monte-Cristo ; dar tot nu-i scumpă, fiindcă îmi îngăduie astăzi să mă dezvinovătesc în fața dumitale.

— Și ce urmări a avut scrisoarea ?

— Știi bine ; arestarea mea ; dar ce nu știi e cît timp a durat arestarea. Ce nu știi e că am zăcut paisprezece ani la un sfert de leghe de dumneata, într-o celulă a castelului d'If. Ce nu știi e că în fiecare zi a acestor paisprezece ani mi-am reînnoit jurămîntul de răzbunare pe care-l făcusem în prima zi, și nu știam totuși că te măritaseși cu Fernand, denunțatorul meu, și că tata murise, că murise de foame !

— Dumnezeule drept ! gemu Mercédès, clătînîndu-se.

— Dar iată că am ieșit din închisoare, la paisprezece ani după ce am intrat, și iată ce m-a făcut să jur, pe Mercédès vie și pe tata mort, că mă voi răzbuna împotriva lui Fernand și... mă răzbun.

— Ești sigur că nefericitul de Fernand a făcut asta ?

— Pe sufletul meu, doamnă, el a făcut-o, așa cum îți spun ! De altfel, nu e o acțiune mai odioasă decît trecerea lui la englezi, după ce fusese adoptat ca francez ! Nu e o acțiune mai odioasă decît faptul că fiind spaniol din naștere, el s-a luptat împotriva spaniolilor. Nu e o acțiune mai odioasă decît faptul că fiind în solda lui Ali, l-a trădat și l-a asasinat pe Ali. Față de asemenea lucruri, ce înseamnă oare scrisoarea pe care ai citit-o ? O înșelătorie din dragoste, pe care trebuie să i-o ierte — mărturisesc și o înțeleg — femeia căsătorită cu el, dar pe care nu o iartă iubitul ei înșelat. Ei bine ; fran-

ezii nu s-au răzbunat pe trădător, spaniolii nu l-au împuşcat pe trădător, Ali, culcat în mormînt a lăsat trădarea nepedepsită ; dar eu, trădat, asasinat, aruncat de asemenea în mormînt, am izbutit să ies, prin mila lui Dumnezeu şi sînt dator în faţa lui Dumnezeu să mă răzbun. Pentru asta m-a trimis el. Şi iată-mă !...

Sărmana femeie îşi cuprinse din nou obrazii în palme ; apoi, lipsită de puteri, ea căzu în genunchi.

— Iartă, Edmond, iartă, pentru mine care încă te mai iubesc !

Demnitatea soţiei stăvili avîntul amantei şi al mamei. Fruntea i se înclină, aproape gata să atingă covorul.

Monte-Cristo se grăbi s-o ridice.

Atunci, stînd într-un fotoliu, ea putu să-i privească printre lacrimi chipul bărbătesc pe care suferinţa şi ura se mai zăreau încă, ameninţătoare.

— Să nu zdrobesc neamul ăsta blestemat ? murmură el. Să nu mă supun lui Dumnezeu care m-a reînscut pentru pedepsirea lui ? Cu neputinţă, doamnă, cu neputinţă !

— Edmond, urmă sărmana mamă, încercînd toate mijloacele, de ce nu-mi spui Mercédès, cînd eu îţi spun Edmond ?

— Mercédès, repetă Monte-Cristo, Mercédès ! Da, ai dreptate, mi-e încă drag să rostesc numele acesta şi iată, e pentru prima oară după atîta vreme cînd el răsună atît de limpede ieşind din gura mea. Mercédès, ţi-am rostit numele cu suspinul melancoliei, cu geamătul durerii, cu horcăitul deznădejzii ; l-am rostit ghemuit de frig, în pazele cu care-mi era aşternută celula, l-am rostit, gîfîind de zăpuşală şi zvîrcolindu-mă pe lespezele temniţei. Mercédès, trebuie să mă răzbun, fiindcă paisprezece ani am suferit, paisprezece ani am plîns, am blestemat. Acum, îţi spun, Mercédès : trebuie să mă răzbun !

Și, temîndu-se să nu dea înapoi în fața rugămintilor aceleia pe care o iubise atît de mult, Monte-Cristo își chemă amintirile să-i întărească ura.

— Răzbună-te, Edmond ! strigă sărmana mamă, dar răzbună-te pe cei vinovați ; răzbună-te pe el, răzbună-te pe mine, dar nu te răzbuna pe fiul meu !

— E scris în cartea sfîntă, răspunse Monte-Cristo ; „Păcatele părinților vor cădea pe capetele copiilor, pînă la al treilea și la al patrulea neam“. Dacă Dumnezeu i-a dictat cuvintele acestea profetului său, de ce aș fi eu mai bun decît Dumnezeu ?

— Pentru că Dumnezeu are timpul și veșnicia, cele două lucruri care oamenilor le scapă.

Monte-Cristo scoase un geamăt care semăna a răcnet și își înfipse mîinile în păr.

— Edmond, continuă Mercédès, întinzîndu-i brațele, Edmond, de cînd te cunosc ți-am adorat numele, ți-am respectat amintirea. Edmond, prietene, nu mă sili să întunec icoana aceasta nobilă și curată, oglindită fără încetare în inima mea. Dacă ai ști toate rugăciunile înălțate pentru tine, cînd mai nădăjduiam că ești viu și de cînd te-am crezut mort, da, mort ! Îți vedeam în minte cadavrul îngropat în fundul vreunui turn întunecos, îți vedeam trupul zvîrlit în fundul vreuneia din prăpăștiile în care temnicierii rostogolesc trupurile deținuților morți, și plîngeam ! Eu ce puteam face pentru tine, Edmond, dacă nu să mă rog și să plîng ? Ascultă-mă : timp de zece ani am visat în fiecare noapte același vis. S-a spus că ai voit să fugi, că ai luat locul unui deținut, că te-ai strecurat în giulgiul unui mort, că au aruncat cadavrul viu din înălțimea castelului d'If, și că numai strigătul pe care l-ai scos zdrobindu-te de stînci le-a dat de veste schimbarea asta grozavilor deveniți călăi. Edmond, îți jur pe capul fiului meu pentru care te implor, că timp de zece ani am văzut în fiecare noapte oameni legănînd ceva fără formă și necunoscut în vîrfurile unei stînci ; timp de zece ani am auzit în fiecare

noapte un răcnet cumplit care mă trezea din somn, înghețată și tremurînd. Și eu, Edmond, crede-mă, așa criminală cum am fost, da, și eu am suferit mult !

— Ai simțit oare moartea tatălui tău în timp ce lipseai ? gemu Monté-Cristo înfundîndu-și mîinile în păr ; ți-ai văzut iubita întinzîndu-i mîna rivalului tău în timp ce tu gemeai în fundul unei prăpăstii ?...

— Nu, îl opri Mercédès ; dar mi-am văzut iubitul gata să devină ucigașul fiului meu !

Mercédès rosti cuvintele acestea atît de îndurerată, atît de deznădăjduită, încît auzind-o, un geamăt îi sfîșie conțelului pieptul.

Leul fusese îmblînzit ; răzbunătorul fusese învins.

— Ce-mi ceri ? întrebă el. Să-i las viața fiului dumitale ? Ei bine, va trăi !

Mercédès scăpă un strigăt care făcu să izbucnească două lacrimi din pleoapele lui Monte-Cristo ; dar lacrimile dispărură aproape imediat, căci, fără îndoială, Dumnezeu trimise un înger să le culeagă, fiindcă în ochii Domnului ele erau cu mult mai prețioase decît cele mai bogate perle ale lui Gusarate și Orphir.

— Îți mulțumesc, Edmond, îți mulțumesc, strigă Mercédès apucîndu-i mîna și ducîndu-i-o la buze. Iată-te așa cum te-am visat totdeauna, așa cum te-am iubit întotdeauna. Acum pot s-o mărturisesc...

— Cu atît mai mult cu cît bietul Edmond nu va mai avea multă vreme să-ți fie drag, răspunse Monte-Cristo. Mortul va reintra în mormînt, năluca va pieri în beznă.

— Ce spui, Edmond ?

— Spun că trebuie să mor, dacă îmi poruncește Mercédès.

— Să mori ? Dar cine-ți cere asta ? Cine vorbește de moarte ? De unde-ți vin asemenea gînduri ?

— Doar nu-ți închipui că insultat în public, în fața unei săli întregi, în fața prietenilor voștri și a fiului tău, provocat de un copil care se va mândri cu iertarea mea așa cum s-ar mândri cu o victorie, aș mai vrea să trăiesc măcar o clipă ! Ceea ce am iubit cel mai mult după tine, Mercédès, am fost eu însumi, adică demnitatea mea, adică acea putere care mă făcea să fiu mai presus de ceilalți oameni ; puterea asta era viața mea. Ai frînt-o cu un singur cuvînt. Și am să mor.

— Dar duelul nu va avea loc, Edmond, fiindcă ai iertat.

— Va avea loc, doamnă, răspunse Monte-Cristo solemn ; numai că pămîntul, în loc să bea sîngele fiului dumitale, îl va primi pe al meu.

Mercédès scoase un țipăt și se repezi spre Monte-Cristo : dar, deodată, ea se opri.

— Edmond, există un Dumnezeu deasupra noastră, fiindcă tu trăiești, fiindcă te-am revăzut. Și mă încred în el, din adîncul inimii mele. În așteptarea sprijinului său, mă bizui pe cuvîntul tău. Ai spus că fiul meu va trăi ; și va trăi, nu-i așa ?

— Va trăi, da, doamnă, răspunse Monte-Cristo, uimit că fără să spună o vorbă, fără să se mire, Mercédès primise eroica lui jertfă.

Mercédès îi întinse mîna.

— Edmond, spuse ea, pe cînd ochii i sî se umpleau de lacrimi privind-u-l, cît e de frumos din partea ta, cît e de măreț ce ai făcut ! Cît e de sublim că ți-a fost milă de o biată femeie care ți se dăruia atunci cînd totul părea că-i stă împotriva ! Vai ! suferințele mele m-au îmbătrînit mai mult decît vîrsta și nu i-o mai pot reaminti lui Edmond al meu măcar printr-un zîmbet, măcar printr-o privire pe Mercédès, pentru care altădată el și-a pierdut atîta vreme ca s-o soarbă din ochi. Crede-mă, Edmond, ți-am spus că am suferit și eu mult. Acum îți repet că e într-adevăr

jalnic să-ți vezi viața trecind fără să-ți amintești de nici o bucurie, fără să păstrezi nici o nădejde ; dar asta dovedește că nu-i încă totul sfârșit pe pământ. Nu ! Nu-i totul sfârșit. O simt după ce mi-a mai rămas în inimă. Îți repet, Edmond, e frumos, e măreț, e sublim să ierți așa cum ai iertat tu !

— Dumneata spui asta, Mercédès ! Și ce-ai spune dacă ai ști cit de mare e jertfa pe care o fac ? Închipuie-ți că Stăpîntul suprem, după ce a creat lumea, după ce a făcut să rodească haosul, s-ar fi oprit la o treime din creație ca să cruțe unui înger lacrimile pe care într-o bună zi crimele noastre aveau să le facă să curgă din ochii lui nemuritori. Închipuie-ți că după ce a pregătit totul, după ce a plămădit totul, după ce a rodit totul, în clipa cînd își admira opera, Dumnezeu ar fi stîns soarele și ar fi împins cu piciorul lumea în noaptea veșnică. De-abia atunci ai avea o părere... dar nu, nu, nu poți încă să-ți faci nici cea mai slabă idee despre ce pierd eu, pierzîndu-mi viața acum.

Mercédès îl privea pe Edmond cu un aer care-i înfățișa totodată și mirarea, și admirația, și recunoștința.

Monte-Cristo își sprijini fruntea în palmele fierbinți, ca și cum n-ar mai fi putut să îndure greutatea gîndurilor.

— Edmond, nu mai am să-ți spun decît un cuvînt.

Monte-Cristo zîmbi amar.

— Edmond, continuă Mercédès, ai să vezi că deși fruntea mi-e pală, deși ochii îmi sînt stinși, deși frumusețea mi-e pierdută, deși, în sfîrșit, Mercédès nu se mai asea-mănă prin trăsăturile chipului cu aceea de altădată, inima îi este însă mereu aceeași !... Adio, deci, Edmond ! Nu mai am ce să-i cer lui Dumnezeu... Te-am revăzut, la fel de nobil și de mare ca și altădată. Adio, Edmond... Adio, și mi mulțumesc.

Dar Monte-Cristo nu răspunse.

Mercédès deschise ușa și dispăru mai înainte ca el să-și poată reveni din visarea dureroasă și adîncă în care îl afundase răzbunarea pierdută.

Orologiul din Domnul Invalizilor bătea ora unu cînd trăsura care o ducea pe doamna de Morcerf huruind pe pavajul Champs-Elysée-ului, îl făcu pe Monte-Cristo să ridice capul.

„Nesăbuit am fost că nu mi-am smuls inima în ziua cînd am hotărît să mă răzbun !” gîndi el.

Capitolul XVI

INTÎLNIREA

După plecarea lui Mercédès, totul reîntră în beznă. Gîndirea lui Monte-Cristo încetase să mai pătrundă și ce se petrecea în preajmă și ce se petrecea înlăuntrul lui ; firea lui energică amorfise așa cum amorfesc trupurile după o osteneală neobișnuită.

„Cum ! Edificiul pregătit cu atîta migală, ridicat cu atîtea griji și necazuri, s-a prăbușit dintr-o dată, la un singur cuvînt, la o singură adiere ! își spunea Monte-Cristo în timp ce lampa și luminările ardeau cu tristețe, iar servitorii așteptau nerăbdători în anticameră. Și cum ! Eu care credeam că sînt ceva, eu care mă mîndream cu mine, eu care mă văzusem mic în temnițele castelului d'If și am știut să mă înalț atîta, mîine voi fi un fir de praf ! Vai ! Nu moartea trupului meu o regret : nimicirea principiului vital nu e oare odihna către care tinde totul, pe care o dorește orice nefericit ? Nu e ea liniștea materiei, atîta vreme dorită de mine, spre care mă îndreptam pe drumul dureros al foamei, atunci cînd Faria s-a ivit în temnița mea ? Ce este moartea ? O treaptă mai mult în liniște și poate două trepte în tăcere. Nu, nu viața o regret, ci nimicirea planurilor mele întocmite cu atîta migală, clădite cu atîta muncă. Credeam că Ursita le sprîjină, dar ea le era potrivnică ! Dumnezeu nu voia ca ele să fie înfăptuite !

Povara, grea aproape cît o lume, pe care am ridicat-o și am crezut că o voi duce pînă la capăt, i se potrivea dorinței, dar nu puterii mele, i se potrivea voinței, dar nu tăriei mele, și a trebuit s-o las abia la jumătatea drumului. Voi deveni iar fatalist, eu, care după paisprezece ani de deznădejde și zece ani de nădejdi, începusem să cred în menire.

Și toate astea, Doamne, din pricină că inima, pe care o credeam moartă, nu era decît amorțită. Din pricină că ea s-a trezit, că a zvîcnit, că m-am supus durerii zvîcnirii ei, iscată în adîncul pieptului de glasul unei femei !

Și totuși continuă Monte-Cristo, cufundîndu-se din ce în ce mai mult în gînduri cu privire la cumplitul viitor pe care Mercédès îl acceptase, și totuși, e cu puțință ca femeia aceasta, cu o inimă atît de nobilă, să fi consimțit din egoism să mă dea pradă morții, pe mine, plin de putere și de viață ! E cu neputință ca ea să împingă atît de departe dragostea sau mai bine zis nebunia maternă ! Sînt virtuți a căror exagerare ar deveni crimă. Nu, ea trebuie că și-a imaginat vreo scenă înduioșătoare, s-a gîndit să vină să se arunce între săbii, dar pe teren, ceea ce aici părea măreț, va deveni caraghios.“

Roseața trufiei năpădi obrajii lui Monte-Cristo.

„Caraghios ! repetă el. Totul se va răsfrînge asupra mea... Eu, caraghios ! Nu, mai bine să mor...”

Și tot exagerînd astfel, dinainte, nenorocul ce credea că-l așteaptă în ziua următoare, și la care se osîndise făgăduindu-i lui Mercédès viața fiului ei, Monte-Cristo ajunsese să-și zică :

„Neghiobie, neghiobie, neghiobie ! Asta înseamnă să faci pe mărinimosul, așezîndu-te ca o țintă lipsită de viață în dreptul gurii pistolului tînărului ăstuia. El n-o să creadă niciodată că moartea mea a fost o sinucidere. Și totuși, pentru cinstirea memoriei mele asta e important... (și nu-i trufie din partea mea, nu-i așa, Doamne ? E o mîndrie dreaptă, atîta tot). E important pentru cinstirea memo-

riei mele ca lumea să știe că am consimțit eu însumi, prin voința mea, prin propria mea hotărîre, să-mi las în jos brațul gata să lovească și că am pus să mă lovească pe mine însumi brațul meu atît de puternic înarmat împotriva altora : dacă așa trebuie, așa voi face !"

Și luînd o pană, Monte-Cristo scoase din dulapul secret al camerei de lucru o coală de hîrtie. În josul colii, care nu era altceva decît propriul său testament făcut cînd sosise la Paris, el adăugă cîteva rînduri din care și cei mai puțin clarvăzători i-ar fi putut înțelege moartea.

„Fac asta, Doamne, atît pentru cinstirea ta, cît și pentru a mea, spuse el cu ochii ridicați spre cer. De zece ani m-am socotit trimisul răzbunării tale și nu mă trebuie ca alți ticăloși asemenea lui Morcerf, Danglars, Villefort, și mai cu seamă Morcerf însuși nu trebuie să-și inchipuie că întîmplarea i-a scăpat de necazuri. Dimpotrivă, să știe că Ursita, care le hotărîse pedepsirea, a fost îndreptată numai prin puterea voinței mele ; că pedeapsa de care au scăpat în lumea asta îi așteaptă în lumea cealaltă și că n-au dat în schimb timpul decît pentru veșnicie.“

Pe cînd plutea în gîndurile lui nesigure și întunecate ca niște visuri rele ale unui om trezit de durere, zorile albiră geamurile și-i luminară pala hîrtie pe care scrisese ultimă justificare a Ursitei.

Erau orele cinci dimineața.

Deodată un zgomot ușor îi ajunsese la urechi. Lui Monte-Cristo i se păru că aude ceva ca un suspin înăbușit ; întoarse capul, se uită în preajmă, dar nu văzu pe nimeni. Zgomotul se repetă însă atît de clar, încît fu silit să-și dea seama că nu se înșelase.

Atunci Monte-Cristo se ridică, deschise încetîșor ușa salonului și o văzu pe Haydée stînd într-un fotoliu dinaintea ușii, așa fel ca el să nu poată ieși fără s-o vadă. Brațele îi atîrnau iar frumosul ei cap îi se lăsase spre spate. Somnul atît de potrivnic tinereții o surprinsese, după oboseala unei veghe atît de îndelungate.

Nici zgomotul făcut de ușa când se deschise nu o trezi pe Haydée din somn.

Monte-Cristo o privi cu blindețe și cu părere de rău. „Ea și-a amintit că are un fiu, își spuse el, iar eu am uitat că am o fiică.”

Apoi urmă, clătinându-și cu tristețe capul :

„Biata Haydée ! A vrut să mă vadă, a vrut să-mi vorbească, s-a temut sau a bănuit ceva... Nu pot să plec fără să-i spun adio, nu pot să mor fără să o încredințez cuiva.”

Și, reîntorcându-se încetișor, Monte-Cristo scrisese în josul primelor rînduri :

„*Îi las lui Maximilien Morrel, căpitan de spahii și fiu al fostului meu patron Pierre Morrel, armator din Marsilia, suma de douăzeci de milioane, din care o parte va fi dăruită de el sorei sale Julie și cumnatului său Emmanuel, dacă nu-și va închipui cumva că surplusul acesta de avere le va dăuna fericirii. Cele douăzeci de milioane sînt ascunse în peștera Monte-Cristo al cărei secret îl cunoaște Beñ-tuccio.*

Dacă inima îi este liberă și dacă va voi să se însoare cu Haydée — fica lui Ali-Pașa din Ianina — pe care am crescut-o cu dragostea unui tată și care are pentru mine dragostea unei fiice, atunci îmi va îndeplini, n-am să spun ultima voință, ci ultima dorință.

Prezentul testament a făcut-o pe Haydée moștenitoarea întregului rest al averii mele, constînd din moșii, rente asupra Angliei, Austriei și Olandei, mobilier, diferite palate și case. Lăsînd la o parte cele douăzeci de milioane prevăzute, cît și feluritele sume lăsate servitorilor mei, restul averii lăsate ei se ridică la șaizeci de milioane.”

Tocmai sfîrșise de scris ultimul rînd, cînd un strigăt îl făcu să scape pana din mînă.

— Haydée, întrebă el, ai citit ?

Într-adevăr, fata trezită de lumina zorilor care-i atinsese pleoapele, se apropiase de conte fără ca pașii ei ușori, de altfel înăbușiți și de covor să fi fost auziți.

— De ce scrii asta, la o asemenea oră, stăpîne ? întrebă ea împreunîndu-și mîinile. De ce îmi lași moștenire toată averea ta ? Mă părăsești ?

— Plec într-o călătorie, îngerul meu, răspunse Monte-Cristo cu nesfîrșită melancolie și blindețe. Dacă mi se va întîmpla vreo nenorocire...

Contele se opri.

— Atunci ?... întrebă ea cu o hotărîre pe care Monte-Cristo nu i-o cunoștea și care îl făcu să tresară.

— Atunci, urmă Monte-Cristo, vreau ca fiica mea să fie fericită.

Haydée zîmbi cu tristețe, clătînînd din cap.

— Te gîndești să mori, stăpîne ? întrebă ea.

— Înteptul spune că gîndul la moarte e folositor, copila mea.

— Atunci, dacă mori, lasă-ți averea altora. Căci, dacă mori tu... nici eu nu mai am nevoie de nimic.

Și luînd hîrtia, ea o rupse în patru, aruncînd-o în mijlocul salonului. Apoi, pentru că energia aceasta atît de puțin obișnuită la o sclavă îi istovise puterile, Haydée căzu, de data asta însă nu adormită, ci leșinată.

Monte-Cristo se plecă spre ea, o ridică în brațe ; și văzîndu-i frumosul obraz palid, încîntătorii ochi închiși, minunatul trup neînsuflețit și pîrînd că se dăruie, se gîndi pentru prima dată că poate ea îl iubea altfel decît își iubește o fiică tatăl.

— Vai, murmură el cuprins de o adîncă descurajare, aș fi putut așadar să mai fiu fericit !

Apoi o duse pe Haydée pînă în apartamentul ei, o lăsă tot leșinată în grija femeilor și, reîntorcîndu-se în cabinet, unde se închise de data aceasta fără zăbavă, el copie din nou testamentul distrus.

Tocmai cînd termina, auzi în curte huruitul unei trăsurii. Monte-Cristo se apropie de fereastră și-i văzu coborînd pe Maximilien și pe Emmanuel.

— Era și timpul, își spuse el.

Apoi pecetlui testamentul cu o întreită pecete.

Peste o clipă auzi zgomot de pași în salon și merse să deschidă el însuși. Maximilien se ivi în prag.

Venise cu douăzeci de minute mai devreme.

— Poate că vin prea devreme, domnule conte, spuse el, dar vă mărturisesc cinstit că n-am putut să dorm nici o clipă și că așa s-a întîmplat cu toți ai casei. Aveam nevoie să vă văd plin de curajul dumneavoastră liniștitor ca să-mi revin în fire.

Monte-Cristo se simți mișcat în fața dovezii acesteia de dragoste și nu-i întinse tînărului mîna, ci amîndouă brațele, deschise larg.

— Maximilien, îi spuse el, tulburat, pentru mine e o adevărată sărbătoare cînd simt că sînt drag unui om ca dumneata. Bună ziua, domnule Emmanuel. Așadar veniți cu mine, Maximilien ?

— Nu zău ! se miră tînărul căpitan, v-ați îndoit oare vreo clipă ?

— Dar dacă eu aș fi vinovat de cele întîmplate ?...

— Ascultați : v-am privit cu luare aminte ieri, tot timpul cît a ținut scena provocării. M-am gîndit toată noaptea la siguranța fermă pe care a-ți dovedit-o și mi-am spus că dreptatea e alături de noi sau că, altminteri, nu te mai poți încrede în chinurile oamenilor.

— Totuși, Albert îți e prieten.

— O simplă cunoștință, conte.

— Prima dată l-ai văzut în ziua cînd m-ai văzut și pe mine !

— Da, așa e ; dar ce vreți ? E nevoie să-mi amintiți de asta ca să-mi aduc aminte.

— Mulțumesc, Morrel.

Apoi, lovind un gong, Monte-Cristo îi înmînă testamentul lui Ali care se ivise îndată şi-i spuse :

— Iată, du asta la notar. E testamentul meu, Maximilien.. Cînd voi muri, vei lua cunoştinţă de el.

— Cum ! se miră Morrel, dumneavoastră mort ?

— Da, nu-i rău să le prevezi pe toate, dragă prietene. Ce ai mai făcut ieri, după ce m-ai părăsit ?

— Am fost la Tortoni, unde, după cum mă aşteptam, i-am găsit pe Beauchamp şi pe Château-Renaud. Vă mărturisesc că îi căutam.

— Nu era nevoie, din moment ce totul fusese hotărît.

— Ascultaţi, conte, afacerea e gravă, de neînălăturat.

— Te îndoiai de asta ?

— Nu. Insulta a fost publică şi toţi începuseră s-o discute.

— Atunci ?

— Nădăjduiam să-i fac să schimbe armele, să aleagă spada în locul pistolului. Pistolul e orb.

— Şi ai reuşit ? întrebă repede Monte-Cristo, cu o licărire de speranţă în ochi.

— Ţu, fiindcă se ştie cît de bine mînuieşti spada.

— Ei aş ! Cine m-a trădat ?

— Profesorii de scrimă pe care i-aţi învins.

— Şi ai dat greş ?

— Au refuzat cu desăvîrşire.

— Maximilien, m-ai văzut vreodată trăgînd cu pistolul ?

— Niciodată.

— Ei bine, mai e timp : priveşte.

Monte-Cristo luă pistoalele pe care le ţinuse în mîini cînd intrase Mercédès şi, lipind un as de treflă pe placă, din patru gloanţe lovi una după alta cele patru frunzuliţe ale trifoiului.

La fiecare lovitură, Maximilien pălea.

El cercetă gloanţele cu care Monte-Cristo reuşise să facă isprava şi văzu că erau abia cît alicele de vînătoare.

— E înfricoșător ! spuse el. Ia te uită, Emmanuel !
Apoi se întoarse spre Monte-Cristo :

— Conte, în numele cerului, să nu-l uciideți pe Albert !
Nefericitul are o mamă !

— Adevărat, răspunse Monte-Cristo, iar eu n-am...
Cuvintele acestea fuseseră rostite cu un glas care-l în-
fioră pe Maximilien.

— Dumneavoastră ați fost insultat, conte.

— Fără îndoială. Și ce vrei să spui cu asta ?

— Vreau să spun că veți trage primul.

— Voi trage primul ?

— Da, asta am obținut-o, sau, mai curînd, am cerut-o.
Le-am făcut și așa destule concesiuni ca să ne facă și ei una.

— De la cîți pași ?

— De la douăzeci.

Un zîmbet înspăimîntător flutură pe buzele lui
Monte-Cristo.

— Maximilien, spuse el, să nu uiți ce ai văzut
adineaori.

— Nu trag nădejde decît că veți fi emoționat, ca să-l
văd pe Albert scăpînd cu viață.

— Eu, emoționat ? se miră Monte-Cristo.

— Sau că veți fi mărinimos, prietene ; atît de bun
ochitor pe cît sînteți, vă pot spune un lucru pe care dacă
l-aș spune oricărui alt om aș fi caraghios.

— Ce anume ?

— Loviți-l în braț, răniți-l, dar nu-l uciideți.

— Ascultă, Maximilien, n-am nevoie să fiu îndemnat
să-l cruț pe domnul de Morcerf ; îți spun dinainte că va
fi atît de bine cruțat, încît se va întoarce acasă liniștit,
împreună cu cei doi prieteni ai săi, pe cînd eu...

— Dumneavoastră ?

— Cu mine e altceva ; eu voi fi adus.

— Ce vreți să spuneți ! strigă Maximilien, ieșindu-și
din fire.

— E așa cum îți spun, dragă Morrel ; domnul de Morcerf mă va ucide.

Morrel îl privi pe Monte-Cristo ca și cum n-ar mai fi fost în stare să înțeleagă nimic.

— Ce vi s-a mai întâmplat de aseară încoace ?

— Mi s-a întâmplat ce i s-a întâmplat și lui Brutus. În ajunul bătăliei de la Filippe : am văzut o fantomă.

— Și fantoma asta ?

— Fantoma asta mi-a spus că am trăit destul.

Maximilien și Emmanuel se uitară unul la altul ; Monte-Cristo își scoase ceasul.

— Să mergem, spuse el. E șapte și cinci, iar întâlnirea e fixată pentru ora opt.

O trăsură îi aștepta cu căii gata înhămați ; Monte-Cristo se urcă în ea împreună cu cei doi martori ai săi.

Trecînd de-a lungul coridorului, Monte-Cristo se opri să asculte în fața unei uși, iar lui Maximilien și Emmanuel, care, din discreție, făcuseră cîțiva pași mai departe, li se păruseră că-l aud răspunzînd unui geamăt, printr-un suspin.

La orele opt fix, ajunseseră la locul de întâlnire.

— Iată-ne ajunși, spuse Maximilien, scoțîndu-și capul prin ușa trăsurii ; am sosit primii.

— Să mă iertați, spuse Baptistin care-și urmase stăpînul cu o groază de nespus, dar mi se pare că zăresc acolo, sub arborii aceia, o trăsură.

Monte-Cristo sări sprinten din trăsură și întinse mîna spre Emmanuel și Maximilien ca să le ajute să coboare.

Maximilien îi opri mîna contelui într-a sa.

— Așa mai zic și eu ! Iată o mîină cum îmi place să văd la un om a cărui viață se bizuie pe dreptatea cauzei sale.

— Priviți, spuse Emmanuel, se zăresc doi tineri plimbindu-se și parcă așteptînd.

Monte-Cristo îl trase pe Maximilien, nu de o parte, ci cu un pas sau doi în urma cumnatului său.

— Maximilien, îl întrebă el, ești îndrăgostit ?

Tinărul îl privi mirat.

— Nu-ți cer o destăinuire, dragă prietene, îți pun doar o întrebare ; îți cer numai să-mi răspunzi da sau nu.

— Iubesc o fată, conte.

— O iubești mult ?

— Mi-aș da și viața pentru ea.

— Eh ! oftă Monte-Cristo, iată încă o speranță pierdută.

Apoi oftă :

— Biata Haydée !

— Zău, conte, adăugă Maximilien, dacă nu v-aș cunoaște atât de bine, v-aș crede mai puțin curajos decât sînteți.

— Fiindcă mă gîndesc la cei pe care am să-i părăsesc, și oftez ! Cum, Maximilien, atât de puțin se pricepe oare un soldat cînd e vorba de curaj ? Crezi că viața o regret ? Ce poate însemna pentru mine să mai trăiesc sau să mor, pentru mine care mi-am petrecut douăzeci de ani între viață și moarte ? De altfel, fii liniștit. Slăbiciunea asta, dacă e slăbiciune, o am numai față de dumneata. Știu că lumea e un salon din care trebuie să ieși cuviincios și cînstit, adică salutînd și plătindu-ți datoriile făcute la joc.

— Așa mai zic și eu ! făcu Morrel. Așa-mi place să vă aud vorbind. Dar, fiindcă veni vorba, v-ați adus armele ?

— Eu ? De ce ? Sper că domnii le-au adus pe ale lor.

— Mă duc să văd, răspunse Maximilien.

— Du-te, dar nu face discuții, înțelegi ?

— Da, n-aveți grijă.

Morrel porni spre Beauchamp și Château-Renaud. Aceștia, zărindu-l venind, se apropiară de el.

Cei trei tineri se salutară, dacă nu cu plăcere, cel puțin cu politețe.

— Iertați-mă, domnilor, spuse Morrel, dar nu-l văd pe domnul de Morcerf !

— Azi dimineată ne-a anunțat că va veni de-a dreptul pe teren, răspunse Chateau-Renaud.

— Așa, făcu Morrel.

Beauchamp își scoase ceasul.

— Opt și cinci ; nu e pierdut timpul, domnule Morrel spuse el.

— Nu cu intenția asta vorbeam, răspunse Maximilien.

— De altfel, se amestecă Chateau-Renaud, iată o trăsură.

Intr-adevăr, o trăsură se apropie repede prin una din aleile ce dădeau în răspîntia unde se aflau.

— Domnilor, spuse Morrel, cred că ați adus pistoale. Domnul de Monte-Cristo declară că renunță la dreptul de a se servi de pistoalele lui.

— Ne-am închipuit că domnul conte va avea delicatețea aceasta, domnule Morrel, răspunse Beauchamp, și am adus arme pe care le-am cumpărat acum opt sau zece zile, cînd credeam că voi avea nevoie de ele pentru o chestiune asemănătoare. Ele sînt cu totul noi și pînă acum nu le-a folosit încă nimeni. Vreți să le cercetați ?

— Domnule Beauchamp, spuse Morrel înclinîndu-se, dacă mă asigurați că domnul de Morcerf nu cunoaște armele, vă închipuiți că mi-e de ajuns cuvîntul dumneavoastră, nu-i așa ?

— Domnilor, observă Chateau-Renaud, n-a venit Morcerf cu trăsura asta, ci, ia uitați-vă, au venit Franz și Debray.

Intr-adevăr, cei doi tineri anunțați se apropiară.

— Dumineavoastră aici, domnilor ? se miră Chateau Renaud, strîngîndu-le mîna, pe rînd. Prin ce întîmplare ?

— Am venit fiindcă Albert ne-a rugat, azi dimineată, să ne aflăm pe teren, răspunse Debray.

Beauchamp și Chateau-Renaud se priviră mirați.

— Domnilor, spuse Maximilien, mi se pare că înțeleg.

— Serios ?

— Da. Ieri după amiază am primit o scrisoare de la domnul de Morcerf care mă ruga să vin la Operă.

— Și eu am primit una, spuse Debray.

— Și eu, adăugă Franz.

— Și noi, spuseră Château-Renaud și Beauchamp.

— El voia să fiți de față la provocare, urmă Morrel. Acum vrea să fiți de față la luptă.

— Da, răspunseră tinerii, așa trebuie să fie. Domnule Maximilien, după toate probabilitățile, ai ghicit.

— Totuși, murmură Château-Renaud, Albert văd că nu vine : a întârziat cu zece minute.

— Iată-l, spuse Beauchamp, vine călare ; ia uitați-vă cum gonește, urmat de servitorul său.

— Ce nesăbuit ! se miră Château-Renaud. Să vină călare ca să se bată cu pistolul ! Și doar îi dădusem ieri o lecție destul de bună.

— Și apoi, ia uitați-vă : poartă guler alb la gât, haină deschisă, vestă albă ; de ce nu și-o fi desenat o țintă pe stomac ? Ar fi fost mai simplu și ar fi terminat mai curînd.

Între timp Albert se apropiase la zece pași de grupul celor cinci tineri ; el își opri calul, sări jos și-i aruncă servitorului dirlogii.

Veni apoi lîngă ei.

Era palid și avea ochii umflați și înroșiți. Se vedea că nu dormise toată noaptea.

Pe față îi plutea un aer de seriozitate tristă, neobișnuită la el.

— Vă mulțumesc, domnilor, că ați binevoit să răspundeți invitației mele : vă rog să credeți că vă sînt cum nu se poate mai recunoșcător pentru dovada aceasta de prietenie.

La venirea lui Albert, Maximilien se dădu cîțiva pași înapoi și acum se găsea mai la o parte.

— Îți mulțumesc și dumitale, domnule Morrel, urmă Albert. Te rog să te apropii. Locul dumitale e lîngă noi.

— Poate nu știi, domnule, că sînt martorul contelui de Monte-Cristo ? întrebă Maximilien.

— Nu eram sigur, dar bănuiam. Cu atît mai bine. Cu cît vor fi mai mulți oameni de onoare aici, cu atît voi fi mai satisfăcut.

— Domnule Morrel, spuse Chateau-Renaud, puteți să-i anunțați domnului conte de Monte-Cristo că Morcerf a sosit și că-i stăm la dispoziție.

Maximilien se pregăti să-și îndeplinească misiunea.

În același timp, Beauchamp scoase cutia de pistoale din trăsură.

— Așteptați puțin, domnilor, spuse Albert. Am să-i spun două cuvinte domnului conte de Monte-Cristo.

— Între patru ochi ? întrebă Maximilien.

— Nu, domnule, în fața tuturor.

Martorii lui Albert se priviră mirați ; Franz și Debray schimbă cîteva cuvinte pe șoptite, iar Morrel, bucuros de întîmplarea aceasta neașteptată, se duse să-l cheme pe contele care se plimba împreună cu Emmanuel pe o alee laterală.

— Ce vrea cu mine ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu știu, dar cere să vă vorbească.

— Numai să nu îl minie pe Dumnezeu cu vreo nouă insultă ! spuse Monte-Cristo.

— Nu cred să aibă intenția asta, își dădu Maximilien părerea.

Monte-Cristo înaintă, însoțit de Maximilien și de Emmanuel : înfățișarea lui calmă și plină de seninătate nu se potrivea de loc cu chipul tulburat al lui Albert, care se apropie și el, urmat de cei patru tineri.

Cînd ajunseră la trei pași unul de altul, Albert și Monte-Cristo se opriră.

— Domnilor, spuse Albert, apropiați-vă ; vreau ca nici unul din cuvintele pe care voi avea cîntea să i le

spun domnului conte de Monte-Cristo să nu fie pierdut ; pentru că oricît de ciudate vi se vor părea cuvintele mele, ele vor trebui repetate oricui va voi să vă asculte.

— Vă ascult, încuviință Monte-Cristo.

— Domnule, continuă Albert cu un glas la început tremurător, apoi tot mai sigur, pe măsură ce vorbea, domnule, vă învinovăteam că ați dat pe față purtarea avută de tatăl meu în Epir ; căci, oricît de vinovat ar fi fost contele de Morcerf, nu credeam că dumneavoastră ați putea avea dreptul să-l pedepsiți. Dar astăzi știu că v-ați dobîndit dreptul acesta. Nu trădarea lui Fernand Mondego față de Ali Pașa mă îndeamnă să vă cer scuze, ei trădarea pescarului Fernand față de dumneavoastră și nenorocirile de neînchipuit care au urmat după ea. De aceea spun și declar în fața tuturor : da, domnule, ați avut dreptate să vă răzbunați pe tatăl meu, iar eu, fiul lui, vă mulțumesc că nu i-ați făcut mai mult !

Nici trăsnetul, dacă ar fi căzut în mijlocul celor ce luau parte la scena aceasta neașteptată, nu i-ar fi mirat mai mult decît cuvintele lui Albert.

Cît despre Monte-Cristo, el își înălțase încet ochii spre cer cu o expresie de nesfîrșită recunoștință și nu se mai sătura admirînd firea aprigă a lui Albert, al cărui curaj îl cunoscuse îndeajuns în mijlocul bandiților romani și care se plecaseră dintr-o dată la umilința aceasta neașteptată. El recunoscuse influența lui Mercédès, și înțelese de ce inima ei nobilă nu se împotrivise jertfei lui, care știa dinainte că va fi nefolositoare.

— Acum, domnule, urmă Albert, dacă găsiți că scuzele pe care vi le-am făcut vă sînt îndestulătoare, vă rog să-mi dați mîna. Dacă imposibilitatea de a greși, însușire rară pe care dumneavoastră o aveți, prima însușire merituoasă după părerea mea este de a ști să-ți mărturisești greșelile. Dar mărturisirea asta mă privește numai pe mine. Eu mă purtam cum se cuvine în fața oamenilor, dar

dumneavoastră vă purtați cum se cuvine în fața lui Dumpezeu. Numai un înger l-ar fi putut salva pe unul dintre noi de la moarte, și îngerul a coborît din cer, dacă nu pentru ca să facă din noi prieteni (vai ! Ūrsita nu îngăduie asta !), în orice caz să facă doi oameni care să se stimeze.

Monte-Cristo, cu ochii umezi, cu răsuflarea tăiată, cu gura întredeschisă, îi întinse lui Albert mâna, iar acesta o prinse și o strînse cu un simțămînt care semăna cu spaimă respectuoasă.

— Domnilor, urmă el, domnul de Monte-Cristo are bunăvoința să-mi primească scuzele. M-am purtat ca un nesăbuit față de domnia sa. Nesăbuița e un sfetnic rău ! M-am purtat urît ! Acum greșeala mea e îndreptată. Nădăjduiesc că lumea nu mă va lua drept un laș fiindcă fac ce îmi poruncește conștiința. Dar, în orice caz, dacă cineva s-ar înșela în privința mea, adăugă tînrul ridicîndu-și fruntea cu mîndrie ca și cum și-ar fi sfidat prietenii și dușmanii, voi încerca să-i schimb părerile.

— Ce s-o fi întîmplat astă noapte ? îl întrebă Beauchamp pe Château-Renaud. Mi se pare că avem de jucat aici un rol trist.

— Într-adevăr, ce-a făcut Albert sau e o meschinărie, sau e ceva splendid, răspunse baronul.

— Ia ascultă, ce înseamnă asta ? îl întrebă Debray pe Franz. Cum ! Conte de Monte-Cristo îl dezonorează pe domnul de Morcerf și are totuși dreptate în ochii fiului său ? Eu, chiar dacă aș fi avut zece Ianine în familie, nu m-aș fi crezut silit să fac decît un lucru : să mă bat de zece ori.

Monte-Cristo, cu fruntea plecată, cu brațele țepene, strivit sub povara celor douăzeci și patru de ani de amintiri, nu se mai gîndea nici la Albert, nici la Beauchamp,

nici la Château-Renaud, nici la vreunul din cei de față ; el se gîdea la femeia curajoasă care venise să-i ceară viața fiului ei, căreia el i-o dăruise pe a sa și care îl salvase prin destăinuirile cumplite ale unei taine de familie, în stare să ucidă pentru totdeauna simțămîntul firesc al dragostei de tată în inima tînărului.

— Iar soarta ! șopti el. Abia de astăzi înainte sînt sigur că sînt trimisul lui Dumnezeu !

Capitolul XVII

MAMA ȘI FIUL

Contele de Monte-Cristo îi salută cu un zîmbet plin de melancolie și demnitate pe cei cinci tineri și se urcă în trăsură împreună cu Maximilien și Emmanuel.

Rămas împreună cu Beauchamp și Château-Renaud pe cîmpul de luptă, Albert se întoarse spre martorii săi cu o privire care, fără a fi sfioasă, părea totuși că le cere părerea asupra celor întîmplate.

— Dragă prietene, spuse mai întîi Beauchamp, fie din pricină că era mai simțitor, fie pentru că era mai puțin prefăcut, dă-mi voie să te felicit ; iată un deznodămînt cu totul neașteptat la o afacere neplăcută.

Albert rămase mut și adîncit în gînduri. Château-Renaud se mulțumi să-și lovească cizma cu cravașa.

— Nu plecăm ? întrebă el după o tăcere stînjitoare.

— Plecăm cînd vrei, răspunse Beauchamp ; lasă-mi numai timpul să-i spun cîteva cuvinte de laudă domnului de Morcerf ; a dovedit astăzi o mărinimie atît de cavalierească... atît de rară !

— Da, da, făcu Château-Renaud.

— E minunat să ai o stăpînire de sine atît de puternică, vorbe mai departe Beauchamp.

— Fără îndoială : eu unul n-aș fi fost în stare, declară Château-Renaud cu o răceală tot mai vădită.

— Domnilor, îi întrerupse Albert, mi se pare că n-ați înțeles că între domnul de Monte-Cristo și mine s-a petrecut ceva foarte grav...

— Ba da, ba da, se grăbi să răspundă Beauchamp, dar nu toți gură-cască vor fi în stare să-ți înțeleagă eroismul și mai curînd sau mai tîrziu ai să fii silit să le explici cu mai multă tărie decît i-ar prii sănătății și duratei vieții tale. Vrei să-ți dau un sfat prietenesc ? Pleacă la Neapole, la Haga sau la Petersburg, locuri cu oameni mai liniștiți, care înțeleg afacerile de onoare ceva mai altfel decît le înțeleg zănaticii noștri de parizieni. Odată acolo, trage mereu la țintă cu pistolul și exersează-te întrună, nelăsînd nici o clipă spada din mînă ; caută să te faci uitat într-atîta încît să te poți reîntoarce liniștit peste cîțiva ani în Franța, sau să devii atît de priceput în mînuirea armelor, încît să-ți cucerești liniștea. Nu-i așa că am dreptate, domnule de Château-Renaud ?

— Sînt cu totul de aceeași părere, răspunse gentilomul. Nimic nu iscă mai multe dueluri serioase decît un duel lăsat baltă.

— Vă mulțumesc, domnilor, răspunse Albert cu un zîmbet înghețat ; vă voi urma sfatul, nu pentru că mi-l dați, ci pentru că aveam și eu intenția să părăsesc Franța. Vă mulțumesc de asemeni pentru serviciul pe care mi l-ați făcut fiindu-mi martori. Mi-a rămas adînc întipărit în inimă, căci, după cuvintele pe care le-ați rostit acum, nu-mi mai amintesc de nimic altceva în afară de el.

Château-Renaud și Beauchamp se priviră. Amîndoi gîndeau la fel, iar tonul cu care Morcerf își rostise mulțumirile era atît de hotărît, încît situația ar fi devenit stîmjenitoare pentru toți dacă ar mai fi continuat să discute.

— Adio, Albert, spuse pe neașteptate Beauchamp întinzîndu-i nepăsător mîna, fără ca Albert să pară că se trezește din amorțeala lui.

Intr-adevăr, Albert nu răspunse mîinii acesteia întinse.

— Adio, spuse și Château-Renaud, păstrîndu-și basto-nașul în stînga și salutînd cu dreapta.

Buzele lui Albert abia șoptiră : „Adio !“ Privirea lui era însă mai limpede ; ea închidea o întreagă gamă de mîinii stăpînite, de dispreț mîndru și de indignare mă-rinimoasă.

După ce martorii se urcară în trăsură, Albert își mai păstră cîtva timp înfățișarea neclintită și melancolică ; apoi, dintr-o dată, deslegîndu-și calul de pomișorul în jurul căruia servitorul legase frîul, sări ușor în sa și porni în galop spre Paris. Peste un sfert de ceas, Albert reîntra în clădirea din strada Helder.

Cînd descălecă, i se păru că zărește fața palidă a tatălui său după perdelele dormitorului ; Albert întoarse capul suspinînd și intră în pavilionul cel mic.

Ajuns acolo, el aruncă o ultimă privire tuturor bogă-țiilor care-i făcuseră viața atît de plăcută și de fericită încă din copilărie, se mai uită o dată la tablourile ale căror chipuri păreau că îi surîd și ale căror priveliști păreau că se însuflețesc în culori vii.

Apoi scoase portretul mamei sale de pe șasiul de stejar pe care-l aruncă și făcu pinza sul, lăsînd rama de aur goală și întunecată.

După aceea își orîndui frumoasele arme turcești, puștile englezești, porțelanurile japoneze, cupele înalte, bronzu-rile artistice semnate Feauchères sau Barye ; își cercetă dulapurile și puse cheile la fiecare dintre ele ; aruncă în-tr-un sertar al biroului, pe care-l lăsă deschis, toți banii din buzunare, adăugă toate giuvaerurile la modă care-i umpleau cupele, cuferășele și polițele ; făcu un inventar exact și precis al tuturor și puse inventarul în locul cel mai vizibil al unei mese după ce golise masa de cărțile și de hîrțiile care o acopereau.

Pe cînd abia începuse să facă asta, servitorul, deşi Albert îi poruncise să-l lase singur, intrase în cameră.

— Ce vrei ? îl întrebă Albert cu un ton mai mult decît minios.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse valetul ; e adevărat că mi-aţi spus să nu vă deranjez, dar v-a chemat domnul conte de Morcerf.

— Ei şi ? întrebă Albert.

— N-am vrut să mă duc la domnul conte fără să ascult poruncile dumneavoastră.

— De ce ?

— Fiindcă domnul conte ştie, fără îndoială, că v-am însoţit pe teren.

— S-ar putea... spuse Albert.

— Şi dacă mă cheamă, fără îndoială că vrea să mă întrebe ce s-a petrecut acolo. Ce trebuie să-i spun ?

— Adevărul.

— Atunci să-i spun că întîlnirea n-a avut loc ?

— Să-i spui că i-am cerut iertare domnului conte de Monte-Cristo. Du-te !

Valetul se înclină şi ieşi.

Albert continuase apoi să-şi facă inventarul.

Cînd îşi termină munca, îi atrase atenţia tropotul unor cai trecînd prin curte şi hurelul unei trăsură care zguduia geamurile ; el se apropie de fereastră şi-l văzu pe tatăl său urcîndu-se într-o trăsură şi plecînd.

Abia se închise poarta în urma contelui, cînd Albert porni spre apartamentul mamei sale şi cum nu se afla nimeni acolo ca să-l anunţe, pătrunse pînă în camera ei de culcare şi se opri în prag cu inima tulburată de cele văzute şi de cele bănuite.

Ca şi cum un acelaşi suflet le-ar fi ţinut în viaţă trupurile la amîndoi, Mercédès făcea în apartamentul ei ceea ce făcuse Albert în al lui. Totul era orînduit cu grijă : dantele, găteli, giuvaerurile, rufăria, banii fuseseră puşi în sertare, cărora contesa le potrivea cheile.

Albert văzu toate pregătirile ; el le înțelese și strigînd : „Mamă !“, se repezi să înlănțuie cu brațele gîtul lui Mercédès.

Pictorul care ar fi putut reda expresiile acestor două chipuri, fără îndoială că ar fi făcut un tablou frumos.

Dar toate pregătirile care nu-l speriaseră pe Albert cînd fusese vorba de îndeplinirea hotărîrii lui, îl înspăimîntară acum, cînd era vorba de maică-sa.

— Ce faci ? o întrebă el.

— Tu țe-ai făcut ? răspunse ea.

— Mamă, glăsuî Albert mișcat pînă la lacrimi, cu tine nu e același lucru ! Tu nu poți hotărî ce am hotărît eu, căci am venit să-ți spun că-mi iau adio de la casă și... de la tine.

— Și eu plec, Albert, răspunse Mercédès. Drept să spun, mă gîndeam că fiul meu mă va însoți. M-am înșelat curava ?

— Mamă, continuă Albert hotărît, nu pot să te fac să împărtășești soarta pe care mi-am hărăzit-o mie de acum înainte : trebuie să trăiesc fără nume și fără avere : ca să încep ucenicia vieții acesteia aspre, va trebui să împrumut de la vreun prieten pîinea pe care o voi mânca pînă cînd îmi voi cîștiga alta. De aceea, dragă mamă, mă voi duce de îndată la Franz ca să-l rog să-mi împrumute puținii bani de care socotesc că voi avea nevoie.

— Tu, bietul meu copil ! strigă Mercédès, tu să înduri mizeria, să suferi de foame ! Nu spune asta ! Mi-ai frînge toate hotărîrile.

— Dar nu le-ăș frînge pe-ale mele, mamă, răspunse Albert. Eu sînt tînăr, puternic și cred că sînt curajos : începînd de ieri, am învățat ce poate voința. Vai, mamă, sînt oameni care au suferit nespūs de mult și nu numai că n-au murit, dar și-au dobîndit o nouă avere pe ruina tuturor făgăduielilor de fericire trimise de cer, pe rămășițele tuturor nădejdlor date de Dumnezeu ! Am învățat asta, mamă, și am văzut astfel de oameni ; știu că din fundul

prăpastiei unde îl azvîrlise duşmanul, ei s-au ridicat cu atîta forţă şi glorie, încît şi-au dominat fostul învingător şi l-au doborât, la rîndul lor. Nu, mamă, nu ; începînd de astăzi, am rupt cu trecutul şi nu mai primesc nimic de la el, nici chiar numele, pentru că, mă înţelegi, nu-i aşa, mamă ? fiul tău nu poate purta numele unui om care trebuie să roşească în faţa altui om !

— Albert ! Copilul meu ! spuse Mercédès ; dacă aş avea o inimă mai puternică, tot asta te-aş sfătui să faci ; dar ţi-a vorbit conştiinţa ta în timp ce vocea mea stînsă tăcea ; ascultă-ţi conştiinţa, copilul meu. Aveai prieteni, Albert : rupe prietenia cu ei pentru o vreme, dar nu de-nădăjdui, de dragul meu ! Viaţa e încă frumoasă la vîrsta ta, dragă Albert. Abia ai douăzeci şi doi de ani. Şi cum unei inimi atît de curate ca a ta îi trebuie un nume fără pată, ia numele tatălui meu : el se numea Herrera. Te cunosc, Albert, orice cale vei apuca, în scurtă vreme numele tău va deveni vestit. Atunci revino în lume, iar nenorocirile prin care ai trecut te vor face şi mai falnic încă. Şi dacă, în ciuda previziunilor mele, nu va fi aşa, lasă-mi nădejdea asta măcar mie, care nu voi avea alt gînd, mie care nu mai am viitor şi pentru care mormîntul începe în pragul casei acesteia.

— Am să fac aşa cum doreşti, mamă, răspunse tinărul ; da, îţi împărtăşesc nădejdlile ; mînia cerului n-o să ne urmărească pe dumneata, atît de curată, şi pe mine, atît de nevinovat. Dar fiindcă sîntem hotărîţi, să nu zăbovim. Domnul de Morcerf a plecat acum aproape o jumătate de ceas ; cum vezi, e un prilej să ocolim scandalul şi explicaţiile.

— Te aştept, fiul meu, răspunse Mercédès.

Albert alergă în grabă pînă pe bulevard de unde aduse o trăsură care trebuia să-i ducă de-acasă. Amintindu-şi că în strada Saints-Pères există nişte căsuţe unde maică-sa şi-ar fi putut găsi o locuinţă modestă dar cuviincioasă, el se reîntoarce deci s-o ia pe contesă.

În clipa cînd trăsura se oprea dinaintea porții și cînd Albert cobora, un om se apropie de el și-i dădu o scrisoare. Albert îl recunoscu pe intendent.

— Din partea domnului conte, spuse Bertuccio.

Albert luă scrisoarea, o deschise, o citi.

După ce o citi îl căută din ochi pe Bertuccio, dar cît timp el citise, Bertuccio dispăruse.

Atunci Albert, cu ochii în lacrimi, cu pieptul sugrumat de emoție, se reîntoarce la Mercédès și, fără să rostească un cuvînt, îi întinse scrisoarea.

Mercédès citi :

„Albert,

Spunîndu-ți că am priceput ce ai de gînd să faci, mă simt dator să-ți arăt că și eu înțeleg ce înseamnă delicatetea. Iată-te liber : vei părăsi locuința contelui și o vei aduce la dumneata și pe mama dumitale, la fel de liberă ; dar gîndește-te, Albert, că-i datorezi mai mult decît poți să-i dai, sărmană inimă nobilă. Păstrează pentru tine lupta, cere pentru tine suferința, dar cruță-i primele lipsuri care vor însoți neapărat primele tale străduințe ; căci ea nu merită nici măcar ecoul nenorocirii care o lovește astăzi, iar Ursita nu vrea ca nevinovatul să plătească pentru vinovat.

Știu că veți părăsi amîndoi casa din strada Helder fără să luați nimic. Cum am aflat, nu încerca să descoperi. Știu — și atîta tot.

Ascultă, Albert :

Acum douăzeci și patru de ani mă reîntorceam voios și mîndru în patrie. Aveam o logodnică, o sfîntă pe care o adoram, și-i aduceam logodnicei mele o sută cincizeci de ludovici, adunați din greu printr-o muncă fără răgaz. Banii aceștia erau pentru ea, i-i hărăzisem ei, și știind cît de vicleană e marea, îngropasem comoara noastră într-o grădiniță a casei în care locuia tata, la Marsilia, pe aleile Meilhan.

Mama ta, Albert, cunoaște căsuța aceasta dragă.

De curînd, venind spre Paris, am trecut prin Marsilia. M-am dus să văd casa plină de amintiri dureroase, iar seara am scormonit cu o sapă ungherul unde îngropasem comoara. Caseta de fier era încă la locul ei, neatinsă de nimeni. Ea se află într-un colț acoperit de umbra unui smochin frumos pe care tata l-a sădit în ziua cînd m-am născut.

Banii aceștia, Albert, care pe vremuri trebuiau să ajute vieții și liniștii femeii adorate, iată că astăzi, printr-o întîmplare ciudată și dureroasă, și-au regăsit același rost. Înțelege-mi bine gîndul, mie, care i-aș putea dărui milioane sărmanei femei și care îi dau numai bucata de pîine neagră uitată sub acoperișul meu sărman din ziua cînd am fost despărțit de aceea pe care o iubeam atît de mult.

Ești un om mărinimos, Albert, dar poate că ești orbît totuși de mîndrie sau de supărare ; dacă mă refuzi, dacă ceri altuia ceea ce eu am dreptul să-ți dăruiesc, voi spune că nu e mărinimos din partea ta să-i refuzi mamei tale traiul dăruit de un om pe al cărui tată, tatăl tău l-a făcut să moară în grozăviile foamei și ale deznădejdi.

După citirea scrisorii, Albert rămase palid și nemișcat, așteptînd hotărîrea mamei sale.

Mercédès ridică privirea spre cer, cu o expresie de nedescris.

— Primesc, spuse ea ; el are dreptul să plătească zestre pe care o voi duce într-o mănăstire !

Apoi, pînîndu-și scrisoarea pe inimă, Mercédès luă brațul fiului ei și cu un pas mai hotărît decît s-ar fi așteptat poate ea însăși, porni de-a lungul scării.

Capitolul XVIII

SINUCIDAREA

Între timp, Monte-Cristo se reîntoarce și el în oraș împreună cu Emmanuel și Maximilien.

Reîntoarcerea fu veselă. Emmanuel își lăasă în voie bucuria de a vedea pacea urmînd războiului și o mărturisiri cu glas tare. Maximilien, stînd într-un colț al trăsurii, își lăasă cumnatul să-și reverse bucuria prin cuvinte, păstrînd pentru el o bucurie la fel de sinceră, dar care îi lucea numai în priviri.

La bariera Trône, îl întîlniră pe Bertuccio : intendentul aștepta acolo, neclintit, ca o santinelă în post.

Monte-Cristo își scoase capul prin ușa cupeului, schimbă cu el cîteva cuvinte pe șoptite, apoi intendentul dispăru.

— Domnule conte, spuse Emmanuel cînd ajunseră la Place Royale, porunciți, vă rog, să fiu lăsat la ușa casei mele ; vreau să nu-i mai pricinuiesc nevesti-mi nici o clipă de neliniște, nici pentru dumneavoastră, nici pentru mine.

— Dacă n-ar fi caraghios să se facă paradă de izbîndă, adăugă Maximilien, l-aș invita pe domnul conte la noi ; dar pesemne că și domnul conte are cîteva inimi tremurătoare pe care trebuie să le liniștească. Iată-ne ajunși, Emmanuel. Să ne salutăm prietenul șt să-l lăsăm să-și urmeze calea.

— O clipă, spuse Monte-Cristo ; nu mă lăsați așa, dintr-o dată, fără nici un însoțitor. Dumneata, Emmanuel, du-te la încântătoarea dumitale soție căreia te rog să-i prezinți toate complimentele mele, iar dumneata, Morrel, însoțește-mă pînă la Champs-Élysées.

— Minunat ! răspunse Maximilien. Cu atît mai mult cu cît și eu am treabă în cartierul dumneavoastră.

— Să te așteptăm la masă ? întrebă Emmanuel.

— Nu, răspunse tînărul.

Ușa se închise și cupeul porni mai departe.

— Vedeți că v-am purtat noroc ? întrebă Maximilien cînd rămase singur cu contele. V-ați fi gîndit la asta ?

— Da, răspunse Monte-Cristo. Iată de ce aș vrea să te păstrez pentru totdeauna lîngă mine.

— E o minune ! continuă Maximilien gîndind cu glas tare.

— Ce anume ?

— Ce s-a întîmplat.

— Da, răspunse Monte-Cristo zîmbind : ai spus cuvîntul potrivit, Morrel, e o minune !

— Fiindcă, oricît, Albert e curajos, continuă Maximilien.

— Foarte curajos, spuse Monte-Cristo. L-am văzut dormind cu un pumnal deasupra capului.

— Și eu știu că s-a bătut de două ori și s-a bătut foarte bine. Cum s-o fi potrivit asta cu purtarea lui de azi dimineață ?

— E influența dumitale și nimic altceva, zîmbi Monte-Cristo.

— Ce fericire pentru Albert că nu e militar, spuse Maximilien.

— De ce ?

— Să-și ceară scuze pe teren ! făcu Maximilien, clătînd din cap.

— Haide, spuse Monte-Cristo cu blîndețe, nu cădea în prejudecățile oamenilor de rînd, Morrel. Nu-ți dai

seama că din moment ce e curajos, Albert nu poate fi laș, și că trebuie să fi avut vreun motiv ca să se poarte așa cum s-a purtat azi dimineată ? Nu recunoști că totuși purtarea lui este mai eroică decât oricare alt lucru ?

— Fără îndoială, fără îndoială, răspuse Morrel, dar am să spun și eu cum spun spaniolii : a fost mai curajos ieri decât astăzi.

— Iei masa cu mine, nu-i așa, Maximilien ? întrebă Monte-Cristo ca să schimbe vorba.

— Nu pot. La zece vă părăsesc.

— Ai întâlnire la masă ?

Maximilien zîmbi și clătină din cap.

— Totuși, trebuie să mănînci undeva.

— Și dacă nu mi-e foame ?

— Aha ! făcu Monte-Cristo ; nu cunosc decât două sentimente care pot tăia pofta de mîncare : durerea (dar cum din fericire te văd foarte voios, cred că nu e vorba de ea) și dragostea. După cele ce mi-ai spus despre inima dumitale, îmi e îngăduit s-o cred.

— Pe cîntea mea că nu tăgăduiesc, răspuse cu voce bună Maximilien.

— Și mie nu vrei să-mi povestești, Maximilien ? întrebă contele cu atîta vioiciune în glas, încît era vădit că ține mult să afle taina.

— V-am arătat azi dimineată că am inimă, nu-i așa, conte ?

Drept orice răspuns, Monte-Cristo îi întinse tînărului mîna.

— Ei bine, continuă Maximilien, de cînd inima nu mai îmi e lîngă a dumneavoastră, la pădurea Vincennes, e în altă parte, unde mă duc s-o regăsesc.

— Du-te, spuse fără grabă contele, du-te, prietene. Dar te rog, dacă dai de vreo piedică în cale, amintește-ți că am și eu o putere oarecare în lumea asta și că aş fi fericit s-o folosesc spre binele celor care îmi sînt dragi. Iar dumneata îmi ești drag, Maximilien.

— Bine, răspunse tinărul, am să-mi amintesc, așa cum își amintesc copiii egoiști de părinții lor când au nevoie de ei. Când voi avea nevoie de dumneavoastră — și poate că va sosi clipa aceea — vă voi spune.

— Bine, iau aminte. Adio !

— La revedere.

Cupeul ajunsese la poarta clădirii din Champs-Elysées. Monte-Cristo deschise ușa și Maximilien sări jos.

Bertuccio aștepta pe peron.

Maximilien dispăru prin aleea Marigny, iar Monte-Cristo porni repede spre Bertuccio.

— Ce se aude ? întrebă el.

— Își va părăsi casa, răspunse intendentul.

— Dar băiatul ?

— Florentin, valetul lui, crede că și el va face la fel.

— Bine.

Monte-Cristo îl duse pe Bertuccio în cabinet, scrisoarea pe care am văzut-o și i-o înmână.

— Du-te și trimite-o grabnic. Nu uita s-o anunți și pe Haydée că m-am reîntors.

— Iată-mă, spuse Haydée care, la zgomotul trăsurii, se și coborîse, și al cărui chip era strălucitor de bucurie, văzîndu-l pe conte nevătămat.

Bertuccio ieși.

Toată bucuria negrăită a unei fiice revăzîndu-și tatăl scump, toată patima înfocată a unei iubite revăzîndu-și iubitul adorat, Haydée le simți în primele clipe ale reîntoarcerii așteptate de ea cu atîta nerăbdare.

Deși era mai puțin vizibilă, nici bucuria lui Monte-Cristo nu era mai mică ; pentru inimile care au suferit multă vreme, bucuria e asemănătoare cu roua pentru pămînturile pîrjolite de soare : inima și pămîntul sorb ploaia aceasta binefăcătoare care cade peste ele, iar din afară nu se vede nimic. De cîteva zile, Monte-Cristo înțelegea un lucru pe care de multă vreme nu

mai îndrăzne să-l creadă și anume că existau două Mercédès în lume și că mai putea fi încă fericit.

Privirea lui înflăcărată de fericire se adinci la comă în ochii umezi ai Haydéei, când deodată, ușa se deschise. Contele se încrunță.

— Domnul de Morcerf ! anunță Baptistin, rostind numele acesta ca pe o scuză.

Chipul lui Monte-Cristo se luminează.

— Care ? întrebă el. Vicontele sau contele ?

— Contele.

— Doamne ! strigă Haydée, nu s-a sfârșit încă ?

— Nu știu dacă s-a sfârșit, copila mea dragă, răspunse Monte-Cristo luîndu-i mîinile. Dar știu că tu n-ai de ce să te temi.

— Totuși, e ticălosul...

— Omul ăsta nu poate să-mi facă nimic, Haydée, răspunse Monte-Cristo. Puteai fi îngrijorată când am avut de-a face cu fiul său.

— N-o să știi niciodată, stăpîne, cît am suferit ! spuse Haydée.

Monte-Cristo zîmbi.

— Pe mormîntul tatălui meu, adăugă el punîndu-și mîna pe capul fetei, îți jur că dacă se va întîmpla o nenorocire, în nici un caz n-o să mi se întîmple mie.

— Te cred, stăpîne, ca și cum mi-ar vorbi Dumnezeu însuși, răspunse Haydée, dîndu-i fruntea să i-o sărute.

Monte-Cristo depuse pe fruntea ei atît de pură și de frumoasă un sărut care făcu să bată deodată două inimi : una cu putere, cealaltă înăbușit.

„Doamne, gîndi el, oare ai să-mi îngădui să pot iubi iar ?“...

— Introdu-l pe domnul conte de Morcerf în salon, îi spuse el apoi lui Baptistin, în timp ce o conducea pe Haydée către o scară dosnică.

Asupra vizitei acesteia, așteptată poate de Monte-Cristo dar, fără îndoială, neașteptată de cititori, e bine să dăm o lămurire.

Pe cînd Mercédès — după cum am spus — făcea în apartamentul ei același fel de inventar pe care-l făcuse și Albert la el, pe cînd își puna în ordine giuvaerurile, își închidea sertarele, își aduna cheile, ca să lase totul într-o rînduială desăvîrșită, nu băgase de seamă că un chip sinistru și palid se ivise la geamul ușii prin care pătrundea lumina din coridor. Prin ușa aceea, nu numai că se putea vedea, dar se putea și auzi, așa că omul acela care privea astfel, fără să fie nici văzut și nici auzit, văzu și auzi tot ce se petrecea la doamna de Morcerf.

De la ușa de sticlă, omul cu fața palidă se duse în camera de culcare a contelui de Morcerf și, ajuns acolo, trase cu mîna crispată perdelele unei ferestre care dădea spre curte. El rămase astfel timp de zece minute nemîșcat, mut, ascultîndu-și bătăile inimii. Aceste zece minute însemnă pentru el o veșnicie.

Atunci Albert, reîntorcîndu-se de la întîlnire, își zărise tatăl pîndindu-i dinapoia unei perdele reîntoarcerea, și întorsese capul.

Ochii contelui se deschiseră, mari; știa că insulta adusă de Albert lui Monte-Cristo fusese cumplită și că o asemenea insultă în orice țară din lume trebuia să ducă la un duel pe viață și pe moarte. Deci, dacă Albert se reîntorsese nevătămat, însemna că el fusese răzbunat.

Un fulger de bucurie nespusă îi lumină obrazul lugubru, așa cum o ultimă rază de soare se ivește înainte de a se pierde în norii care îi par mai mult mormînt decît leagăn.

Dar, după cum am spus, Morcerf așteptă zadarnic ca Albert să urce și să-i povestească izbînda. Că fiul, înainte de a se duela, nu voise să-și vadă tatăl, a cărui onoare pornea s-o răzbune, e lesne de înțeles; dar odată ce

onoarea tatălui fusese răzbunată, de ce oare nu venea fiul să se arunce în brațele lui ?

Neputînd să-l vadă pe Albert, Morcerf trimise după servitorul acestuia. Se știe că Albert îi îngăduise valetului să nu ascundă nimic față de conte.

Peste zece minute, Morcerf fu văzut ivindu-se pe peron, îmbrăcat într-o redingotă neagră cu un guler militar, purtînd pantaloni negri și mănuși negre. După cîte părea, el dăduse mai dinainte anumite ordine, căci, abia atinse ultima treaptă a peronului, cînd trăsura, cu cai gata înhămați, ieși din șopron și se opri dinaintea lui.

Valetul îi aruncă în trăsură o manta militărească cu glugă, în care erau înfășurate două săbii ; apoi, închizînd ușa caleștii, valetul se așează lingă vizitiu.

Vizitiul se plecă, așteptînd ordinele.

— La Champs-Élysées, porunci generalul. La contele de Monte-Cristo. Repede !

Caii porniră în galop sub loviturile biciului, iar peste cinci minute se opriră în fața locuinței lui Monte-Cristo.

Domnul de Morcerf își deschise el însuși ușa caleștii și sări din mers, pe aleie, ca un tînăr, apoi sună și dispăru împreună cu servitorul său prin ușa larg deschisă...

Peste o secundă, Baptistin îi anunță lui Monte-Cristo vizita contelui de Morcerf, iar Monte-Cristo, reconducînd-o pe Haydée, porunci să fie introdus vizitatorul în salon.

Generalul măsura pentru a treia oară salonul în lung și-n lat, cînd, întorcîndu-se, îl zări pe Monte-Cristo în prag.

— A ! Chiar domnul de Morcerf, spuse liniștit Monte-Cristo ; credeam că n-am auzit bine.

— Da, sînt eu însumi, răspunse Morcerf strîngîndu-și buzele atît de tare încît abia i se auzeau cuvintele.

— Atunci nu-mi rămîne decît să aflu motivul care-mi prilejuiește plăcerea de a-l vedea pe domnul conte de Morcerf atît de devreme.

— Ați avut azi dimineață o întâlnire cu fiul meu, domnule ? întreabă generalul.

— Știți asta ? răspunse Monte-Cristo.

— Și mai știu că fiul meu avea motive serioase să se bată cu dumneavoastră și să facă tot ce putea ca să vă ucidă.

— Într-adevăr, domnule, avea destule motive ! Dar vedeți că, deși a avut toate motivele, nu m-a ucis, ba chiar nici nu s-a bătut.

— Și totuși, el vă socotea cauza dezonoarei tatălui său, cauza ruinei înfricoșătoare care în clipa de față mi-a copleșit familia.

— Adevărat, domnule, răspunse Monte-Cristo cu ne tulburatul lui calm ; dar nici vorbă că mă socotea o cauză secundară și nu una principală.

— Fără îndoială că i-ați cerut scuze, sau i-ați dat vreo explicație...

— Nu i-am dat nici o explicație, iar scuze mi-a cerut el.

— Pe seama cărui fapt puneți purtarea lui ?

— Pe seama convingerii. Se vede că în toate câte s-au întâmplat există cineva mai vinovat decât mine.

— Cine anume ?

— Tatăl său.

— Fie, răspunse Morcerf pălind ; dar știți că vinovatului nu-i place să i se vorbească despre vinovăția lui.

— Știu... De aceea mă așteptam la ceea ce se întâmplă acum.

— Vă așteptați ca fiul meu să fie un laș ? strigă Morcerf.

— Domnul Albert de Morcerf nu e de loc laș, răspunse Monte-Cristo.

— Un om care ține o spadă în mână, un om care în fața spadei acesteia are un dușman de moarte e laș dacă nu se bate ! De ce nu e aici să i-o spun în față !

— Domnule, răspunse rece Monte-Cristo, nu-mi închipui că ai venit numai să-mi povestești micile dumneavoastră treburi casnice. Duceți-vă să-i spuneți asta lui Albert ! poate că el va ști ce să vă răspundă.

— Nu, nu, urmă generalul cu un zîmbet șters, nu, aveți dreptate, n-am venit pentru asta ! Am venit să vă spun că și eu vă privesc ca pe un dușman al meu ! Am venit să vă spun că vă urăsc din instinct ! Că mi se pare că v-am cunoscut de totdeauna și că v-am urit întotdeauna ! Și că, în sfîrșit, dacă tinerii din zilele noastre nu se mai bat, atunci să ne batem noi... Nu sînteți de aceeași părere, domnule ?

— Cum să nu. De aceea cînd v-am spus că mă așteptam la ceea ce se va întîmpla, vorbeam despre onoarea vizitei dumneavoastră.

— Cu atît mai bine... Atunci sînteți gata ?

— Sînt totdeauna gata, domnule.

— Știți că ne vom bate pînă ce unul din noi va muri ? întrebă generalul strîngînd din dinți cu furie.

— Pînă ce unul din noi doi va muri, repetă Monte-Cristo înclinînd ușor capul.

— Atunci să mergem. N-avem nevoie de martori.

— Într-adevăr, spuse Monte-Cristo, n-avem nevoie. Ne cunoaștem destul de bine !

— Dimpotrivă, răspunse Morcerf, nu ne cunoaștem de loc.

— Ei aș ! făcu Monte-Cristo, cu același calm care-l scotea pe Morcerf din sărite. Ia să vedem. Nu ești dumneata soldatul Fernand care a dezertat în ajunul luptei de la Waterloo ? Nu ești dumneata locotenentul Fernand care a servit drept ghid și spion armatei franceze în Spania ? Nu ești dumneata colonelul Fernand care și-a trădat, și-a vîndut și și-a asasinat binefăcătorul ? Iar toți francezii ăștia, puși laolaltă, nu l-au alcătuit ei oare pe locotenentul general conte de Morcerf, pair al Franței ?

— Ticălosule ! strigă generalul ars de cuvintele auzite ca de un fier roșu, ticălosule, îmi amintești necinstea, în clipa cînd, poate, mă vei ucide ? Nu, n-am spus că tu nu mă cunoști ; știi, diavole, ai pătruns în noaptea trecutului meu și ai citit acolo, la lumina nu știu cărei făclii, fiecare filă a vieții mele ! Dar poate că mai există încă mai multă onoarea în mine, în necinstea mea, decît sub înfățișarea ta pompoasă. Știu că mă cunoști, dar eu nu te cunosc, aventurier împănat de aur și de giuvaeruri ! La Paris ți-ai dat numele de Monte-Cristo ; în Italia ți-ai zis Simbad Marinarul ; în Malta cine știe cum, ți-am uitat numele. Numele tău adevărat ți-l cer, însă, numele tău adevărat vreau să-l știu dintre cele o sută de nume pe care le ai, ca să-l rostesc pe terenul de luptă, în clipa cînd îți voi înfige spada în inimă.

Contele de Monte-Cristo pâli groaznic. În privirea lui sălbatică se aprinse un foc mistuitor. Dintr-un salt, el se repezi în cabinetul de alături și, în mai puțin de o secundă, smulgîndu-și cravata, haina și vesta, îmbrăcă o bluză de marinar și își puse pe cap o beretă marinărească de sub care unduiau lungile lui plete negre.

Și se reîntoarse astfel, înfricoșător, necrutător, înaintînd cu brațele încrucișate spre generalul care nu pricepuse nimic din dispariția lui. Morcerf îl aștepta și, simțindu-și dinții clănțănind și picioarele muindu-i-se, se dădu înapoi cu un pas și nu se opri decît cînd mîna lui crispată găsi sprijin într-o masă.

— Fernand ! îi strigă Monte-Cristo, din cele o sută de nume ale mele n-aș avea nevoie să spun decît unul singur ca să te trăsnesc ; dar numele acesta tu-l bănuiești, nu-i așa ? Sau mai bine zis, ți-l amintești, nu-i așa ? Căci, cu toate necazurile îndurate de mine, cu toate chinurile, îți arăt astăzi un chip pe care fericirea răzbunării îl întinerește, un obraz pe care trebuie să-l fi văzut de multe ori în visele tale, de cînd te-ai însurat... cu Mercedes, logodnica mea !

Generalul, cu capul dat pe spate, cu mâinile întinse, cu privirea fixă, privea în tăcere apariția aceasta cumplită ; apoi, căutînd zidul ca pe un sprijin, se strecură încet pînă la ușa prin care ieși de-a-ndăratelea, lăsînd să-i scape un singur strigăt, lugubru, jalnic, sfișietor :

— Edmond Dantès !

Apoi, cu gemete care n-aveau nimic omenesc în ele, se tîrî pînă sub bolțile casei, străbătu curtea ca un om beat și căzu în brațele valetului, îngăimînd numai :

— Acasă ! Acasă !

În drum, aerul proaspăt și rușinea cauzată de atenția oamenilor săi, îl făcură să-și adune gîndurile. Dar drumul era scurt și, cu cît se apropia mai mult de casă, Morcerf simțea reîmprospătîndu-i-se durerile.

La cîțiva pași de casă, el opri trăsura și se coborî. Poarta era deschisă larg ; un birjar, mirat că fusese chemat într-o locuință atît de bogată, oprise trăsura în mijlocul curții ; Morcerf privi înspăimîntat trăsura aceasta, dar nu îndrăzni să pună nici o întrebare și se repezi în apartamentul lui.

Două persoane coborau și Morcerf abia avu timp să intre repede într-o încăpere ca să nu fie văzut.

Era Mercédès, sprijinită de brațul fiului ei și părăsind împreună cu el casa.

Ei trecură la un pas de nefericitul care, ascuns după o draperie de damasc, fu atins în treacăt de rochia de mătase a lui Mercédès și simți în obraz suflul cald al cuvintelor rostite de fiul-său :

— Curaj, mamă ! Haide, haide, aici nu mai sîntem în casa noastră.

Cuvintele se stinseră, pașii se depărtară.

Generalul își îndreptă spinarea ținîndu-se cu mâinile încheiate de draperie ; își înăbuși cel mai cumplit gemăt care ieșise vreodată din pieptul vreunui părinte, părăsit în același timp și de soție și de fiu...

Curînd, Morcerf auzi uşa de fier a trăsurii trîntindu-se, apoi vocea birjarului ; geamurile zăngăniră de uruitul greu al roţilor. Atunci Morcerf se năpusti în dormitor ca să mai poată vedea odată ceea ce iubise mai mult pe lume. Dar trăsura porni fără ca Mercédès sau Albert să scoată capul pe uşă, pentru a dăruî locuinţei singuratice, tatălui, sau soţului părăsit, o ultimă privire de adio şi de regret, adică de iertare.

De aceea, în clipa cînd roţile trăsurii zguduiră pavajul de sub boltă, o împuşcătură răsună şi o diră de fum ieşi prin unul din geamurile ferestrei dormitorului, fărămată de puterea exploziei.

Capitolul XIX

VALENTINE

E lesne de închipuit unde avea treabă Maximilien și cu cine avea întâlnire.

Părăsindu-l pe Monte-Cristo, el porni agale spre casa lui Villefort.

Spunem că mergea agale ; asta din pricină că Maximilien avea înaintea mai mult de o jumătate de ceas și n-avea de străbătut decît cinci sute de pași. Dar, cu tot răgazul mai mult decît îndestulător, el se grăbise să-l lase pe Monte-Cristo, dorind să rămînă singur cu gîndurile lui.

Maximilien își cunoștea bine ora lui, ora cînd Valentine, asistînd la dejunul lui Noirtier, era sigură că nu va fi stîngerită de la pioasa ei îndatorire. Noirtier și Valentine îi îngăduiseră să vină de două ori pe săptămînă și acum el folosea dreptul căpătat.

Cînd ajunsese, Valentine îl aștepta. Neliniștită, aproape năucită, ea îl prinse de mîna și-l duse înaintea bunicului ei.

Neliniștea ei, dusă — după cum am spus — aproape pînă la năucire, se datora răsunetului pe care aventura lui Morcerf îl avusese în lume. Se știa totul (lumea știe totdeauna) despre aventura de la Operă. În casa lui Villefort nimeni nu se îndoia că faptele aveau să ducă neapărat la un duel. Valentine, cu instinctul ei de femeie, bănuise că Maximilien va fi mactorul lui Monte-Cristo

și, cunoscînd curajul și prietenia adîncă pe care tinăru-l i le purta contelui, se temea că el nu va avea puterea să se mărginească numai la rolul pasiv ce-i fusese dat.

E lesne de înțeles deci, cu cîtă lăcomie fură cerute, date și primite amănuntele. Iar Maximilien putu să citească o bucurie nespūsă în ochii iubitei cînd îi vesti că groaznica întîmplare avusese un sfîrșit tot atît de fericit pe cît de neașteptat.

— Acum, spuse Valentine făcîndu-i semn lui Maximilien să se așeze lingă bătrîn și așezîndu-se ea însași pe scăunelul de la picioarele bunicului, hai să vorbim puțin despre treburile noastre. Știi, Maximilien, că bunicul se gîndise o clipă să părăsească locuința și să-și ia un apartament în afara casei domnului de Villefort ?

— Cum să nu ! răspunse Maximilien. Îmi amintesc planul acesta, ba chiar am fost încîntat auzîndu-l.

— Atunci, bucură-te din nou, Maximilien : bunicul și-a reluat planul.

— Bravo ! făcu Maximilien.

— Și știi ce motiv dă ca să părăsească locuința de aici ? întrebă Valentine

Noirtier își privi nepoata vrînd să-i facă semn să tacă : dar Valentine nu se mai uita la el : ochii, privirea, zîmbetul, toate și le îndreptase spre Maximilien.

— Orice motiv ar avea domnul de Noirtier, spuse Morrel, sînt convins că e bun.

— Ba chiar foarte bun, continuă Valentine ; bunicul susține că aerul foburgului Saint Honoré nu-mi prieste.

— Așa e, încuviință Maximilien. Zău, Valentine, domnul Noirtier s-ar putea foarte bine să aibă dreptate ; de două săptămîni găsesc că sănătatea ta nu prea e înfloritoare.

— Da, adevărat, nu mă simt tocmai bine, răspunse Valentine. De aceea bunicuțul a luat locul medicului și cum se pricepe la toate, am cea mai mare încredere în el.

— Atunci ești bolnavă cu adevărat, Valentine, ia spune ? întrebă îngrijorat Maximilien.

— Nu, n-aș putea spune că sînt chiar bolnavă. Am un fel de stare generală proastă și atîta tot ; mi-am pierdut pofta de mîncare și mi se pare că stomacul mi se luptă ca să se deprindă cu ceva.

Noirtier nu lăsa să-i scape nici unul din cuvintele Valentinei.

— Și ce tratament urmezi pentru boala asta necunoscută ?

— Unul foarte simplu, răspunse Valentine ; beau în fiecare dimineață o lingură din doctoria adusă pentru bunicul ; cînd spun lingură, înțeleg că am început cu una. Acum însă am ajuns să iau patru. Bunicul susține că e un leac bun la toate.

Valentine zîmbea ; dar în zîmbetul ei plutea ceva trist și dureros.

Maximilien, amețit de dragoste, o privea în tăcere ; ea era într-adevăr frumoasă, dar paloarea feței căpătase un ton mai mat, în ochi îi strălucea un foc mai viu decît de obicei, iar mîinile ei, albe ca fildeșul, păreau acum mîini de ceară pe care o culoare gălbuie le acoperă cu trecerea timpului.

De la Valentine, tînărul își îndreptă privirea spre Nortier. Acesta o privea cu adîncă și ciudata lui inteligență pe fata adîncită în dragostea ei ; dar și el, ca și Maximilien, urmărea semnele acelei suferințe înăbușite, atît de puțin vizibile, de altfel, încît ar fi putut scăpa tuturor în afară de bunic și de iubit.

— Dar medicamentul din care ai ajuns să iei cîte patru linguri nu e prescris numai pentru domnul de Noirtier ?

— Eu nu știu decît că e foarte amar, răspunse Valentine. E atît de amar, încît tot ce beau după el mi se pare că-i păstrează gustul.

Nortier se uită întrebător la nepoata sa.

— Da, bunicule, urmă Valentine, așa e. Adineauri, înainte de a veni la tine, am băut un pahar de apă îndulcită cu zahăr ; ei bine, n-am putut bea decât jumătate, atât de amară mi s-a părut apa.

Nortier pâli și făcu semn că vrea să vorbească.

Valentine se ridică și căută dicționarul.

Nortier o urmări cu ochii vădit înspăimîntați.

Într-adevăr, Valentinei i se ridică singele în cap iar obrăjii i se împurpurară.

— Ia te uită, zîmbi ea la fel de voioasă ca pînă atunci, cît e de ciudat ! Îmi vine amețeală ! M-o fi bătut cumva soarele în ochi !...

Și se rezemă de mînerul ferestrei.

— Nu e de loc soare afară, spuse Maximilien, simțindu-se mai neliniștit din pricina expresiei feței lui Noirtier decât de amețeaua Valentinei.

Și alergă spre ea.

Fata zîmbi.

— Liniștește-te, bunicule, îi spuse ea lui Noirtier ; liniștește-te, Maximilien. Nu-i nimic. Mi-a și trecut : dar, ia ascultați ! Nu s-aude huruitul unei trăsurii în curte ?

Ea deschise ușa camerei lui Noirtier, dădu fuga la o fereastră a coridorului și se reîntoarse în grabă.

— Da, spuse ea, e doamna Danglars cu fiica ei. Vin să ne facă o vizită. Adio ! Fug, fiindcă au să vină să mă caute aici... Sau, mai bine zis, la revedere. Rămii lângă bunicul, Maximilien. Îți făgăduiesc să nu le rețin.

Maximilien o urmări cu privirea, o văzu închizînd ușa și o auzi urcînd scara cea mică, spre camerele doamnei de Villefort și ale ei.

De îndată ce Valentine dispăru, Noirtier îi făcu semn lui Maximilien să ia dicționarul. Maximilien îl ascultă ; sub îndrumarea Valentinei, el învățase repede să se înțeleagă cu bătrînul.

Totuși, oricît de obișnuit ar fi fost, fiindcă trebuia să ia pe rînd o parte din cele douăzeci și patru de li-

tere ale alfabetului și să găsească fiecare cuvînt în dicționar, abia peste zece minute izbuti să tîlmăcească dorința bătrînului prin următoarele cuvinte :

„Caută paharul cu apă și carafa din camera Valentinei“.

Maximilien sună îndată servitorul care-l înlocuise pe Barrois și, în numele lui Noirtier, îi spuse să aducă paharul și carafa.

Servitorul se reîntoarse peste o clipă.

Carafa și paharul erau goale.

Noirtier făcu semn că voia să vorbească.

— De ce sînt goale ? întrebă el. Valentine a spus că n-a băut decît o jumătate de pahar.

Tîlmăcirea acestei noi întrebări le mai luă încă cinci minute.

— Nu știu, răspunse servitorul ; dar camerista se află în apartamentul domnișoarei Valentine ; poate l-a golit ea.

— Întreab-o ! îi spuse Maximilien, tîlmăcind de data aceasta cu privirea gîndul lui Noirtier.

Servitorul ieși, apoi se reîntoarse îndată.

— Domnișoara Valentine a trecut prin cameră ca să intre la doamna de Villefort, spuse el ; și, în treacăt, fiindu-i sete, a băut ce mai rămăsese în pahar ; cît privește carafa, a golit-o domnișorul Edouard, ca să facă un eleșteu pentru rațe.

Noirtier înălță ochii spre cer așa cum ar face un jucător care ar juca tot ce are pe o singură carte.

Apoi ochii bătrînului se ațintiră pe ușă și rămaseră astfel.

Într-adevăr, Valentine nu se înșelase spunînd că o văzuse pe doamna Danglars și pe fiica ei ; amîndouă fuseseră conduse la doamna de Villefort, care spusese că va primi la ea ; de aceea trecuse Valentine pe acolo, camera ei aflîndu-se alături de a mamei vitrege, de care n-o despărțea decît odaia lui Edouard.

Noile venite intrară în salon cu ținuta aceea rece și oficială care anunță de obicei o comunicare importantă.

Între oamenii din aceeași lume, o schimbare cât de ușoră se simte numaidecît. Doamna de Villefort răspunse la aerul lor solemn tot prin solemnitate.

Apoi intră Valentine și reîncepură plecăciunile.

— Dragă prietenă, spuse baroana în timp ce fetele se prindeau de mină, am venit împreună cu Eugénie să-ți anunț cea dintîi, căsătoria apropiată a fiicei mele cu prințul Cavalcanti.

Danglars păstrase titlul de prinț. Bancherul popular găsise că sună mai bine decît conte.

— Atunci, dați-mi voie să vă felicit din toată inima, răspunse doamna de Villefort. Prințul Cavalcanti pare un tînăr plin de însușiri alese.

— Ascultă, spuse baroana zîbind, vorbind ca între prietene, drept să-ți spun, prințul nu ni se pare că e încă ceea ce va fi. Mai are în el un pic din ciudățenia care ne face pe noi francezii să recunoaștem de la prima privire un gentilom italian sau german. Totuși, pare a avea o inimă foarte largă, multă finețe în gîndire și, cît privește partea materială, domnul Danglars pretinde că are o avere regească. Asta e chiar cuvîntul lui.

— Și apoi, adaugă Eugénie răsfoind un album al doamnei de Villefort, trebuie să mai adaugi, mamă, că dumneata ai o înclinare deosebită pentru el.

— Și nu fac bine întrebîndu-te dacă dumneata împărtașești înclinarea aceasta? întrebă doamna de Villefort.

— Eu? făcu Eugénie cu îndrăzneala ei obișnuită. De loc, doamnă; nu simt nici o atracție să mă las înlănțuită de grijile unei gospodării sau de toanele unui bărbat, oricine ar fi el. Mă simt atrasă spre viața de artistă și prin urmare spre libertatea inimii, a ființei și a gîndurilor mele.

Eugénie rostea cuvintele acestea cu un glas atît de pătrunzător și de hotărît, încît Valentine roși. În naivi-

tatea ei, ea nu putea înțelege o fire atît de viguroasă și i se părea că Eugénie e cu totul lipsită de sfiiciunile obișnuite femeilor.

— De altfel, continuă Eugénie, fiindcă sînt ursorită să mă mărit, cu voia sau fără voia mea, trebuie măcar să-i mulțumesc soartei că m-a făcut să nu-i plac domnului Albert de Morcerf ; altfel aş fi fost astăzi soția unui om dezonorat.

— Zău că ai dreptate, întări baroana cu naivitatea ciudată pe care o au uneori doamnele din lumea înaltă și pe care legăturile cu oamenii de rînd n-o fac să dispară pe deplin. Dacă Morcerfii n-ar fi șovăit, fiică-mea s-ar fi măritat cu Albert ; generalul ținea forate mult să se facă nunta, ba chiar venise să îl zorească pe Danglars ; am scăpat ușor.

— Oare toată rușinea tatălui trebuie să se răsfrîngă asupra fiului ? întrebă Valentine sfioasă. Domnul Albert mi se pare că nu-i de loc vinovat de trădările generalului.

— Ba să mă ierți, draga mea, răspunse neînduplecată Eugénie ; Albert își cere și își merită partea lui ; am auzit că după ce l-a provocat ieri la Operă pe domnul de Monte-Cristo, astăzi i-a cerut scuze pe teren.

— Nu se poate ! făcu doamna de Villefort.

— Vai, draga mea prietenă, spuse doamna Danglars cu aceeași naivitate în glas, e sigur ; știu de la domnul Debray care a fost de față la explicație.

Și Valentine cunoștea adevărul, dar ea tăcu. Împinsă, printr-un cuvînt, în amintirile ei, ea se regăsea cu gîndul în camera lui Noirtier, unde o aștepta Maximilien.

Cufundată de cîteva clipe în visarea ei lăuntrică, Valentine nu mai lua parte la discuție ; ba chiar i-ar fi fost cu neputință să repete ce se vorbea de cîteva minute încoace, cînd, pe neașteptate, mîna doamnei Danglars, sprijinindu-se pe brațul ei, o smulse din visare.

— Ce s-a întâmplat, doamnă ? întrebă Valentine tresărind la atingerea degetelor doamnei Danglars, cum ar fi tresărit la un contact electric.

— Ce să fie, dragă Valentine ? răspunse baroana. Mi se pare că îți e tare rău, nu-i așa ?

— Mie ! se miră Valentine ducându-și mîna la fruntea înfierbîntată.

— Da ! Ia uită-te în oglindă ; ai roși și ai pălit, pe rînd, de vreo trei sau patru ori, într-un minut.

— Adevărat, spuse și Eugénie, ești foarte palidă.

— Nu te neliniști, Eugénie, așa sînt de cîteva zile.

Și oricît de puțin șireată ar fi fost, Valentine pricepu că găsise un prilej să plece. De altfel, îi veni în ajutor și doamna de Villefort.

— Du-te, Valentine, o sfătui ea. Ești bolnavă, într-adevăr, și, doamnele te vor ierta. Bea un pahar cu apă curată și ai să te simți mai bine.

Valentine o sărută pe Eugénie, o salută pe doamna Danglars care se și ridicase să plece, și ieși.

— Biata copilă ! spuse doamna de Villefort după ce Valentine dispăru ; mă îngrijorează serios de tot și nu m-ar mira de loc să i se întîmple ceva grav.

Între timp, Valentine, cuprinsă de o înflăcărare de care nu-și dădea nici ea seama, străbătuse camera lui Edouard fără să răspundă la răutățile copilului și, trecînd prin camera ei, ajunsese pe scara cea mică. Pășise peste toate treptele, în afară de ultimele trei. Începuse chiar să audă glasul lui Maximilien, cînd, pe neașteptate, un nor îi trecu pe dinaintea ochilor, picioarele i se înțepeniră și călcară alături de trepte, mîinile nu mai avură putere să apuce rampa și, sprijinindu-se de perete, ea mai mult se prăbuși decît coborî ultimele trei trepte.

Dintr-un salt, Maximilien deschise ușa și o găsi pe Valentine prăbușită în prag.

Repede ca fulgerul el o ridică în brațe și o așeză într-un fotoliu. Valentine deschise ochii.

— Cît sînt de stîngace, spuse ea vorbind repede și agitată ; nu mai știu să mă țin pe picioare. Uit că mai sînt trei trepte pînă jos !

— Nu cumva te-ai lovit, Valentine ? întrebă Maximilien.

Valentine se uită în preajmă : în ochii lui Noirtier ea văzu cea mai adîncă groază.

— Liniștește-te, bunicule, spuse ea încercînd să zîmbească. Nu-i nimic, nu-i nimic... Am avut o amețelă și atîta.

— Iar o amețelă ! spuse Maximilien împreunîndu-și mîinile. Fii atentă, Valentine, te rog.

— Nu, nu-i nimic, nu-i nimic, ți-am spus doar că mi-a trecut. Acum lasă-mă să-ți dau o veste : peste opt zile, Eugénie se mărită, iar peste trei zile va avea loc un ospăț mare, un ospăț de logodnă. Am fost invitați cu toții, și tata, și doamna de Villefort, și eu... cel puțin după cîte cred că am înțeles.

— Cînd ne va veni rîndul să ne ocupăm și noi de amănuntele astea ? Valentine, tu care ai atîta putere asupra bunicului, fă-l să ne răspundă, *curînd* !

— Te bizui pe mine să înlătur încetîncala și să-i trezesc memoria bunicului ? întrebă Valentine.

— Da, răspunse Maximilien. Te rog, fă totul cît mai repede. Pînă cînd nu vei fi a mea, Valentine, mi se va părea mereu că te pierd.

— Zău, Maximilien, spuse Valentine străbătută de un fior, prea ești temător, pentru un ofițer, pentru un soldat care, după cîte se spune, n-a cunoscut niciodată teama.

Și izbucni într-un rîs strident și dureros ; brațele i se înțepeniră și i se răsuciră, apoi, cu capul răsturnat pe fotoliu, Valentine rămase nemișcată.

Strigătul de groază pe care Dumnezeu îl înlănțuise pe buzele lui Noirtier îi izbucni prin privire.

Maximilien înțelese ; trebuia neapărat să cheme ajutor.

Tînărul prinse cordonul soneriei ; camerista aflată în camera Valentinei și servitorul care îl înlocuise pe Barrois veniră în fugă, amîndoi o dată.

Valentine era atît de palidă, de rece și de nemișcată, încît fără să asculte ce li se spunea, spaima care domnea fără încetare în casa aceasta blestemată îi cuprinse pe amîndoi servitorii. Ei se repeziră pe coridor strigînd după ajutor.

Doamna Danglars și Eugénie tocmai ieșeau ; ele mai putură afla motivul larmei care se stîrnise.

---- V-am spus eu ! exclamă doamna de Villefort. Biata copilă !

Capitolul XX
MĂRTURISIREA

În aceeași clipă se auzi vocea lui Villefort, care, din cabinetul său, strigă :

— Ce s-a întâmplat ?

Maximilien îl întrebă din ochi pe Noirtier. Bătrînul își recăpătase singele rece și, dintr-o privire, îi arătă cabinetul unde se mai ascunsese și altădată, într-o împrejurare asemănătoare.

Maximilien de-abia avu timp să-și ia pălăria și să se repeadă gîfîind în ascunzătoare. Pe coridor se auzeau pașii procurorului regal.

Villefort se năpusti înăuntru, dădu fuga la Valentine și o luă în brațe.

— Un doctor ! Un doctor ! Domnul d'Avrigny ! strigă Villefort. Sau nu, lăsați, mă duc chiar eu.

Și ieși în fugă.

Pe cealaltă ușa se năpusti Maximilien.

O amintire înspăimîntătoare îi lovi inima. Îi revenea în minte discuția dintre Villefort și doctor, auzită în noaptea morții doamnei de Saint Méran. Simptomele, ajunse la un grad mai puțin înfricoșător, erau aceleași avute și de Barrois înaintea morții.

În același timp i se părea că aude vîjiindu-i în urechi vocea lui Monte-Cristo care, abia cu două ceasuri mai înainte, îi spusese :

„De orice ai avea nevoie, Morrel, vino la mine. Eu pot multe.“

Maximilien alergă cu o iuțea de necrezut din foburgul Saint Honoré în strada Matignon și din strada Matignon în Champs-Elisées.

În acest timp, domnul de Villefort sosea într-o birjă de piață la poarta lui d'Avrigny ; procurorul sună atât de tare, încît portarul veni speriat să-i deschidă. Villefort se repezi pe scări fără să mai aibă putere să spună ceva. Portarul îl cunoștea și-l lăsa să treacă, strigîndu-i doar :

— Căutați-l în cabinet, domnule procuror, în cabinet !

Villefort deschise sau mai bine-zis, dădu ușa de perete.

— Dumneata erai ? se miră doctorul.

— Da ! răspunse Villefort închizînd ușa în urma lui ; da, doctore, eu sînt și vin acum, la rîndul meu, să te întreb dacă sîntem cu adevărat singuri. Doctore, casa mea e o casă blestemată.

— Cum ? Iar ai un bolnav ? întrebă doctorul nepăsător în aparență, dar adînc tulburat în sinea lui.

— Da, doctore ! strigă Villefort, apucîndu-se cu mîinile de păr, da !

Privirea lui d'Avrigny părea că-i spune :

„Te-am prevenit !“

Apoi buzele lui rostiră rar aceste cuvinte :

— Cine e pe cale de a muri în casa dumitale și ce victimă nouă ne va învinovăți de slăbiciune în fața lui Dumnezeu ?

Un geamăt îndurerat izbucni din inima lui Villefort ; procurorul se apropie de medic și-l apucă de braț.

— Valentine ! spuse el. E rîndul Valentinei !

— Fiica dumitale ? strigă d'Avrigny cuprins de durere și de uimire.

— Vezi că te înșelai ? îngăimă magistratul. Vino să vezi, și pe patul ei de suferință cerc-i iertare că ai bănuț-o.

— De câte ori m-ai chemat a fost prea târziu, răspunse d'Avrigny ; dar n-are a face. Am să vin. Hai să ne grăbim. Cu dușmanii din casa dumitale, nu-i timp de pierdut.

— De data asta, doctore, n-o să mă mai mustri pentru slăbiciune. De data asta îl voi afla pe ucigaș și-l voi lovi.

— Să încercăm să salvăm victima înainte de a ne gândi s-o răzbunăm, spuse d'Avrigny. Vino !

Și trăsura care-l adusese pe Villefort îl duse înapoi, în goană, însoțit de d'Avrigny, tocmai în clipa cînd, la rîndul lui, Maximilien bătea la ușa lui Monte-Cristo.

Contele se afla în cabinet și citea foarte îngrijorat un bilet trimis în grabă de Bertuccio.

Auzind că e anunțat Morrel, pe care abia îl părăsise cu două ceasuri mai înainte, Monte-Cristo înălță capul.

Se vedea bine că pentru Maximilien, ca și pentru Monte-Cristo, se întîmplaseră multe în răstimpul acestor două ore, căci tînrul pe care îl lăsase cu zîmbetul pe buze, revenea acum cu chipul răvășit.

Monte-Cristo se ridică și se grăbi să-i iasă înainte.

— Ce s-a întîmplat, Maximilien ? întrebă el ; ești palid și fruntea ți-e scaldată în sudoare.

Maximilien se prăbuși într-un fotoliu.

— Da, răspunse el, am venit în goană ; aveam nevoie să vă vorbesc.

— Toți ai dumitale sînt sănătoși ? întrebă Monte-Cristo cu atîta bunăvoință dragăstoasă în glas, încît oricine ar fi putut vedea cît e de sincer.

— Mulțumesc, conte, mulțumesc, răspunse tînrul, neștiind cum să înceapă discuția. Da, ai mei sînt bine cu toții.

— Cu atît mai bine. Totuși, ai să-mi spui ceva, urmă Monte-Cristo, din ce în ce mai neliniștit.

— Da, spuse Maximilien. Am ieșit dintr-o casă în care a intrat moartea, ca să dau fuga la dumneavoastră.

— Vii cumva de la domnul de Morcerf ? întrebă Montè-Cristo.

— Nu, îi răspunse Morrel. A murit cineva în casa domnului de Morcerf ?

— Generalul și-a zburat creierii !

— Groaznică nenorocire !

— Dar nu pentru contesă și nici pentru Albert, adăugă Monte-Cristo. Un tată și un soț mort e mai bun decât un tată și un soț dezonorat. Singele va spăla rușinea.

— Biată contesă ! făcu Maximilien. Pe ea o plîng mai ales. O femeie atît de nobilă !...

— Plînge-l și pe Albert, Maximilien ; căci crede-mă, este un fiu demn de contesă. Dar să ne reîntoarcem la dumneata : spuneai că ai dat fuga la mine. Am cumva fericirea să-ți pot veni în ajutor ?

— Da, am nevoie de dumneavoastră, adică mi-am închipuit, ca un nesăbuit, că mă veți putea ajuta într-o împrejurare în care numai Dumnezeu mă poate ajuta.

— Spune totuși despre ce e vorba, îl îndemnă Monte-Cristo.

— Nu știu dacă mi-e îngăduit să destăinuiesc un asemenea secret în fața oamenilor ; dar fatalitatea mă împinge, necesitatea mă silește, conte.

Maximilien se opri, șovăitor.

— Crezi că-mi ești drag ? îl întrebă Monte-Cristo prinzînd cu blîndețe mîna tînărului între palmele sale.

— Iată, mă încurajați, și apoi, ceva îmi spune, aici, înăuntru (Morrel își duse mîna la inimă) că nu trebuie să am secrete față de dumneavoastră.

— Ai dreptate, Maximilien. Dumnezeu îi vorbește inimii și inima îi vorbește dumitale. Spune-mi, repetă-mi ce-ți spune inima.

— Conte, îmi îngăduiți să-l trimit pe Baptistin să ceară din partea dumneavoastră vești despre o cunoștință ?

— Dacă eu îți stau la dispoziție, cu atît mai mult îți vor sta servitorii mei.

— Știți, nu voi trăi atîta timp cît nu voi căpăta certitudinea că ea se simte mai bine.

— Vrei să-l sun pe Baptistin ?

— Nu, am să mă duc să-i vorbesc eu.

Morrel ieși, îl chemă pe Baptistin și-i spuse câteva cuvinte în șoaptă. Valetul porni în goană.

— S-a făcut ? întrebă Monte-Cristo când Maximilien se reîntoarce.

— Da. Acum am să fiu ceva mai liniștit...

— Știi că aștept ? zîmbi Monte-Cristo.

— Da ; iar eu vorbesc. Ascultați : într-o seară mă aflam într-o grădină. Stăteam ascuns în dosul unui pîlc de copaci și nimeni nu bănuia că aş putea fi acolo. Doi oameni trecură pe lîngă mine ; îngăduiți-mi să nu vă spun deocamdată numele lor ; ei vorbeau în șoaptă și totuși, mă interesau atît de mult cuvintele lor încît am auzit absolut tot ce-au spus.

— Dacă ar fi să mă iau după paloarea și după tremurul dumitale, ce-ai să-mi spui va fi lugubru de tot.

— Da, da, chiar lugubru, prietene. Tocmai murise cineva în casa stăpînului grădinii unde mă găseam ; unul dintre cei doi oameni a căror discuție o ascultam era stăpînul grădinii, iar celălalt era medicul. Primul îi încredința celui de-al doilea temerile și suferințele sale, căci se întîmpla pentru a doua oară în răstimp de o lună ca moartea să se abată, repede și neprevăzut, asupra casei acesteia care s-ăr fi crezut că fusese arătată de vreun inger nimicitor miniei lui Dumnezeu.

— Așa ! făcu Monte-Cristo uitîndu-se puțin la tînăr și întorcîndu-și fotoliul, printr-o mișcare aproape nezărită, încît el să vină în umbră în timp ce lumina cădea din plin în fața lui Maximilien.

— Da, continuă Maximilien. Moartea intrase de două ori în răstimp de o lună în casa aceea.

— Și ce răspundea doctorul ? întrebă Monte-Cristo.

— Răspundea... răspundea că moartea asta nu era de loc firească și că trebuia pusă pe seama...

— Pe seama cui ?

— Pe seama otrăvii.

— Adevărat ! făcu Monte-Cristo tușind ușor, așa cum făcea în momentele de emoție supremă ca să-și ascundă, fie roșeața, fie paloarea, fie chiar atenția cu care asculta ; adevărat, Maximilien, ai auzit asemenea lucruri ?

— Da, dragă conte, le-am auzit. Și doctorul a adăugat că, dacă un asemenea eveniment se mai întâmplă, el se va crede obligat să anunțe justiția.

Monte-Cristo asculta sau părea că ascultă cu cel mai desăvârșit calm.

— Și totuși, urmă Maximilien, moartea a lovit și a treia oară, dar nici stăpînul, nici doctorul n-au spus nimic ; moartea va lovi poate pentru a patra oară. Conte, la ce credeți că mă obligă cunoașterea tainei acesteia ?

— Dragă prietene, răspunse Monte-Cristo, mi se pare că-mi povestești o întâmplare știută pe dinafară de toată lumea. Cunosc și eu casa unde ai auzit toate astea, sau cel puțin cunosc una asemănătoare ; o casă unde se află o grădină, un tată, un doctor, o casă unde s-au petrecut trei morți ciudate și neașteptate. Uită-te la mine : eu n-am surprins asemenea destăinuiri și totuși, le cunosc la fel de bine ca și dumneata. Mă mustră oare conștiința ? Nu ! Pe mine nu mă privește de loc. Dumneata care spui că un înger nimicitor pare să-i fi arătat casa miniei lui Dumnezeu, de unde știi că nu-i adevărată presupunerea ? Nu te uita la lucrurile pe care nu vor să le vadă cei ce au interes s-o facă. Dacă dreptatea și nu mînia lui Dumnezeu se preumblă prin casa aceea, întoarce-ți capul și las-o să treacă.

Maximilien se cutremură. În glasul lui Monte-Cristo răsună ceva lugubru, solemn și cumplit în același timp.

— De altfel, continuă Monte-Cristo, schimbîndu-și glasul atît de mult încît s-ar fi zis că ultimele cuvinte nu ieșeau din gura aceluiași om, de altfel, cine-ți spune că nu s-a sfîrșit ?

— A reînceput, conte ! strigă Maximilien. De asta am alergat la dumneavoastră.

— Și ce vrei să fac eu, Morrel ? Nu cumva vrei să-l anunț pe domnul procuror regal ?

— Monte-Cristo rosti cuvintele acestea atit de limpede și de apăsător încît Maximilien sări în picioare și strigă :

— Conte, conte ! Știți foarte bine despre cine vorbesc, nu-i așa ?

— Sigur că da, prietene. Și am să ți-o dovedesc punînd punctul pe *i*, sau mai curînd spunîndu-ți numele oamenilor. Te-ai plimbat într-o seară prin grădina domnului de Villefort ; după cite mi-ai spus, bănuiesc că asta s-a întîmplat în seara morții doamnei de Saint-Méran. L-ai auzit pe domnul de Villefort vorbind cu domnul d'Avrigny despre moartea doamnei de Saint-Méran și despre moartea, nu mai puțin ciudată, a marchizului. Domnul d'Avrigny spunea că el crede într-o otrăvire, ba chiar în două. Și iată-te pe dumneata, om pe deplin cinstit, iată-te din clipa aceea pipăindu-ți inima, cercetîndu-ți conștiința ca să știi dacă trebuie să destăinuiești secretul sau să taci. Nu mai trăim în evul mediu, prietene, nu mai există sfînta Vehme și nici judecătorii ei ; ce naiba vrei să le ceri oamenilor ăstora ? Conștiință, ce ai cu mine ? cum spune Sterne. Ei, dragul meu, lasă-i să doarmă dacă dorm, lasă-i să pălească în insomniile lor, dacă nu pot dormi, și, pentru numele lui Dumnezeu, dumneata care n-ai remușcări ce te-ar împiedeca să dormi, dormi liniștit.

O suferință cumplită se zugrăvi pe chipul lui Morrel ; el apucă mîna lui Monte-Cristo.

— Dar v-am spus că a reînceput.

— Și ce-are a face ? răspunse contele, mirat de stăruința aceasta neîntelesă și privindu-l atent pe Maximilien. N-are decît să reînceapă : e o familie de Atrizi. Dumnezeu i-a osîndit și acum îndură osînda. Au să piară toți, cum pier castelele făcute de copii din cărți de joc,

care se prăbușesc una după alta sub suflul creatorului lor, chiar dacă ar fi două sute. Acum vreo trei luni a. căzut domnul de Saint-Méran ; apoi, doamna de Saint-Méran ; acum câteva zile Barrois, azi e rîndul bărinului Noirtier sau al tinerei Valentine.

— Știați, așadar ? strigă Maximilien atît de îngrozit, încît Monte-Cristo, pe care chiar prăbușirea cerului l-ar fi lăsat nepăsător, tresări. Știați așadar, și nu spuneți nimic !

— Ce-mi pasă mie ? răspuse Monte-Cristo înălțînd din umeri. Oare îi cunosc eu pe oamenii aceștia și trebuie să-l fac pe unul să piară ca să-l salvez pe celălalt ? Pe cîntea mea că nu ; îmi sînt indiferenți și vinovatul și victima.

— Dar eu, strigă Morrel răcnind de durere, eu o iubesc !

— Pe cine iubești ? strigă Monte-Cristo sărînd în picioare și apucînd mîinile pe care Maximilien și le înălța, frîngîndu-și-le, spre cer.

— O iubesc din tot sufletul, o iubesc ca un nebun, o iubesc atît încît mi-aș vărsa tot sîngele ca să-i cruț o lacrimă ; o iubesc pe Valentine de Villefort, care în clipa de față e asasinată, ascultați-mă bine ! O iubesc și întreb cerul și pe dumneavoastră cum s-o salvez !

Monte-Cristo scoase un strigăt atît de sălbatic, cum nu-și pot închipui decît cei ce au auzit răcnetul unui leu rănit.

— Nefericitule ! strigă el frîngîndu-și mîinile, nefericitule ! O iubești pe Valentine ! Iubești pe fiica asta a unui neam blestemat !

Niciodată Maximilien nu mai văzuse o asemenea expresie ; niciodată o privire atît de cumplită nu se aprinsese în fața lui, niciodată duhul groazei, pe care-l văzuse ivindu-se de atîtea ori, fie pe cîmpurile de luptă, fie în nopțile ucigătoare din Algeria, nu fluturase în jurul lui flăcări mai sinistre.

El se dădu înapoi îngrozit.

După izbucnirea aceasta, Monte-Cristo își închise o clipă ochii, ca orbit de o lumină lăuntrică, și atunci se reculese cu atîta putere, încît i se vedea limpede mișcarea unduioasă a pieptului său umflat de furtuni, potolindu-se încetul cu încetul, așa cum se văd, după o pîclă groasă, valurile neliniștite, și spumoase topindu-se sub razele soarelui.

Tăcerea, reculegerea, lupta, ținură abia vreo douăzeci de secunde.

Apoi, Monte-Cristo își ridică fruntea palidă.

— Vezi, urmă el cu un glas prea puțin schimbat, vezi, prietene dragă, cum știe Dumnezeu să-i pedepsească pentru nepăsarea lor pe oamenii cei mai trufași și mai reci, prin înfricoșătoarele priveliști pe care el le înfățișează ? Eu care priveam, asistînd nepăsător dar curios ; eu care priveam desfășurarea tragediei acesteia lugubre ; eu care, asemenea unui înger al răului, rîdeam la adăpostul tainei, de răul ce și-l fac oamenii (și taina e ușor de păstrat pentru cei bogași și puternici), iată că mă simt la rîndul meu mușcat de șarpele căruia îi priveam mersul întortocheat. Și încă mușcat de inimă !

Maximilien gemu înăbușit.

— Lasă plînsul ! îl îndemnă Monte-Cristo. Lasă plînsul ; fii bărbat, fii puternic, fii plin de speranță, căci eu sînt aici și veghez asupra dumitale.

Maximilien clătină trist capul.

— Ți-am spus să nădăjduiești, înțelegi ? continuă Monte-Cristo. Află că nu mint niciodată și că nu înșel niciodată. Acum e ora prînzului, Maximilien. Mulțumește-i cerului că ai venit la ora prînzului în loc să vii deseară sau mîine dimineață. Ascultă ce-am să-ți spun : acum e ora prînzului ; dacă Valentine nu-i încă moartă, nici n-o să moară.

— Doamne ! Doamne ! Și eu care credeam că am lăsat-o în agonie !

Monte-Cristo își apăsă fruntea cu palmele.

Ce se petrecea în mintea lui plină de atâtea secrete înfricoșătoare ?

Ce îi șopti îngerul luminii sau al întunericului sufletului acestuia, neîmpăcat și omenos totodată ?

Singur Dumnezeu știe !

Monte-Cristo își înalță încă o dată fruntea, de data asta liniștit ca un prunc abia trezit din somn.

— Maximilien, spuse el, întoarce-te liniștit acasă ; îți poruncesc să nu faci un pas, să nu încerci nimic, să nu lași să ți se vadă pe față nici o urmă de grijă. Am să-ți trimit vești. Du-te !

— Doamne ! răspunse Maximilien ; mă înspăimîntă calmul dumneavoastră ! Oare vă puteți împotrivi morții ? Sînteți mai mult decît un om ? Sînteți un înger ? Un Dumnezeu ?

Și tînărul, pe care nici un pericol nu-l putuse face să dea înapoi cu un pas măcar, se dădu înapoi în fața lui Monte-Cristo, cuprins de o groază de nespus.

Dar Monte-Cristo îl privi cu un zîmbet atît de melancolic și de blînd totodată, încît Maximilien simți că îl năpădește plînsul.

— Eu pot multe, prietene, răspunse Monte-Cristo. Du-te ! Am nevoie să rămîn singur.

Maximilien, subjugat de uluitoarea putere pe care Monte-Cristo o avea asupra tuturor celor din jurul său, nici nu încercă măcar să se ferească de ea. El strînse mina contelui și plecă.

Dar ajuns la poartă, tînărul se opri ca să-l aștepte pe Baptistin pe care-l văzuse ivindu-se în colțul străzii Maignon, alergînd cît îl țineau picioarele.

Între timp, Villefort și d'Avrigny porniseră în grabă.

La venirea lor, Valentine era tot leșinată. Medicul o examinează cu grija cerută de împrejurări și cu o atenție sporită datorită tainei pe care o cunoștea.

Vilefort, cu ochii ațintiți la ochii și la buzele medicului, aștepta rezultatul examinării. Noirtier, mai palid chiar decât Valentine, mai dornic să găsească o ieșire decât Vilefort însuși, aștepta și el, cu mintea și simțirea ascuțite la culme.

În sfârșit, d'Avrigny rosti rar :

— Trăiește încă.

— Încă ! strigă Vilefort ; vai, doctore, ce cuvânt groaznic ai rostit !

— Da, adăugă medicul, îmi repet cuvintele : trăiește încă și asta mă miră.

— Dar va scăpa cu viață ? întrebă tatăl.

— Da, fiindcă trăiește.

În clipa aceea privirea lui d'Avigny întâlni ochii lui Noirtier luminați de o bucurie atât de neobișnuită, de o gândire atât de bogată și de rodnică, încât doctorul rămase uimit.

El lăsa trupul fetei să cadă iar pe fotoliu. Buzele Valentinei abia se mai deosebeau, într-atât erau de albite și de asemănătoare întregului ei obraz. Medicul rămase o clipă nemișcat, privindu-l pe Noirtier care părea că îi pinește și îi judecă fiecare gest.

— Domnule, îi spuse atunci d'Avrigny lui Villefort, cheam-o, te rog, pe camerista Valentinei.

Villefort dădu drumul capului fiicei sale pe care îl ținea în brațe și alergă să cheme camerista.

De îndată ce Villefort închise ușa, d'Avrigny se apropie de Noirtier.

— Aveți să-mi spuneți ceva ? întrebă el.

Bătrînul clipi expresiv din ochi : acesta, după cum ne amintim, era singurul semn afirmativ pe care-l putea face.

— Numai mic ?

— Da, făcu Noirtier.

— Bine. Voi rămîne cu dumneavoastră.

Atunci se întoarse Villefort, urmat de cameristă : în urma cameristei venea doamna de Villefort.

— Ce are scumpa mea copilă ? întrebă ea. Abia a plecat de la mine și se plîngea că nu se simte bine, dar n-aș fi crezut să fie atît de grav.

Și tînăra femeie, cu lacrimi în ochi, dînd toate semnele dragostei unei adevărate mame, se apropie de Valentine și îi luă mîna.

D'Avrigny continuă să se uite la Noirtier. Văzu ochii bătrînului holbîndu-se, îi văzu obrajii pîlînd și tremurînd, îi văzu fruntea acoperindu-se de sudoare.

— Ah ! exclamă fără să vrea d'Avrigny, urmînd direcția privirii lui Noirtier și ațîntindu-și ochii asupra doamnei de Villefort, care repeta :

— Biata copilă, o să se simtă mult mai bine în patul ei. Haide, Fanny, s-o culcăm.

D'Avrigny, văzînd în propunerea aceasta un mijloc de a rămîne singur cu Noirtier, făcu semn din cap că într-adevăr nici nu se putea ceva mai potrivit pentru bolnavă, dar spuse să nu i se dea pentru nimic în lume decît ceea ce va prescrie el.

Valentine fu dusă de acolo. Ea își recăpătase conștiința, dar nu era în stare nici să se miște și nici să vorbească, într-atîta se simțea de zdrobită după criza prin care trecuse. Totuși, avu puterea să-l salute cu o privire pe bunicul căruia părea că i se smulge și sufletul o dată cu plecarea ei.

D'Avrigny porni după bolnavă, își scrisese rețeta și-i spuse lui Villefort să se ducă personal la farmacie ; acolo să ceară să fie preparate chiar în fața lui medicamentele prescrise, pe care apoi să le aducă tot el și să-l aștepte în camera bolnavei.

Apoi, după ce își reînnoi porunca de a nu i se da nimic Valentinei, medicul coborî la Noirtier, închise ușile cu grijă și, după ce se asigură că nu ascultă nimeni, spuse :

— Ia să vedem, știți ceva cu privire la boala nepoatei dumneavoastră ?

— Da, făcu bătrînul.

— Să știți că n-avem timp de pierdut : eu am să vă întreb, iar dumneavoastră să-mi răspundeți.

Noirtier făcu semn că e gata să răspundă.

— Ați prevăzut accidentul întîmplat astăzi Valentinei ?

— Da.

D'Avrigny chibzui o clipă, apoi apropiindu-se de Noirtier, adăugă :

— Să mă iertați pentru cele ce am să vă spun, dar nu trebuie lăsat nimic la o parte în situația groaznică în care ne aflăm. L-ați văzut murind pe bietul Barrois ?

Noirtier înălță ochii spre cer.

— Știți de ce a murit ? întrebă d'Avrigny punînd mîna pe umărul lui Noirtier.

— Da, răspunse bătrînul.

— Credeți că moartea lui a fost naturală ?

Ceva ca un zîmbet se ivi pe buzele fără viață ale lui Noirtier.

— Atunci v-a dat prin minte că Barrois a fost otrăvit ?

— Da.

— Credeți că otrava a cărui victimă a căzut îi era destinată lui ?

— Nu.

— Acum vă gîndiți că aceeași mînă care l-a lovit pe Barrois, voind să lovească în altul, a lovit-o astăzi pe Valentine ?

— Da.

— Și ea are să piară astfel ? întrebă d'Avrigny adîncindu-și privirea în ochii lui Noirtier.

Medicul voia să vadă ce urmări va avea fraza aceasta asupra bătrînului.

— Nu, răspunse Noirtier cu un aer de triumf care ar fi putut înșela gîndurile celui mai priceput ghicitor.

— Atunci nădăjduiți ? întrebă d'Avrigny mirat.

— Da.

— Ce anume ?

Bătrînul făcu semn din ochi că nu poate răspunde.

— Adevărat, șopti d'Avrigny.

Apoi, revenind la Noirtier :

— Nădărduiți că ucigașul se va da bătut ?

— Nu.

— Atunci credeți că otrava nu va avea efect asupra Valentinei ?

— Da.

— Nu vă spun o noutate, nu-i așa, arătîndu-vă că s-a încercat o otrăvire, adăugă d'Avrigny.

Bătrînul făcu semn din ochi că n-avea nici o îndoială în privința asta.

— Atunci vă închipuiți că Valentine va scăpa ?

Noirtier își aținti cu stăruință privirea într-un singur punct ; urmărindu-i direcția privirii, d'Avrigny văzu că ea se oprise asupra doctoriei care i se dădea în fiecare dimineată.

— Nu cumva v-ați gîndit... spuse d'Avrigny, venindu-i pe neașteptate o idee.

Noirtier nu-l lăsă să termine.

— Da, făcu el.

— Să o faceți imună față de otravă...

— Da.

— Obișnuindu-o încetul cu încetul...

— Da, da, da, făcu Noirtier încîntat că fusese înțeles.

— Auziserăți că doctiria pe care v-am prescris-o conține și brucină ?

— Da.

— Și, obișnuind-o cu otrava asta, ați vrut să neutralizați efectele unei alte otrăvi ?

Noirtier strălucea de bucurie.

— Și într-adevăr ați reușit ! spuse d'Avrigny. Fără măsura asta, Valentine ar fi fost astăzi ucisă, ucisă fără s-o putem ajuta, ucisă fără milă ; criza a' fost foarte puternică, dar n-a făcut decît s-o zguduie și, de data asta cel puțin, Valentine va scăpa.

O bucurie supraomenească strălucea în ochii bătrînului, ridicăți spre cer cu o expresie de nesfîrșită recunoștință.

În clipa aceea reîntră Villefort.

— Iată, doctore, ce mi-ai cerut...

— Medicamentul a fost preparat în fața dumitale ?

— Da, răspunse procurorul regal.

— Și nu ți-a ieșit din mîini ?

— Nu.

D'Avrigny luă sticluța, turnă cîteva picături de lichid în podul palmei și le gustă.

— Bine, spuse el, hai la Valentine ; am să le spun tuturor ce au de făcut și vei veghea dumneata însuși, domnule de Villefort, ca nimeni să nu-mi calce instrucțiunile.

Cînd d'Avrigny reîntră în camera Valentinei, însoțit de Villefort, un preot italian, cu înfățișare severă, cu glasul calm și hotărît, închiria pentru sine casa de lîngă locuința familiei de Villefort.

Nu se poate ști pe baza cărei înțelegeri cei trei locatari ai casei se mutară peste două ore : dar în întregul cartier se zvonî că temeliile casei nu erau solide și amenințau să se dărîme, ceea ce nu-l împiedica pe noul locatar să se statornicească acolo cu modestul său mobilier, chiar în aceeași zi, pe la orele cinci.

Contractul de închiriere fu făcut pentru trei, șase sau nouă ani de către locatar, care, după obiceiul stabilit de proprietari, plăti pe șase luni înainte. Noul locatar — după cum am spus — era italian. El se numea il signor Giacomo Busoni.

Fură chemați fără zăbavă lucrători și, în aceeași noapte, rari trecători întîrziați prin partea locului putură vedea cu uimire dulgherii și zidarii ocupați să întărească zidurile clădirii subrezite.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

